

Borger - Vennen.

Et Ugeskrift,

udgivet

af

Det forenede Understøttelses-
Selskab.

Stte og Fyrgetyvende Aargang.

Kjöbenhavn 1836.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Indhold

af

Borger-Vennens

Otte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr.		Side.
1.	Om Overtroen	1
	Marchallen af Sachsen og den unge Officier	8
2.	Aphoristiske Bemærkninger	9
3.	Slutning af: Aphoristiske Bemærkninger . .	17
	Et Oprør paa et Slaveskib	22
	Besynnderligt Ægteskabslotteri	24
4.	Fortsættelse af: Et Oprør paa et Slaveskib	25
	En sælsom Duel	32
5.	Bekjendtgjørelse	33
	Kunyet Singhs Gævmildhed	40

IV

Nr.	Side.
6.	Fortsættelse af: Et Oprør paa et Slavefibe . . . 41 Hvorledes Eskimoerne straffe Mordere . . . 48
7.	Anmeldelse . . . . . 49 Slutning af: Et Oprør paa et Slavefibe 50 Jussuf; Bey . . . . . 52 Disciplin i den tyrkiske Marine 56
8.	Slutning af: Jussuf; Bey . . . . . 57 Extract af fjerde Kvartals Regnskab 1835.
9.	Den maletste Sammensværgelse 61
10.	Fortsættelse af: Den maletste Sammensværgelse . . . . . 69 Extract af General; Regnskabet for 1835.
11.	Fortsættelse af: Den maletste Sammensværgelse 77
12.	Fortsættelse af: Den maletste Sammensværgelse 85
13.	Fortsættelse af: Den maletste Sammensværgelse 93
14.	Bekjendtgjørelse 101
15.	Slutning af: Bekjendtgjørelse 109
16.	Fortsættelse af: Den maletste Sammensværgelse 117
17.	Slutning af: Den maletste Sammensværgelse 125

Nr.	Side.
18.	Reisen paa <i>Vetna</i> 133
19.	Fortsættelse af: Reisen paa <i>Vetna</i> . . . 141
20.	Fortsættelse af: Reisen paa <i>Vetna</i> . . . 149
21.	Slutning af: Reisen paa <i>Vetna</i> 157
	<i>Galileis Drøm</i> 160
22.	Fortsættelse af: <i>Galileis Drøm</i> 165
	Extract af første Kvartals Regnskab 1836.
23.	Slutning af: <i>Galileis Drøm</i> 169
24.	<i>Tobias Witt</i> 177
25.	Malerierne, andet Malerie, (see forrige Kjargang Nr. 41, 42 og 43) 185
26.	Fortsættelse af: Malerierne 193
27.	Fortsættelse af: Malerierne 201
28.	Slutning af: Malerierne 209
	<i>Gabestokken</i> 216
29.	Fortsættelse af: <i>Gabestokken</i> 217
30.	Slutning af: <i>Gabestokken</i> 225
	Om <i>Maadeholdenheds- og Vedrueligheds-</i> <i>Selskaber</i> 230
31.	Slutning af: Om <i>Maadeholdenheds- og</i> <i>Vedrueligheds- Selskaber</i> 233
	Brudstykker af <i>Graba's Dagbog</i> , holden paa en Reise til <i>Færøerne</i> 239

VI

Nr.	Side.
32.	Fortsættelse af: Brudstykker af Graba's Dagbog 241
33.	Fortsættelse af: Brudstykker af Graba's Dagbog 249
34.	Fortsættelse af: Brudstykker af Graba's Dagbog 257
35.	Fortsættelse af: Brudstykker af Graba's Dagbog . . . . . 265 Extract af andet Kvartals Regnskab 1836.
36.	Slutning af: Brudstykker af Graba's Dagbog 269
37.	Brudstykker af en nordamericansk Geistligs Levnet 277
38.	Fortsættelse af: Brudstykker af en nord: americansk Geistligs Levnet 285
39.	Fortsættelse af: Brudstykker af en nord: americansk Geistligs Levnet 293
40.	Anmeldelse . . . . . 301 Slutning af: Brudstykker af en nord: americansk Geistligs Levnet . . . . . 304 Om Helligdagen og Hviledagen 306
41.	Slutning af: Om Helligdagen og Hvile: dagen 309

Mr.	Side.
42.	Janitskarernes Tilintetgjørelse 317
	Adelsfoltthed 324
43.	Fortsættelse af: Janitskarernes Tilintet- gjørelse 325
	En god Anbefaling 332
44.	Fortsættelse af: Janitskarernes Tilintet- gjørelse 333
	Fransk Ordspil 340
45.	Slutning af: Janitskarernes Tilintetgjørelse 341
	Et Mytteri og dets Afstraffelse 345
	Napoleon altid Seierherre 348
46.	Slutning af: Et Mytteri og dets Afstraffelse 349
	Om Caplandet og dets Beboere 351
	Ludvig den 15 ^{de} og hans Kammertjener . . 352
47.	Fortsættelse af: Om Caplandet og dets Beboere 353
	Farlig Fortolkning af en Læges Forskrift . 360
48.	Anmeldelse 361
	Fortsættelse af: Om Caplandet og dets Beboere 362
	Forskjel paa Mod og Indsigt 368
49.	Fortsættelse af: Om Caplandet og dets Beboere 369

VIII

Mr.		Side.
	Om den Skif hos Tyrkerne at skære Hovederne af deres Fiender	376
50.	Fortsettelse af: Om Caplandet og dets Beboere	377
	Lafayette og hans Tropper	384
51.	Slutning af: Om Caplandet og dets Beboere	385
	Hofkræftkesværme i Sydafrika	386
	Bemærkninger om Formue og Fødselsfortrin i Nordamerica	389
	Besyderlig Seilads paa Nilen	391
52.	Brudstykker af Graba's Dagbog, holden paa en Reise til Færøerne (see Nr. 36) .	393
53.	Bekjendtgjørelse	401
	Fortsettelse af: Brudstykker af Graba's Dagbog	406

Borger-Vennen.

Stte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 1.

Løverdagen den 2^{den} Januar 1836.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Om Overtroen.

Efter: Denkwürdigkeiten der Markgräfin von Anspach.

Hvad er Overtro? En feilagtig Landsbretning, en urigtig Anskuelse af Tingene. Af Magelighed, eller fordi vore Sjeleevner have een eller anden feilfuld Organisation, opfatte vi Gjenstandene falskt, og troe da, at Tingene skulle rette sig efter vore Ideer, og derved forandre deres Natur. Det er ikke hvad der er indeholdt i Overtroen, som gjer den dertil, men det er vor Maade at demme paa. En Sandhed bliver hos et overtroistt Menneske til en Legn. Naar en Daare og en Biis udtale den samme rigtige Sætning, saa bliver denne i den Gues eller den Andens Hoved, en ganske forskjellig Ting. I det dannede Selskab finder man ofte Mennesker,

som tale meget forstandigen, og desuagtet ere sande Idioter; de, i en civiliseret Tid, som Menter circulerende Phraser have de lært udenad, og kunne derfor fremtjige dem flydende. Med Mennesker, som, paa Grund af en medfødt Forstandssvaghed, ere overtroiske, maa man være overbærende, thi de lide af en ulægelig Sygdom. Andre ere det af Dovenskab eller Modleshed, og derfor ikke incurable. Hvad vi antage for sandt uden at have prøvet det, er Overtro: at tænke over Alt, og selv at tænke, er Midlet derimod. Og hvorfor skulle vi ikke have Mod dertil? Frygte vi, ved Tænkningen over en Indlingsidee, at opdage dens Tomhed, saa give vi allerede derved tilkjende, at vi holde den for falsk; vi ber altsaa modigen gaae et Skridt videre, og vi ville finde Lys i Sagen, hvilket altid maa være os det kjereste.

Et enkelt Individ's Overtro vilde kun være øiebliklig, og, i et civiliseret Selskab, maaskee snart tabe sig, ja aldeles finde sin Undergang paa Grund af de sædvanlige Menneskers Ubestandighed; men Folkelagenes Historie lærer os, at den (Overtroen) undertiden bliver bragt i System, og beklædt med ydre Magt, eller den bliver et Berktei for denne Magt, og saaledes endeligen vedvarende og frygtelig; thi den tvinger endog dem, hvis aandedige Organisation indvortes er beskyttet derimod, til at hylde den udvortes. Overtroen er da almindelig, og dens Marsfager maae søges i almindeligen herskende Videnskaber, og ikke blot i individuelle Indskrænkninger.

Frygt, opvakt ved overordentlige, uforudsete Begivenheder, forekommer mig at være den almindeligste og fornemste Grund til Overtro. Men

hvad gjorde de gamle Egypter saa overtroiske? Intet andet Land er mindre udsat for overordentlige Tilfældigheder: her ruller ingen frygtelig Torden, Regnen er sjelden, i fuldkommen Regelmæssighed følge Vårstiderne paa hinanden, og den samme stadige Orden viser sig stedse ved Strømmens Stigen og Falden. Egypterne havde derfor saa lidet Begreb om nogen anden Naturens Orden, at de forundrede sig, fordi Floderne i Grækenland ikke, saaledes som Nilen, traadte ud over deres Bredder til bestemte Tider *). Jordbundens Frugtbarhed,

---

*) Nilens Stigen begynder omtrent den 18de eller 19de Juni; imellem den 20de og 30de September har den naaet sit høieste Standpunkt (indtil 26 Alen over dens sædvanlige Høide), og hele Nildalsen er da en Sø, i hvilken de beboede Steder og de saa Skove, der almindeligen ere beskyttede ved Dæmninger, ligge ligesom Der. Derpaa falder Vandmassen igjen, og i Marts befinder den sig atter i sit gamle Leie. Nilvandets Stigen og de deraf følgende Oversvømmelser, udbredes ved kunstigen anlagte Canaler og Diger, som ere førte i perpendiculaire og parallelle Retninger paa og langs Floddalen. Paa den gode Vedligeholdelse af disse Diger og Canaler beroer Landets Frugtbarhed, Velstand og Folkemængde, hvilke saaledes ere meget afhængige af Regjeringens gode eller slette Foranstaltninger med Hensyn til Oversvømmelses-systemet. Under Namelukkerne skal man undertiden have anvendt et ret findrigt Tvangsmiddel, naar man ei var tilfreds med en By, eller et Landskab. Man gjorde nemlig intet videre, end lukkede Slusen, gjennem hvilken Vandet skulde tilføres Beboerne, indtil de opfyldte det, man forlangte af dem. Dette Middel tilveiebragte almindeligen hurtigt den forønskede Virkning; thi Oversvømmelserne tjene ei alene til at vande og

og Beboernes Orkesløshed under Oversvømmelserne, fløvede, troer jeg, baade Sjæl og Legeme, og gjorde Menneskene frygtsomme og modløse. Saaledes opstod hos dem Overtroen, ligesom den, i andre Lande, var en Følge af overordentlige Naturbegivenheder. Imidlertid frembringer hvert Land Mennesker, hvis Tænkraft beskytter dem mod Indflydelsen af et enerverende Klima. Saadanne Mennesker bleve, under Egyptens rene Himmel, ved Betragtningen af Himmellegerne, ledede til Erkjendelsen af de regelmæssige Revolutioner i Naturen. Disse astronomiske Jagttagelser indflødte de efter Folkets, eller meget meer, efter Sprogets Måad, i Billeder og Myther, som vel vare forstaaelige, men af den raade, doyne Mængde bleve optagne bogstaveligen, og saaledes omskabte til Overtro. Naturens store Kræfter vare de gamle egyptiske Religionslæreres Guder; Solen var deres Osiris. Den uvidende Mængde tænkte sig under Osiris et, fra Solen forskjelligt Væsen, og gjorde det til en Guddom. Man vilde saaledes i enhver, selv den uforstandigste Overtro, finde Spor af en rigtig Betragtning af Naturen, dersom man kunde følge den til dens første Oprindelse, og dersom det ikke laa i Hyklernes og Bedragerens Interesser, at forhindre en sliq Eftersporen *).

---

frugtbargjøre Jorden, men Nilvandet er ogsaa det eneste drikkelige i hele Egypten.

- *) Vi maae her sande, hvad *Voltaire* siger i sin *Dictionnaire philosophique*: *Le superstitieux est au fripon ce que l'esclave est au tyran* (den Overtroiste er det samme for Bedrageren, som Slaven er for Tyrannen).

Men maaskee vilde den tydeligste Opklaring om Tingenes naturlige Sammenhæng og af de sunde Begrebers successive Udartning kun bidrage lidet til at oplyse Mængden, som endog er blind for det mest iciefaldende, og hellere antage den raae Indbildningskrafts Dremme for Realiteter. En Reisende, som har beskrevet det hellige Huus i Loretto*), har, ved denne Leilighed, gjort følgende Bemærkning. "Da her findes saa mange Helgene, udrustede med Gaver til at gjere Underverker, saa mange Reliquier, saa mange Bilder, som kunne helbrede de farligste Sygdomme: saa maa man undres over, at Læger kunne leve, og andre Mennesker døe her. Alligevel blive i Loretto Menneskene begravne saavel som andre Steder, ja selv Præsterne, der anprise Reliquiernes Underverker, kastes paa Sygeleiet, og kunne ligesaa lidet undgaae Døden, som den meest vantroe Kjæster." — Hvorledes kunne Menneskene altsaa troe paa Reliquiernes Virksomhed? Jeg mener, der er en Forskjel mellem Troen, og den Indbildning, at man troer. Trangen til at antage noget Høiere, af Begivenhedernes Omverlinger Uafhængigt, er eens hos alle Mennesker. Men Nogle tænke over denne Trang, Andre finde Alt rigtigt, som blot erindrer dem derom, og jo uforstandigere, selgeligen jo uhensigtsmæssigere, Tilfredsstillelsen er, desto bedre Kjøb have de den, og desto kjerere er den dem;

---

*) I Domkirken i Loretto staaer det 32 Fod lange og 18 Fod høie, saakaldte hellige Huus, der skal være det samme som Maria beboede i Nazaret, og som af Engle er flyttet til Loretto. Til denne hellige Bygning gjøres mange Valfarter.

thi Tænkningen er en meifommelig Anſtrængelſe, ſom de gjerne ville undgaae. I Maret 1666 fremtraadte i Smyrna en Jøde ved Navn Sabatai Levi, ſom udgav ſig for den ſande Meſſias, og virkelig ogſaa blev anſeet derfor af mange Iets troende Menneſker. Sultanen lod ham kalde til Konſtantinopel, og forlangte, at han, til Bekræftelſe paa ſin Sending, ſkulde udføre et Mirakel. Han ſkulde nemlig lade ſkyde paa ſig, og hvis han blev ubeskadiget, vilde Storherren ſelv anerkjende ham for Meſſias. Sabatai indlod ſig imidlertid ikke paa dette Forſlag, men gik derimod over til den muhamedanſke Religion for at frelſe ſit Liv. Saa ſtor var imidlertid Dvertroens Blindhed, at, endſkjendt Sabatai dagligen ſaaes paa Gaderne i Konſtantinopel i tyrkiſt Dragt, ſaa paaſtode dog hans Tilhængere blandt Jøderne, at han var faret til Himmels, og at det blot var hans Skygge, ſom vandrede omkring.

Et Lotteri i Florents, indbringende for Regjeringen, og fordærveligt for Folket*), gav Dvertroen megen Næring. Hvo ſom vilde kjebe og vinde et Lod, maatte faſte i 36 Timer, fremsige et viſt Antal Gange deres Ave Maria og Paternoster, ikke tale med Noget, ikke gaae tilſengs, uophørligen anraabe den hellige Jomfrue og alle Helgenerne, indtil een af diſſe lod ſig tilſyne for at forkynde den Ventende de lykkelige Nummere. Spilleren, udmattet af Faſten, Beden og Vaagen, ſov endeligen ind, og, uden Dpher beſkjæftiget med de ſamme Tanker, dremte han naturligviis, at en Helgen aabenbarede ſig og meddeelte ham de Num-

---

*) De ſteſte Lotteriers ſædvanlige Egenſkaber.

mere, der skulde udkomme, hvilke han da besatte: vandt han, saa var Midlet useilbarligt, i modsat Fald beklagede han sig over, at hans Sukommelse havde slaget ham feil. Haabet om at komme i Berørelse med Helgenen, opgav han derfor ingensunde, men begyndte paany at faste, bede og adspørge sit Drakel. Mange bleve ruinerede ved Lotteriet *), men vilde desuagtet have anseet det for Ugudelighed, at betviyle Virksomheden af det anbefalede Middel, og Helgenernes Kundskab om de gode Nummere.

Overtroen antager tusinde Skikkelser, og de Veie, ad hvilke Manden kan forvilde sig, ere utalige. Udryddes den under een Form, saa opstaaer den, som en Phoenix, under en anden; stopper man den een Vej, saa bane dens tjenstvillige Drabanter den hundrede andre. Sandheden skrækker den ikke, og det Helligste vanhelliger den uden Sky, for at kunne benytte det til sin Fordeel. Undertiden lader den sig det være nok, at sysselsætte Indbildningskraften for at fordrive Kjedsommeligheden. Saaledes anvendte en tydsk Præst den længste Deel af sin Levetid til at beregne, naar Dommedagen vilde indtræffe.

Et overordentligt Exempel paa Overtro gav i Maret 1805 en fattig Skomager, Mathias Loyat, i Venedig, i det han, ved et findrigt opfundet Maschineri, forsøestede sig selv, og derhos gjorde sig al optænkkelig Umage, for at forlænge sin Marter i denne skrækkelige Situation.

---

*) Dette lader sig ogsaa meget godt gjøre ved Lotterier, ved hvilke det ikke er nødvendigt at faste, bede eller anraabe Helgene.

Marchallen af Sachsen*) og den unge Officier.

(Af samme Verk.)

En ung Officier havde ladet sig overraske i eet af hine Diebliske, da Frygten er stærkere end Pligtfølelsen, da Naturen spørges mere til Raads, end Vren: han havde taget Flugten. Hans Fraværelse blev meldt, og Enhver talede med Uvillie om hans Forhold. Marchallen, underrettet om hans Flugt, tænkte paa Officierens Ungdom, og foregav, for at redde ham, at han havde tildeelt ham et hemmeligt Hverv. Da den unge Mand's Opholdssted tilfældigviis var ham bekjendt, lod han ham komme, og befalede ham at indfinde sig ved Parolen den følgende Dag. Officieren fremstillede sig. Marchallen drog ham til Side og talede længe hemmeligt med ham; derpaa hævede han Stemmen, og roste ham heit, fordi han havde udrettet "det ham paalagte Verinde" med Hurtighed og Indsigt. Paa denne Maade bevarede han Staten en Borger, reddede en Families Vre, og forhindrede, at et svagt Dieblisk ikke havde et heelt Livs Glendighed og Skjændsel til Følge. Det er unødvendigt at sige, at denne Officier senere blev een af de bedste og kjækkeste i Hæren.

---

*) En Søn af Kong August den II. af Polen og Grevinde Aurora Königsmark. Han blev født 1696.

Borger-Vennen.

Stte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 2.

Løverdagen den 9de Januar 1836.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Aphoristiske Bemærkninger.

Efter: Denkwürdigkeiten der Markgräfin von Anspach.

Det skeer undertiden, at vi, til forskjellige Tider, fælde aldeles modsatte Domme over een og samme Gjenstand, alt estersom vi ere upartiske eller forud indtagne. Ofte er det neppe muligt, at bringe i Harmonie, de, hverandre modsigende Indtryk, hvilke vi, til forskjellige Tider, modtage af saadanne Characterer, som vi af Fordom troe at burde elske eller hade, og hos hvilke vi forudsætte et lignende Sindelag, eller en fiendtlig Hensigt. For her at anføre et paafaldende Exempel, vil jeg nævne den berømte Mirabeau *). Da jeg lærte at kjende

---

*) Honoré Gabriel Victor Riquetti, Greve af Mirabeau, født 1749 i Provence, og død

ham, beundrede jeg i ham den roligtænkende Philosoph, som desuagtet havde conserveret den franske

---

1791 i Paris, nedstammede fra en berømt Familie. Dersom hans udmærkede Naturgaver vare bleve behørigt udviklede, kunde han være blevet en stor Mand, men han blev kun berømt. Hans Fader, Marquis Mirabeau, var en Tyran i sit Huus, og udvirkede efterhaanden 54 Lettres de cachet (Arrestbefalinger, ifølge hvilke de Paagjeldende kunde fastes i Fængsel uden nogensomhelst Underfølgelse) mod sin Familie, flere Gange endog mod Sonnen. Disse Misbrug af faderlig Myndighed bestemte først den unge Mirabeau's Synsmaade af Despotismen. Tyve Aar af sin Ungdom tilbragte han saaledes deels i Fangenskab, deels som Flygtning i Holland, Tydskland, Schweiz, Flandern og England, og vanskeligen formaaede han at bestytte sig mod Mangel, medens hans Forsølger, hans egen Fader, bortødslede sin Formue paa Maitresser. Engang blev Riquetti endog, for "Bortførelse og Rov", dømt til Døden, og hans Billede ophængt i en Galge; dog blev denne Dom senere gjenkaldet. (1782).

Forstødt af Adelen, gif Mirabeau over til tredie Stand ved Stændernes Sammentaldelse 1789; her saaes han paa de Bænke, fra hvilke det Lyn udfoer, som skulde knuse Magten og tilintetgjøre dens Misbrug. Men kun det sidste onskede Mirabeau; det var Sieyès, der, blandt andet ved sit Skrift: *Qu'est ce que le Tiers*, gav den revolutionaire Masse dens demokratiske Retning, hvilken Mirabeau vel søgte at standse, men for sildigt, hvorpaa han udraabte de prophetiske Ord: "*La révolution de France fera le tour de l'Europe*". De fleste Decreter, der udgif fra den constituerende Forsamling vare Mirabeau's Verk. Pengetræng tvang ham til at nærme sig Hoffet: hans Gjeld blev betalt og han erholdt en maanedlig Pension af 6,000 Livres. Allerede var

Character's hele Varme. Hans fine Sæder, hans heitdannede Mænd, hans altomfattende Belæstthed, og den høie Rang, han beklædte, gjorde ham til en af de mærkeligste Mænd i Frankrige. Hvor ganske anderledes forekom han mig, da Lidenskaben mod de franske Statsomvælttere ogsaa havde naaet mig. Efter Revolutionens første Udbrud havde jeg ikke Leilighed til at iagttage ham i Nærheden; men jeg demte efter de offentlige Efterretninger, og kunde, ifølge disse, ikke troe andet, end at *Mirabeau* havde forandret sin Character. Først hændtes jeg til ham af sand Begeistring, medens Forsvarerne af det gamle, mægtige Aristocratie, med Gysen og Afsky flyede hans Nærværrelse; men endeligen lod jeg mig henhvirvle i Strømmen af vort gode Selskabs Mening, og havde ikke mere nogen Tro til det Indtryk, som denne overordentlige Character tidligere havde gjort paa mig. Nu er jeg

---

han Gjenstand for Jacobinernes Mistanke, og det heed endog undertiden: *il est perdu*; men dette var kun overgaaende. Han døde i sit 42de Aar, som Mogle troe af Gift, bibragt ham efter hans Fiender *C. og A. Lameth's* Anstiftelse. Hans Død blev betragtet som en offentlig Ulykke: Paris bivaandede hans Fordefærd, Frankrige bar Sorg for ham, og hans Liig nedfattes i den Bolig, der nyligen var bleven helliget "de store Mænd, i det taknemmelige Fædrelands Navn". Men 2 Aar senere, under Terrorismen, blev det taget bort, og Uhyret *Marat's* Levninger indtog dets Plads. *Mirabeau* havde ingen Eftermand i Magt og Folkegunst, og længe efter vendte Forsamtingens Blikke sig, under vanskelige Forhandlinger, mod det Sæde, hvorfra hiint overmægtige Ord, der saa ofte havde endt dens Raadvildhed eller Tvivligheder, pleiede at udgaae.

ikke mindre mistroisk mod min første Enthusiisme, end mod Partiaandens senere Dom.

En Mand, som Naturen havde udrustet med saa megen Livlighed, kunde umuligen forblive rolig under Tidens oprørte Storme; han maatte tage virksom Deel i Begivenhederne. Om han forbandt sig med det orleanse Partie, hvis Niemed det var, at styrte Kongen, og sætte Hertugen paa Tronen, vover jeg ikke at afgjøre. Hvis Mirabeau ogsaa syntes, at ville være Hertugen behjælpelig, saa havde han dertil vist særdeles Bevæggrunde. Det er ingen Tvivl underkastet, at hans glimrende Talenter og hans uimodstaaelige Veltalenhed medvirkede til at hidføre en Tingenes Orden, hvis Ende han ikke selv kunde forudsee. Man siger, han har arbejdet paa, at blive en almægtig Minister i Frankrige. Men hvorledes kunde en saadan Post synes at være et værdigt Maal for hans Mand? Han foragtede Hoffet og afskyede Alden, til hvilken han selv hørte. Nabenbart var hans Plan en Omdannelse af den sociale Tilstand, og med Videnskab bragte han sine Tanker om en indskrænket Regjeringsform, i Omløb. At indføre en repræsentativ Forfatning, var den Rolle, som hans Uegjerrighed havde foreskrevet ham, men som hans sunde Forstand snart maatte fremstille ham kun som overgaaende, paa Grund af Folkets Udartning og de europæiske Statsforhold.

Behersket af medfødte gledende Videnskaber, havde han gennemlevet en stormende Ungdom. La Harpe siger, at han stedsse havde været et umoralisk Menneske; Andre tilføie, at Mandssforvildelser havde demoraliseret hans Character. Han var pirrelig, kraftig og haardnakket. Grund nok for hans

Gjender til at bestynde ham for Udyd, Ufølsomhed, og herskesyg Egennytte. Man har sagt, at hele Hemmeligheden i hans System bestod i, at befordre sin Interessee paa alle Partiernes Beføstning. Undertiden skal han have været Plebeier, til andre Tider Patricier *). Hvorledes skal man kunne begribe, at disse Modsigelser, som ere Smaaligheden og Middelmodigheden egne, kunne forene sig i saa stor en Mand? Smaaligheden, der ikke begriber noget Stort, vil sandsynligen finde det naturligt. Men hvorledes kan man troe, at en Mand med en ussel, lav Egennytte, tillige skulde kunne erhverve sig en saa betydelig Magt over et heelt Folk? Der gives Forhold i overordentlige Menneskers Virkekreds, som de sædvanlige Menneskers Blikke ikke kunne gjennemtrænge. Jeg vil ikke forlade mig paa min Ufeilbarlighed ved at affige nogen Dom over Mirabeau, og erklære ham for fleersidig og characterløs, foranderlig efter Omstændighederne, eller en Bøddel for lav Egenkjerlighed. Jeg vil kun bemærke, at dersom man kunde troe Lacharpe, der, med Gøddommens Videnskab, søger at nedsætte Mirabeau, saa drev denne kun en elendig Handel med sin Landsfyrighed, der straalende i de skjønneste Udtryk af ophøiede Følelser, værdige den dydigste Mand, og anvendte, af Kjerlighed til en affindig Machiavelismus, de fineste Kunstgreb til de laveste Diemedes Opnaaelse. Jeg troer, at dette staaer i Modsigelse til den menneskelige Natur,

---

*) Necker, hiin bekjendte, og en Tidlang saa folkevundede Minister, hvem Mirabeau hadede, uforsonligt, siger om denne i eet af sine Bærker, at han var "tribun par calcul et aristocrate par gout".

hvis bedre Deel endnu stedse aabenbarer sig i cødle Characterer, og derfor ei er nogen Illusion.

For at bedømme Mirabeau og de øvrige Revolutionsmænd, grundigen og upartist, er en nøiagtig Sagttagelse og Burdering af de Mennesker, der omgave dem, af Nationen og af den hele Forvikling af modstridende Elementer i hiin Periode, nødvendig. Man tør ikke, af denne store, Alt bestemmende og modificerende Sammenhæng, ville fremhæve Individerne, ja vel endog bedømme disse efter usuldfomne, forvanskede og vildledende Traditioner. Saadanne Uretfærdigheder kunne være tilladte i Kampens Tid (?); men er denne forbi, saa træder Sandhedens Majestæt, der alene kan være Historien tjenlig, atter i sin Rettighed, og man erkjender, at det et et foragteligt Foretagende, at ville træde denne for nær.

Jeg anmasser mig ikke, at opklare hiin Sammenhæng; men jeg aner den naar jeg i Historien betragter Billedet af Folkelivet; jeg helbredes da for alt Had, og mit Hjerte opfyldes med Deeltagelse. Eiheller sejer jeg at undskylde Forbrydelsen; men naar jeg, i en, af Magten uafhængig Sphære, udfinder Marsagerne til voldsomme Begivenheder, saa svinder, for mine Dine, Forbrydelsen, og jeg seer da kun en Storm, i hvilken Inhumaniteten ivrigen praler med at opsege Væster.

Jeg frygter stedse for at fradømme enkelte Mennesker, især de udmærkede, Moralitet. Kan jeg end ikke fordelge Rædselen i en enkelt Periode, saa bestræber jeg mig stedse for, at udfinde de Omstændigheder og forberedende Marsager, af hvilke de store Forvildelser lade sig forklare, og jeg troer, at man vilde yde Menneskeheden en større Tjeneste,

hvis man arbejdede paa, om muligt fremtidigent at undgaae hine Omstændigheder og Marsager, end ved at anklage Enkelte, og desuagtet lade Grundden, der forlede dem til Vildfarelser, vedblive, som om man frygtede for at udrydde Ondet med Rod.

Efterforsker jeg de fornemste Marsager til de sædvanligste Forvildelser, saa finder jeg dem, hvorhen jeg seer, at ligge Forkertheden af den offentlige Opdragelse, der kun alt for ofte, under Paaflud af at befordre Sædeligheden, vildleder Forstanden, og derhos bekymrer sig saa lidet om sand Moralitet, at meget mere Egenkjerligheden saa tidligt som muligt opfores. Istedetfor at bringe Børnene i Samklang med Naturen, og vænne dem til, at agte paa Orden og Regelmæssighed i den ydre Verden, og paa Sædelighedens Love i Hjertets Indre, fjerner man dem fra Naturen, i det man gjer dem det til Pligt, at holde Ting for sande, som modsige hiin, og som ikke fylde Sindet med Dydens ophoiede Mod, hvorved de da indpodes en ussel Frygt for ubestemte og uforstandige Straffe.

Bort næste Forhold til Selskabet er Statsborgerens, hvorfor ogsaa Fædrelandskjerligheden bliver den første positive, jeg mener den første praktiske, ei blot almindelige, theoretiske, Dyd.

Alt vække Patriotismen, burde være den fortrinligste Omsorg ved Opdragelsen, men dette er ikke muligt uden at det, vi kalde Fædreland virkelig er et ærværdigt, alle aandelig-moraliske Kræfter, beskyttende Selskab. Giheller maa den ægte Patriotisme forverles med falske, kun tilsyneladende Dyder. Jeg har i Omgang med Franste,

ofte havt Leilighed til at bemærke, at de med Forfængelighed roste sig af deres Fædreland, fordi de vare forfængelige af deres egen Person. Men dette er meget forskjelligt fra den sande Patriotisme, som bestaaer i, at vi elske vort Fædreland uden Hensyn til vor Person, og have den grundede Overbeviisning, at vore, i Staten forenede Kræfter, besordre den humane, aandige og moralske Uddannelse, d. e. Civilisationen. Historien leverer hyppigen Exempler paa uægte Fædrelandskjerlighed. Rom var allerede udartet, da endnu mangen Stordaad blev udevet for en Tingenes Orden, der kun var en Organisation af Despotismen. Endnu mere paafaldende saaes dette i Venedig. Ikke ethvert Folk har et Fædreland.

(Fortsættes.)

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Otte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 3.

Løverdagen den 16de Januar 1836.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Sof- og Univerfitets-Bogtrykker.

Aphoristiske Bemærkninger.

(Slutning.)

Det er en saare nedslaaende Bemærkning, at Rigdomme og Overflod, skjendt Frugter af Civilisationen, modarbejde Patriotismen. Rigdomme frembringe kun alt for let Gjerrighed og andre Laster, skikkede til at bøie Sindet til Slaviskhed. Derfor vare fattige Folkeslag ofte saavel heimodigere, som ogsaa heldigere i deres Foretagender, end rige. Medens Patriotismen var den herskende Lidenskab hos de fattige Portugisere, vare de umodstaaelige i Indien, under deres berømte Feldtherre Albuquerque*). Denne Erobrer blev sine Lands-

---

*) Med Tilnavn: den Store. Udnævnt til Vicekonge i de portugisiske Besiddelser i Indien,

mænds gamle Frugalitet tro, og holdt sig reen midt iblandt de mest forførende Tilbud af Rigdomme og Vælde. I Privatlivet viste han den strengeste Negennyttighed. Men da Retfærdigheden er anderledes i de gjensidige Forhold af den ene Nation til den anden, end af Individet af een og samme Stat, saa hindrede Vren ikke den portugisiske General i, til Fædrelandets Hæder, at blive Grobrer. Denne Hæder maatte ogsaa uimodsigeligen anerkjendes, naar det kunde bevises, at Portugal havde opdraget de undertvungne Folkeslag for Civilisationens Skyld, og ikke maafkee bragt dem fra eet slaviskt Barbari i et andet. Jeg troer, at ogsaa dette Exempel beviser, at vort Blik maa trænge ind i de indre Forhold, naar vi ville bedømme saadanne Mennekers Moralitet, som have spillet en stor Rolle i Verden.

Over England udbreder Egoismens epidemiske Smitte sig stedse meer og meer. I mange Sirkler kan man næsten blive latterlig ved at ytre For-

---

ankom han dertil 1503. I nogle Aar gjorde han meget store Erobringer, ja vovede endog et Tog til det røde Hav. Men tilsidst lønnedes han med utaknemmelighed af Regjeringen, der, til Løn for hans udmærkede Tjenester, bevæget dertil ved egen Mistanke og ved Høffolkenes Misundelse, sendte ham en Efterfølger i Logo Scarez d'Alborgia, hans erklærede Fiende. Albuquerque døde kort efter (1515). Men saa stort et Indtryk havde hans Døder gjort paa de Indfødte, at hans Navn og Grav længe bleve Gjenstande for deres Vrefrygt, og ofte anraabte de den u dødelige Helts Aand om Bistandelse, naar hans Efterfølgeres Grusomheder altfor føleligen erindrede dem om Tabet af ham.

modning om at træffe ædelst Sindelag, eller heimodig Forglemmelse af lav Egenmytte blandt Menneskene. De i London opdyngede Skatte, betydeligere end paa noget andet Sted, synes næsten kun at tjene til at sæde og forfine Lasterne, hvorved de blive saameget farligere. Istedetfor at være Midlet til at forbedre den selskabelige Tilstand, bidrage de til at fordærve Menneskene. Kluge Folk stræbe kun efter Dydens Skin, som de da bortaagre, som Varer, til de Heistbydende; thi enhver Ting har sin Pris, og den Patriotisme, med hvilken en Taler praler idag, staaer imorgen Magthaveren til Tjeneste, naar denne kun har gjort sig bekjendt med Tribunheltens Courseddél. Distnok gives der hæderlige Undtagelser, men at Undtagelserne ere hæderlige, beviser at Reglen ikke duer.

Ustridigen er Mangel paa en høiere patriotisk Opdragelse, Skyld i denne frygtelige Udartning. I de offentlige Skoler tænkes ikke paa, hos Lærlingerne at vække de Anlæg, ved hvis Uddannelse de kunne vorde værdige Forsvarere af de almindelige Interesser. Om Drengens skjæne, selskabelige Drift, bekymrer sig ingen Lærer. At drive det saa vidt som muligt i Omsorgen for sig selv, vinde Meget, og fastholde det Bundne: — dette er den Visdom, som tidligen bliver bibragt den unge Engländer. Hvad Brutus mod Cæsar af sin Lebebane, i den smertelige Følelse af det tabte Haab, troede at have erfaret: at Dyden kun er et tomt Navn — denne Opdagelse gjer nu en begyndende Politiker lystigt spøgende, i sin Ungdom, og bliver derved skicket til at indtage sin Plads i deres Række, hvis Forretning det er, at lede

Nationens Anliggender, d. e. at tære paa dens Præster.

Det er utroligt, hvor lidet man i vore (de engelske) Skoler tænker paa at vække, jeg vil ikke sige Patriotismen, men kun den almindelige Vresfølelse hos Eleverne. Saadanne Ting ere her tilladte, som ret egentligen befordre Nederdrægtigheden. Eleverne i Eton er det tilladt at stille sig langs Veien, for at aftigge eller udpresse de Reisende en Gave. Hvorledes skulle Menneſter, som begynde med, for en ringe Bindings Skyld, at fornægte Vresfølelsen, engang kunne blive høisjertede, agtværdige Lærere og Folkeſtyrere*).

*) Eton er en berømt Skole og Opdragelsesanstalt i Nærheden af Windsor. Dr. Niemeyer, i sin "Reise til England i Aaret 1819," siger, ved at omtale denne Skole:

○ "Hvad Disciplinen i de Etonſke og alle lignende høiere Skoler angaaer, lade de tilsyneladende modſigende Eſterretninger og Domme, som vi derover finde i mange Skrifter, ſig dog ſnart forene med hinanden. Naar den af nogle bliver fremſkillet ſom meget mild og eſtergivende, ſaa har man for ſaavidt ret, at man giver Lærlingene overmaade meget Spillerum, ſaaſnart de kun binde ſig til en vis ufravigelig Orden; at man kun lidet bekymrer ſig om deres øvrige Gjøren og Laden, om deres Lege, om deres Forhold til hinanden, og at man paa en vis Maade lader dem ſtyre deres lille Skoleſtat og holde Orden deri, hvorved der uddanner ſig en vis fri, men tillige ſædelig Aand, fornemmeligen i at overholde Sandhed og Retfærdighed, ſom ved enhver altfor ængſtelig Bevogtning og en vedvarende Miſtro ſaa let gaaer til Grunde. Naar andre tale om den engelske Skoletugts megen Strænghed, naar Navnet paa en af Weſtminſterſkolens forhenværende Rectorer, er blevet til et

Der gives endnu andre fordærbelige Sæder i vore Skoler, men som Lærerne ei ansee det Umasgen værd at agte paa, eller at medarbejde. De stærkere Drengene tyrannisere de svagere, og paa tvunge dem haarde, simple Forretninger; det er ikke sjeldent, at en nævestærk, eller riig og fornem Eleve, ved Trudsel, eller ved nogle Pence bringer et frygtsomt, eller fattigt Barn til at tjene sig som Skopudser. Indbyrdes Bedragerier gjælde blandt dem for Klogskab. De Smue slutte For-

Ordsprog, saa har dette og sin Grund i mange faststaaende Indretninger, i Folge hvilke Forseelser mod visse Skolelove, men fornemmeligen Forsømmelser af de opgivne Lectier og Arbejder, straffes med overordentlig Strængthed. — — Iovrigt vilde man tage feil, naar man vilde antage — ihvorvel mange alt for hæftige Anklagere af vor Skoletugt maatte bilde sig det ind — at der i de engelske Skoler overhovedet hersker en streng Lydighed, Sædelighed og Tugt. Den Upartiste finder der alle de Dyder og Udyder, som findes hos enhver større eller mindre Samling af unge Mennesker i Udviklings = Aarene, og den samme utæmmede Stræben efter Frihed, som altid har fundet Sted, lige fra Horatz's og Dvintilians Lieder, efter hvad de sige om ungdommelig Raagthed. Det er ligesaa umuligt for Dypsnytmændene, som for vore meest samvittighedsfulde Skolemænd, at hindre alle Exceser, og Ruttner, som var en stor Lovtaler af den Etoske Opdragelse, og havde flere Aar som Leder for nogle Lærlinge iagttaget den, er dog upartisk nok til at tilstaae, at meget synes bedre, end det er, at Lærerne her som overalt føres bag Lyset, eller tillukke Dinene, og selv de groveste Forseelser ikke kunne forebygges, ogsaa virkeligen en forsømt Lecture, en ikke afleveret Udarbeidelse straffes strengere end grov Usædelighed."

bund til de Genfoldigeres Undertrykkelse, og tvünge de Neutrale til at forene sig med dem, saafremt de ei ville være udsatte for evige Klammerier. Saaledes forberede de sig til at træde ind i Verden. Tutet Under, om de ogsaa fortsætte Ungdommens Væner i heiere Forhold, og om man i disse undertiden opdager sande Skoledrengestreger.

En Mand, som paa Grund af Rigdom, Anseelse og Magt, staaer paa et høit Standpunkt, finder overalt beredvillige Vortalere; alle hans Anskuelser blive befundne at være fortræffelige. Han troer til Slutning, at, ligesom hans Mening, er ogsaa den Maade, hvorpaa han opdrager sine Børn, den bedste. Herer han tilfældigviis en modsat Dom, saa overraskes han og holder det for Umæsselse, at man kan erindre ham om, at han kan tage feil, saavel som enhver Anden. Dog fordrer Nødvendigheden, at hævde Advarselsens Nøst. Thi de Stores forseente Opdragelse, og Sædernes Fordærvelse blandt de heiere Stænder, vare i Frankrige de virksomste Marsager til en Revolution, over hvis Rædsler man let kan klage, men hvis Foranledning det var et værdigere Maal at sege at undgaac.

Et Oprør paa et Slavestib.

Capitain Amadeus var en dygtig Sømand; han havde begyndt som simpel Matros, og var senere bleven Understyrmand. En Træsplint knuste

hans ene Haand i Slaget ved Trafalgar; han blev amputeret, og erholdt sin Afsked med gode Vidnesbyrd. Roligheden behagede ham ikke synderligt, og ved første Leilighed tog han Tjeneste som Underlieutenant ombord paa en Fribytter. Nogle Prisepenge forskaffede ham Midler til at kjoibe sig Bøger for at studere Skibskunstens Theorie, ligesom han tilfulde forstod dens Praxis. Med Tiden blev han Capitain paa en Korsar paa 3 Kanoner og 60 Mand; Jersey's Kystfarere erindre sig endnu hans Bedrifter. Ved Fredens Slutning opherte hans Virksomhed. Under Krigen havde han samlet sig en liden Formue, som han haabede at forege paa Englændernes Bekostning. Han maatte tilbyde fredelskende Kjobmænd sin Tjeneste, og da han var bekjendt som en modig, erfaren Mand, kunde det ikke feile, at man jo anbetroede ham et Fartoi. Da Negerhandelen blev forbuden, blev Capitain Amadeus en vigtig Mand for Iben; holtandlerne. Den meste Værdi han indlagde sig blandt Slavefælgerne ved Bygningen af en Brig, hvilket Arbeide han selv ledede. Skibet var en lang, smal Hurtigseiler, havde Lighed med et Krigsskib, men kunde desuagtet rumme et stort Antal Sorte. Mellemdækket paa Augusta, — saaledes kaldte han Briggen — skulde kun være 3 Fod og 4 Tommer heit, da han paastod, at denne Heide tillod en Slave af sædvanlig Størrelse, at sidde beqvemt opreist. "Hvorfor skulde de ogsaa ville staae op? ere de først ankomne i Colonierne" sagde Amadeus, "saa ville de komme til at holde sig længe nok paa Benene".

(Fortsettes.)

Bespynderligt Ægteskabslotteri.

Et amerikansk Blad meddeler følgende Anecdote, fortalt af en Rejsende. Den 24de December 1834 reiste jeg igjennem Sydcarolina, og kom til — — —, hvor jeg besøgte en Bekjendt. Man sagde mig, at Familien var indbudet til en Bryllupsfest, og at jeg maatte ledsage den, hvori jeg ogsaa, uden Omstændigheder, indvilgede. Saasnart det unge Par var viet, satte Selskabet sig, og der paafulgte, da Husets Herre var meget religiøs, en Tidlang en dyb Taushed. Derpaa reiste sig en ung Advocat, holdt en zirlig Tale til Selskabet, og endte med at bede om Tilladelse til at turde foreslaae en ny Ægteskabsplan, der vistnok vilde vise sig som velgjørende. Efter erholdt Tilladelse foreslog han, at Selskabet skulde udvalge en Præsident, der skulde aflægge Ed paa, at holde Alt, hvad der i denne Nat blev ham meddelt i hans officielle Ægteskab, aldeles hemmeligt. Enhver ugift Herre og Dame skulde skrive sit Navn paa et Stykke Papir, og derunder Navnet paa den Dame eller Herre, med hvem hver ønskede at indlade sig i Ægteskab. Disse Sedler skulde overleveres Præsidenten, og naar en Herre og en Dame gjensidigen havde valgt hinanden, skulde han underrette begge Parter derom; men Navnene paa dem, der ei havde valgt hinanden, skulde forties. Forslaget blev antaget, Præsidenten udvalgt, og de opførte Navne overgivne til ham. Det blev da befundet, at tolv Par havde gjensidigen valgt hinanden, men hvo disse vare, forblev en Hemmelighed for Alle, undtagen for dem selv og for Præsidenten. Samtalen tog nu en anden Vending, og Selskabet adskiltes. — Den 14de Marts følgende Nar passerede jeg samme Sted, og man fortalte mig da, at af hine tolv Par, vare de elleve blevne gifte, og at otte af de unge Herrer havde erklæret, deres Tvivlraadighed havde været saa stor, at de vistnok ei havde anholdt om deres nuværende Koner, var hiint Forslag ei blevet fremsat.

Herrer under 20, og Piger under 14 Nar, havde naturligtviis været udelukkede.

L. M. Mullen.

Borger - Vennen.

Otte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 4.

Løvedagen den 23de Januar 1836.

Forlagt af Understøttelses - Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets - Bogtrykker.

Et Sprør paa et Slavestib.

(Fortsættelse.)

Briggen løb ud fra Nantes paa en Fredag, hvilket overtroiske Folk senere lagde Mærke til. Den blev omhyggeligen undersøgt; men sex store Kister med Kjæder, Haandlænker og hvide Jern, som man, Gud veed hvorfor, kalder Retfærdigheds - Stænger, undgik de Undersøgendes Blikke. Heller ikke forbausedes man over det umaadelige Vandforraad paa Skibet, hvilket, ifølge sine Papirer, seilede til Senegal, for der at drive Træ- og Elfenbeenshandel. Vel varer Farten almindeligvis ikke længe, men lidt for megen Forsigtighed kan jo aldrig skade. Skulde Vindstille indtræde,

kunde man jo let komme i Forlegenhed. Amadeus havde maaskee ønsket sig solidere Master, men saalænge han commanderede Briggen, havde han ei Marsag til at beklage sig derover. Reisen gik hurtigt og lykkeligt til den afrikanske Kyst. Her kastedes Anker i Soal-Floden, paa en Tid, da de engelske Krydsere ikke bevogtede denne Deel af Kysten. Mæglere fra Landet kom strax ombord. Tiden kunde ikke være gunstigere: Dauba, en bekjendt Kriger og Menneskehandler, bragte netop et stort Antal Slaver til Kysten, og salbed dem for godt Kjøb, thi han kjendte meget kraftige Midler til, igjen at forsyne Markedet, naar hans Handelsvarer bleve sjeldne.

Capitain Amadeus lod sig bringe til Kysten, for at besøge Dauba. Han traf ham i en uilsomt opfært Straahytte, i Selskab med begge hans Sønner, nogle Underhandlere og Slaveferere. Dauba havde pyntet sig til den hvide Capitains Modtagelse; han bar en gammel blaa Uniform med Corporals = Galoner, o. s. v. En stor Ryttersabel hang ved hans Side, i Haanden holdt han en smuk, engelsk Dobbeltflint. Stiltiende betragtede Capitain Amadeus ham en Tidlang, og, efterat han med Kjenderblik havde menstret Dauba's Figur, vendte han sig mod sin Lieutenant og sagde: "Det er en Karl, som jeg i Martinique kunde faae tusinde Daler for".

Man hidslæbte en Kury med Brændeviinsflasker, satte sig i Skyggen, og Dauba gav Tegn til, at de Slaver, han havde at sælge, skulde føres frem. De fremstillede sig i lange Rækker, nedbreiede af Udmattelse og Frygt; Halsen var

omsluttet af en sex Fod lang Gaffel, hvis Under ved Rakken vare forbundne ved et Tværtræ.

Ved enhver Slave eller Slavinde, der blev ført frem, traf Capitainen paa Skuldrene; Slaverne såndt han svagelige, Slavinderne enten for gamle, eller for unge, og han klagede meget over den sorte Races Forværrelse. Under vedvarende Dadel traf han imidlertid det første Bælg blandt de stærkeste og skjønneste Slaver. Disse kunde han modtage til sædvanlig Priis, men for de Andre forlangte han en betydelig Nedsættelse. Dauda derimod forsvarede sine Interesser, roste sin Vareartikkel, talte om Menneskenes Sjældenhed, og Færerne ved denne Handel. Endelig nævnedes han en Priis for de Slaver, som Capitainen vilde tage ombord.

Saa snart Tolken havde oversat Dauda's Forslag i det franske Sprog, sank Amadeus tilbage af Forbauselse og Raseri; derpaa udstødte han nogle affskyelige Ord, og reiste sig, som om han vilde afbryde Underhandlingerne. Dauda holdt ham tilbage, men formaædede neppe, atter at bringe ham til at sætte sig; en ny Flaske blev optrukken, og Underhandlingen begyndte igjen. Nu kom Raden til den Sorte, at finde den Hvides Forslag gale og affindige. Man skreg og kivedes en lang Tid, og drak Brændeviin i Overflødighed; men denne Drik frembragte en heel forskjellig Virkning paa de underhandlende Parter: jo mere Fransmanden drak, jo mere formindskede han sine Tilbud, jo meer Afrikaneren drak, desmere gav han efter i sine Fordringer, og da Kurven var temt, var man bleven enig. Noget slet Bomulds-tei, nogle Flintestene, tre Sønder Brændeviin,

50 Geværer i daarlig Tilstand, bleve betalte for 160 Slaver. Capitainen gav den meer end halvt beskænkede Sorte et Haandslag til Ratification, og strax bleve Slaverne overgivne til de franske Matroser, hvilke hurtigen astog dem Trægaffelen, og i Stedet derfor paalagde dem Jern om Hals og Haand.

Endnu vare omtrent 30 Slaver: Børn, Oldinger og svage Fruentimmer, tilbage. Dauda vidste ikke, hvad han skulde foretage sig med dette Udskud, og tilbød Capitainen dem alle for en Glaske Brændeviin Stykket. Tilbudet var forferisk, og Amadeus udvalgte 20 af de Bedste. Derpaa forlangte Dauda endnu et Glas Brændeviin for hver af de Dyrige. Amadeus indsaae, at et Barn kun indtog halv saa megen Plads som en Boren, og udvalgte 3 Børn, men erklærede da tillige, at han nu ikke vilde belemsre sig med en eneste Sort mere. Da Dauda saae, at endnu 7 Slaver vilde blive ham til Byrde, greb han sit Gevær, og lagde an paa et Fruentimmer; det var Moderen til de tre Børn. "Kjob", raabte han til den Hvide, "eller jeg dræber hende, et Glas Brændeviin eller jeg skyder" — "Nu hvad Djævelen skal jeg gjøre med hende?" svarede Amadeus. Dauda gav Gld, og Slavinden styrtede til Jorden. "Nu en Anden", raabte Dauda, da han fik Die paa en syg Olding. "Et Glas Brændeviin....." En af hans Koner faldt ham i Armene, og Skuddet gik i Luften. Hun havde i den Gamle gjenkjendt en Magier, der havde spaaet hende, at hun skulde blive Dronning. Dauda, ophidset af Brændeviin og Raseri, var ikke mere Herre over sig selv,

da han saae, at man vilde modsætte sig hans Vilje; han gav sin Kone et Slag med Geværkolben, og sagde derpaa, vendende sig til Amadeus: "Tag hende, jeg skjænker Dig denne Kone, hun er smuk". Smilende betragtede Capitainen hende, tog hende ved Haanden, og sagde: "Jeg veed allerede en Plads for hende". Solken besad menneskelig Følelse: han gav Dauda et Stykke uldent Løi for de sex øvrige Slaver, befriede dem for deres Gaster, tillod dem at gaae, hvorhen de vilde, og hurtigen bortskjernede de sig. Imidlertid tog Capitainen Afsted med Dauda, og lod, saasnart som muligt, Ladningen bringe ombord. Dauda lagde sig i Styggen, og sov ind. Da han igjent vaagnede, var Skibet under Seil, og gled nedad Stroomen. Dauda, hvis Hoved endnu var tungt af Gaardedagens Svælgeri, forlangte sin Kone Nysche. Man svarede, at hun havde havt den Ulykke at mishage ham, og at han havde skjænket hende til den hvide Capitain, der havde bragt hende ud paa sit Skib. Forbausset over denne Efterretning, slog Dauda sig for Panden, greb sin Flint og leb, da Floden gjorde adskillige Krumninger, til en Bugt nærved Mundingen. Han havde endnu Tid til at kaste sig i en Canot, og at naae Slaveeskibet. Amadeus blev overrasket, da han saae ham, men endnu mere, da han herte ham forlange hans Kone. "Skjænket bliver ikke tilbagegivet", svarede han, og vendte ham Ryggen. Den Sorte blev ved sin Paastand, og vilde tilbagegive en Deel af de Gjenstande, som han havde erholdt til Bytte mod Slaverne; tilsidst bed han endog sine Guldepauletter, sin Flint og sin Sabel; men Alt forgjæves.

Medens denne Underhandling varede, sagde Skibslicutenanten til Capitainen: "Denne Nat ere tre Slaver døde for os, vi have Plads; hvorfor gribe vi ikke denne kraftige Karl; han alene er mere værd, end de tre Døde tilsammen vare det." Amadeus tiltraadte denne Mening. Man maatte først sege at bemægtige sig Negerens Vaaben, thi det vilde have været farligt, at lægge Haand paa ham, saalænge han endnu havde været i Besiddelse af disse. Capitainen forlangte nu hans Flint, som om han vilde besee den, og overbevise sig om, at den virkelig var saameget værd, som den smukke Nysche; medens han prøvede Fjederen, lod han Krudtet falde af Panden. Licutenanten modtog Sablen, og da Dauda saaledes var afvæbnet, grebe tvende stærke Matroser ham, kastede ham paa Ryggen, og kneblede ham. Den Sorte gjorde heltemodig Modstand, og blev saaret under sit Forsvar. Han udstødte et rasende Skrig, og geboerdede sig som et i Garnet fanget Wildsviin; men da han saae, at al Modstand var forgjæves, lukkede han sine Dine, og blev liggende uden Bevægelse. Af hans tunge, raske Mandedrag, kunde man alene slutte, at han levede.

"Ved Gud," raabte Capitainen, "de Sorte, han har solgt, ville see hjerteligen, naar de nu ogsaa see ham som Slave. Denne gang ville de indsee, at der gives et Forsyn."

Begunstiget af en god Landvind, fjernede Skibet sig raskt fra Afrikas Kyst.

Dauda maatte nogen Tid, paa Grund af sit Saar, forblive under Lugerne; endeligen kom han frem paa Dækket, hævede Hovedet stolt blandt den frygtsomme Mængde af Slaver, og kastede et bedre

vet, men roligt Blik hen over den umaadelige, Skibet omgyngende Vandflade; derpaa lagde han sig eller snarere sank han ned, uden at gjøre sig den Umage at ordne sine Kjæder saaledes, at de vare ham mindre til Hinder. Amadeus sad, behageligt smegende sin Pibe, bag i Skibet; ved hans Side stod Nysche, uden Lænker, iført en elegant Bomuldsklædning, nydelige Cassianstøfler paa Fødderne, holdende i Haanden en Presenteerbakke med Liqueurer, som hun fra Tid til anden rakte ham.

En Neger, der hadede Dauda gav ham et Segn, at han skulde see derhen. Dauda vendte sig, udstødte et Skrig, reiste sig stormende, løb, før Matroserne kunde forhindre denne uhyre Overtrædelse af Skibdisciplinen, hen imod det Sted, hvor Capitainen sad, og raabte med tordnende Stemme: "Nysche, troer du, der ei gives nogen Mama Jumbo i de Hvides Land?" Allerede ilede Matroserne til med opløstede Stokke; men Dauda vendte, som felesløs, roligt tilbage til sin Plads, medens Nysche udbød i Taarer, og syntes som forstenet ved de hemmelighedsfulde Ord.

Tolkene forklarede, at Mama Jumbo's Navn alene var istand til, at frembringe Skræk: "Frygter en Neger," sagde han "at hans Kone tillader sig, hvad mange Koner gjøre saavel i Europa, som i Afrika, saa truer han med Mama Jumbo."

Om Natten, da hele Mandskabet laa i dyb Søvn, hørte Bagten en alvorlig, sorgfuld, heitidelig Sang, der tonede den imøde fra Mellemdækket, og derpaa et skrækkeligt, skærende Skrig af en Kvinde. Derefter hørtes over hele Skibet Amadeus's stærke Stemme, blandet med Gder, Trudsler og Marmen af hans frygtelige Pidsk. Et Dieblis efter var Alt

roligt. Om Morgenen saaes Daada paa Dæksket, nedbeiet, men med et lige saa stolt, modigt Blik, som tilforn.

(Fortsættes.)

En fælsom Duel.

En fransk Escadronchef spiste i Palais-Royal i Paris ved samme Bord som en engelsk Officier. De kom snart i Ordstrid, som endte med en Udfordring paa Pistoler. Englænderen foreslog, kun at lade den ene, og hvo der da greb den ladte, skulde skyde sig selv. Franskmanden antog Forslaget; den ene Pistol blev ladet, tilligemed den anden lagt i en Hat, og hver af Modstanderne greb sin. Den hidfise Escadronchef satte strax uden videre, Mundingen af sin Pistol for Panden, og trykkede løs; men det var den uladte. Den kolde Englænder tog ganske rolig den anden, undersøgte den med Ladestokken, og sagde ligegyldig: "Jeg troer næsten, jeg har faaet den rigtige". Han bad om halvanden Times Frist, for at arrangere sine Affairer, hvortil Franskmanden svarede: "Jeg skænker Dem gjerne Livet, og anseer Striden som endt." Men Englænderen gjentog sin Begjering, med den Bemærkning, at han (Franskmanden) ei kunde eftergive en Officier, hvad Vren fordrede.

Man stilletes ad, og efter fire Timers Forløb erholdt Franskmanden et Brev, hvori Englænderen bad om Ferladelse fordi han, istedetfor halvanden Time, havde brugt fire Timer. I det Dieblig, den franske Officier erholdt Brevet, havde Englænderen lagt sig paa sin Seng og skudt sig.

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Otte og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 5.

Løverdagen den 30te Januar 1836.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets - Bogtrykker.

Bekjendtgjørelse.

Det forenede Understøttelses = Selskab afholdt Fredagen den 4de December f. A. en Generalforsamling for ifølge Lovene at vælge en Committee til at eftersee Selskabets Effecter, samt nye Repræsentanter, Revisor og Administrator i deres Sted hvis Embedstid ville udløbe med Aarets Udgang.

De Medlemmer som efter indhenteede Erklæringer i denne Anledning have modtaget Valget ere følgende:

A. Committeeen til Effecternes Eftersyn:

- Hr. Pastor Glahn.
 — Grosserer Saks.
 — Agent Schmidt.

B. Til Repræsentanter:

For anden Klassefication.

Afgik:	Blev valgt:
Hr. Justitsraad Bondo.	Hr. Justitsr. Dænholdt.
— Kammerraad Roede.	— Bogholder Laurrup.

For tredie Klassefication.

Afgik:	Blev valgt:
Hr. Capitain L. de Coninck, Ridder.	Hr. Premierlieuten. Fæster.
— Lieutenant L. J. Grove.	

For fjerde Klassefication.

Afgik:	Blev valgt:
Hr. Capitain v. Ernst.	Hr. Capt. L. v. Jacobsen.
— Major v. Schienning.	— Capitain v. Lønborg.
— Oberst N. v. Michaelsen.	— Overkrigscom. Albeck.

For femte Klassefication.

Afgik:	Blev valgt:
Hr. Pastor Bisby.	Hr. Hof- og Slotspræst Schjødte, Ridder.
— Biskop Münster, Com- mand. af D. og Ddm.	— Pastor Marchman.

For sjette Klassefication.

Afgik:	Blev valgt:
Hr. Doctor Mansa.	Hr. Professor Niessen, Rid-
— Professor Drejer.	der.
— Professor Klingberg,	— Overlærer B. Borgen.
død.	— Professor Ursin.

For syvende Klassefication.

Afgik:	Blev valgt:
Hr. Grosserer J. Holm,	Hr. Grosserer J. H. Høde-
Ridder.	man.
— Grosserer D. Borgen.	— Brygger C. Høyer.

For ottende Klassefication.

Afgik:	Blev valgt:
Hr. Universitets-Boghandl.	Hr. Major, Bogumand
C. A. Reizel.	Bruun.
— Klædehandler L. Kier-	— Hørkræm. Bryndum.
tegaard.	— Klædefabriq. Golke.
— Jsenkræmmer M. A.	— Urtekræm. Schoustrup.
Seegaard.	— Klædehandler Anker.
— Hørkræm. H. C. Lange.	— Musikhandler Olsen.
— Jsenkræmmer H. C.	
Dohler.	
— Major Launy, død.	

For niende Klassefication.

Afgik:	Blev valgt:
Hr. Ankersmed Caspersen.	Hr. Instrumentmager F.
	A. Thiele.

Hr. Capitain, Maler Fedz derholdt.	Hr. Hofboghbinder Bræn- ning.
— Major, Bødker Hall.	— Muurmester, Lieutenant Klein.
— Oberstlieut. Weilbach, Ridder af D. og Dbm.	— Uhrmager Malmgren.

For tiende Klassefication.

Afgift:	Blev valgt:
Hr. Grosferer R. M. Hen- riques.	Hr. Grosferer N. Gerson.
— Grosferer F. Wulff.	— Capitain, Mægler J. N. David.
— Bogtrykker Bendiren, død.	— Grosferer B. A. Meyer.

C. Til Revisor:

Hr. Klædehandler Thorsen, i Forening med
Hr. Capitain H. H. Herforth, som forrige Aar
blev valgt paa 2 Aar.

D. Til Administrator:

Undertegnede Schram, som atter valgtes.

Derestefter fremlagdes Kassererens Regnskab for
1834 der under 11te September var tilbagesendt
fra d'Her. Revisorer; een derved gjort Antegnelse
var besvaret og berigtiget, hvorefter Kassereren
gaves sædvanlig Qvittering i Medeprotocollen.

En af Selskabets Pensionister var død Dagen før end Forsamlingen holdtes og fra hendes trængende Efterladte fremlagdes en Ansøgning om Hjælp til Begravelsen, hvilken, som stridende imod Lovene, ikke kunde bevilges.

Endelig optoges følgende Medlemmer:

Hr. Lieutenant, Lømmerhandler D. Fick.

— Justitsraad Knudsen, Ridder.

Lomfrue Zimmerman.

Hr. Typograph, Lieuten. E. J. Bentzen.

— Mechanikus C. E. F. Bentzen.

— Urtekræmmer L. Schmilau.

— Assistent M. C. Ryhl.

— Handfemager H. Holm.

— Krigsraad, Soldbetjent Foss.

— Skræddermester G. Riegelsen.

— Kniplingshandler J. H. Smidt.

— Theater = Controlleur Flor.

— Overgraver Wedersøe.

Lomfrue E. L. Kornerup.

Hr. Maler, Lieutenant D. L. Prom.

— Glarmester Korck.

— Snekker Gundersen.

— Handfemager J. Model.

— Kleinsmed H. Schebell.

— Vijnhandler C. E. Vøcher.

- Hr. Kæbflager C. D. Børresen.
 — Muurmester C. Thulin.
 — Urtekræmmer E. S. N. Nissen.
 — Urtekræmmer M. D. Bering.
 — Barbeer Giedde.
 — Skoemager J. H. Petersen.
 — Urtekræmmer J. H. Lassen.
 — Kammager P. L. Martensen.
 — Hørkræmmer L. B. Eise.
 — Krigsassessor Strückman.
 — Toldbetjent Carl Schmidt.
 — Bødkermester D. J. Giese.
 — Snedkermester Johan Genthe.
 — Snedkermester Chr. Engler.
 — Smedemester C. Wendahl.
 — Smedemester J. H. Orling.
 — Bøssmager C. Jacobsen.
 — Bøssmager F. C. Steen.
 — Kongelig Laquai Joh. Franck.
 — Chorsanger E. N. Pelt.
 — Instrumentmager B. Fleron.
 — Stolemager C. A. Sigberg.
 — Brændeviinsbrænder S. P. Brandt.
 — Tobaksfabriquer G. Marcusen.
 — Høker Hans Andersen.
 — Musik-Informator F. Møller.
 — Snedker F. C. Holm.
 — Smedemester J. D. R. Behrends.
 — Skolelærer And. Vecken.

Dg til Optagelse fra 1te Januar d. N. :

- Hr. Uhrmager Carl Pihl.
 Jomfrue B. W. Fleron.
 Jomfrue C. L. S. Gether.
 Hr. Reebflagermester J. Sørensen.
 — Smedesvend M. J. Glumfjoe.
 — Typograph L. C. Michelsen.
 — Møllermester C. Westenberg.
 — Guldsmed H. J. Pihl.
 — Klædehandler M. H. Elbe.
 — Lærer P. J. Lorenzen.
 — Hof = Kunstdreier J. G. Schwartz.
 — Capt. F. P. F. v. Mourier, Ridder.
 — Ijenkræmmer H. Drolle.
 — Snedkermester P. L. Wolff.
 — Gaardmand og Brandfoged Niels Jørgensen.
 — Etatsraad Fog, Ridder og Dbm.
 — Garvermester A. Hertz.
 — Garvermester E. Hertz.
 — Bogtrykker Kjøpping.
 — Forvalter Bertelsen.
 — Capt. v. Klenow.
 — Contorist Mulwad.

Kjøbenhavn den 18de Januar 1836.

Administrationen for det forenede Understøttelses-
 Selskab.

Friedenreich. Bentley. Schram.

M. Bengen.

Runyet Singh's Gævmildhed.

General Ward, der for nogle Aar siden, traadte i Kongen af Lahores, Runyet Singh's, Tjeneste, fortæller at denne Fyrste hvert Aar paa en vis Dag, lader sig veie. Som Modvægt blive Ruper lagte i den anden Vægtstaaal, og disse dernæst fordeelte blandt de Fattige. "Man kan" — hedder det i en tydsk Beretning — "i det mindste ikke bebreide denne Potentat, at han bliver feed paa sine Undersaatters Bekostning".

 Den i No. 3 begyndte Fortælling: "Et Oprør paa et Slavefæb", skal, da "Bekjendtgjørelsen" næsten ganske optager Rummet i dette Nummer, vorde fortsat i det følgende.

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Otte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 6.

Løverdagen den 6te Februar 1836.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Et Dyrer paa et Slavestib.

(Fortsættelse.)

Nysche, der sad ved Siden af Capitainen bag i Skibet, løb hen til Dauda, saasnart hun fik Øie paa ham, kastede sig paa Knæ for ham, og raabte i en fortvivlet Tone: "Tilgiv, Dauda, tilgiv mig!" Dauda betragtede hende et Minut meget stivt, og da han blev vaer, at Tolken havde bortfjernet sig, hvidskede han: "en Jiil", lagde sig ned, og vendte Nysche Ryggen. Capitainen skjændte heftigt, gav hende endog nogle Drefigener, og forbed hende, fremtidigens at tale med sin forrige Ægteemand; men de faa Ord, de havde verlet, havde dog ingen videre Mistanke opvakt hos ham, og han spurgte ei engang derom.

Dauda derimod, der var indsluttet med de øvrige Slaver, formanede disse Dag og Nat til at vove et kjæft Forsøg paa at gjenvinde deres Frihed. Han talede om de Hvides ringe Antal, og gjorde dem opmærksomme paa disse deres Bevogteres stedse tiltagende Gfterladenhed.

En Dag fastede Nysche et Stykke Tvebak til ham, og gjorde derved et Tegn, som kun han forstod. Tvebakken indeholdt en liden Fiil; af dette Værktøi afgang den lykkelige Udførelse af Planen. Dauda vogtede sig vel for, strax at vise sine Staldbrødre Fiilen; men da Natten var brudt frem, begyndte han at mumle uforstaaelige Ord, som han ledsagede med besynderlige Gebærder. Gfterhaanden blev han mere heirestet; tilsidst skreg han endog. Gfter hans Stemmes forskjellige Toner havde man kunnet troe, at han var i heftig Samtale med en usynligen tilstedeværende Person. Alle Slaverne zittrede, og tvivlede ikke om, at Djævelen, i dette Dieblif, befandt sig i Nærheden af dem. Dauda endte denne Scene med et Glædesffrig.

"Kammerater," raabte han, "den Mand jeg har besværges, har endeligen givet mig, hvad den har lovet mig; i mine Hænder holder jeg Redskabet til vor Befrielse. Nu behøve I kun en Smule Mod, for at gjere eder fri." Han lod sine Naboer berere Fiilen, og saa plump Leguen end var, fandt den dog Tiltro blandt de uvidende Mennesker.

Gfter lang Venten kom Havnens og Frihedens store Dag. Forenede ved en heitidelig Ed, havde de Sammensvorne udkastet deres Plan efter modent Overlæg.

Capitain Amadeus var paa denne Dag i en meget munter Stemning; imod Sædvane benaadede

han en Skibsdreng, der havde fortjent Vidsten. Han roste Qvarttermesteren for hans Manøvrer; tilkjendegav Mandskabet sin Tilfredshed; og forkyndte det, at hver Mand skulde erholde en særdeles Gave, naar Skibet, hvilket snart vilde see, var ankommet til Martinique.

Slaverne havde oversilet deres Jern saaledes, at de, med den ringeste Anstrængelse, aldeles kunde sønderrive dem. Efterat de nogen Tid havde trukket Reiret, toge de hverandre i Hænderne og beredede sig til Dands, medens D a u d a istemte Krigssangen. Derefter lagde D a u d a sig, som om Anstrængelsen havde udmattet ham, ved Fjedderne af en Matros; alle de Sammensvorne gjorde det Samme, indtil enhver Matros var omgivet af flere Negere.

Pludseligen udstøder D a u d a, der umærkelig havde brudt sine Lænker, et Skrig, som Signal til Angreb, griber den Matros, hos hvem han befandt sig, i Venene, kaster ham omkuld, sætter Foden paa ham, river ham Geværet af Haanden, og skyder Qvarttermesteren død paa Stedet. Til samme Tid bliver enhver af de vagthavende Matroser overfalden og ombragt. Fra alle Sider oplestes Kamp- raabet. En af de Første falder over Heiblaadsmanden, der havde Nøglen til Lænkerne. En Sværm oversvømmer det øverste Dæk. Hvo, som ei kan faae fat paa noget Raaben, griber Epil-stængerne eller Marerne til Schaluppen. Med det europæiske Mandskab var det nu ude; men A m a s d e u s levede endnu, og hans Mod var ikke i ringeste Maade sunket. Da han bemærkede, at D a u d a var Sjelen i Sammensværgelsen, haabede han, let at kunne tugte de Dvrige, hvis det kun lykkedes ham at nedlægge denne deres Anfører. Med

tordnende Tilraab, og Sabeln i Haanden, sprang han løs paa ham. Dauda, førende sit Gevær som en Kelle, i det han holdt det ved Enden af Lebet, styrtede sig ligesledes imod Capitainen. Dauda gjorde det første Slag, som den Hvide undveeg ved en hurtig Sidebevægelse; Kolben foer mod Dækket og senderbrødes, da Slaget var saa voldsomt, at Dauda tabte Flinten af Hænderne, saa at han nu var vaabenløs. Med djævelsk Latter hævede Madaeus Armen for at nedhugge sin Modstander, men Dauda, hurtig som sit Fædrelands Pantur, sprang Capitainen i Armen, og omfattede den Haand, i hvilken han holdt Sabeln. Under denne rasende Kamp faldt begge omkuldt, Afrikaneren underst. Uden at tabe Blodet, pressede Dauda sin Modstander voldsomt sammen, og beed ham derpaa saa frygteligt i Halsen, at Blodet sprejtede frem, som under en Loves Tønder. Capitainens udmattede Haand tabte Sabeln; Dauda bemægtigede sig den, sprang op med Munden dryppende af Blod, udstødte et Seiersskrig og gjennemborede sin halvdøde Fiende med flere Stik. Nu var Seiren ikke mere tvivlsom. De saa, endnu tiloversværende Matroser, anraabte Afrikaneren om Medlidenhed; men Alle, med Undtagelse af Tolken, der intet Ondt havde tilseiet de Corte, bleve myrdede.

Da den sidste Matros var senderhugget og kastet i Seen, og de Corte saaledes havde tilfredsstillet deres Hævntørst, hævede de Dinene til Seilene, hvilke, udsprængte af en frisk Vind, endnu syntes at adlyde Seierherrernes forrige Undertrykkere, og at ville føre de Første til Slaveriets Land. "Nu er der Intet udført", tænkte de med sorgfuldt Sind;

”vil de Hvides store Fetisch vel bringe os tilbage til vort Land, vi, der have udgydt deres Mesters-Blod”. Nogle sagde, at Dauda formaaede at bringe ham til Lydighed, og strax hidkaldte man Anførereren.

Med en hyklet Rolighed traadte han frem, og opfordret af hundrede forvirrede Stemmer, der overdroge ham Skibets Styrelse, nærmede han sig Roret med langsomme Skridt, som om han vilde forhale det Diebligs Komme, der for ham og de Andre skulde afgjere Spørgsmaalet om Udstrækningen af hans Magt. Enhver, selv den eenfoldigste Neger, havde lagt Mærke til den Indflydelse, som et vist ”Hjul” udevede paa Skibets Bevægelse; men i denne Mechanisme laa stedse en uigjennemtrængelig Hemmelighed for dem; Dauda undersøgte Compasfæt, bevægede derhos længe Læberne, som om han læste, hvad han saae for sig, og indtog en estertænksom Stilling, liig et Menneſke, der i Hovedet foretager en Beregning.

Med aabne Munde stode Negerne omkring ham og fulgte ængsteligen alle hans Gebærder. Endelig udførte han, i hien Blanding af Frygt og Selvtillid, som altid fremgaaer af Uvidenhed, en heftig Bevægelse med Roret.

Ved dette Manoeuvre hævede Briggen sig op af Bølgerne, som om den, misforneiet med den ubehændige Styrer, derefter vilde gaae under tilligemed denne. Den nødvendige Sammenhæng mellem Seilernes og Rorets Stilling var forstyrret; Skibet hældede saaledes, at man maatte troe, det vilde gaae under. Ræerne berørte Havfladen. Flere Menneſker bleve kastede omkuld; Nogle faldt overbord. Snart hævede Skibet sig atter stolt mod de oprørte Bølger,

som om det endnu engang vilde kæmpe mod Tilintetgjørelsen. Nu tiltog Bunden, og pludseligen nedstyrtede de tvende Master, brødte nogle Men ovenfor Dækket, og bedækkede dette med de senderflagne Levninger, og et tæt Ræt af Sougværk. Negerne flygtede under Lugerne, og skrege om Barmhjertighed; men da Bunden nu ikke længere havde noget Bytte, hævede Skibet sig atter, og lod sig sagte drive frem af Bølgerne. Nu kom de mest Behjertede igjen frem paa det øverste Dæk, og befriede det fra de Splinter og det Sougværk, hvormed det var bedækket. Dauda, med Knæet stettet imod Compashuset, forblev ubevægelig; Ulysche stod ved hans Side, men hun vovede ei at tiltale ham.

Lidt efter lidt traadte de Sorte nærmere; der opstod en Murren, som snart forvandledes til en Strøm af Bebreidelser og Forbandelser. "Troløse! Forræder!" raabte de, "Du er Skyld i vor Ulykke; Du har solgt os til de Hvide; Du har tvunget os til Oprer imod dem. Du havde lovet, at føre os tilbage til vort Land. Vi Ufsindige have troet Dig! Og nu maae vi Alle omkomme, fordi vi have fornærmet de Hvides Fetisch!" Dauda hævede stolt Hovedet, og skræmmede vege Negerne tilbage. Han greb to Geværer, gav sin Kone et Segn til at følge sig, gik igjennem Hoben, der aabnede sig for ham, og begav sig hen i Fordelen af Skibet.

Her opstablede han et Brystværn af Souge og Bræder, og satte sig derpaa i Midten af denne Forfskandsning, fra hvilken Bajonetterne af de tvende Geværer truende blinkede frem. Man lod ham være i Ro. Medens nogle af Anførererne græd, rakte de andre Hænderne mod Himmelen, og anraabte deres og de Hvides Fetisch. Nogle knælede

for Kompasfæt, beundrende dettes uophørlige Bevægelse, og bade det, at føre dem tilbage til deres Land; Andre lagde sig, i slev Nedslagenhed, ned paa Dækket. Blandt de Fortvivlende tænkte man sig*de af Angest hylende Koner og Børn, og meer end firesindstyve Saarede, der anraabte om Hjælp, som Ingen ydede dem.

Da fremtræder en Neger med straalende Ansigt, og forkynder, at han har opdaget det Sted, hvor de Hvide havde opbevaret deres Brændeviin. Hans Glæde og Holdning bevise tilstrækkeligen, at han allerede har nydt deraf. Ved denne Efterretning forstummer de Ulykkeliges Skrig; de løbe til Proviantkammeret, og nyde i Overmaal af den berusende Drik. En Time efter saae man dem, springende og leende paa Dækket, at overlade sig til alle en dyrisk Drukkenstabs Udsvævelser. Saaledes hengik den øvrige Deel af Dagen, og hele den paafølgende Nat.

Ved Opvaagnelsen den næste Morgen ny Fortvivlelse! Mange Saarede vare døde om Natten; Skibet var omgivet af Liig. Søen gik høit, og ulykkesvangre Skyer trak sammen over de Ulykkeliges Hoveder. Man holdt Raad.

"De Hvide alene", sagde Dauda, "kjende de mægtige Ord, som sætte denne store Træbygning i Bevægelse; men vi formaae at styre disse lette Baade, som ligne vort Fædrelands". Her viste han paa Schaluppen og de andre Baade. "Lader os fylde dem med Levnetsmidler, bestige dem, og styre efter Vindens Retning. Min og Eders Herre vil lade den blæse mod vort Land" Saa affindig denne Plan end var, skjænkede man dog Dauda's Ord Tiltro. Ubekjendt med Com-

passets Brug, kunde man, under en fremmed Himmelegn, kun drive omkring paa Havet uden Formaal; men Dauda indbildte sig, at naar han blot styrede ligesrem, saa vilde han til Slutning upaatvivleligt naae et, af Sorte beboet Land. *

(Slutningen følger.)

Hvorledes Eskimoerne straffe Mordere.

Mord finde kun sjeldent Sted blandt Eskimoerne; men indtræffer en sliq Begivenhed, saa bliver den Skyldige dømt til evig Eensomhed, eller undvegen af ethvert Medlem af Stammen i den Grad, at de, som tilfældigviis møde ham, endog vogte sig for at see paa ham. Paa det Spørgsmaal, hvorfor Morderen ikke bliver aflivet, svare Eskimoerne, at de derved vilde gjøre sig ligesaa skyldige som han er.

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Otte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 7.

Løvedagen den 13de Februar 1836.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Annældelse.

Mandagen den 22de Februar d. A., om Eftermiddagen Kl. 5, holdes Generalforsamling paa Prindsens Palai bag Clottet, til hvilken Tid d'Yr. Repræsentanter behageligen ville møde.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab.

Friedenreich. Bentley. Schram.

M. Bengen.

Et Sprøx paa et Slavestib.

(Slutning.)

Snart var Alt færdigt til Indsibningen; men kun Schaluppen og en let Baad vare brugbare. Disse vare ikke tilstrækkelige for omtrent firesindstyve endnu levende Negere. Efterat de tvende Baade, alt for stærkt overladede, vare gjorte flot, forlode de Skibet paa den oprørte Se, der hvert Dieblis truede med at opsluge dem. Baaden bortsjernede sig først. Dauda havde med Nysche taget Plads i Schaluppen, hvilken, meget tungere, og sværere ladet, blev langt tilbage. Endnu herte man nogle, paa Briggen tilbageblevne Ulykkeliges Klageraab, da en hei Velge styrtede hen over Schaluppen, og fyldte den med Vand. I Baaden bemærkede man Ulykken, men de Noende fordobblede deres Anstrængelser, af Frygt for at komme til at optage Nogle fra Schaluppen. Næsten Alle, som befandt sig i denne, druknede; kun i det heieste et Dosis, og deriblandt Dauda og Nysche, naaede igjen Briggen. Fra denne saaes, ved Solens Nedgang, Baaden endnu i det Fjerne; hvad der senere er blevet af den, har man aldrig erfaret. Lader os drage et Sler over den sergelige og væmmelige Skildring af Hungersnedens Qualer, som snart indfandt sig paa Briggen. Efter faa Dages Forløb vare kun endnu Dauda og Nysche ilive.

I en stormende, bælmærk Nat laa Nysche paa et Hynde i Capitainens Kahyt, og Dauda sad ved hendes Fødder; begge iagttoge længe Tausshed. "Dauda", raabte Nysche endeligen, "Alt hvad Du lider, lider Du for min Skyld!" — "Jeg

liden Intet," svarede Dauda i en raa Tone, og fastede en halv Tvebat, som han endnu alene havde tilovers, paa Hyndet ved hendes Hoved.

"Behold det selv," sagde hun, i det hun blidt skjød Tvebakken tilbage, "jeg føler ikke mere til nogen Hunger. Hvorfor skulde jeg ogsaa endnu spise? er min sidste Time ikke kommen?" Dauda reiste sig uden at svare, steg vaklende op paa Dækket, og satte sig ved den afbrudte Mast. Han sænkede Hovedet ned paa Brystet, og begyndte at fleite Melodien paa en af sin Stammes Sange. Pludseligen hertes en stærk Alarm gennem Vindens Hulen og Seens Brusen, og et Lys saaes. Dauda herte Raab, og et bredt, sort Skib gled jevnsideb forbi Briggen. Han bemærkede kun tvende, af en Lanterne belyste Skikkelser. Endnu et Skrig hertes, og Skibet, drevet af Vinden, forsvandt i Mattens Mærke. Uden Tvivl havde man bemærket den, sine Master berøvede Brig, men Uveiret tillod ikke at foretage noget Redningsforsøg. Et Dieblif efter saae Dauda Blinket af en Kanon, og herte Larmen af Explosionen; endnu et Blink, men ingen Lyd, og derpaa blev Alt igjen roligt. Den følgende Dag saaes intet Seil paa Havfladen. Dauda lagde sig paa sin Matte og lukkede Dinene. Denne Nat var Nysche død.

Nogen Tid efter bemærkede den engelske Fregat Charlotte Braget af Briggen, og satte strax Schalluppen ud. Man fandt en død Negerinde, og en hentæret Neger, der mere lignede en Mumie end et Menneske. Han var uden Besindelse, men man kunde endnu mærke et svagt Mandedræt. Skibslægen tog ham under Guur, og da "Charlotte" fastede Anker ved Kingston, var Dauda fuldkom-

men helbredet. Udspurgt om sin Historie, angav han, hvad han vidste. Manteuren paa Den vilde, at man skulde lade ham hænge, som oprersk Neger; men Gouverneuren, en menneskekjærlig Mand, interesserede sig for Dauda, da han fandt, at hans Sag lod sig retfærdiggjøre, da han kun havde gjort Brug af Selvforsvarsretten, og desuden kun havde ombragt Franskmænd. Man behandlede ham, som en, paa et confiskeret Slavestib, funden Neger, og gav ham sin Frihed, det vil sige, man lod ham arbejde for Regjeringen mod Feden og sex Pence dagligen. Obersten for det 75de Regiment saae ham, og ansatte ham ved sit Regiments Musikkorps for at bære Klokkespillet. Han lærte noget Engelsk, men talede sjældent. Derimod drak han overmaade megen Rom og Tafia. Han døde i et Hospital af en Brystbetændelse.

J u s s u f = B e y .

Jussuf = Bey, Commandeur over de indfødte Tropper i Bona, og fransk Escadronchef, er 25 Aar gammel, af Middelssterrelse og velproportioneret. Hans Ansigt er regelmæssigt smukt, og hans Physiognomie udtrykker Stolthed og Daadkraft. Han styrer sin Hest med en, selv blandt Araberne, sjelden Færdighed. Han skal være udrustet med en overordentlig Grad af Legemsstyrke; men den Egenskab, der hos ham er den prædominerende, er Mod.

Jussuf er en indfødt Franskmænd, og blev, i sin tidligste Barndom, revet af afrikanske Serovere ved Rysterne af Provence. Endskjendt han hverken kan erindre sit Fædeland eller sin Familie (han var kun 5 Aar, da han blev revet) mindes han dog dunkelt den Bolds-gjerning, hvis Offer han blev, og den milde Behandling, som han ned paa Reverskibet, saasomt man bemærkede den gode Fangst man havde gjort, thi Jussuf var en herlig Dreng.

Efter nogle Dages Seilads løb Reverskibet ind i den pragtfulde Havn ved Tunis, og fra Skibet af saae Baret det smukke Slot, som behersker Staden. Reverne sagde ham, at dette var hans tilkommende Bolig, men han troede det ei. Han blev kjøbt for Beyen, og bragt til Dennes Palads. Beyen modtog ham venligen, og sendte ham til Seraillet, hvor han blev opdragen blandt Fruentimmerne. Saaledes hente de første Aar af hans Fangenskab. Imidlertid vorte Jussuf op, og Beyen fik ham kjær; han blev omhyggeligen opdragen, lærte at skrive, udmærkede sig i alle Legemsøvelser, og gjorde snart et dybt Indtryk paa de tunesiske Odalisker. Beyen udnævnte ham til Secretair hos sin Skatmester, og optog ham kort efter blandt sine Mameluker. Denne Milice danner, som bekjendt, de afrikanske Beyers Livvagt; den bestaaer for største Delen af frigitte Slaver, forældreløse og bortrevne Børn, som saaledes staae ene i Verden, og derfor uigjenkaldeligen slutte sig til deres Herre.

Jussuf havde allerede fundet sig i sin Stilling; som Mameluk havde han en smuk Hest, var Beyens Bordgjæst, og forelskede sig dertil i hans Herres Datter, Prindsesse Cabura, der kenne ham med Gjenfjerlighed. Han var dengang meget

ung, og saa dristig og ubesindig, at han en Dag lod sig overraske i Prindsessens Værelse af en Tjener, en Græker af Fødsel. Grækeren overraste den skjønne Cabura med Vebredelser og Skjeldsbord, truede Jusuf med Beyens hele Brede, og vilde netop forlade Værelset for at angive ham, da Jusuf holdt ham tilbage, og lovede ham Penge, hvis han vilde tie. Man kom overeens om Summen, og som Sikkerhed maatte Prindsessen give sine Diamanter i Pant, hvilke Grækeren medtog. Efter nogle Dages Forløb fik Beyen det ulykkelige Indfald, at ville give en Fest, ved hvilken Cabura skulde vise sig med sine Diamanter. Nu gjaldt det, at faae disse indleste saasnart som muligt. Jusuf lod Tjeneren komme til sig med Diamanterne; men istedet for Penge, fik han et Dolkestød i Hjertet. Jusuf opbrød Steenpladerne i Gulvet, lagde Liget der under, og lukkede atter Graven over det; uden Ophold sendte han nu de med Længsel ventede Diamanter til Prindsessen, — tilligemed en Pafke, der indeholdt en Haand, et Die og Tungen af den myrdede Græker, Alt ledsaget af en Seddel med følgende Ord: "Jeg sender Dig Haanden, som har berørt Dig, Tungen, som har haanet Dig, Diet, som har seet, hvad ingen Deedelig skulde see." Jusuf havde hævnnet sig, og Cabura kunde bivaane Festen.

Det udeøvede Mord kom ikke for Dagen. Hans Straf bestod i, at han flere Maaneder maatte indaande Lugten af det forraadnede Ligg, som han havde begravet under sin Seng; men Ingen tænkte paa, at anklage ham i Anledning af Slavens Forsvindelse.

Nogle Maaneder hengik. Jusuf deeltog i et feirigt Tog mod Beyen af Constantine, og vendte tilbage, bedækket med Hæder, hvorved han endnu mere steg i Prindsesse Sabura's Kjerlighed. Allerede smigrede han sig med, engang at erholde Prindsessens Haand ved Beyens Velvillie, der var tiltaget ligesom Datterens Kjerlighed, da Faderen pludseligen erholdt Kundskab om det Forhold, hvori hans Mameluk stod til Prindsessen. Saasnart han havde overbevist sig om Sandheden heraf, blev han meget opbragt, og befalede, at arrestere Jusuf. Men denne havde itide erholdt Underretning om Faren, ved nogle, ham hengivne Kammerater, og tog Flugten tillige med disse. En fransk Brig, Adonis, der laae paa Rheden, assendte netop en Baad til Kysten; Jusuf flygtede i denne Retning, men blev snart indhentet af Beyens Soldater. Paa Strandbredden kom det til Kamp, Jusufs Kammerater bleve dræbte; han selv, som endog trængtes ud i Havet, forsvarede sig kjæft, men han kunde ikke svemme, og Baaden var endnu langt borte. Alligevel fortsatte han Kampen midt i Vandet, indtil Baaden ankom, og optog ham.

Adonis henhørte til den Flaade, som 1830 overførte den franske Expeditionsarmee til Afrika. Jusuf landede med de franske Tropper ved Algier, deeltog i Feldttoget, og bidrog til dets heldige Udfald. Hans Mod, der manifesterede sig ved enhver Leilighed, opvakte de Franskes Beundring.

Efter nogle Maaneders Forløb blev Jusuf udnævnt til Ritmester for en Escadron af Indsejlede. I denne Stilling befandt han sig, da man i Algier

erfarede, at Citadellet i Bona var tilbageerobret af Tyrkerne, og at Ibrahim-Bey, der havde ladet den franske Besætning springe over Klingen, gjorde Anstalter til at forsvare sig. Hans Corps bestod af 7—800 Tyrker og Arabere. Paa denne Efterretning begav Jusuf sig til den franske Overgeneral, og erholdt af denne Tilladelse til, tilligemed Commissairen D'armandy og 16 Mand, at begive sig paa et Skib til Bona.

(Slutningen følger.)

Disciplin i den tyrkiske Marine.

Da Tahir Pascha commanderede den tyrkiske Flaade, viste en Dag tvende Corvetter sig noget langsomme med at adlyde Signalerne. Tahir styrede hen imod dem, og gav Capitainerne med deres Signalofficierer Tegn til at komme ombord. Da de vare ankomne, overgav Paschaen de Sidste til Skibsprofosen for at blive afpryggede, medens han selv, med sin egen Capitain, tildelede de Første et lignende Antal Rottingslag. At Tahir i egen Person udførte denne Forretning, stede for Velansændighedens Skyld, i det han troede, at det vilde stæde Tjenesten, naar Capitainer erholdt en saadan Tugtelse af Personer, der stode under dem i Rangen. Dette Exempel havde den bedste Virkning, thi begge Corvetter vare franu af saænde Monstre paa Ugtpaagivenhed.

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Oppte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 8.

Leverdagen den 20de Februar 1836.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Jussuf = Bey.

(Slutning.)

Utkommen foran Citadellet, anholdt han om en Sammenkomst med Ibrahim, og blev, tilligemed sin Ledfager, bragt op paa Citadellets Bold. De Forslag, han gjorde Ibrahim, vare ikke mindre dristige, end hans Forhold havde været det. Jussuf forlangte, at Ibrahim skulde overgive Citadellet til de Franske, og forlade det uden mindste Modstand, men med militair Honneur. Ibrahim befandt sig dengang i en mislig Stilling; thi medens Jussuf paa denne Maade opfordrede ham, beleiredes Staden tillige af Ahmed, Beyen af Constantine, og han forlangte derfor nogle Dages Betænk-

ningstid. Jusuf lod ikke denne Tid hengaae ubenyttet: han stræbte at forlede Tyrkerne til Fransald, og at indskyde dem Frygt for Araberne under Ahmed; ligeledes søgte han at skrække dem med Trudsel om de Franskes frygtelige Hævn, medens han, paa den anden Side, lovede dem Guld og grønne Skove, hvis de vilde gaae over til ham; saaledes forberedede han Alt til et Oprør, ifald Underhandlingerne ei skulde have det forenskede Udfald. Imidlertid hengik den fastsatte Tid; Dagen i Forveien forsamlede Ibrahim hele Besætningen i Citadellet, og tiltalede den saaledes: "Hvad have tvende Mænd fortjent, hvilke jeg indlod som Parlamentairer i denne Fæstning, og som misbrugte min Tillid til at forføre mine Tropper?" — "Døden," raabte flere Stemmer. "Velan, saa hævner mig," raabte Ibrahim i det han drog Sablen. Jusuf, understøttet af Darmandy, tilbageholdt, med Sablen i Haanden, de paa ham Indtrængende, medens han tillige søgte, ved store Løfter, at bringe de endnu Baklende paa sin Side. En lovede han en høiere Post, en Anden skjønne Vaaben, Alle dobbelt Sold. Derved lykkedes det ham, at vinde Tyrkerne men, Araberne bleve derimod Ibrahim troe. Der opstod nu en haardnakket Kamp, som varede i flere Dage. Ahmed fortsatte imidlertid Beleiringen med Kraft, saa at Ibrahim blev ængstet fra to Sider. Endeligen gav han efter, og forlangte fri Afmarche, hvilket ogsaa bevilgedes ham. Paa denne Maade bleve Jusuf og Darmandy, med de til dem overgangne Tyrker, Herrer af Citadellet; men ogsaa nu var deres Stilling meget farlig, i det Tyrkerne forlangte Op-

fyldbelsen af de dem givne Løfter. Jusuf anmodede derfor Chefen for det franske Stib om, at sende alt det Mandskab, som han kunde undvære, til Citadellet. Derved blev han 12 Mand stærkere, og nu plantede han den trefarvede Fane paa Volden, hvorpaa Beyen af Constantine strax ophævede Beleiringen og drog bort. Jusuf lod Darmandy med de Franske, blive tilbage i Citadellet, og besatte Staden med Tyrkerne. "Der som de dræbe mig, saa er dog Citadellet reddet," sagde han. Vel dræbte de ham ikke, men for at frelse sit Liv, var han nødsaget til at lade nogle af dem henrette. Kort efter ankom en Afdeling franske Tropper under General Uzer, til Bona, og tog Staden og Citadellet i Besiddelse. Jusuf blev af den franske Overgeneral givet Commandoen over de Tropper, hvilke han, paa en saa kjæf Maade, havde bragt under de franske Faner; han blev udnævnt til Escadronchef, decoreret med Ureslegionen, og beholdt Commandoen i Staden Bona under den franske Generals Overbefaling. Her befandt han sig endnu, da Hertugen af Orleans kaldte ham til Hovedkvarteret i Mascara.

Jusufs Hengivenhed for de Franskes Sag er uden Grændser. Araberne vide dette, hade ham af deres ganske Hjerte, og efterstræbe ham paa alle mulige Maader. For ikke længe siden lykkedes det Beyen af Constantine, at bestikke en af Jusufs Soldater. Denne trængte en Dag ind i hans Telt. "Hvad vil Du?" spurgte Jusuf i hiin kjække Tone, der er ham saa egen. Soldaten gav intet Svar, og syntes forlegen. "Besøgte ham," tiltalede Jusuf den hidkaldte Vagt. Man fandt hos ham et Brev fra Ahmed Bey, hvori Denne forud takkede

Soldaten for den begaaede Forbrydelse, og lovede ham en riig Belønning. Jusuf lod Forræderen give 500 Slag under Fodsaaerne, "paa det at", sagde han, "hvis General Uzer skulde skjænke ham Livet, han da i det mindste har faaet denne Straf." Men General Uzer indsaae ret vel, hvor nødvendigt det var, strængt at straffe saadanne Complotter, der kun alt for meget begunstiges af de afrikanske Sæder. Jusuf, med sine Officierer, holdt et Krigsraad under aaben Himmel: Forræderen dømtes eensstemmigen til Døden, og et Qvarteer efter blev hans Hoved afhugget.

Alligevel er Jusuf ingenlunde grusom; tværtimod besidder han megen Sjeleadel og Heimodighed. Grindringen om modtagne Goder, udslettes aldrig hos ham; ved sine Venner hænger han med Trofasthed; og i Kjerlighed viser han en Bestandighed, der næsten grændser til det Ridderlige. En Dag befandt Oberst * * * sig i Jusufs Telt. Jusuf viste ham en liden Hund, som Prindsesse Cabura havde sendt ham, og som han desaaarsag holdt meget af. I Lebet af Samtalen legede Obersten med Hunden, og kaldte den, uden at tænke derover, Cabura. I Diebliffet sprang Jusuf op, og greb, gledende af Forbittrelse, sin Dolk med de Ord: "Sr. Oberst, De er det eneste Menneske, som jeg tillader en saadan Speg under mit Telt."

L. M. Mullen.

r a c t

af

6 Regnskab 1835,

for

derstøttelses Selskab.

U d g i v t.	Sedler og Tegn.		Rede Solv.	
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
Penſioner for fjerde Kvartal:				
I de ſædvanlige Penſionifter	723	72	150	
Penſionifter for det Brockiſke Legat ...			44	
Dito for Caroline; Legatet			25	
iv; Kente			50	
Archiv Leie			30	
Til Fondet indkjøbt En Kongelig Obligation for Rbd. 500 med Ren- er for	459	50		
Ugebladets Trykning med Papiir ...	164	88		
Udholdelige Contingenter	37	40		
Uviiſte Regninger	17	94		
Donninger			418	
Reſtancer af udstedte, ei endnu ind- betaltninger:				
	<u>G. og T.</u>	<u>R. Solv.</u>		
Laan	96 Rbd.	378 Rbd.		
Contingent	218 - 64ß.	80 -		
	314	64	458	
.....	2193	91	4544	22
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
	3912	19	5719	22

C. G. Primon.

Administrationen førte Control.

P. Friedenreich.

M. Wenzgen.

Borger - Vennen.

Stte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 9.

Løverdagen den 27de Februar 1836.

Forlagt af Understøttelses - Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets - Bogtrykker.

Den maletske Sammensværgelse *).

Medens vore Armeer gjorde Anstalter for at tiltræde Tilbagetoget (fra Rusland), forberededes i Paris et Optrin, som letteligen kunde have havt de serygeligste Følger; det vil være mig saa meget lettere, at fortælle de enkelte Omstændigheder derved, som jeg, saa at sige, er den eneste Person,

---

*) Denne, i sit Slags, meget mærkelige Begivenhed, troe vi ei at kunne meddele paalideligere, end ved at lade en af Hovedpersonerne, den dengangværende Politiminister, Hertugen af Rovigo, selv tale, i det vi tillige, paa behørige Steder, skulle commentere ved Citater af et Par andre Samtidiges meget agtede Memoirer.

der noie er underrettet om hele Sammenhøengen. Som en Besynderlighed maa det bemærkes, at Besynderheden fandt Sted den 23de October, samme Dag, og i samme Time, som man rømmede Moskau.

Alt var iøvrigt røsligt i Frankrige, og aldrig behøvede jeg at anfere noget Ubehageligt i den Beretning, som jeg, regelmæssigen hver Dag, tilsendte Keiseren.

De Estafetter, som man skikkede til ham fra Paris, afgik almindeligen om Morgenen Kl. 6 eller 7; jeg pleiede at fuldende mine Depescher om Morgen, det vil sige: jeg stod meget tidligt op, og lagde mig ikke igjen, før jeg var færdig. Den 23de October, den eneste Dag under Keiserens Fraværelse, at jeg havde seet mig nødsaget til at afvige fra denne Sædvane, havde jeg skrevet mine Beretninger om Natten, og derpaa lagt mig tilfængs efter at have befalet, at man ei maatte vække mig før jeg ringede, medmindre noget Overordentligt skulde indtræffe. Jeg pleiede, at tillaafe alle mine Dere, i Særdeleshed dem til mit Cabinet og mit Sovestue.

Klokken 7 om Morgenen blev jeg vækket ved en Larm i Cabinettet ved Siden af mit Sovestue. Jeg var meget træt, og forsøgte paa, igjen at falde i Søvn, men snart herte jeg Derfyldingerne falde ned paa Gulvet i Cabinettet. Min første Tanke var, at der var udbrudt Ild i Huset, og at man med Flid havde foraarsaget denne Strø, for at vække mig; jeg stod iisfont op, og søgte i Mærket at finde Deren, som førte derhen, hvor jeg herte Larmen. Da jeg aabnede Deren til mit Cabinet, som var mørkt, fordi Vin-

duessfodderne vare lukkede, saae jeg Lys gennem Spalterne, der vare gjorte i Hoveddesren, og bemærkede bevæbnede Soldater, som ikke alene opfyldte mit Bærelse, men ogsaa Gaardsrummet; de trængte med Voldsomhed mod Lævningserne af Døren, som endnu, sammenholdt ved Slaaerne, gjorde Modstand; jeg aabnede den selv, og, aldeles som jeg var staaet op af Sengen, traadte jeg iblandt dem, spørgende, hvilket Muliggende der førte dem til mig.

Bærelset var saa opfyldt med Bevæbnede, at Udsigten ganske var betaget mig. En Stemme raabte: "Kald paa Generalen!" og jeg saae derpaa General Lahorie, forhenværende Chef for Staben ved Rhinarmeen under General Moreau, at nærme sig. Vi havde gjort de første Feldttog i Revolutionskrigen sammen; vi sagde Du til hinanden, og, uagtet Forskjelligheden af vore politiske Meninger, havde jeg stedse vedligeholdt mit Vennskab for ham.

J det han traadte hen til mig, sagde han: "Du har Arrest; vær glad ved, at Du faldt i mine Hænder; i det mindste skal der intet Dødt tilføies Dig". Jeg begreb intet af hvad jeg saae. Lahorie vedblev: Keiseren er den 8de October falden foran Moskvas Mure." — "Du opdigter Fortællinger," svarede jeg; "jeg har et Brev fra ham fra denne Dag, og jeg kan vise Dig det." Lahorie saae skarpt paa mig; "det kan ikke være Tilfældet; skulde det være muligt?" gjensvarede han. Han var i en meget forvirret Sindstemning; hans Læber zittrede i det han gjentog: "det er ikke muligt."

Da jeg saae, at der ikke var Noget at udrette med Cahorie, vendte jeg mig, medens han var gaaet bort, mod hans Tropper, og kaldte paa en Sergent, som jeg havde seet ham tale med, i det han nærmede sig mig; men denne Sergent, en retskaffen Mand, var ikke traadt ind med den Hov, der ledsagede Cahorie. Denne havde flere Gange raabt paa ham med hei Røst, men han var formodentligen bleven ude i Gaarden, hvor Hoben havde forsamlet sig. Da jeg saae Cahorie med saa megen Iver at sege ham, trøede jeg at det var en leiet Morder, især da Generalen raabte: "Lad den Sergent komme, som jeg talede med paa Veien!"

Jeg tænkte kun paa at forsvare mig. Da Cahorie var gaaet ud, spurgte jeg Troppens Anfører, hvem han var. Han svarede mig: "Jeg er Adjutant ved Nationalgardens tiende Cohorte." — "Miget vel," svarede jeg, "staae disse Soldater under Deres Befaling?" — "Ja vel, min Herre." — "Altsaa ere I ingen oprørske Soldater?" — "Nei nei," raabte alle Soldaterne, vi ere komne med vore Officierer; en General har fert os herhen. "Nu vel," vedblev jeg, "kjende I denne General?" — "Nei," svarede de. — "Ja saa kan det jeg seer ikke forundre mig. Jeg kjender ham, og vil underrette Eder om, i hvilken Situation han sætter Eder."

"Han har tidligere været Adjutant hos General Moreau, og befandt sig i Fængslet la Force, som han ikke turde forlade uden min Tilladelse. Han er indtraadt i Sammensværgelse mod Regjeringen. Kjende I mig?" — "Nei." — "Vide I, hos hvem I bestude Eder?" — "Nei." — Kun

en Officier svarede: "Jeg kjender Dem, jeg veed, at De er Politiministeren." — "Nu vel," saa befalede jeg Dem, og, hvis det skulde være fornødent, beder jeg Dem, paa Stedet at arrestere General Lahorie, som har fært Dem til mig."

Adjutanten, der holdt mig ved den høire Arm, saavel som en anden Officier, der holdt mig ved den venstre, syntes at være temmeligen retskafne Folk; og denne hele Trop forekom mig saameget meer at være vildledet, som Soldaterne ei engang havde Stene paa Geværlaasene. Jeg sagde til Adjutanten, som bar Kereslegionens Kors: "Min ærede Herre, De spiller et heit Spil, som De maa vogte Dem for at tabe; tag dem i Ngt, thi om et Dvarteer vil De være skudt, hvis jeg ikke er det; den keiserlige Garde behøver kun saamegen Tid, at den kan stige til Hest, og da vogt Dem." Gardens Caserne var nemlig kun 300 Skridt fra min Bopæl.

Jeg maa sige til hans Roes, at han var rystet, mindre paa Grund af Faren, end fordi han befrygtede, at begaae en slet, det vil sige, en vancærende Handling.

Jeg saae hans Tvivlsraadighed, og benyttede dette Dieblik for endnu at tilføie: "Dersom De er en Mand af Ære, saa vancæ Dem ikke ved en Forbrydelse, og vær mig ei til Hinder i, at redde dem Alle. Jeg fordrer kun, at De lader mig handle. I det jeg sagde dette, udstrakte jeg min høire Haand, for at fatte Grebet af hans Kaarde, hvilken han havde stukket under Armen. Han syntes nær ved at finde sig deri; jeg vilde allerede tage Kaarden, da den Ulykkelige samlede sig, og i det han stedte min Haand tilbage, som han derpaa greb fat paa, raabte han i en raa Tone: "Nei,

De skal begibe Dem derhen, hvor man befaler mig at bringe Dem!" — "Nu vel," svarede jeg, "De styrter Dem i Fordærvelse, og maa see at frelse Dem selv, naar vi ere færdige med Alt dette."

Neppe havde jeg udtalt disse Ord, før jeg, gjennem Vinduet, som befandt sig lige overfor mig, saae General Lahorie gjennemile Gaardsrummet med hurtige Skridt; han kom fra Baden, og bragte en Mand af vildt Udseende, hvilken jeg ansaae for den ovennævnte Sergent, med sig.

De traadte som Rasende ind i det Værelse, hvori jeg befandt mig. Lahorie blev bagved Soldaterne, hvilket jeg ansaae for et endnu slemmere Tegn; men hans Ledsager kom med sænket Hoved henimod mig, og vilde ikke høre Blikket. Han holdt i Haanden en dragen Kaarde, som han havde taget fra en Officier; men da han netop vilde gaae løs paa mig, stødte han heftigt mod et Meubel ved Deren, hvilket foraarsagede ham saamegen Smerte, at han var nødsaget til at standse, for at gnide Knæet; dette Tilfælde rystede ham, og bragte hans Mod til at vakle. Han satte mig imidlertid Kaardespidsen paa Brystet, og spurgte, om jeg kjendte ham. "Nei," svarede jeg, "jeg kjender Dig ikke." "Jeg er," sagde han, "General Guidal, som De har ladet arrestere i Marseille, og bringe til Paris." — "Ah saaledes," svarede jeg, "jeg erindrer det. Men dersom man havde efterkommet min Befaling, saa var Du nu i Marseille, hvorhen jeg, allerede for en Maaned siden, har befalet at fere Dig." General Guidal søgte at samle sig, saa godt han kunde, og jeg havde fjernere intet andet Vaaben, end min Koldblodighed; da jeg derefter saae, at han anstrængede sig, for

at bringe sig i Hæde, raabte jeg til ham: "Er Du kommen herhid, for at vancere Dig ved et nederdrægtigt Snigmord?" — "Nei," svarede han, "jeg vil ikke dræbe Dem, men De maa følge med mig til Senatet."

"Nu vel," sagde jeg, "jeg gaaer med til Senatet, men lad mig klæde mig paa." Han svarede: "O nei, man vil bringe Dem Deres Klæder." Man lod virkelig dette skee ved mine Folk, men som ikke turde nærme sig mig. Medens jeg klædede mig paa, og dette saa langtsomt som muligt, trængte en af mine Secretairer, en forhenværende Jægerofficier, som netop var bleven underrettet om det Foresaldne, midt ind i Hoben, hvilken han, uden at sige et Ord, endog vilde trænge igjennem; jeg gav ham Tegn til, ei at udsætte sig selv for Hestelse, og sagde til ham med hei Røst: "Berolige mine Naboer, og sig dem, at intet Ondt er vederfaret mig." Han forstod mig strax, og ilede til Statsraad Real, der boede umiddelbart ved Siden af mig, nærved Gaden rue de St. Pères; Begge gjorde nu Alarm hos Erkekansleren og hos Krigsministeren.

Lahorie og Guidal vare endnu stedsse hos mig med hiin Soldatertrop, som bestod af tre Compagnier af den tiende Cohorte; man besluttede endeligen, at skikke mig til Fængslet la Force, og Guidal paatog sig, at bringe mig derhen.

Jeg havde hos mig stedsse en Vagt som blev besoldet af Staden Paris, men som ei engang havde spurgt, hvad Ordenen skulde betyde, og dog befandt den sig kun i min Bolig til min Sikkerhed. Ligeledes havde jeg en Gensd'arme-Ordonnans, men Denne havde begivet sig bort med de Depescher, der

fulde afgaae med Estafetten. Han var mig altsaa hverken til Gavn eller til Skade; veduagtet erholdt han dog af Krigsministeren, Vreslegionens Kors, for sine Fortjenester paa denne Dag; i Sandhed, mig havde han ingen Tjeneste gjort *). Alt, hvad jeg nyligen har fortalt, foregik i ringere end en Time, i hvilken Tid begge mine Arme bleve fastholdte, og jeg var aldeles ude af Stand til at bemærge mig noget Vaaben, om endog et saadant havde været til min Disposition.

---

*) Hertugen omtaler paa flere Steder, med kjendelig Bitterhed, Krigsministeren General Clarke, Hertug af Feltré.

(Fortsættes.)

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Stte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 10.

Løverdagen den 5te Marts 1836.

Førlagt af Understøttelses - Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Univerfitets - Bogtrykker.

Den maletfke Sammensværgelse.

(Fortsættelse.)

Lahorie og Guidal lode hente en Vogn; jeg steg først ind i den, hvorpaa Guidal satte sig ved min venstre Side. Han sendte en Trop forud, og tog Veien til la Force. Underveis faldt jeg paa den Tanke at undflye. Uformærkt gjorde jeg Cabrios lettens Slag løs, sprang ned, og løb henimod "Retfærdighedspalæiet," hvor der ogsaa altid findes Folk tidligt om Morgen. Men jeg havde ikke bemærket, at nogle Soldater fulgte efter Vognen; disse forfulgte mig og raabte: "Hold paa ham!" I Paris behøves der ikke meer, og Enhver griber fat; ogsaa blev jeg strax standset.

Efterat Soldaterne og Guidal havde naaet mig, toge de mig ved begge Armene, og førte mig saaledes til Fods til la Force *).

*) Hertuginde af Abrantes, der, som det synes, ikke var Politiministeren meget bevaagen, fortæller Historien om hans Arrestation med følgende Ord.

”Blandt Savarys (Hertugen af Rovigo's) Feil hørte vistnok ikke den, at være magelig, eller at lade Arbeidet henligge. Han tilbragte ofte en Deel af Natten med at skrive Depescher til Keiseren, og just i denne Nat havde han arbeidet til Dagens Frembrud. Han var netop gaaet tilfængs, eller endnu ifærd dermed, da hans Kammertjener bleg og skjælvende traadte ind til ham. ”Ak, naadige Herre,” sagde han, ”man kommer for at arrestere Dem.” — ”Arrestere mig!” raabte Hertugen. — ”Gaarden er opfyldt med Soldater; en General er i Spidsen for dem, og de sige, at de ville arrestere Deres Høihed. De komme nu op ad den store Trappe, og jeg er kun illet forud, fordi De maastee har Papirer — —” Det stakkels Menneſke var ganske aandeløs, og bleg som et Liig. Jeg saae Hertugen samme Dag, og jeg kan bevidne, at han, endnu tolv Timer efter, selv var ligesaa bleg.

Da Hertugen hørte, at man vilde arrestere ham, tænkte han ei andet, end at det skete paa Keiserens Befaling; han traf derfor ingen Anstalter til Modstand, ei engang til Flugt, og blev aldeles tilintetgjort ved det Slag, som traf ham. I dette Dieblis hørtes stærk Stoien i det tilskodende Værelse; man bankede paa Døren, forlangte at vorde indladt i Lovens Naavn, og strax efter blev Døren slagen ind med Geværkolberne. Gaasnaart den var aabnet, saae Savary et Menneſke for sig, der maatte forekomme ham som et Spøgelse. Det var General Lahorie, som han troede i sikker Forvaring i la Force, og nu saae han ham her, i Generalsuniform, og Kaarde ved Siden. Den Virkning, som Alt, hvad Hertugen saae, gjorde paa

Fangevogteren underrettede mig her om Alt, hvad der om Morgenens Kl. 6 havde tilbraget sig

ham, lignede et voldsomt Stød af en Electrifeersmaskine. Han saae uden at see, hørte uden at høre.

"Hvad Djæveln," sagde Lahorie med en Gd, "Din Stue er jo som en Fæstning! — Du undrer Dig nok oæer at see mig her, ikke sandt?"

"Undre" var ikke det rigtige Ord: der gaves intet Udtryk for det, der foregik i Hertugeus Hoved. Han havde gjenkjendt Lahorie, som han selv havde ladet bringe i Fængsel, og saae ham nu, førende Befaling over Soldater, komme for at arrestere ham.

"Keiseren er død," sagde Lahorie, "og Folket vil endeligen selv udnævne sin Dyrighed."

Man maa lade Enhver vederfares Ret. Bedde Ord: "Keiseren er død," sank Savary, næsten bevidstløs, ned paa en Stoel, og der forløb nogle Minuter, før han igjen kom til Besindelse; thi han elskede Keiseren oprigtigt. Men da hans Besindelse vendte tilbage, opstod ny Forvirring hos ham. Han begreb, uden netop at være overbeviist derom, at det maatte være et slet Antiggende, man var isærd med at udføre, og som kunde blive fordærveligt i sine Følger. Keiseren var maastee omkommen paa Tilbagesædet; men skulde Ministrene da erfare det saaledes? Denne, meget rigtige Tanke, lod ham tvivle paa Alt, og han sagde Lahorie det med Fasthed. Men nu nærmede sig General Guidal, og hvidskede nogle Ord til Lahorie, der dog ei syntes at agte herpaa. Guidal vendte sig derefter mod Soldaterne, og spurgte med høi Røst: "Men hvor er den lille Sergent? lad ham komme herop!"

Denne Sergent var det, efter Savarys Forsikkring, paalagt, saa snart som muligt at expedere ham. Han kom først noget senere. Da Hertugen saae Guidals afstrækkende Afsyn,

udenfor Portene af Fængslet, hvor Lahorie og Guidal endnu dengang vare indsluttede. Han

nærmede han sig Lahorie, og sagde: "Lahorie, vi have bivouaqueret med hinanden, og Krudtet i de samme Slag har sværet os; jeg haaber, at Du ikke forglemmer dette, og at Du ei lader mig myrde som en Hund, da jeg er en brav Soldat."

Ved Ordet "myrde" foer Lahorie sammen, thi han var en Mand af Vre.

"Hvo taler da om Dod?" sagde han meget rørt.

"Ingen, og Alt her omkring mig," svarede Hertugen i det han saae saa skarpt paa Generalen, at Denne maatte slaae Dinene ned. "Iøvrigt," tilseiede han, "har jeg reddet Dit Liv ved det moreauske Anliggende, og jeg haaber, at Du ikke har glemt dette."

Lahorie svarede intet, men han gik rask hen til Savary, greb hans Haand og trykkede den frampagtigt.

Virkeligen befandt Alle sig som i en Feberdrøm. Endeligen blev Hertugen af Rovigo, i en Peiecabriolet, bragt til la Foree, hvor han, til sin største Forbauselse, fandt Hr. Pasquier, der var ligesaa uvidende som Politiministeren, i Henseende til det, der havde hidført denne ubegribelige Tildragelse; men han var meer at undskyldte, end Hiin. Det mest Comiske ved hele denne Historie er, at Fangevogteren ikke vilde modtage de Fængne. Han var den Fornuftigste af dem Alle.

(Saa vidt Madame Junot. — Hvad iøvrigt det "Comiske" ved Historien angaaer, saa begyndte dette dog egentligen først, efterat den var endt. Thi havde det end ei staaet i de Sammensvornes Magt, at styrte den keiserlige Regjerring, saa kunde Saaen dog letteligen have antaget en meget alvorlig Character, og vilde, hvis den havde faaet Tid til at udvikle sig, neppe være gaaet af uden Blodsudgydelse. Dersom Fieschis Anslag mod Ludvig Philip, ei havde havt saa sørgelige

opferte sig som en brav Mand, spurgte om mine Befalinger, forsikrede mig, at hvad der endog skulde tildrage sig, vilde han redde mig, og skyndte sig derpaa at bortfjerne Guidal og den halve Bataillon, som havde bragt mig derhen. I den halve Time jeg befandt mig under disse Troppers Bevogtning, hidbragte andre Afdelinger af samme Corps, Politipræsfecten Sr. Pasquier, og Sr. Desmaretz, Chef for den første Afdeling i mit Ministerium; de forbleve imidlertid i det forreste Værelse, fordi Tropperne, som spærrede den lille Gade, der førte til la Force, strax droge bort. Min Secretair saavel som den første Secretair i Ministeriet, ankom i Mellemtiden; de havde overalt slaget Alarm, og medbragte en Vogn, i hvilken jeg og Politipræsfecten begave os til min Bolig. Jeg medte udenfor Raadhuset den Bataillon, der havde heftet mig. Den begav sig derhen ifølge den erholdte Befaling; og, omendskjøndt jeg, saameget som muligt, søgte at skjule mig, blev jeg dog kjendt af flere Soldater; men de sagde intet. Jeg ankom til min Bolig paa samme Tid som Tropperne af den keiserlige Garde, der havde begivet sig til mig for at erfare, hvor man havde bragt mig hen.

Jeg fandt alle mine Forvaltningsbetjenter paa deres Poster, og kunde strax handle. Da jeg var kommen hjem meget hurtigen, kunde jeg lade hiin Bataillon indhente paa Pladsen la Grève, af en Afdeling af Elite-Gensd'armerne, som først havde

---

Følger, vilde Pariserne maaskee ogsaa kun deri have seet det latterlige og "Comiske," og givet deres Lune Lust i Satirer og Caricaturer.

indsundet sig hos mig, efterat have erfaret, hvad der havde tildraget sig i la Force. Af Gengivenhed for mig, og af Pligtfølelse, havde de strax steget til Hest, uden først at vente paa Ordre hertil.

Gensd'armerne hidbragte mig Bataillonens Officierer og Underofficierer. Man begriber, at de vare meget bestyrkede.

Neppe var jeg bleven bortført fra min Bolig, før alle Forvaltningsbetjentene efterhaanden havde indsundet sig der, da det omtrent var deres Arbeids-tid. De fandt General Cahorie Herre over mit Cabinet, da Ragten, som ei havde sagt noget ved Udøvelsen af Volds gjerningen imod mig, ikke havde underrettet dem derom; de vidste altsaa ikke, hvad de skulde tænke om det Hele.

Cahorie, der havde ladet en af mine Vogne forspænde, for at lade mig føre bort, før han endnu fattede den Beslutning, at lade en Cabriolet hente, havde derefter selv betjent sig deraf, for at kjøre til Raadhuset, hvorhen hans Forretninger kaldte ham, saasnart han havde ladet mig arrestere eller dræbe.

Han var netop vendt tilbage, da Betjentene medte, og paa samme Tid Pladsadjutanten Sr. Laborde, der kom fra General Hulin, og allerede var underrettet om det, der havde tildraget sig. Han lod strax Cahorie gribe af mine Folk, som bandt ham paa en Stool, i det samme Bærelse, i hvilket det hele Optrin om Morgenen var foregaaet, og i denne Stilling fandt jeg ham ved min Tilbagekomst.

Laborde havde fra min Bolig begivet sig til la Force, tilligemed min første Secretair, som

havde ladet sig ledsage af ham, for behørigen at kunne svare Tropperne, dersom disse skulde modsætte sig min Vortgang; jeg skikkede ham derpaa til Politipræfecturet, for at rense dette fra de Tropper, der endnu holdt sig der, og som ei alene ikke vilde lade Hr. Pasquier vende tilbage dertil, men endog arresterede Laborde, da han viste sig; men dette Fangenskab varede kun nogle Dieblikke. Paris erholdt neppe Underretning om alt det Forefaldne, før Sagerne allerede igjen vare bragte i Orden, og Dudet indskrænkede sig til den Spot, som Politiforvaltningen, paa hvis Bekostning Publicum gjerne forlyster sig, blev Gjenstanden for. Denne Gang havde det en skjøn Leilighed til at hævne sig over alle de smaae Drillerier, hvorover det troede at kunne beklage sig, og Krigsdepartementet forsømte intet, for at vælte Skylden fra sig.

Jeg saa Alt saa roligt, at jeg ei tvivlede om, det intet Selvbedrag var, naar jeg ikke holdt det, som nyligen havde tildraget sig, for en Følge af tidligere, men mig undgaaede Begivenheder. Jeg saa, at Enhver anstrængede sig for at opdage Sporene til Sammensværgelsen; jeg lod dette gaae sin Gang; men da jeg ei vilde overlade min Embedsvirksomhed til Rogen, saa lod jeg, hvormeget man end modsatte sig, alle de Militair- og Civilpersoner, som vare heftede enten paa min eller paa Stabens Befaling, føre for mig; thi jeg vilde, under mine Dine, lade Forhandlingerne over denne mærkelige Begivenhed anstille.

Jeg skal fremstille sammes enkelte Omstændigheder nøiagtigen og overeensstemmende med Sandheden; hvo som læser dem vil indsee, indtil hvilken Grad en Stat i saa Tider kan foruvoliges

ved en dristig Spræker, der gaaer lige løs paa Maalet; og hvormeget en Regjering er at beklage, naar Animositet hersker imellem de Auctoriteter, som Omsorgen for den offentlige Forvaltning er paalagt.

Dette angaaer Krigsministeren og mig. Man vil kunne bedømme, hvo af os, der modigst har sagt Sandheden, eller søgt, kun at vælte en Dadel, som han befrygtede at skulle ramme ham selv, over paa sin Kammerat; en Dadel, som inidlertid ingen af os havde fortjent, fordi intet Menneske kan beskytte sig mod en Hob, der uformodet begiver sig til hans Bolig; Herskeren selv er givet i den Officiers Vold, der har Bagt ved hans Palais. Hvis forudgaaende Begivenheder havde fundet Sted, og de efterfølgende Undersøgelser beviisliggjort dette, saa havde man kunnet dable mig fordi jeg ei havde benyttet hine; og sikkert vilde man ogsaa uden Skaansel have gjort det.

(Fortsættes.)

L. M. Mullen.

Extract

af

General-Regnskabet

for

det forenede Understøttelses-Selskab

for Aaret-1835.

I n d t æ g t.

	Sedler og Legn.		Rede Sølv.		
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.	
A. Kassebeholdning fra forrige Aar, Restancer iberegne	2812	82	4696	29	
B. Ugentlige Indkomster for Ugebladets 47 ^{de} Aargang	2330	16			
C. Kvartals Contingent for dette Aar iberegnet 8Rbd. 42ß. for Aar 1834	3918	52			
D. Laans Afbetaling i dette Aar			4503		
E. Aarlige Indtægter:					
1) Det kongelige Huses Gave		20		100	
2) De overordentlige Medlemmers Contingent		77		20	
F. Renter af Selskabets og de til samme legerede Capitaler	444	19	4254	12	
G. Optaget Laan i dette Aar	1700				
H. Tilfældige Indtægter:					
1) Bxlet 200 Rbd. r. Sølv à 207 pCt. Sedler 207 Rbd. Bxlet 1000 Rbd. r. Sølv à 206 pCt. Sedl. 1030 Rbd.	1237				
2) Anviist Pension som ei er bleven hævet	6	24			
	Rbd.	12546	1	13573	41

U d g i v t.

	Sedler og Legn.		Rede Sølv.		
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.	
1. Ugebladets Trykning med Papiir	687	40			
2. Lønninger, Biddenes 2 pCt. Indcassations Salair	124		1770	50	
3. Pensioner og Livrente:					
De sædvanlige Pensionister og Livrente	2942	48	700		
Pensionister af det Brockske Legat			200	65	
Dito af Caroline Legatet			100		
4. Gratificationer, Biddenes iberegnet	3020				
5. Laan til 30 Medlemmer			4600		
6. Til Fondet indkjøbt En Deposito; Kasse Obligation stor 1000 Rbd. med Renter for . . . . . 947 Rbd. 32 ß. og en Kongelig Obligation stor 500 Rbd. med Renter for . . . . . 459 - 50 -	1406	82			
7. Det i Aar optagne Laan med Renter betalt med	1717	48			
8. Tilfældige Udgifter:					
Bxlet imod Repræsentativer 200 Rbd. & 1000 Rbd. r. Sølv Anviiste Regninger	78	52		1200	
Uerholdelige Contingenter, affkrevne	60	56			
9. Restancer af Contingenter	218	Rbd. 64 ß.	80	Rbd.	
Dito af anviiste Afdrag paa Laan 96 - ; - 378 -	314	64	458		
10. Saldo Kassebeholdning	2193	91	4544	22	
	Rbd.	12546	1	13573	41

Overensstemmende med den af Administrationen førte Control.

Kjøbenhavn den 31te December 1835.

Schram.

Bentley.

Friedenreich.

C. G. Primon.

A. Bentzen.

Borger-Vennen.

Stte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 11.

Løverdagen den 12te Marts 1836.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Den maletske Sammensværgelse.

(Fortsættelse.)

Men den kloge Mand i Verden kan ikke trænge ind i noget Hoved; han kan i det høieste stille sig mellem to, om ogsaa Rummet er noget snævert *).

---

*) Napoleons store Graastand, hans eventyrlige Tog i Hjertet af Rusland, Efterretningernes Uregelmæssighed og hyppige Afbrud havde forberedet Gemytterne. Dumpe Rygter vare udbredte i Paris, og Dyrereren vidste, at Frygten er ligesaa lettroende, som Haabet. Han havde beregnet alle de Tilfældigheder, som i Overraskelsens første Dieblik Kunde komme den modige Udfører til Fordeel.

Han oversprang alle Betænkeligheder, Meddelelser, Forbindelser, Raadslagninger og Dphold^{de}

Giheller kunde Krigsministeren kræves til Ansvar, fordi et Regiment, med dets Oberst i Spidsen, rykkede ud af Casernen; han havde altsaa ingen Marsag til at frygte for Dadel, eller at tage sin Tilflugt til Legn og krybende Smiger, for at forvirre Keiserens Dom.

Derfom han havde berettet Keiseren Sagen som den var, havde denne maaskee tidligere betænkt saavel den Fare at have en saaledes sammensat Hær, som hans dengang var, og fornemmeligen hvor voveligt det var at vove sig saa langt fra Hovedstaden *).

General Malet, af en gammel adelig Slægt, var fedt i Bourgogne **). Før Revolutionen havde

---

Sammensvornes sædvanlige Klipper, og paatog sig selv alene de første afgjørende Skridt. Hele Sammensvørgelsen var indsluttet i hans Hoved. Det, som et Complot af Sammensvorne havde forsøgt at udføre, betragtede han som steet; det, som Forstaaelser med de første Statsauctoriteter kunde have bevirket, forudsatte han som allerede vundet. De Decreter, som man havde maattet aftvinge Senatet, havde han allerede i sin Portefeuille. Ifølge disse Decreter var den keiserlige Regjering ophævet, og en provisorisk indsat i dens Sted; og Malet, der skulde være Commandant i Paris, stod tillige i Spidsen for alle, den executive Magts Forholderegler. (Manuscript von 1813, ic.; von Barou Fain, damaligen Cabinetssecretair).

*) Hvad Forfatteren her mener, er os ikke ganske tydeligt; thi Napoleon havde jo allerede været i Moskau, altsaa det længste fra sin Hovedstad, han nogensinde havde befundet sig, da han modtog Efterretningen om den i Paris stedfundne Begivenhed.

***) Den 28de Juni 1754.

han tjent blandt Musquetererne i den kongelige Garde. Han havde med Videnskab kastet sig i Revolutionen, og var dens Grundsætninger ivrigt hengiven. Republikaner af Overbeviisning, besad han en Character for Sammensværgelser, lig den, som Skildringerne af den græske og romerske Alderdom har efterladt os.

Han var i Krigen bleven avanceret til General, og havde, længe før Keiserens Tronbestigelse, erholdt en Commandopost i det Indre. Vedvarende bestjæftiget med Regjeringsideer, blev han stadigen sine politiske Grundsætninger tro. Det vilde føre for vidt, her at omtale de enkelte Omstændigheder ved et Anslag, som han havde forsegt at udføre medens Keiseren var i Preussen 1807, og som har megen Lighed med det, hvorefter Talen her er. Dette blev anseet for Galenskab; men ikke desto mindre troede Politiministeren dog at burde lade ham heste; og efterat han havde tilbragt lang Tid i Fængsel, havde man sat ham i et saakaldet Sygehuus, hvor han endnu befandt sig da jeg tiltraadte Ministeriet, og hvor jeg havde ladet ham forblive. Dette Huus laa i Forstaden St. Antoine, nærved Barrière du Trône *).

Malet havde længe tjent i Rhinarmeen

---

*) Gaavel Baron Fain, som Hertuginde af Abrantes ansatte den Tidspunkt, da Malet søgte at udføre sit første Foretagende, i Aaret 1808, under de spanske Anliggender; dog siger den Sidste, at Malet rigtignok allerede vilde have udført hiin Plan under det første russiske Felttog 1807, men at Slaget ved Friedland bragte ham til at opgive den. Denne aandrige Dames Fortælling om Malets Forsøg i 1808, skulle vi meddele til Slutning.

med Lahorie; af de andre Fanger, som fra la Force vare bragte til Sygehuset, havde han erfaret, at Lahorie ogsaa befandt sig der. Paa samme Maade kom han til Kundskab om, at Guidal ligeledes var der. Malet havde, under Directoriet, lært at kjende Guidal hos Directeur Barrae, der undertiden betjente sig af ham i Privatanliggender. Her jeg nærmere omtaler Malet, maa jeg først meddele, ved hvilket Ulykkestilfælde Guidal og Lahorie endnu befandt sig i la Force, hvorfra de, allerede for fjorten Dage siden, ifølge min Befaling skulde have været bortsendte.

Guidal var, paa Grund af jacobinske Forretagender, heftet i Nærheden af Marseille, og blev ven bragt til Paris, da man haabede at erholde nogen Oplysning af ham, med Hensyn til det, der var meldt af Øvrigheden i Bar-Departement, hvis Rolighed i den Grad var bleven truet, at Departementets Præfect havde seet sig nødsaget til at anvende overordentlige Midler. Medens Guidal opholdt sig i Paris, kom man paa Spor efter et Foretagende, som førte til Opdagelsen af et, allerede i længere Tid fortsat Spioneri af Franske paa Kysterne af Provence, til Fordeel for den engelske Admiral, der krydsede for Toulon. Guidal blev anklaget for, endog selv at have været paa den engelske Flaade, og at have sendt sin Sønderud. Dette Spioneri havde allerede været i en Række af Aar, uden at man havde anet det. Ifølge Angivende af nogle Personer, der vare blevene heftede, forlangte man Guidal tilbage til Marseille for at dømme ham; og allerede for fjorten Dage siden havde jeg affærdiget det Forbød til Gensd'armeriet, der skulde føre ham til-

bage; man udsatte at fuldføre den af mig udstædte Ordre, og Guidal befandt sig saaledes endnu i Fængslet la Force den 23de October.

Paa samme Maade forholdt det sig med Cahorie. Siden Processen mod General Moreau var han forbleven i Frankrige. Keiseren havde ofte gjentaget den Befaling, at sende ham bort; men Fouché havde ladet ham forblive i Paris. Cahorie var fra Bretagne, og havde letteligen fundet den Beskyttelse, som han behøvede. Keiseren befalede mig, at lade ham afreise til Amerika, men iforveien at heste ham, hvilket ogsaa var skeet. Jeg havde ligeledes bestræbt mig for at faae ham assendt med et Skib, som skulde afgaae fra Nantes til de forenede Stater.

Malet, stedsse beskæftiget med sin Plan til en Regjeringsforandring, troede ikke at kunne finde nogen bedre Leilighed dertil, end nu da Armeens og Keiserens fjerne Grastand syntes at bortrydde Hindringerne ved et saa dristigt Foretagendes Udførelse, der tillige berøvede paa Nugivendet af Keiserens Død, hvilket man ikke saa hurtigen havde kunnet opklare, for at tilintetgjere den Lettroenhed, som han behøvede, for at fuldføre sit Verk.

Var Keiseren død, sluttede han, saa maatte Senatet worde beklædt med den heieste Magt; han valgte derfor Senatet til sit Organ, for at tale til Nationen og til Armeen. Til den sidste opsatte han en Proclamation, hvori han beklagede Keiserens Død; efterat han havde forkyndt Afstafselsen af den keiserlige Regjering og Gjenkomsten af Folkeregjeringen, bekjendtgjorde han denne nye Regjerings Organisation, betegnede dens Grene, og

udnævnte dens Medlemmer *). Alle disse Papirer vare undertegnede med Navnene paa flere Senatorer, men til hvilke han iøvrigt i adskillige Maar ei havde staaet i noget godt Forhold. Han havde selv efterskrevet deres Navne, og ligeledes udgav han, i disse Senatorers Navn, en Forordning, ifølge hvilken han udnævntes til Gouverneur i Paris, og til Chef for Tropperne i den første Militairdivisjon. Derefter udstædede han lignende Forordninger for at besætte de høiere Poster med Saadanne, som han troede at kunne bruge ved Udsærelsen af sit Anslag.

General Sullivan **) var dengang Commandant i Paris, Generaladjutant Doucet Chef for Staben. Malet udnævnte denne til Brigadegeneral, lod ham beholde sin Post, og tilseiede endnu en Gave af 100,000 Francs af den offentlige Ekat.

Bag Sygehuset, hvori Malet var indsluttet, var en Caserne, i hvilken Nationalgardens 10de Cohorte, saavel som det 32de Liniregiments Depôt, befandt sig. Den 10de Cohorte blev commanderet af Oberst Soulier, en gammel, brav Officier af den italienske Armee ***); men ligesaa aandsfattig, som kjæk.

*) Den provisoriske Regjering skulde bestaae af følgende Personer: Mathieu af Montmorency, Aleris af Noailles, General Moreau, Grev Frochot og en femte Ubekjendt. (Baron Fains Memoirer).

**) Det var ham, der i Marts 1804, præsiderede i den Krigsret, der domfældte Hertugen af Enghien.

***) Det vil sige: af den franske Armee, som havde erobret Italien i 1796 — 97, under General Bonaparte, og hvoraf hver Enkelt stedse var Gjenstanden for Keiser Napoleons Belvilke og Bredaaenhed.

Malet var gift; hans Kone boede i Paris, meget langt fra Sygehuset; hun besøgte ham ofte, men bemærkede ikke hvad han havde for.

Kort Tid iforveien var en spansk Præst, der sad fangen i samme Huus som Malet, bleven sat i Frihed, og havde leiet et Værelse paa Place royale. Da Malet var indsluttet i samme Værelse som en vis Abbed Lafond, saae han sig nødsaget til at betroe Abbeden Hemmeligheden. Lafond drog tvende unge Mennesker af sit Bekjendtskab til Malet, uden dog at aabenbare dem noget. Den ene var en Corporal af Pariser-garden, og en Landsmand af Lafond; den anden var en Vendeer, der studerede i Paris. Den sidste besad en jesuitisk Character, ganske saaledes som Malet ønskede. Denne gav den unge Mand, Aftenen før Anslaget skulde udføres, det Svær, at kjebe et trefarvet Skjær af Palais-royal; han gav ham ogsaa et Brev til sin Kone, i hvilket han bad hende om, at pakke hans Uniform og hans Vaaben, saavel som en Adjutantuniform, i en Kandsel. Den unge Vendeer bragte ogsaa Malets Ordre til hin spanske Præst. Den 22de October indbed Malet Abbed Lafond, saavel som de tvende unge Mennesker, til et Maaltid, og ved deres Bortgang sagde han dem, at de skulde vente ham hos den spanske Præst.

Kl. 10 om Aftenen, da Sygehusets Porte vare lukkede, springe Malet og Lafond ud af Vinduets i deres Værelse, der befandt sig i Stueetagen ud til en Have, som kun var adskilt fra Gaden ved en meget lav Muur. Han iværksatte Flugten uden mindste Støi, og ankom til den spanske Præst. Her lod han de to unge Mennesker beværte med

Punsch; og, efterat deres Hoveder vare blevne noget ophidsede, talede han til dem om sit Anslag, som om en, alt længe mellem Senatet og ham, afgjort Sag. Men han sagde dem tillige, at Anslaget først skulde udføres efter Keiserens Død, hvorom han Dagen iforveien var bleven underrettet. Saaledes skuffede han de tvende unge Mennesker, der vel kjendte ham som en, med den keiserlige Regjering utilfreds Mand, men som dog aldrig tidligere havde talet om at udføre det, han nu aabenbarede dem.

Malet viste dem alle de Befalinger, som den nyligen i Palaiet Luxemburg etablerede Regjeringscomitee skulde have tilskikket ham, hans Udnævnelse til Gouverneur i Paris, en betydelig Credit paa den offentlige Skat, og endeligen den Befaling, strax at indsætte de nye Auctoriteter i de gamles Sted. Alle disse Papirer vare naturligviis hans Verk. Uden at give dem Tid til Estertanke, aabner han Randselen, tager sin Generalsuniform frem, lader Corporalen isere sig Adjutantuniformen, og giver Bendeeren det trefarvede Skjærff.

(Fortfættes.)

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Otte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 12.

Løverdagen den 19de Marts 1836.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Den maletiske Sammensværgelse.

(Fortsættelse.)

Blot ledsaget af de tre ovennævnte Personer forlader nu Malet, Kl. 1 om Morgenen, den spanske Præst, og begiver sig til den popencourter Caserne, hvor den 10de Cohorte var indkvarteret. Om Natten tilstædes Ingen Indgang i Casernerne i Paris; derfor foregav Malet ogsaa, at han kun skulde tale med den Heistcommanderende. Man førte ham til den ulykkelige Soulier, der var syg, og ei kunde staae op for at modtage ham. Her spillede han den listigste Intrigue, paa hvis Udfald hele Foretagendet beroede. Malet traadte ind til Oberst Soulier, uden at nævne sit Navn;

Obersten spurgte Generalen, efterat han havde gjort Undskyldning fordi han ei kunde staae op, hvad han havde at meddele ham. Malet svarede: "Jeg seer nok, at De endnu er udvidende om Alt; vi have havt den Ulykke at miste Keiseren." Ved disse Ord henflyder Soulier i Taarer; Malet synes at dele hans Smerte, og fortsætter derpaa: "Regjeringen er nyligen bleven forandret, og her er den Ordre, som General Malet, for et Dieblisk siden, har tilsendt mig, og som angaaer Dem."

Soulier læser; det var en Befaling fra Malet, der bed Soulier, at lade Cohorten gribe til Vaaben, gjere den bekjendt med de stedsundne Begivenheder, og neigtigen at følge Alt, hvad General Lamotte, som var Overbringer af dette Brev, og som havde erholdt Regjeringscommissiøns Befalinger, maatte anordne.

Saaledes spillede Malet her General Lamottes Rolle; Soulier hilser ham som Lamotte, ladet sin Adjutant komme, befaler ham at samle Cohorten, og derpaa at afhente General Lamotte, hos hvem han atter undskylder sig, fordi han ei kan ledsage ham.

Lamotte (Malet) begiver sig altsaa til Casernegaarden, hvor Tropperne vare forsamlede, lader dem ved Fakkelskin, forelæse Efterretningen om Keiserens Død, tilligemed Senatets Proclamation til Armeen, og bekjendtgjor dem den nye Regjeringsform. Det faldt Ingen ind, at overtvyde sig om Sandheden; thi Malet talede i bestemte og tydelige Udtryk.

Malet asmarcherede nu med Cohorten, 1,200 Mand stærk, uden at uddele de 10,000 skarpe Patro-

ner, som, ifølge Sædvane, vare i Oberstens Forvaring, ja endog, uden at lade den skruede skarpe Stene paa Geværerne.

Malet gik i Spidsen af Tropperne, af hvilke han kun havde ladet et Compagnie blive tilbage, for at bringe Oberst Soulier paa Raadhuset, hvor han havde befaleet Obersten at vente paa ham, og at indrette Salen for Regjeringscommissjonen. Sikkert glemte han, at udnævne denne Oberst til Brigadegeneral, og at anvise ham 100,000 Francs af den offentlige Skat.

Den 23de October var en Fredag, Paradedagen for Parisergarnisonen. Disse Parader holdtes stedse, siden Keiserens Afreise, paa Vendomespladsen.

Tropperne fra Forstaden St. Antoine vare nødsagede til at afmarchere meget tidligt, for at begive sig derhen; derfor vakte Synet af den 10de Cohorte ingen Forundring.

Malet førte sin Colonne langs ad den store Gade St. Antoine, indtil Fængslet la Force; han lader dette aabne for sig, og, uden selv at træde derind, lader han Generalerne Cahorie og Guidal hente ud, lader Fængselsporten atter lukke, omarmet sine Venner, meddeler dem Nyheden om Keiserens Død tilligemed alle de Følger, denne Begivenhed havde fremkaldet, og siger tilsidst til dem: "Der er ingen Tid at spille; her ere Eders Forholdsordrer, tag disse Tropper for at udføre Befalingerne; jeg behøver kun et halvt Compagnie, for at bemægtige mig Regjeringen, og da venter jeg paa Efterretninger fra Eder. Derpaa samles vi paa Raadhuset."

Lahorie troede trohjertigen Fortællingen om Keiserens Død; da han havde været en Fortrolig af General Moreau, kjendte han Dennes Planer, og den 18de Brumaire *), som han havde været Vidne til, stod ham i Tankerne; disse Ideer fornyedes nu hos ham, især da han saae Malet i fuld Uniform, og i Spidsen for regulære Tropper. Han læste den Forholdsordre, som Malet gav ham, modtog Cohorten, af hvilken Malet kun beholdt 50 Mand, og ilede at bemægtige sig Politipræfecturet. Hr. Pasquier, der pleiede at staa meget tidligen op, var allerede i Cabinettet; Lahorie heftede ham, og indsatte den unge Vendeer og Abbed Lafond i hans Sted. Politipræfecten fandt desuagtet Leilighed til, hurtigen at underrette mig om hvad der var skeet, ved en af sine Undergivne. Denne forlangte kun, da han kom til min Bopæl, snarest muligt at blive ført til mig, for at tale med mig. Da Portneren kjendte ham, skulde han strax have ladet Porten lukke; han gjorde det ikke, og fandt den Befaling, som jeg havde givet, da jeg om Morgenen Kl. 5 gik tilfængs, ikke at vække mig, uden i overordentlige Tilfælde, tilstrækkelig til, ei at forurolige mig. Da han var ankommen til Fods, saa var han kun et kort Stykke foran General Lahories Colonne, som saaledes ankom næsten umiddelbart efter ham.

Lahorie havde assendt General Guidal, der var kommen tilligemed ham, for at arrestere Krigsministeren; men den Sergent, ved hvem han

---

*) Den 9de November 1799, paa hvilken Dag Bonaparte, efter Tilbagekomsten fra Egypten, ophævede Directorialregjeringen.

vilde lade mig myrde, havde ikke holdt ham sit Ord; han løb altsaa selv efter Guidal, som han indhentede i rue de St. Pères, og ferte ham, tilsligemed den Trop, der ledsagede ham, tilbage til mig. Alene dette Tilfælde, havde Krigsministeren at takke for, at han ikke prøvede den samme Skjæbne som jeg.

Malet havde, da han forlod Cahorie ved Fængslet la Force, ved Soldater af den 10de Cohorte tilsendt Cheferne for de to, af Staden Paris besoldede Garderegimenter, Pakker, som indeholdt lignende Papirer, som dem, han havde foreløst Tropperne, før han satte sig i Bevægelse, og fremdeles en Forholdsordre, som disse tvende Regimenter, neigtigen skulde følge.

Han anvendte det ene til at lukke alle Paris's Porte, og befalede ikke at lade Nogen komme ud, hvis det end maatte være; hvilket ogsaa blev fuldført, saa at man i Nabostæderne, hvorfra man ellers kunde have erholdt Hjælp, saafremt man havde behøvet den, intet erfarede, af hvad der foregik i Paris. Det andet anvendte han til, at besætte Banken, Skatkammeret, og andre vigtige Punkter. Ved Skatkammeret fandt han Modstand; Ministeren havde begivet sig derhen, og betjente sig af den der værende Vagt. Men af de tvende Garderegimenter, der besørgede Tjenesten i Paris, mødte Malets Befalinger ingen Indvendinger.

Paa samme Tid, som Malet saaledes lod handle paa flere Punkter paa eengang, drog han med sin lille Hov, nedad Gaden St. Honoré og om Hjernet, der hvor Gaden stoder til Vendômepladsen. Herfra affendte han en Officier og 25 Mand, som han befalede, at opstille sig udenfor Stabens Bureau,

som befandt sig i et Hjerne af Bendômeplassen; denne Trop skulde forebygge, at Rogen kom ud.

Til samme Tid gav han Officieren en Pakke med de sædvanlige Papirer til Generaladjutant Doucet, nemlig Beretningen om Keiserens Død, Senatets Bekjendtgjørelse, Proclamationerne, Malets Udnævnelse til Gouverneur i Paris, en Udnævnelse til Brigadegeneral og en Gave af 100,000 Francs for Doucet. Endvidere fulgte hermed en Forholdsordre, i Form af et fortroligt Brev, hvori han bevidnede Doucet sin Fornøielse over at komme til at staae i Tjenesteforhold til ham, og tillige bad ham, at sende de fornødne Befalinger til Tropperne i St. Denis, St. Germain, Versailles og i selve Paris, med Undtagelse af de ovennævnte Garderegimenter, som han selv havde disponeret over, og den 10de Cohorte, som han havde anvendt til at heste Politipræfecten, Politiministeren og General Sullivan. Endelig tilføiede han, at da han kjendte det Benskabsforhold, hvori han stod til denne General, havde han villet fritage ham for det Hverv, at arrestere ham, og selv paataget sig dette; han anbefalede ham blot, ikke at modsætte sig, og indtil videre at beholde den Trop Soldater for sin Port, som den Officier, der havde overbragt ham Papirerne, anførte.

Generaladjutant Doucet laa i Sengen, da Officieren ankom. Da Denne ikke vilde tale med nogen Anden, lod man ham træde ind til Generaladjutanten, som ikke begreb noget af alt hvad denne Depesche indeholdt. Han gjennemlæste flere Gange alle Papirerne, og spurgte Officieren, hvo der havde overbragt dem, hvo der commanderede Regt-troppen ved Porten, og hvad der havde tildraget

sig i Casernen. Det unge Menneske fortalte ham det; han havde seet sit Corps træde under Vaaben, var fulgt med Malet til la Force, havde seet Cahorie og Guidal komme ud deraf, og var derefter fulgt med Malet til Vendômepladsen, hvorfra Generalen havde fortsat sin Rei til General Sullin, og hvor han endnu befandt sig. "Jeg kan herfra see vore Tropper," sagde han, "som befinde sig udenfor General Sullins Port." Og virkeligen kunde man ogsaa see dem fra Doucets Vindue.

Doucet kunde ikke længere betvivle Tilværelsen af et Anslag, hvis enkelte Omstændigheder, vare ham tydelige af de ham af Malet tilsendte Forholdsordrer. Han maatte troe derpaa, saavel paa Grund af det, han saae, som af det, den unge Officier, der ogsaa selv var indviklet i Foretagendet, sagde ham. Men ikke alene rørte han sig ikke, han tabte endog Besindelsen i den Grad, at han frygtede for sin Ansvarlighed. Malet havde befalet ham, at hefte Laborde, uden Tvivl fordi han frygtede Dennes Virksomhed. Doucet lod Hr. Laborde, der boede i samme Huus, kalde til sig; de vare netop beskjeftigede med at gjennemlæse Papirerne, da Malet, der kom fra General Sullin, traadte ind i Værelset. Han spurgte Generaladjutant Doucet, hvorfor Laborde ei var bleven heftet, saaledes som han havde befalet det, og opfordrede Laborde, til at overgive sig. Denne modsatte sig, og der opstod derved en liden Strid, hvorefter Laborde forlod Værelset idet han sagde: "For at begive mig i Fængsel, maa jeg gaae herfra; thi her er ikke min Bopæl." Da han gik ned ad Trappen, fik han

Die paa Politie ministeriets Generalinspecteur*), som begav sig herhid for at blive underrettet om Sammenhængen. Soldaterne nægtede ham først Indgangen; men Laborde raabte ned til dem, at de skulde lade ham komme ind, hvilket de ogsaa gjorde, da de længe vare vante til, at adlyde Laborde. Denne underretter ham nu om Sagen, og fører ham derpaa ind til Doucet, der endnu talede med Malet. Nu forandrede Scenen sig. Ved Generalinspecteurs Nærværelse tabte Malet sin Fatning. Den Første sagde til ham med hei Røst: "Sr. Malet, De har ikke Tilladelse til at forlade Deres Huus, uden at jeg lader Dem hente," og, idet han vendte sig mod Doucet, vedblev han: "der stikker noget under, lad De ham arrestere; jeg vil imidlertid begive mig til Ministeriet for at erfare, hvad det betyder." Malet havde lænet sig mod Kaminen, og, da han troede sig tabt, lagde han Haanden paa en Pistol. Men man bemærkede denne Bevægelse itide, alle Tre styrtede sig over ham, og afvæbnede ham.

---

*) Sr. Pasques.

(Fortsættes.)

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Otte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 13.

Løverdagen den 26de Marts 1836.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Den maletske Sammensværgelse.

(Fortsættelse.)

Medens man heftede ham, erfarede man, hvad der havde tildraget sig hos General Sullin. Malet havde forlangt, at tale med ham i Fortrolighed, og havde ladet sig ledsage til Generalen af Capitainen af det Compagnie, der fulgte ham. Malet sagde General Sullin, at han havde et meget ubehageligt Sverv at udføre, nemlig, paa Politiministerens Befaling at arrestere ham, og forsegle hans Papiirer. Sullin forlangte at see hans Ordre. Malet svarede, at han maatte træde ind i et Cabinet med ham, og da skulde han forevise den. Sullin gif foran, Malet fulgte efter, holdende Haanden paa en Pistol, og ledsaget af Capitainen. I det

Dieblif, Gullin vendte sig om, for at see, hvad Malet vilde vise ham, affyrer denne Pistolen paa ham, og Gullin styrter til Jorden. Han havde imidlertid ikke dræbt ham, skjøndt Kuglen var gaaet ind i Hovedet, igjennem Rindten. Derpaa forseiede Malet sig bort, for at begive sig til Doucet, uden at Capitainen fandt noget Overordentligt i dens Opførsel, hvis Medskyldige han nu var bleven.

Med Malets Arrestation var Alting endt. *) Man kunde begynde Confrontationerne, hvilke vare nødvendige for, ifølge Forberererne, at kunne gjøre sig et rigtigt Begreb om hele Sagen. Meningerne vare meget forskjelliges i Henseende til det Partie, som Malet skulde tilhøre **); og jeg satte min

---

*) Fra dette Dieblif var Oprøret standset; det var nu kun et Legeme, hvis Hjerte havde ophørt at slaae. Tropperne, stamfulde over den Rolle, de havde spillet, lode sig, uden nogen Vanskelighed, føre tilbage til deres Caserner, og Ordenen var strax tilveiebragt. (Baron Fain).

***) Man har søgt at bringe den maletske Samvænsførelse i Forbindelse med den philadelphiske. I et, i Maret 1818, udkommet Verk (Voyage de Cadet de Gassicourt en Moravie) hedder det nemlig: "Philadelfernes hemmelige Selskab var sammentraadt i den Hensigt, at gjengive det franske Folk Friheden, hvilken Kaiseren, ved Oprøret af Adelen og ved Concordatet, havde berøvet det. Man haabede, med Magt at bringe Napoleon tilbage til liberale Institutioner. Selskabets Overhoved var Dudet, Oberst for det 9de Linieregiment, og blandt dets øvrige Formænd, talte man Pignerol, Malet, Rodier, Gindre, Lashorie, m. Fl. Dudet blev, Natten efter Slaget ved Bagram, dræbt af en Kugle fra et Baghold.

Stolthed i at opklare dem, i den faste Overbeviisning, at man stedse vinder ved at udforske Sandheden, hvilken Skade det iøvrigt kan have, og at intet er saa farligt, som at overlade sig til Indbildninger, eller at give Videnskaben frit Raaderum. Ved denne Leilighed indtraadte nogen Spænding mellem Krigsministeren og mig. Han troede at jeg lagde an paa at skade ham og det Militaire. Han laante villigen Dret til alskens Snak, som han ikke burde have bekymret sig om, og som bevaegede ham til, at handle imod mig, fordi han forudsatte, at jeg handlede imod ham. Da jeg imidlertid ikke gjorde dette, blev han Herre af Valpladsen. Han stræbte at forskaffe sig Indflydelse i dette Muliggende, og da han antog flere Uandsynligheder, foretog han Arrestationer iflang, og søgte at indvikle de Hestede i Sammensværgelsen. Jeg derimod afføndrede derfra Alt, hvad der ikke var indbefattet deri.

Philadelpherne troede sig nu fortaadte, og tusne i hans Person."

Ifølge Abbed Lafonds Beretning handlede Malet for det bourbonske Huus; hans Foretagende skulde forene de Misfornioede af dette Partie med de Republicanstændede; begge Polignac'erne, Hr. Puvvert og Abbed Lafond stode i Baggrunden. Efter den samme Beretning stode de Sammensvorne, ved hemmelige Forbindelser, i Forstaaelse med de i Vincennes fangne Cardinaler. (Baron Fain).

Man vilde senere tillægge denne Sammensværgelse en større Vigtighed, og paastod, at Malet havde betydelige Forbindelser i Udlandet; men jeg troer det ikke. Hans Laushed under Processen beviser kun, at han intet havde at sige. (Hertuginde af Abrantes).

Krigsministeren beklagede sig høiligen over, at jeg forsvarede General Lamotte, som han havde ladet arrestere, idet han paastod, at han var Malets Medskyldige, og at det havde været ham, der havde ladet den 10de Cohorte gribe til Vaaben.

Han vilde ikke troe, at Malet havde kaldet sig Lamotte, og spillet dennes Rolle. Jeg var derfor nedsaget til, at lade den virkelige General Lamotte confrontere med Oberst Soulier, men som ikke gjenkjendte ham. Strax efter lod jeg, uden at sige noget, General Malet træde ind, som Soulier erkjendte som den, der om Norges-
nen havde besøgt ham i hans Bolig, og havde fremstillet sig for ham som General Lamotte.

Efter denne Confrontation paastod Krigsministeren, at der havde fundet en Forstaaelse Sted mellem Malet og Soulier thi ellers vilde han ikke have valgt netop denne Cohorte.

Begge disse Meninger vare lige slet begrundede. At der ingen Forstaaelse fandt Sted mellem Malet og Soulier, er tydeligt deraf, at hiin antog Lamottes Navn, for at blive indført hos Soulier; thi hvorfor skulde han have gjort dette, saafremt de isorveien havde været enige?

Svad Valget af Cohorten angaaer, saa stete dette hovedsageligen fordi dens Opholdssted laa ham beqvemest, og fjernest fra Auctoriteternes Blikke; thi der var en temmelig lang Vej fra Forstaden St. Antoine til Vendômepladsen og til Krigsministeren. Men havde han ikke valgt denne Cohorte, saa havde han ingen kunnet træffe før i Forstaden St. Honoré, det vil sige: lige under Vinene af Staben, der vilde have erhholdt Underretning derom,

for Malet havde naaet la Force, eller Politispræfecturet og Ministeriet.

Uagtet alle disse Bemærkninger vare fornuftige, herte man dog ikke derpaa: Eidskaben beholdt Overhaand. Malets taabelige Foretagende bragte 14 Ulykkelige for en overordentlig Krigsret, der demte dem til Døden. De vare unegtelig straffskyldige; men det maa dog indrømmes disse Officierer, at den Tanke gjorde dem trostesløse, at man skulde troe, de med deres Vidende havde medvirket til Udførelsen af Malets Plan. De paastode, at hvis Keiseren havde været nærværende, vilde han ikke have ladet dem omkomme Alle; og vistnok havde de Ret, thi jeg troer, at hvis Keiseren havde været i Paris, vilde han have benaadet dem Alle, med Undtagelse af Malet, Lahorie og Guidal. Aldrig havde han tilladt en Henrettelse, som den, der fandt Sted *).

Ogsaa søgte jeg at forjage den Tanke hos mig selv, at Senatet havde nogensomhelst Deel i Alt det, som Malet paastod, der var ham overdraget af dette.

Uden den ufornødede Hindring, hvorved Krigsministerens Arrestation slog feil, og som igjen lod mig indtræde i min Function, vilde General Malet i kort Tid være bleven Herre paa mange Punkter, og det i et Land, hvor Exemplet er saa

*) Keiseren beklagede sig meget over den haarde Dom og den hurtige Execution. "Det er en Fusilade, det er Blod!" udraabte han ved den første Efterretning derom; "hvilket Indtryk maa slikt ikke gjøre i Frankrige!" (Baron Fain).

smitsomt. Han vilde være kommen i Besiddelse af Skatkammeret, som paa denne Tid var meget riiigt, Posten og Telegrapherne; desuden fandtes der 100 Cohorter Nationalgarder i Frankrige. Han vilde, ved Estafetterne fra Armeen, have erfaret den sorgelige Tilstand, hvori Anliggenderne dengang befandt sig, og intet vilde have hindret ham i, endog at opsnappe Keiseren, hvis han var ankommen alene, eller at marchere ham imøde, dersom han var vendt tilbage med Flere.

Alligevel vilde Malet ikke længe have spillet en Cromwells Rolle, fordi Bedrageriet snart vilde være blevet bekjendt, og fordi Enhver var træet af Omvæltninger; sandsynligen vilde han snart have befundet sig ene paa Skuepladsen.

Men den Fare, der havde truet den offentlige Rolighed, var stor, og man maatte, selv imod sin Villie, erkjende det Usikre i vore Anliggender, hvilke Enhver dog troede at være befæstede paa det bedste.

Man var især forundret over den Lettroenhed, hvormed Tropperne havde hert Esterretningen om Keiserens Død, uden at det faldt en eneste af Officiererne ind, at forviisfe sig om Sandheden deraf, og overhovedet, uden at tænke paa hans Søn. Soldaterne drog mod de med Magten beklædte Personer, fandt dette i sin Orden, og saae endog Commandanten i Paris *) dræbe deres General, uden at gjere noget Skridt til hans Forsvar. Denne Betragtning var nedslaaende, og man maatte

---

*) Nemlig Malet, som de ansaae for Commandant.

uvilkaarligen tænke paa alle de Ulykker, som saadant kunde forberede *).

Præfecten af Paris **) var paa Landet, da Oberst Soulier ankom til Raadhuset; han bekjendtgjorde her Keiserens Død, og forkyndte, at han tog det Bærelse i Besiddelse, som var bestemt for den nye Regjeringscommission, der snart vilde indfinde sig.

---

*) Naar allerede det blotte Rygte om Keiserens Død, kunde understøtte slikt et Foretagende, af hvilke Farer var Riget da ikke truet ved hans virkelige Død? Og dog var han, maastee endnu for lang Tid, stedse udsat for Kanons og Musketkuglerne. Mallet havde saaledes afløret en usalig Hemmelighed: Svagheden af det nye Dynastie. Keiseren ængstedes derfor stedse ved Tanken om, hvad der kunde ske efter hans Død. Hvorledes skulde man sikke de kommende Tider mod mulige Ulykker? hvorledes erstatte den Styrke, som kun Tiden formaade at give Regenternes Rettigheder? Bore Forsædre forsamlede sig under Raabet: Kongen er død, Kongen leve! I disse saa Ord anede Napoleon den Støtte, som de monarchiske Theorier kunde tilbyde ham. Forgjæves dannede Europas Fyrster uophørligen Coalitioner imod ham; han vægrede sig stedse ved, i hine at see personlige Fiender. "Den Krig, jeg fører," sagde han, "er en politisk Krig; jeg har foretaget den uden personlig Lidenskab; gjerne havde jeg sparet Rusland den Ulykke, det selv har paadraget sig. Jeg kunde have væbnet den største Deel af dets Befolkning imod det, hvis jeg havde proclameret Slaveriets Ophør; men jeg forkastede denne Forholdsregel, fordi den vilde have fremkaldet saa mange Familiers Død og frygtelige Undergang." (Baron Fain).

**) Grev Frochot.

En Præfecturembedsmand lod hurtigen Præfecten hente. Det Bud, der blev affærdiget til ham, medte ham i Forstaden St. Antoine, gjennem hvilken han netop vendte tilbage til Paris, uden at vide, hvad der var forefaldet. Overbringeren overrakte ham en Billet, hvori han blev anmodet om at komme snarest muligt, og som endte med de Ord: Det er ude med Keiseren.

Præfecten iler nu til Raadhuset, finder dette besat af Soulier, der viser ham de Papiere, ifølge hvilke han handlede, og som ligeledes fortæller ham, at "Politiministeren" nyligen var gaaet bort, og havde befalet, hurtigen at træffe de fornødne Foranstaltninger til at kunne modtage Regjeringscommissionen.

(Fortsættes.)

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Stte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 14.

Løvedagen den 2^{den} April 1836.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Bekjendtgjørelse.

I Generalforsamlingen som det forenede Understøttelses-Selskab afholdt Mandagen den 22de Februar d. A. og var bivaanet af 37 Repræsenter, blev følgende afhandlet og besluttet:

1. Administrationen fremlagde en almindelig Udsigt over Selskabets Virksomhed i Aaret 1835 og dets Tilstand ved Aarets Udgang, samt en Generalextract af Regnskabet som findes indrykket i Bladet No. 10. Af denne Udsigt erfarede, at ved Aarets Begyndelse 1835 var Medlemmernes Antal 2027, hvoraf 44 vare døde, 21 udmeldte

og 6 udsflettede formedelst Restancer, i Alt 71; men derimod vare 75 nye Medlemmer optagne i Aarets Løb, hvorefter Antallet ved Aarets Udgang 1835 var 2031.

Selskabets totale Fondsbeholdning var:

i Repræsentativer	2,508 Rbd.	59	§.
i Sølv	107,804	—	= —
i rede Sølv . . .	22,092	—	22 —

Tilsammen en Capital af 132,404 Rbd. 81 §. som den fremlagde hosføiede Balance nærmere oplyste.

Det forenede Understøttelses-Selskabs Fondsballance til Aarets Udgang 1835:

	Repr.	Sølv.	S. M.
	Rbd. §.	Rbd.	Rbd. §.
Fondsbeholdning fra 1834	2812 82	34100	95626 61
Indkjøbt en kongelig Obligation paa 1000 Rbd. og en paa 500 Rbd.		1500	
Modtaget 30 Stykker nye Obligationer for rentefrie udlaan til Betsøb			4600
Ligeledes et Indskrivnings-Bevijs ifølge Placaten af 4de April 1835, for afleverede og tilintetgjorte kongelige Obligationer à			
Lateris	2812 82	35600	100226 61

	<u>Repr.</u>	<u>Selv.</u>	<u>S. M.</u>
	Rbd. f.	Rbd.	Rbd. f.
Transport	2812 82	35600	100226 61
4 pCt. Renter til et Bes- løb af		100704	
Ligeledes et Indskrivnings- Beviis paa			1200
Restance af Contingenter ved Aarets Udgang . . .	279 24		80
Kassebeholdning samme Tid	2193 91		4544 22
	<hr/> 5286 5	136304	<hr/> 106050 83
Herfra drages:			
Indkomne Afdrag paa Uds- laan			4450
Restance af Contingenter fra 1834	239 56		
Dito Dito affkræve som uer- holdelige	60 56		
De afleverede Statspapirer, nemlig Statsfonds til 4 pCt.			64004
Dito til 3 pCt. der ere redu- cerede til 5200 Rbd. à 4 pCt.			6933 32
En Obligation paa 1000 Species			2000
Prise- og andre Obligatio- ner		28500	
Specieebank Actier			1000
Obligationer af Banklaanet			1200
Kassebeholdning fra 1834	2477 26		4371 29
	<hr/> 2777 42	28500	<hr/> 83958 61

	<u>Revr.</u>	<u>Colv.</u>	<u>S. M.</u>
	Rbd. f.	Rbd.	Rbd. f.
Fondsbeholdning til 31 December 1835	2508 59	107804	22092 22
som bestaaer i følgende:			
Lvende Indskrivningsbeviser for Statspapirer . .		100704	1200
Bank-Obligationer		6600	4300
Dansk- engelske Obligationer til 3 pCt.			3200
En kongelig Obligation . .		500	
Rest af rentefrie Obligationer	96		8768
Restance af Contingenter	218 64		80
Den contante Kassebeholdning	2193 91		4544 22
	<u>2508 59</u>	<u>107804</u>	<u>22092 22</u>

De i Henhold til Placaten af 4de April 1835 fra den kongelige Statsgjældsdirection modtagne Indskrivningsbeviser for afleverede Statspapirer, saavel som samtlige øvrige Effecter lydende paa Selskabets Navn, eller paategnede som dets Eiendom, vare foreviiiste de Herrer Repræsentanter Pastor Glahn, Grosserer Saks og Agent Schmidt overensstemmende med Selskabets Love.

Antallet af de understøttede Medlemmer havde været 334, og den anvendte Sum 11563 Rbd.

17 $\frac{1}{2}$ deels Sedler, deels rede Sølv, af hvilken Sum dog de 4600 Rbd. rede Sølv, som rentefrie Uldaan, efterhaanden indferdres paa den lovbestedte Maade. Iblandt de bortdøde Medlemmer befandtes 11 Pensionister, hvis Pensionsbeløb, 390 Rbd. Sedler, var at anvende deels til Forbedring for andre, deels til Optagelse af nye Pensionister.

2. Af den opgjorte Status for afvigte Aar fremgik, at der kunde disponeres over en Sum af cirka 7500 Rbd. deels Sedler og deels rede Sølv, til nye Uldaan og Gratificationer, hvorefter samtlige om Understøttelse indkomne 288 Ansøgninger, over hvilke Betænkninger forud vare afgivne af de vedkommende Repræsentant-Classificationer, bleve foredragne, og tildeeltes da 28 Medlemmer en Capital af 5000 Rbd. rede Sølv som Laan, og 193 Medlemmer 2630 Rbd. Sedler i Gratificationer fra 10 til 20 Rbd. hver. De øvrige 67 Ansøgninger kunde derimod ikke komme i Betragtning.
3. Efter Ansøgninger bevilgedes Selskabets 4 faste Budde de sædvanlige Gratificationer, nemlig de 2 ældste hver 50 Rbd. og de 2 yngre hver 35 Rbd. Sedler, samt et affødiget Buds trængende Familie 30 Rbd. Sedler.

4. Forsamlingen bifaldt Administrationens Forslag om at ansætte efterskrevne 13 trængende Medlemmer til Pension fra 1ste Januar d. A., den første med 30 Rbd. og de øvrige hver med 25 Rbd. Sedler, nemlig:

Boghandler, Capitain Stadthagen	75	Rar
Parykmager Kroll	74	—
Uhrmager M. B. Møller	72	—
Snedker E. Tøpfer	72	—
Guldsmed M. Foghts Enke	66	—
Parykmager Gundels Enke	66	—
Muurmester Augusts Enke	70	—
Maler J. Olsens Enke	64	—
Friseur Knudsens Enke	62	—
Klædehandler H. P. Lund	67	—
Marschandiser Brock	81	—
Laugsbud Diedrichsens Enke	67	—
Capitain Reehoffs Enke	65	—

Ligeledes at følgende 17 gamle Pensionister hver erholdt et Tillæg af 5 Rbd. Sedler fra 1ste April d. A. nemlig:

	Ulder.	Pension.	
		Førhen. Med Tillæg.	
Pastor Rocks Enke	78	Rar 35 Rbd.	40 Rbd.
Gjæstgiver Ternau	71	— 25	— 30
Ødikebrygger Halls Enke	78	— 35	— 40

	Alder.	Pension.	
		Forhen.	Med Tillæg.
Dreier Kihmes Enke . .	84	Nar 40 Rbd.	45 Rbd.
Skoem. Frandsveds Enke	64	— 30	— 35
Paryfmager Krygers Enke	72	— 30	— 35
Soldbet. Berghens Enke .	73	— 30	— 35
Kræmmer Thomsens Enke	78	— 45	— 50
Bogholder Strandgaard's Enke	70	— 35	— 40
Buddet Mauritsens Enke .	83	— 30	— 35
Supercargo Bangs Enke	84	— 30	— 35
Birkedom. Lauritsens Enke	50	— 30	— 35
Cancellieraad Berg	73	— 40	— 45
Brændeviinsb. P. Lund .	78	— 35	— 40
Urtekræm. Kjerrumgaard's Enke	61	— 25	— 30
Brændeviinsb. P. Hansens Enke	75	— 30	— 35
Opfigtsbet. Nagaards Enke	69	— 35	— 40

5. Efterskrevne 193 Medlemmer, tildeeltet Gratificationer til Beløb 2630 Rbd. Sedler nemlig.

Madam L. Cantor	10 Rbd.
Kjebmand D. E. Rubens Enke	15 —
Guldsmed C. Behrensens Enke	10 —
Slagter H. Møllers Enke	10 —
Smedemester J. H. Schou	15 —

Uhrmager M. K. Møller	10	Rbd.
Muurmester C. C. Bonches Enke	15	--
Maler C. G. Jacobsens Enke	10	--
Snedker J. G. Esman	15	--
Muurmester Egeroeds Enke	10	--
Skrædder J. E. Biberghs Enke	10	--
Skoemager J. Riis	10	--
Madam K. Didicke	15	--
Possemyntmager Mehrs Enke	20	--
Snedker C. Tøpfer	10	--
Vinnedvæver Krusemarcks Enke	20	--
Bødker Terslevs Enke	10	--
Skoemager Westman	10	--
Garver Koeds Enke	20	--
Skoemager D. Rasmussens Enke	10	--
Snedker Kohleders Enke	15	--
Garver Ryhnel's Enke	15	--
Guldsmed M. Foghts Enke	10	--
Snedker W. Buschs Enke	15	--
Maler Bergmans Enke	15	--

(Slutningen følger.)

Borger-Vennen.

Stte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 15.

Løverdagen den 9de April 1836.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Bekjendtgjørelse.

(Slutning.)

Seglsmager Brænnøes Enke	15 Rbd.
Blikkenslagerstvend Rudolphi	10 —
Skrædder Dalbergs Enke	15 —
Snedker Madsens Enke	10 —
Skrædder J. H. Møller	15 —
Glarimester Lohmans Enke	10 —
Jomfrue J. C. Top	10 —
Skoemager A. Olsens Enke	10 —
Jomfrue Kleitriup	15 —
Sadelmager Nothes Enke	10 —
Juveløer Lythersens Enke	15 —
Jomfrue P. Rasmussen	15 —

Futteralmager C. Mogensen	10	Rbd.
Skoemager Lars Holm	15	--
Kobbersmed C. Thrane	15	--
Linnedvæver J. C. Bullner	10	--
Parykmager Gündels Enke	10	--
Parykmager Dyhrings Enke	10	--
Skrædder A. V. Balcke	10	--
Skibsbygmester Nepholtz's Enke	20	--
Skrædder B. Ziegler	10	--
Muurmester Augusts Enke	10	--
Bager Klockovs Enke	10	--
Parykmager Weidemanns Enke	15	--
Maler J. Olsens Enke	10	--
Uhrmager Kielsens Enke	10	--
Sadelmager J. C. Lunds Enke	15	--
Faktor Rosenbergs Enke	15	--
Skoemager Hoyers Enke	10	--
Friseur Knudsens Enke	10	--
Skrædder H. M. Lunds Enke	10	--
Klædekræmmer Bøgilds Enke	15	--
Urtekræmmer Schyums Enke	10	--
Urtekræmmer Schlichtkruls Enke	10	--
Drakteur Helstrups Enke	10	--
Glashandler Werniges Enke	15	--
Fiskehandler A. Larsens Enke	15	--
Klædekræmmer S. Rasmussen	10	--
Porcellainshandler W. Jonas junior	15	--
Hørkræmmer J. Olsens Enke	15	--

Brændeviinsbrænder P. Petersens Enke	10	Rbd.
Meelhandler Hagens Enke	15	—
Klædehandler H. P. Lund	10	—
Urtekræmmer Gulstrups Enke	15	—
Issekræmmer Winslovs Enke	15	—
Urtekræmmer Fristrup	10	—
Kræmmer Richters Enke	15	—
Kræmmer Thunes Enke	20	—
Urtekræmmer Brocks Enke	15	—
Agent Kielers Enke	10	—
Urtekræmmer S. Møllers Enke	10	—
Urtekræmmer Hjaltelins Enke	10	—
Tjener J. Møller	15	—
Capt. M. Haberbier	15	—
Drakteur H. C. Friedel	10	—
Laugsbud Diedrichsens Enke	10	—
Grosserer Nagels Enke	15	—
Bogholder J. F. Liunges Enke	15	—
Bogholder J. E. Mathens Enke	20	—
Jomfrue C. J. Hansteen	10	—
Grosserer J. S. Mangors Enke	10	—
Capt. Stages Enke	20	—
Capt. Guldbergs Enke	15	—
Capt. Bumanns Enke	15	—
Tobaksfabrikør Wenzels Enke	15	—
Bogholder Bergens Enke	10	—
Grosserer, Capt. Norregaards Enke	10	—
Jomfrue S. N. A. Young	10	—

Kjøbmand J. Thortsen	20	Rbd.
Grosserer P. G. Beyers Enke	20	—
Capt. Neehoffs Enke	10	—
Capt. Hammers Enke	10	—
Sukfermester Nestveds Enke	10	—
Kobberstikker Sonnes Enke	15	—
Jomfrue C. D. Larsen	10	—
Madame Quistgaard	10	—
Professor Matthiessen Enke	15	—
Amtschirurg Bechmans Enke	10	—
Sproglærer Bressendorffs Enke	20	—
Institutbestyrer Beters Enke	20	—
Professor Rasmusjens Enke	20	—
Tranölateur Bohses Enke	15	—
Skolelærer M. Oluffens Enke	15	—
Seminarilærer Clausens Enke	15	—
Sproglærer Andersens Enke	15	—
Skolelærer Wisby	15	—
Provst Bregendahls Enke	15	—
Pastor C. F. Jacobsens Enke	20	—
Pastor Kyndes Enke	15	—
Skolelærer Mortensens Enke	15	—
Ovgraver Lunds Enke	10	—
Graver Grundtvigs Enke	15	—
Cantor Tops Enke	15	—
Candidat Medens Enke	20	—
Inspecteur Schumans Enke	15	—
Cantor Klingbergs Enke	10	—

Affsediget Lieutenant Boy	10	Rbb.
Lieutenant Steenberg's Enke	20	—
Capit. Hansens Enke	15	—
Landmaaler Bangs Enke	15	—
Major Wadstjer	15	—
Sergeant J. Holms Enke	10	—
Frue D. M. Holm	20	—
Opsigtsbetjent Ogen	10	—
Capit. Havns Enke	20	—
Smedemester Blumspæs Enke	10	—
Capit. C. Groves Enke	20	—
Forrige Foged C. F. Junge	10	—
Portner Druelsens Enke	15	—
Controlleur Marriagers Enke	15	—
Justitsraad Hansens Enke	20	—
Administrator Fortlings Enke	20	—
Soldbetjent H. A. Schmidts Enke	10	—
Consumptionsfriver Holsts Enke	15	—
Soldbetjent H. Meyers Enke	15	—
Assistent Beders Enke	15	—
Bogholder Erhardts Enke	10	—
Copiist H. Klyvers Enke	10	—
Controlleur Brodersens Enke	15	—
Commissionair Sorterups Enke	20	—
Fuldmægtig J. Alminds Enke	10	—
Registrator Dyrhauges Enke	10	—
Overkrigscommisfair Paulis Enke	20	—
Fuldmægtig Braschs Enke	15	—

Bandmester Sorensens Enke	10	Rbd.
Justeermester Hostrups Enke	20	—
Copiist Siersstedts Enke	10	—
Kongelig Raquai Smiths Enke	10	—
Collecteur Brorsens Enke	15	—
Secretair Thannings Enke	10	—
Lorvemester Hegums Enke	20	—
Loldbetjent H. H. Mollers Enke	10	—
Tomfrue N. Falck	10	—
Cancellieraad Byders Enke	20	—
Inspecteur Reichs Enke	20	—
Krigsassesfor Ravnkildes Enke	10	—
Loldbetjent Anthons Enke	10	—
Loldbetjent N. Nielsens Enke	15	—
Forvalter Meymerts Enke	20	—
Justitsraad Rimestads Enke	20	—
Forvalter Smiths Enke	15	—
Controlleur Bentzens Enke	10	—
Fuldmægtig B. Mørchs Enke	10	—
Bandmester P. Hansens Enke	10	—
Fuldmægtig A. L. Schrams Enke	10	—
Havnefoged F. C. Mollers Enke	15	—
Birkeskriver Gotjes Enke	20	—
Controleur Wildenraths Enke	10	—
Tomfrue Schlichting	10	—
Bandmester J. H. Falcks Enke	10	—
Fuldmægtig Bays Enke	15	—
Bandmester Hjorths Enke	15	—

Fuldmægtig Gluds Enke	20	Rbd.
Kongelig Pensionist Smiths Enke	10	—
Jomfrue D. C. Friderichsen	15	—
Bankbud D. Larsens Enke	10	—
Havne = Controlleur Staahls Enke	15	—
Jomfrue M. S. Didrichsen	10	—
Kammerraad F. K. Liunges Enke	10	—
Fæstemand v. Støckens Enke	20	—
Controlleur Ginnerups Enke	20	—
Jomfrue Skanke	15	—
Jomfrue Kock	15	—
Fyrbøder Petersens Enke	10	—
Havneskriver Hansens Enke	20	—
Fabrikmester Lorensens Enke	15	—
Secretair Fabritius's Enke	15	—
Forsvalter Ballings Enke	20	—

6. Endeligen bleve følgende nye Medlemmer optagne i Selskabet:

Hr. Pastor P. C. S. Gad.

Fruer Uline Lind.

Hr. Copiist M. C. Røder.

— Skrådermester N. G. Møller.

— Garvermester W. Thaulov.

— Bagermester P. S. Henningsen.

— Skibscapitain C. W. Hoyer.

— Snedkermester A. C. Olsen.

— Uhrmager Lars Petersen.

— Mechanikus F. N. Boeg.

- Hr. Instrumentmager P. Melby.
 — Skoemagermester Michael Olsen.
 — Skræddermester Jeppe Poulsen.
 — Skibscapitain N. Gammelgaard.
 — Slagtermester H. Andersen.
 — Dandselærer A. W. Berg.
 — Snedkermester N. J. Jørgensen.
 — Skoemagermester J. J. Lund.
 — Skoemagermester F. W. Storm.
 — Fyrbøder L. Nielsen.
 — Commandeersergeant J. F. Kilde.
 — Hoboist F. Lencke.
 Jomfrue S. C. Bruun.
 Jomfrue C. L. Sahl.
 Hr. Snedkermester Andr. Grundtvig.
 — Blikkenslagermester J. J. Løbbers.
 — Generalkrigscommissair Kelders, Ridder.
 — Gartner H. G. Thiesen.
 — Klædehandler P. Jensen.

Kjøbenhavn den 25de Marts 1836.

Administrationen for det forenede Uderstøttelses-
Selskab.

Friedenreich. Bentley. Schram.

M. Benzen.

Borger - Vennen.

Stte og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 16.

Løverdagen den 16de April 1836.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Den maletske Sammensværgelse.

(Fortsættelse.)

Præfecten troede i Begyndelsen, at det var mig der meentes, og begreb intet af hvad han saae. Han forlangte sin Vogn, for at begive sig til Erkecantöleren, og sagde til sine Folk: "Gjører, hvad disse Herrer befale;" men før Vognen endnu var kjørt frem, var Comedien til Ende. Man arresterede Soulier, medens han var beskæftiget med at lade Malets Befalinger udføre, tilligemed alle dem, der omgave ham. Præfecten tillagde man det som en stor Forbrydelse, at han havde sagt til sine Folk: "Gjører, hvad disse Herrer befale," og overtalede Reiseren til at affætte ham; Militairautoriteterne angreb ham især levende. Men hvad kunde Præfecten

have udrettet mod Soulier og Tropperne, om han end havde givet sine Undergivne den modsatte Befaling?

I Sandhed, Præfecten var ikke den Mand, der lod sig bruge til et nedrigt Forræderi; og havde det været hjemme i hans Huus, Tropperne havde fremstillet sig for ham, havde han uden Tvivl undersøgt Sagen paa det næreste; men hvor kunde troe, at bevæbnede Tropper, med deres Officierer i Spidsen, uden Befaling af deres Generaler, og, fornemmeligen i et saadant Dødsmed, skulde have forladt deres Qvarterer?

Præfecten blev almindeligen beklaget, og selv Keiseren tilkjendegav ham sin Kummer over det, der var vederfaret ham. Han satte megen Pris paa Frochot, og jeg er overbevist om, at uden Hertugen af Feltrés Haardnackenhed, vilde han ei have ligget under. Hvis han læser disse Linier, da fryder det mig, herved at kunne meddele ham, at, da jeg ombord paa Vellerophon talede med Keiseren om denne Begivenhed, yttrede han ikke alene Deeltagelse, men endog næsten Busskab, for ham *).

---

*) Politiministeren, Politipræfecten og Præfecten i Paris havde ikke vist Landsnærværelse. Men de tvende Første (Savary og Pasquier) vare bleven bragte i Fængsel, og kun Grev Frochot blev respecteret. Denne Omstændighed var tilstrækkelig til at opvække Mistanke om Medskyldighed, og ved Keiserens Ankomst, befandt denne Dyrighedsøverser sig næsten i Anklagetilstand.

Før Keiseren imidlertid gav efter for de Omstændigheder, der syntes at fordre en Strengheds-handling, vilde han raadslaae med Statsraadet, hvortil Frochot ogsaa horte. Ethvert Medlem

Saaledes endtes Malets Foretagende. Intet ligner den Ligt og den Dristighed, hvormed det blev udført; det overraskede Enhver, som tænkte derover; skjendt Alle erkjendte dets Alsmagt. Man skammede sig, men blev ikke klogere. I Paris forskrækkedes man, fordi man endnu saae sig paa en Vulcan, medens man havde indbildt sig, allerede for længe siden, at have befundet sig paa en Klippe.

Krigsministeren bestræbte sig for at retfærdiggjøre Tropperne; og for at kunne dette, anklagede han Politiet. Men selv i det Tilfælde, at dette havde været i Besiddelse af et Middel til at følge Traaden i Sammensværgelsen, der jo dog kun eksisterede i een Mands Hoved, saa kunde dog intet undskyldte Tropper, der vare marcherede mod Dyrigheden, hvad man endog havde foretaget sig, for at bestemme dem dertil; denne Deel af deres Pligter maatte først og fremmest være anerkjendt.

Krigsministeren gjorde megen Larm; han sendte den ridende Garde til St. Cloud under Paaskud af, at det maletske Partie vilde bemægtige sig Keiserens Sen, skjendt Mal et og Medskyldige allerede dengang vare heftede; Alt, hvad Krigsministeren gjorde, var uden Nytte; han vidste det vel, men han vilde vise Iver, og stille sig paa et fordeeligt Standpunkt i den offentlige Mening, for at aflede det

---

blev opfordret til, individuelt at tilkjendegive sin Mening. Alle erklærede, at deres Collega ikke havde vilst den Landsnærvarrelse, som hans Pligter med Keiseren og den keiserlige Prinds fordrede; og først da bestemte Keiseren sig til, at berøve denne gamle Administrator hans Post, der nu blev besat af Grev Chabrol, Savona-Præfecten, som netop i dette Dieblik befandt sig i Paris. (Baron Fain).

Uveir, som nærmeste sig. Han søgte at tilbrage sig Opmærksomhed, efterat Faren var forbi, og det lykkedes ham.

Processens enkelte Omstændigheder vare ingenlunde skikkede til at berolige ham, og han assendte derfor en Officier til Keiseren, for at vildlede dennes Mening; hvilken Hensigt han ligeledes paa det fuldstændigste opnaaede. Keiseren erkjendte det senere, men han havde allerede udtalt sig, og han vilde ikke synes, at være bleven bedraget. Ikke destomindre vandt Krigsministeren intet derved.

Jeg assendte intet Bud til Keiseren, thi jeg vilde hverken vildlede hans Mening, eller anklage Noget, og jeg satte mig ud over Alt, hvad jeg forudsaae, han vilde tilskrive mig. Jeg er ofte bleven haardt tiltalt af ham, men aldrig har jeg kunnet vænne mig til et haardt Brev. Jeg udregneede den Dag, da jeg kunde vente at modtage Keiserens Svar paa Beretningen om hiin Begivenhed. Denne Dag lod jeg min Secretair aabne Brevene, som vare ankomne fra Keiseren, og befalede ham, kun at overlevere mig, hvad der ikke forraadede noget ondt Lure, og at kaste det, som indeholdt nogen Dadel, i Luerne, hvilket ogsaa skete. Lovrigt quælede jeg mig ikke meget derover, fordi jeg nok kunde gjette Alt, hvad der var angivet for at bestemme Keiserens Mening. Jeg har stedse havt Siltro til hans Demmekraft, og været overtydet om hans Godhed; jeg vilde derfor ikke udsætte mig for at tabe denne, ved her at gribe urigtige Forholdsregler.

Jeg leed meget af Følgerne af denne Begivenhed. Mange læsreve sig fra mig, overtydede om, at jeg ikke kunde beholde min Post. Man segte mig en Efterfølger, saa længe man troede min Afgang

at være vis. Damerne meente, "at det havde været meget bedre, at beskæftige sig med det, der foregik i Casernerne, end ved deres Toiletter" *).

Saavidt Hertugen af Rovigo.

Vi skulle nu meddele nogle Oplysninger af Hertuginde af Abrantes, der ligeledes paa denne Tid befandt sig i Paris, saavel med Hensyn til det Forsøg, der sandt Sted under de spanske Anliggender, (jvfr. d. Bl. No. 11), som det i Maret 1812.

Medens Keiseren 1808 og 1809 var i Bayonne, vaagede Dubois, stedsø opmærksom, med fordobblt Anstrængelse, over Roligheden i Paris. Fouché var dengang Minister. Pludseligen melder man Politipræfecten Tilværelsen af en Sammensværgelse, der allerede havde udviklet sig saa meget, at den kunde opvække Urolighed hos Regjeringen. Hovedmændene vare Generaler af Rhinarmeen: det var Malet, Cahorie og endnu en tredje, ligesaa ubetydelig Person, der vilde foretage sig, at omstyrte Regjeringen, uden endog den ringeste Understøttelse. Men der gaves en hemmelig Drivfjeder, og Dubois' Guldhed forstod at opdage den. Der befandt sig paa denne Tid kun faa Tropper i Paris og dens Omegn; de spanske Anliggender toge deres Begyndelse, og selv Gaden rykkede allerede mod Pyrenæerne. Keiseren nærrede stedsø Mistanke til dem, som han kaldte "Robespierres Hale," og paalagde stedsø de Personer, i hvis Hænder Paris's Sikkerhed laa, især at have et vaaget Øie med denne Deel af Befolkningen. Grev Dubois, der besad den

---

*) Hermed alluderes rimeligviis til det hemmelige Politi og til Spionvæsenet.

mest udmærkede Routine, og stod høit over alle andre Politilieutenanter, fordi han neie overveiede Alt, troede med Grund, at Malet ikke var den fornemste Styrever af dette Foretagende. Man vilde indføre Republiken med tre Consuler og tre Vice-Consuler. Hvo skulde være de sex Konger i denne Republik? Derom havde man kun meget utilforladelig Kundskab. Dog sagde man, at Hertugen af Dtranto (Fouché) skulde være den ene, Tallayrand den anden, og forhenværende Krigsminister, General Servan, som før Revolutionen kaldte sig Marquis Servan, den tredje første Consul. Men da han ei blot vilde være Marquis, og Titelen Dictator eller første Consul behagede ham bedre, havde han udkastet Planen til at styrte Frankriges Afgud, og indtage dennes Plads. Lykkedes denne Plan, saa var General Servan naturligtvis en udmærket Mand; men da den ei blev til noget, er Servan kun et Dumhoved. Dog var han det ikke saa ganske, thi han forstod, at drage sig tilbage itide. Allerede under det første Feldttog mod Russerne, (1807) vilde han udføre sin Plan, men blev hindret deri ved Friedlandslaget. Ved dette andet, sit Udbrud nære Forsøg, ventedes kun paa, at 6,000 Grenaderer af den gamle Garde skulde afmarchere; men da erfoer netop Dubois hele Sagen. Den forelagdes Keiseren, tilligemed Navnene paa de Sammensvorne. En af disse havde en sergelig Navnkundighed: det var Gve Désmaillet, forhen Secretair hos Robespierre. Keiseren befalede, at Processen ikke skulde foretages under hans Fraværelse; og da han var vendt tilbage, udstrog han med egen Haand Alt, hvad der kunde ligne en Domfældelse, naagt det var aabenlyst,

at man havde villet hans Død; thi i dette første maletiske Muliggende var Planen, at bortføre Keiseren paa en af hans Reiser til Malmaison, og man kan vel tænke sig, hvad det vilde sige, at bortføre Napoleon. Han tilgav altsaa, og de Straffskyldige bleve kun bragte til det sydlige Frankrige og til Italien. Generalerne Malet og Lachorie bleve indespærrede i et Sygehuus, Malet hos en vis Dubuisson.

Den 22de October 1812, Aftenen før Foretagendets Udførelse, spillede Malet Schach med en Præst, hvis Meninger iøvrigt vare ganske forskjellige fra hans; men naar der tales om, at bekrige en sælleds Fiende, da tabe, som begribeligen, alle smaa Nuancer sig for den almindelige Beslutning. Naar der opkommer Idløs i et Huus, og min Hjælp er nødvendig, hvad bekymrer jeg mig da om, at Huset maaskee tilhører min Fiende, saafremt jeg selv beboer det, og mit Barn maaskee vilde omkomme, hvis jeg ei ilede til Hjælp. — General Malet troede at redde Frankrige, og den Geistlige, som man kaldte Abbed Lafond meente det samme. Saaledes opstod et Slags gjensidig Fortrolighed mellem dem. Malet fortalte Lafond, hvorledes han, en ubetydelig Fange, den følgende Morgen, vilde give Tingenes Tilstand i Europa en anden Skikkelse; men han bedrog tillige den Geistlige, idet han sagde, at Keiseren var død, hvilket han i Lebet af denne Aften med Visshed havde erfaret; at Erkekantsleren, saalænge som muligt, vilde holde denne Nyhed hemmelig; men at dog Senatet og det lovgivende Corps vare beordrede at samles den 25de, og at han troede dette Møde havde til Formaal, at anerkjende Keiser Napoleon den 2^{den}. "Derfor" tilføjede Malet, "maae vi ile.

”Hvad det franske Folk behøver, er fri Raadighed. Det maa kunne sige: Jeg vil have dette Varn, eller, jeg vil ikke have det.”

Abbed Lafond, der ogsaa havde sine Hensigter, billigede General Malets saameget snarere, som han holdt ham for en Ufsindig, der kunde bane ham Veien. Da det er mig ligegyldigt, meente han, om jeg naaer mit Maal ved at vandre over hans Liig; kan han for mig foretage sig, hvad han vil; senere kan han da igjen blive indespærret som Forrykt, hvis han ikke omkommer før den Tid.

Malet var en Mand, som vel fortjener, at man giver en Skildring af ham; saavel hans Liv som hans Ded maae uden Tvivl blive Gjenstande for Opmærksomheden.

(Slutningen følger).

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Stte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 17.

Løvedagen den 23de April 1836.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Den maletste Sammensværgelse.

(Slutning.)

Ved Revolutionens Udbrud erklærede Malet, der tidligere havde tjent blandt Musfetererne, og derpaa trukket sig tilbage ved dette Corps's Reform, sig strax med Barme for den nye Tingenes Orden; han var derfor en af de første, som blev udnævnt til Chef for en af hine Batailloner Frivillige, der dannede den udedelige Stamme for vor skønne Armee. Han udmærkede sig ei blot ved Tapperhed*),

*) Mod og Tapperhed, siger Hertugindeu paa et andet Sted, vare dengang saa almindelige i Frankrige, at man kun talede om dem, der ei vare i Besiddelse deraf.

men udviklede endog militaire Talenter; og da Keiseren senere samlede flere Oppositionsgeneraler omkring sig, var Malet ogsaa deriblandt. Han havde bivaanet Feldttoget i Italien under Championnet, og vendte senere tilbage dertil med Massena, der, saavidt jeg erindrer, flere Gange hæderligen omtalede ham, ja viste ham endog den Tillid, at overdrage ham Commandoen i Pavia. Men da hans Meninger vare mere republicanske, end Keiseren ønskede dem i Armeen, og da Malet lydeligen udtalede sine, ei blot republicanske, men endog exalterede, Anskuelser, blev han sat ud af activ Tjeneste. 1809 indtraadte han i den Sammensværgelse, hvortil Servan havde givet den første Idee. Han blev heftet, og der var Grund nok til at lade ham stynde; men Keiseren viste gjerne Naade, uagtet alle de Absurditeter, som man har sagt derimod, og demte aldrig Nogen til Døden, naar han kunde benaade; Malet blev kun holdt i Forvaring.

Maaskee vil man aldrig oftere opleve Exempel paa, at et Menneſte i et Fængsel drømmer om, ved egen Kraft at ville omstyrte den mægtigste Herskers, den sterke Mand, Trone. Hvor frygtelig maatte Tanken om dette Foretagende ikke være Napoleon, da det viste ham Muligheden af hans Undergang i et Dieblik, hvor endnu intet antydede de Farer, der senere omringede ham; thi dengang svævede vore Orne heit og triumpherende, ei endnu trufne af nogen Ulykke.

Sr. Dubuissons Huus laa i rue Charonne i Faubourg St. Antoine. Om Aftenen før Foretagendets Udførelse nedsank Malet i dyb Grublen efterat Abbeden havde forladt ham; han havde ogsaa Grund dertil, thi hans Plan var moden, og

skulde udføres i denne Nat. Saa snart Alt i Huset var roligt, gik Malet ned i Haven, fladvrede over Muren, der adskilte den fra Gaden, saae sig saaledes nu fri, og kunde altsaa handle. Men endnu var han alene*); alene! og saaledes vilde han tilintetgjøre den Mand, ved hvis blotte Navn Europas mægtigste Beherskere bævede.

(Portuginden fortæller Begivenhedernes Gang temmeligen overeensstemmende med den Beretning, Savary giver derom; vi ville derfor kun meddele hvad Forfatterinden anfører om Malets Besøg hos General Sullin**), tilligemed nogle mindre vigtige, men ret piquante Noticer).

Medens Lahorie og Guidal fuldførte, hvad Pariserne endnu den samme Dag kaldte un tour de force (et stærkt Stykke), gik Malet til General Sullin, som i Junots Fraværelse, var Vice-Commandant i Paris, og commandede den første Division. General Sullin kjendte ikke Malet; denne opsogte ham strax, og trængte sig endog ind i Bærelset umiddelbart ved Siden af Generalens Sovestue. Da Sullin hørte, at en General vilde tale med ham, stod han op, og begav sig i Slaaprof ind til ham. Malet gik strax til Sagen idet han forkyndte Sullin Keiserens Død, og Indsættelsen af den nye Regjering. Sullin betragtede Malet et Dieblif, og begreb strax, at et Bedrageri maatte

---

*) Her er en Forskjellighed i Beretningerne, idet Hertugen af Rovigo udtrykkelig har sagt, at Malet var inde sluttet i samme Bærelse som Lafond, og at de flygtede sammen (Jvnfr. d. Bl. No. 11).

**) Jvnfr. d. Bl. No. 11.

ligge til Grund; men han var alene, Ingen var i Nærheden, og Malet talede om Tropper, som han havde med sig. Sullin fattede derfor strax sin Beslutning, der var saaledes som man kunde vente det af ham; thi han var en Mand af Hoved og Beslutsomhed *). Iøvrigt havde det været bedst, hvis Sullin her havde forladt sig paa sin Egensstyrke; han var ser Gud høi og forholdsmæssig feer, Malet derimod en liden Mand, som han letteligen kunde have overvældet. Men han vilde imponere ham, og, efterat have anstillet sig, som om han prøvede Senatsconsultet og Malets Udnævnelse, gik han hen til sit Skrivebord, som for at sammensholde Underskrifterne, men egentligen for at tage et Par ladte Pistoler frem af en Skuffe. Ulykkeligvis bemærkede Malet dette i et Speil, sprang henimod Sullin, og affyrede en Pistol paa ham. Sullin faldt, Malet troede at have dræbt ham, gik hurtigen ned ad Trapperne, og forlod Commandantboligen, efterat have givet Soldaterne den Befaling, ei at lade Noget komme ud **).

---

*) Dette var da et ganske nyt Ord, ville maaskee Mange sige; men det er imidlertid ikke her brugt første Gang. Vi have, allerede for nogle Aar siden, seet det hos en meget agtet Skribent; og virkelig forekommer det os ogsaa, at det ret godt udtrykker det tydske Ord "Entschlossenheit," for hvilket vi ellers ikke have noget godt dansk Ord.

***) Ogsaa her er en Uoverensstemmelse, da Savary siger, at Malet lod sig ledsage ind til General Sullin af Capitainen af det Compagnie, der fulgte ham. Dette er imidlertid en saare vigtig Omstændighed, og forholdt det sig saaledes som Politiministeren angiver, saa synes det meget for-

Paris seledede sig nedtrykt under Vægten af dette mærkværdige Eventyr, de tvende Helte ved Begivenhedens alene undtagne. De viste sig endnu mere behagelige og elskværdige. Hertugen var vel noget urolig, og Baron Pasquier ligeledes; men de lode sig ikke mærke dermed, og deri handlede de meget rigtigt. Ved Keiserens Tilbagekomst blev Ingen affat, undtagen den gode Frochot, hvis hele Forseelse bestod i, at han noget for hurtigt havde troet, at en Keiser var dødelig, som ethvert andet Menneske. De der imidlertid kjendte Hoffet og dets Intriguer, saae tydeligen, at Hertugen af Rovigo ikke mere var saaledes i Gunst, som tidligere; og Hr. Pasquier befandt sig meer end forhen, fjernet fra den røde Toga, til hvilken hans Mand, Talenter og Navn, syntes at give ham Udkomst, fremfor nogen Anden.

General Malets Endeligt var saa sørgeligt, at man ikke kan andet end beklage ham, fornemmeligen da hans Hoved var omstraalet af hiin Helgen-glorie, der udgik fra den rasende Forvoenhed, som

---

klarligt, at Hulin ikke forlod sig paa sin Egensstyrke. Der er imidlertid ingen Grund til at antage, at Savary, der uden Tvivl maatte være noie underrettet om Sammenhængen, skulde have fremstillet Sagen fordeeltigere for Hulin, end den i Virkeligheden var, da de, i det mindste dengang Savary skrev sine "Memoirer," stode i personligt Uvenskab til hinanden, fordi Hulin efter Restaurationen havde søgt, for at gjøre sig yndet hos den nye Regjering, offentlig at vælte Skylden for Deeltagelse i Hertugen af Enghiens Domsældelse, fra sig og over paa Savary; mod hvilken Beskyldning den Sidste imidlertid kraftigen har taget til Gjenmæle.

udmærkede ham; hans Afstand var dog Driftighed, og det havde været ønskeligt, at denne Egenkab bedre var bleven anvendt. Hans Proces varede i tre Dage og to Nætter. I hele denne Tid var Malet meget rolig, og hans Ord og Forhold hadelsfrie.

"Jeg vilde tilintetgjøre den despotiske Magt, som Napoleon udøver over hele Verden," sagde han til sine Dommere. "Jeg tilstaaer det frit, alt-
saa hvortil alle Undersegelser? De ville udfinde mine Medskyldige? Jeg gjentager det: jeg har ingen."

Han og begge hans Medskyldige bleve dømte til at skydes. Den 27de October om Eftermiddagen Kl. 3 bleve han, Lahorie og Guidal ferte til Grenelle-Sletten. Malet gik med faste Skridt til det Sted, hvor Soldaterne ventede. "De ere endnu meget unge," sagde han, idet han betragtede de arme Conscripterede, som skulde give ham Døden.

De Dømsfældte bleve stillede ved Siden af hverandre i en Række, og Soldaterne skulde fyre paa dem Alle paa eengang. Efter den første Salve stod General Malet endnu; han var vel saaret, men ikke dødeligen. Ved den anden faldt han, men den Ulykkelige kunde endnu ikke dee, og Soldaterne maatte derfor gjøre det fuldkommen af med ham. Man talte dengang om Kolbeslag og Bayonnetstik, som man skulde have bibragt ham, for at fuldende Straffen eller meget mere, Hævnen. Dog, denne Skildring er saa sergelig, at man ikke uden Smerte kan dvæle derved.

Jeg saae Orkefantsleren nogle Dage efter Keiserens Tilbagekomst. Han fortalte mig, at Napoleon stadigen havde været beskjæftiget med General Malets Sag. "Dog er det ikke dette

Menneskes Driftighed," sagde Gambaceres, "som har været Keiseren mest paafaldende, men den ulykkelige Frochots Forhold. Han kan ikke tilgive ham; og, saasnart man udtaler hans Navn, kommer han i den heftigste Brede."

Napoleons Mening om det maletske Muliggende var omtrent den samme, da han, paa Klippeen i Verdenshavet, omtalte denne Begivenhed paa følgende Maade:

Dette taabelige Foretagende var egentligen intet andet, end en formelig Mystifikation. En Statsfange, et ubekjendt Menneske, undflyer for at hefte Præfecten, endog Politiministeren, sine Bevogtere i Fængslet og sine Hjælperhjælpere, der virkelig ogsaa lade sig binde som Gaar (lesquels se laissent moutonnement garotter). Der seer man en Præfect i Paris, ansvarlig for sit Departement, og mig iøvrigt meget hengiven, som, uden at gjøre den mindste Modstand, lader sig bruge til Organisation af en Regjering, som aldeles ikke eksisterer. Der seer man de, af de Sammensvorne udnævnte Ministre, som uden Betænkning anordne deres Costume, og allerede gjøre Visiter, medens de, som have udnævnt dem, allerede igjen bestinde sig i deres Fængsler; og endeligen en heel Hovedstad, som om Morgenens ved Opvaagnelsen erfarer den forløbne Nats politiske Udsvævelser, uden at dette videre er den ubehageligt. En saadan Marrestreg kunde aldrig have alvorlige Følger. Var Foretagendet ogsaa lykket fuldstændigen, saa maatte det dog, om saa Timer, være faldet tilbage til Inter. . Og saa var jeg mindre overrasket af Ophavsmandens

Foretagende, end over den Lethed, hvormed de, der fremfor Alle, vare mig hengivne, vare blevne hans Medskyldige. Ved min Ankomst fortalte Enhver mig ganske oprigtigt de mindste Omstændigheder, som angik ham, og som maatte paadrage ham Ansvar. Alle tilstode meget naivt, at man havde overrasket dem, og at de virkeligen et Dieblik havde troet, at jeg var tabt for dem. De fordulgte ikke, at de, slagne med Blindhed, havde handlet i de Sammensvornes Aand, og nu frydede sig over, at Alt havde taget saa lykkelig en Ende. Ingen kunde anføre, at have gjort den ringeste Modstand, eller bestræbt sig for, at forsvare og opretholde den bestaaende Orden. Det syntes, som om man aldeles ikke havde tænkt derpaa, saameget vare Alle vant til Forandringer og Revolutioner, og Enhver viste sig derfor beredvillig til, atter at see en ny foregaae. — Jeg ansaae det for nødvendigt, at statuere et Exempel, paa det man fremtidigens maatte blive klogere og opmærksommere. Denne Stjæbne traf den arme Frochot, der virkeligen var mig meget hengiven. Men han maatte ogsaa tilstaae, at han, ved den blotte Anmodning af en af hine Markskrigere, havde, istedetfor at gribe kraftige Forholdsregler, hvortil hans Post forpligtede ham, istedetfor at gjøre en fortvivlet Modstand, hvorved han ei engang burde have agtet Livet, uden videre befalet, at indrette Localet for den nye Regjering. Dette kommer altsammen deraf, at vi ere det Folk i hele Europa, i hvis Natur det mest ligger, at forlænge en Omvæltningsperiode. Og læg kun Mærke til, hvørledes Enhver, ligemeget hvilket Partie han ogsaa tilhører, dog er fast overtydet om, at endnu Intet er tilendebragt. Europa deler denne Mening, og grunder den ligesaa meget paa vor Ubestandighed og vor naturlige Uro, som paa den Mæse af Begivenheder, der, i et Tidsrum af 30 Aar, have fundet Sted hos os.

E. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Otte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 18.

Løverdagen den 30te April 1836.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Univerfitets-Bogtrykker.

Reisen paa *Vetna*.

(Af Engels: "Der Philosoph für die Welt").

(Det Skrift, hvoraf denne Skildring er laant, udkom førstegang for 60 Aar siden. Mange nyere Reisende have siden den Tid besøgt og beskrevet *Vetna*. En ny og fuldstændig Beskrivelse vil man altsaa ikke vente her; tvertimod vil Læseren snart opdage, at Beskrivelsen ikke er Hovedsagen. — Hvad Forfatteren har forudsat som bekjendt og derfor kun antydet, er omtrent Følgende: *Vetna* — af Sicilianerne kaldet Monte-Gibello — er Europas høieste Vulkan og

hæver sig **11400** Fod over Havfladen. Beliggende paa den nordøstlige Kant af Sicilien frembyder det den videste og skønneste Synskreds; Skinet af dets Udbrud har strakt sig lige til Malta — en Afstand af mere end **50** Mile, og Rystelsen har været sporet langt ude i Havet. — Bjerget er af Naturen deelt i **3** høist forskjellige Hoveddele: den første er Foden — piemontese — som bestaaer af mange mindre Bjerge, med frugtbare Dale og øde Lavafletter. Denne Deel — af mange Miles Omkreds — er dyrket, bebygget med hele Stæder, Landsbyer, enkelte Huse og Klostre, og beboet af henved **100,000** Mennesker. Den anden er Skoveggen, som fernerden indeholder alle det sydlige Climas Træer i en overordentlig frodig Væxt, og længer opad frembyder efterhaanden de nordlige Fjeld-egnes Træer og Værter, indtil Plantelivet ophører paa Grændsen af den tredje Hoveddeel, eller Toppen, som altid er bedækket med Sne og Is. Paa dennes øverste Punkt findes Hovedkrateren, omgivet af flere mindre Kratere, som til forskjellige Tider have aabnet sig. — Det største bekjendte Udbrud af **Vetna** fandt Sted i Maret **1693**. Dets Virkninger sporedes næsten over hele Den; mangfoldige Byer ødelagdes, og flere tusinde Mennesker omkom ved Rystelsen og den fremstyrtende Lava. —

Sicilianerne betragte med Stolthed dette deres frygtelig skønne Bjerg, som lokker Rejsende fra fjerne

Land og altid byder Naturforskeren nyt Stof til Gransning. — Sneen, som hentes fra dets Top, er i det hede Clima en af Livets første Fornødenheder, og ved Af sætningen ikke alene til Sicilien selv, men til de omliggende Der og det italienske Fastland, en rig Indtægtskilde for Biskoppen af Catania, som har Eneret derefter og bortforvægter den til Omegnens Beboere).

En Malteserridder af den bayeriske Ordenstunge, Grev S**, som efter sin Ordens Forskrifter gjorde en Reise til Malta, brugte denne Leilighed til undervejs at tage Italiens og Siciliens vigtigste Mærkværdigheder i Omsyn. En Dagbog over denne Reise, som han efterhaanden sendte til sin Ven Baron Th** i München, udmærker sig ved nøiagtige Skildringer af mange Natur- og Kunst-Gjenstande, men især ved de overalt indstrøede Betragtninger. Det følgende Brudstykke er uddraget af eet af hans Breve fra Catania paa Sicilien.

”Fra Nicolosi gik Reisen over store Strækninger af øde Lava, og var meget besværlig. Hist og her medte os en Udsigt over fjerne frugtbare Dale og skjent frandsede Heie; men vi vare uskikkede til at nyde den: Legemet leed for meget af den trykkende Hede, som end ikke et Dieblif dæmpedes

ved nogen Duft af Planter eller ved den qvægende Skygge af et eneste Træ. Omfider, da vi nærmede os Vinas Skovegn, mødte os af og til en kjelig Luftning, fuld af oplivende Bellugt; og hvor længselfulde ilede vi nu fremad mod hiint yndige Mærke, som saa indbydende vinkede os til sig! I Forventningen ligger ellers altid Mere end i Nydelsen; men her, min Ven! var det omvendt: Vi naaede her ikke et Juan-Fernandez, en øde Ø, som kun i Modsetning til det nøgne, vilde Hav kunde synes et Paradis, men vi betraad virkelig en Edens Have.

Og dette fortryllende Eden, med Træer af den yppigste Vært, paa hvis Grene Sangfugle gynge, med en rig Mangfoldighed af duftende Blomster og Urter, paa hvilken Grundvold mener De at Naturens Haand har anlagt det? Netop paa hiin forfullede Lava, som fordem udbredte Skræk og Ødelæggelse, og som nu, efter Marhundreders Forsøb er bleven til den frugtbarste Jordbund paa hele Kloden. Denne Forvandling af ødelæggende Ildstrømme til Paradieser, skulde den ikke være et ligesaa betydningsfuldt Sindbilled paa den Brug, Forsynet tidligt eller sildigt gjør af det Onde, som Sommerfuglen, der udvikler sig af sit Svøb, er bleven paa Sjælens Udødelighed? —”

”Vi havde endnu langt til den Hule, som er

det sædvanlige Mattely paa denne Vandring; men det var os umuligt at modstaae den Fristelse at forlade vore Muulcæsler og at hvile paa det bløde brogede Blomstertæppe. Den medbragte Viin slukkede snart vor Tørst; alle vore Sandser vare styrkede og oplivede; Lysten til Samtale og Latter, der syntes ganske at have forladt os, kom igjen med Kræfterne; og vi følte os i disse herlige Omgivelser vist ikke mindre lykkelige end Mennesket i sin oprindelige Uskyldighed. Vor Reise var ogsaa virkelig saa uskyldig, og — jeg tør sige det — saa from; den var et Slags hellig Vandring, ikke for ved en overtroiss Bodsøvelse at affone vore Synder, men for at beundre og tilbede Naturens kjerlige Fader i det meest omfattende Blik over hans ubeskrivelig herlige Skabning.”

”Dog, hvor qvægende end Hvilen var paa dette Sted, saa forlode vi det snart uden Savn; thi, ligesom efter Aftale, raabte vi Alle paa eengang: Fremad! dette Ord blev Løsenet paa vor Vandring: Forventningen om endnu skjønnere Syn, der svævede for vor Indbildning, drev os snart bort fra enhver skjøn Udsigt; endog den meest fortryllende fængslede os kun i saa Minuter. — Nu havde vi naaet Gulen, paa hvis tørre Løv vi skulde hvile og oppebie Midnatstimen, for da at fortsætte vor Vandring. Men,

omgivne af saa vidunderlig skjenne Udsigter, hvor havde det været os muligt før Nattens Merke at overlade os til en dorisk Ro? Jeg for min Deel havde endnu aldrig ved Solens Opgang felt mig saa aarvaagen og livlig som nu ved dens Nedgang. Hele vort Selskab flakkede omkring, Gen hid, en Anden did; og mig ferte min Bei til een af de nærliggende Bjergtoppe, maaskee netop den samme, som den engelske Rejsende Bridone beskriver med saa stor Henrykkelse. Han havde al Grund hertil; thi den uendelige Mangfoldighed af Gjenstande, som her paa eensgang udfolder sig for Blikket: Et græsk Tempe og en africanisk Orken, afbildede paa een Glade og begge kraftigt hævede hinanden ved deres skjærende Modsætning: her Glysium, fuldt af utallige Boliger og gjennemstrømmet af Bænde, der slynge sig i skjøn regeløs Mangfoldighed; hist Ruiner af blomstrende Stæder og prægtige Templer, som nu række deres synkende Hoved frem af den i Miles Afstand udstrakte, jerngraa, steenhaarde Lava — et sørgeligt Minde om jordisk Forgængelighed! — hist igjen det grændselese Hav, som besyller den krumme Strandbred med de omspredte Der; de snart sandede, snart klippefulde, snart frugtbare Kyster, omflagrede af utallige Fartsøier, som af sværmende Bier; og — hvorfor skal jeg fortsætte det store ubegrændsede

Billed i dets mindre Dele? — Alt dette gjer det dybeste og tillige det forunderligste Indtryk paa Sjælen, et Indtryk, der ikke ved nogen Beskrivelse kan meddeles Den, som aldrig selv følte noget Lignende. Iudbildningskraften har endnu aldrig fremtryllet et saadant Billed, som Naturen her har henkastet saa frit og uefterligneligt for det studsende Die.”

”Skulde jeg vel, min Ven! efter saa mange Nydelser paa een eneste Dag, og endnu efter denne sidste og rigeste, som Tusinde i deres hele Levetid ikke engang ane, end siige føle, — skulde jeg vel endnu vedblevet at ønske? skulde jeg ikke tilfreds vendt tilbage til min Hule og have opsparet Uttraaen efter Mere, i det Mindste til imorgen? — Men neppes var mit Die halv mæt af det skjenne Syn, saa vendte det sig allerede op mod Etnas sneedækkede Top, der endnu fjern knejsede over mig i en svimlende Heide. — Naar allerede her, tænkte jeg, paa Halvveien, dette Blik ned over Naturen er saa stort og saa herligt, hvad maa det da ikke være hisset ved Kanten af hiint frygtelige Svælg, hvor intet Bjerg mere spærrer Udsigten til nogen af Siciliens, eller Havets, eller Himlens Egne, hvor alle Nabobjergene svinde som Muldvarpeffud, og hvor maa ske Synskredsen udvider sig til Berberens

Hjem, til en fremmed Verdensdeels Kyster? — Jeg hensank i Betragtningen af disse rige og herlige Billeder, som min Indbildning dannede saa meget lettere og driftigere, som mine Sandser allerede vare overmættede af den virkelige Nydelse; og nu, i min Begeistring's stigende Varme, blev hver Tanke til Ord: Ak! udbrod jeg, naar kun ikke saa vilde Storme rasede hiøset, naar ikke denne sørgelige, ufrugtbare, evige Vinter gjorde Toppen ubeboelig; naar ikke Jldstrømme og Svovldamp og Askeregn og udslyngede Klippestykker hvert Dieblik truede med Død og Ødelæggelse; — da at bygge sig en Hytte deroppe; paa denne Siciliens og Europas Top at qvæge Sandser og Hjerte i utrættet Betragtning af den herlige Skabning, og at see ned paa Menneskenes Daarskab, som Gud fra sin Himmel; — hvilken stolt Tanke! og kan den da ikke blive Mere? — kun Tanke, kun Drøm?" —

(Fortsættes).

E. Schow.

Borger-Vennen.

Otte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 19.

Løverdagen den 7de Mai 1836.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Univerfitets = Bogtrykker.

Reisen paa Vtna.

(Af Engels: "Der Philosoph für die Welt").

(Fortsættelse.)

"Det var høi Tid at dæmpe min Henrykkelse; thi Tusmørket begyndte, og netop ved dets sidste Lysning fandt jeg Veien tilbage til Gulen. Mine Rejsesæller vare alt urolige for mig; de kaldte saa tidt og saa høit, at det maatte være dem umuligt at høre mit Svar. — Vi lagde os nu strax til Hvile, og fortsatte derefter vor Reise, vel noget sildigere end vi havde villet, men dog tidsnok, for ved Solens

Opgang at kunne være paa Toppen. — Det omgivende Mærke, kun sparsomt oplyst af Stjernernes Skin, Bjergets hule Stønnen, som vi af og til hørte, det af Vinden spredte, raslende Løv, de steile Klippestykker, som vore Muulæsler klavrede opad med langsomme, forsigtige Skridt; og — hvad nu vor ophidsede, til Skrækkebilleder stemte Indbildning tilføiede: de bundløse Flammesvælg, over hvilke maaskee dette hele Kæmpefjeld kun er en hvælvet Bro paa skjære Buer; disse Indtryk og disse Billeder holdt os Alle i taus Frygt. Men endnu langt værre blev vor Tilstand, da vor Fører pludselig raabte: han var faret vild! — han frygtede for at lede os til Steder, hvorfra vi kunde styrte ned i Dybet; han bad os, saa vist som vi havde Livet kjær, ikke at gjøre et Skridt frem eller tilbage. — Vi maatte altsaa, uvisse om maaskee ved Kanten af en Afgrund, blive holdende paa vore Muulæsler, neppe vovende at røre et Lem eller at trække Beinet, i en Stilling og en Stemning, som jeg ikke har Ord til at beskrive. — Ved Daggryet saae vi kun alt for vel vor virkelige Fare, men ogsaa Veien og Midlerne til at undvige den. Vi naaede lykkeligt Toppen, og vor Glæde var ubeskrivelig; skjøndt vort bedste Haab desværre var skuffet, det skjønne Haab at naae Toppen før Solens frembrydende

Straalere og at være de første Stemmer i den Harmonie, hvormed hele Naturen omkring os hilse den." —

"Netop fordi dette Saab slog fejl anseer jeg det for Daarskab, om jeg i Beskrivelsen over Udsigten fra *Vetna* vilde kappes med hiin engelske Rejsende; thi netop det Herligste, det meest Forbausende i hans Skildring vilde mangle i min. Imidlertid maae De ikke sørge for meget over det Tab, De herved lider: en Skildring ved blotte Ord, om den end kom fra den største Mesterhaand, er altid ved Gjenstande af dette Slags kun af saare ringe Værd. Nei! selv at tiltræde Reisen, selv at bestige *Vetna*, dette er den høie, men billige Priis, for hvilken man opnaaer en af Jordlivets første Nydelser og et Billed for Indbildningen, som ikke blot for dunkler, men udslætter alle andre. Naturen er retfærdig: den vil ikke, at den Magelige, som bliver hjemme i sin bløde Lænestol og haardnakked afflaaer sin Vens indstændige Ben om at ledsage ham paa Reisen — den vil ikke, at han skal dele den Driftiges Nydelse, som raak tiltraad den moisomme *Bei* over *Alper* og *Apenniner*, som trodsede de pontinske *Sumpes* og *Siroccoens* giftige Aande, som vovede sig nær den berygtede *Scylla* og nu hverken har skyet Hede eller Kulde, hverken Fare eller Møie,

mig i den herlige Nidrigt og tun leve for den, hvile
 at væge den til min Nidrigt? gantse at ville tabe
 hversang med friff og in Glæde! — men viffelig
 Etadere i hans Etadere? — so viffelof tidt og
 af den ubeftriffelig fore Nidrigt, og tilbedende beundre
 den. — Etiffelva adrig mere henfinte i Betragtninge
 Sæte; jeg vilde dog — maatte adrig fytte ind i
 faa fiffel og faa let som over wort Gærelands
 Lavafrem truede den; ja derfom Næien didop blev
 den, ingen Etorm ryffede den, ingen fremvælfende
 nu fof færdig, derfom ingen Ence og Siffiffinte
 Siffen, jeg antfede mig hiffoppe til beffandig Nidrig,
 denne Efigevægt i Etalen? Sandhed, derfom
 færmepaa hine Sæder, — men med denne Ho,
 ofte min Nidbidningffraft færmep, vil den hiff
 Etaleffryd erindre de hiff tilbragte Tæmer, og faa
 denne — fffe Efigegældighed; thi adrig vil jeg uden
 hvor jeg havde og fandt faa fallig en Glæde, med
 Grad af Ho? at jeg fan betragte hiff Etandpunkt,
 dende, faa unættelige Nidraa er fiffelnet indtil denne
 her i Catania? at den Tægen fer Næffen faa bræns
 det miffigt at jeg med denne Eiffredshed igfen ffaer
 medens jeg fra mit Nidbue betragter Nidretget — er
 „Men er det miffigt — fperger jeg nu mig felf,
 har været anfæct for det Niffte i ff Etag.“ —
 for at naae denne Eiffeltop og dette Eyn, der altid

i den, have nok i den? — Nei, min Ven! saaledes har Sværmeren kun eengang sværmet, saaledes kan han aldrig igjen sværme. — Endnu var jeg — som Følge af mit varme Blod, ikke stivnet af Kulde; endnu drev ingen Frygt for at opsætte Tilbagereisen for længe mig til at forlade Toppen. Endnu forfærdede mig intet Udbrud af Krateren, som stille og rolig fremvæltede sin Reg. Men en begyndende Mættelse, en umærkelig Svinden af tilfredsstillet Attraa var det, som drev de Andre til at fremskynde Hjemfarten, som førte mig, baade med og mod min Villie, vaklende mellem Beslutning og Anger, ned fra den iisklædte Fjeldtop til Skovens Ly, til Dalenes Baar, — til Satanas Mure.” —

”Og saaledes har jeg da paa hiin uforglemmelige Høide, foruden det herligste Billed for Grindringen, endnu vundet en af de vigtigste Sandheder for Forstanden, eller — om ikke denne Sandhed selv, da jeg i Grunden allerede havde den, saa dog en saadan Anskuelse af den, Overbeviisning om den, som neppe vilde erhverves paa noget andet Standpunkt. Spørg Hvem De vil: Fraadseren, Belystlingen, Grubleren, Menneſkevennen, om det Første og Høieste i hvert Slags Nydelse; om den lækkreste Spise, den meest fortryllende Skjønhed, den meest opløstende Erkjendelse, den saligste Følelse; — de

ville Alle tøve med Svaret, de ville vakle, gjenkalde, rette. — Men spørg en Elsker af den skjønne Natur, som af brændende Kjærlighed til den har gennemstreift næsten hele Europa, og kjender Schweiz's og Nordens herligste Egne, — spørg ham om det videste, høieste, stolteste Blik over Skabningen, — og uden Betænkning vil han svare Dem: der findes kun eet Sicilien, kun een Udsigt fra Vtna. — Men hvorledes? ikke engang dette Første, Æneste i en heel Verdensdeel kunde fængsle ham saaledes, at det aflokkede ham Ønsket om bestandig, uforstyrret Nydelse? Hvilken anden Udsigt, fra hvilket Pico, fra hvilket af Perus eller Ghilis Ræmpesjælde vil da aflokke ham dette Ønske? — Ingen min Ven! Thi netop Dette er det, hvorom min Vtna-Reise har givet mig en saa dyb, saa levende Overbeviisning: at Menneskets Lyksalighed bestaaer ikke i at have, at besidde, men i at stræbe, at opnaae." —

"Men, kunde man spørge, hvorfor indbilder Mennesket sig alligevel, medens han stræber længselsfuld mod et ophøiet Maal, at han, naar han først har naaet det, vil finde No, at ingen Lidenskab mere vil forstyrre ham den qvægende Tilfredshed, som han allerede nu nyder i Haabet? Fordi Ultraaet, saalænge den varer, ikke lader ham have

Sands for nogen anden Gjenstand end for den, han stræber efter; fordi Indbildningskraften smykker denne Gjenstand med en Skjønhed, en Rigdom, en Behagelighed, som den aldrig har i Virkeligheden; fordi endog Fornusten selv indrømmer: at Ideen om fuldkommen Salighed ikke ligger i den Følelse af Mangel, der driver os til Virksomhed, ikke i den Meie og det Arbeid, som denne Virksomhed foraarsager os, men just i den rolige Besiddelse. — Men, vedbliver Fornusten, naar man vil høre den ud, netop derfor er denne Salighed ikke dig forundt, du Dødelige! du, som med din ubegrændsede Attraa altid virker i en saa indskrænket Kreds; du, som til at rse af den Strøm, hvis hele Rigdom neppe kan flukke din Tørst, kun har Dieblikkets Bæger, der kun rummer enkelte knapt tilmaalte Draaber; — den er kun for Ham, som seer al Mulighed udfoldet for sit Blik, og holder al Virkelighed i sin Haand, hvis Uendelighed ikke kan udvides, hvis Ewigheid ikke kan forøges. Du, som i din indskrænkede Endelighed altid seer saa Meget af det opnaaelige Gode, saa lidet af det Opnaaede, hvor kunde du Andet end ønske, stræbe, uophørlig trænge frem mod Grændserne, som omgive dig, og aldrig tilfreds med det Rum, du har vundet, kun arbeide paa at udvide det, og finde din Tilfredshed i denne Ud-

videlse? — Og giv denne din naturlige Drift aldrig maa svækkes, standse, hændre! den er ligesaa nødvendig til din Lyksalighed, som Hjertets Pulsflag er til dit Liv. Den Sjæls = Tomhed, som det Menneske føler, der Intet mere ønsker eller haaber, er den sorgeligste af alle tænkelige Tilstande, mere fristende til Selvmord end den meest trykkende Kummer eller den piinligste Smerte; thi i Kummer og Smerte aabenbarer sig endnu eet Gode, som er høist tillokkende og ønskeligt, og som altsaa holder Sjælen i Virksomhed, Livet i Værd: Befrielsen.”

(Fortsættes).

L. Schow.

Borger-Vennen.

Stte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 20.

Løverdagen den 14de Mai 1836.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Reisen paa Etna.

(Af Engels: "Der Philosoph für die Welt").

(Fortsættelse.)

"Naar jeg nu i Tanken seer tilbage paa min Etnareise, saa finder jeg disse Fornuftens Udsagn ikke alene bekræftede, men endog opklarede og udvidede. — Vistnok vare de Dage, jeg brugte til at bestige Bjerget, de mærksomste, jeg har oplevet; det føler jeg endnu paa denne Dorskhed, denne Stivhed og Dmhed i Lemmerne, som jeg vel har følt meer eller mindre efter enhver Fjeldreise, men

endnu aldrig saa stærkt og saa vedholdende, som efter denne. Og dog var al denne Møie mig Intet mod det store Maal, som den bragte mig imøde; og hvor herligt fandt jeg den ikke allerede gjengjældt ved de saa Diebliffes qvægende Hvile i den skyggesfulde Skov paa hiin Side Nicolossis Lava, paa det skjønne Bjerg i Nærheden af vor Hule. Mindet om disse Diebliffe vil aldrig udslættes af min Sjæl, og meget tidt vil jeg fra den stille Ro, jeg tænker og enstfer mig som min Alderdoms Lykke, see tilbage paa dem og erstatte Savnet af nærværende Glæder ved Grindringen om svundne. Men, naar jeg nu nærmere udforsker disse Diebliffe, for at opdage det egentlig Tillokkende i dem, var det da ikke mere Forventningen om det Tilkommende end Nydelsen af det Nærværende, mere Indbildningskraftens indre rolige Fremadstræben end Sandsernes ydre Tilfredsstillelse, som gav dem hiin høiere, stærkere Tillokkelse? — Da jeg hvilede paa hiint bløde Græstæppe, omgivet af Blomsterdust og Fuglesang, og tørrede Sveden af min Pande, og qrægede min vansmægtende Gane med den styrkende Biin, hvad var det da, som oplivede mig? var det kun Vinen, eller var det ikke end mere den Tanke: Saa megen Møie alt overstaaet! saa lang en Vei allerede tilbagelagt! — saa meget nærmere

det høie Maal? — Var ikke det "Fremad!" hvor- med vi saa hurtigt igjen reiste os og bestege vore Muulcæsler, et tydeligt Vidnesbyrd om, at det Nærværende holdt os med svagere Kraft end det Tilkommende drog os til sig? — at Haabet havde større Deel i vor Munterhed, end Dieblikkets Ny- delse? — Og paa det yndige Bjerg i Nærheden af Sulen — var det ikke hist mere hvad der laae over end under mig, mere Blikket opad mod Toppen, end Nedsynet over Dalene, mere det, som skulde komme, end det, som allerede var, hvorved jeg felte min hele Sjæl opløstet? — Havde jeg mere nydt med Sandserne, end sværmet med Indbildnings- kraften, vilde jeg da ikke have mærket det frembry- dende Tusmørke, have indseet Nødvendigheden af at vende tilbage og saaledes have sparet mine ventende Reisefæller den Uro, som min Udeblivelse voldte dem?"

"Dog, hvad der endnu tydeligere end disse skjønne Hvilepunkter paa Reisen vidner om Sjælens uafbrudte Fremadstræben, er hiint skrækkelige Die- blik, da Førerens Raab forstenede os paa vore Muulcæsler, saa at Stemme, Mandedræt, ja Tanken selv paa eengang stod stille. Bistnok var det første Billed, som her svævede for os: Deden i dens ræd- somste Skikkelse. Men endog efterat vi havde fattet

os saa meget, at vi vel troede os uden Livsfare, men tillige ansaae det for nødvendigt at opgive alt Haab om at komme videre, at næres med den Hvide, vi alt havde naaet, og at vende tilbage til Bjergets Fod, — hvor mismodige vare vi ikke ved denne Tanke! vi betragtede vor hele Vtarnæise som spildt, som mislykket! Og dog havde vi Utaknemmelige allerede oplevet een af de gladeste, saligste Dage, havde allerede med begjærligt speidende Die nydt saa Meget af den rigeste, herligste Skjænhed! — Men Alt dette laae nu bag os, og var Intet; kun hvad der laae for os, og som en misundelig Skjæbne truede med at frarive os, det var Alt.”

”Men, hører jeg Dem sige, De naaede dog omsider Toppen; og, da det nu var umuligt at komme høiere, og De kun saae Himmelrummet over Dem, var da Deres Henrykkelse paa eengang forsvunden tilligemed Deres Længsel? — Den havde — som jeg selv — naaet sit Høieste! — Jeg tilstaaer Dem, min Ven! denne Opnaaelse af et længe attraaet, meesomt tilkjæmpet Maal, som ved sin Herlighed viser sig vor Længsel og Anstrenselse værdigt; denne første Omfavnelse af Skjænheden i dens hele Fylde, der nu i Birkeligheden, ligesom før i Jubbildningen, synes at love en usorgjængelig Nydelse; den overraskede, næsten over

sine Kræfter opløstede og udvidede Sjæls siebliffelige Hvile; — dette er en Nærmelse til den guddommelige Glæde, en Forsmag af hiin salige altomfattende Ro, — et Kys, som Tiden røver fra Evigheden. — Imidlertid er det ikke saa: at vor Attraa svinder saa hurtigt, eller at vor Stræben saa pludseligt afbrydes. Hvad vi attraaede, var ikke en nøisom Stræben, men en qvægende Nydelse; og Menneffets Nydelse bestaaer ikke i en vedvarende Ro, Stillestaaen, Søvn; den bestaaer derimod i en vedvarende, men uhindret, let, jævn Fremstriden fra een Virksomhed, een Følelse til en anden. Naar Sjælen vaagner af sin første Henrykkelse over det opnaaede Maal, sværmer den omkring i den hele Fylde, der nu er aabnet for den, uden at ane, at den nogensinde kan mættes. Men snart begynde de samme Billeder, Tanker og Følelser at komme igjen; og ved Gjentagelsen svækkes Indtrykket. Sjælen nyder endnu; men den begynder efterhaanden at synke tilbage til Menneffets sædvanlige Tilstand: til Mangel og Attraa; og ved denne modsatte Retning: Synken fra Rigdom til Armod, istedetfor Stigen fra Armod til Rigdom, bliver Nydelsens Gjenstand efterhaanden mindre tillokkende, istedetfor at Gjenstanden for vor Stræben blev det efterhaanden mere og mere. For enkelte Diebliffe kan hiin endnu ved

Afbrydelse og Afverling gjenvinde Nyhedens Til-
lokkelse; men omsider viser det sig, at endog den
sterste, den meest omfattende Gjenstand kan ud-
tømmes; vor Attraa er sløvet, vor Stræben lammet:
Evhigheden forsvinder paa Tidens Binger." —

"I denne almindelige Skildring af alle menneske-
lige Nydelser har jeg skildret Dem min egen Tilstand
paa Atnas Top. — Hvor fortryllende var ikke det
første Blik, vi kastede ud over den umaalelige Syns-
kreds! — hvor heit fælte vi os ikke over Alt
det Jordiske, hvor nær det Guddommelige! —
Dette aabne, grændselese Hav, det yndige Ca-
labrien, de lipariske Øer med det rygende, gni-
strende Stromboli; hele dette Kongerige med alle
dets Havne, Byer, Bjerge, Dale, — Alt dette
udbredt for vore Fødder; — det er umuligt, min
Ven! at nogen Dødelig kan føle sin Sjæl stærkere
spændt, opleftet, udvidet, end vi i hine Dieblikke.
Er det sandt, som hine Oldtidens Vise meente: at
det ikke er under Tempelhyælvinger, men paa frie
Heider at Andagten hæver sig inderligst til den
Allestedsnærværende; — saa stode vi hist paa det
første, det herligste af saadanne Steder, derom
vidnede den heitidelige Gysen, som gjennemføer os.
Vi tilraabte hverandre vor Forundring, vor Hen-
rykkelse i alle de Udtryk, som Sproget frembyder,

og det saalænge indtil Bjergets vedholdende Torden kaldte os hen, for nu ogsaa at betragte dets Krater, Kilden til saamange Rædsler gjennem Martusfinder." —

"Da vi kom tilbage fra Krateren, fandt vi rigtignok Udsigten endnu herligere end før: Solen stod nu høiere og viste os Alt i et klarere Lys og med skarper Omrids. Men den stærkeste Tillokkelse: Nyhedens, var svunden. Gjenstandene vare vel store og herlige, men ikke mere forbausende. Nu først mærkede vi, hvor utaalelig skarp Luften er paa en saadan Høide over Havsladen. Nu først erindrede vi, hvor langt mildere den var nede i Skoven uagtet det vinterlige Udseende, dennes øverste Egn frembød; — hvor qvægende vi havde følt den længer nede i de blomstrende Dale; og nu — kan De slutte Dem til det Følgende: at vi vel endnu bleve staaende, beklagede, tvivlede, igjen betragtede den hele Udsigt, for at præge det store, aldrig tilbagevendende Billede ret dybt ind i Sjælen; men at vi dog tilsidst, drevne af Kulden, besluttede det første og dermed alle de følgende Skridt nedad; thi saasnart hiint var gjort, tillod den glatte Skraaning os ingen anden Opmærksomhed end paa vore egne Fodtrin. — Havde jeg tøvet, indtil den fuldkomne Mættelse var indtraadt; og var da histoppe den Tanke fremkommet

i min Sjæl: at jeg altid skulde blive der og ende mine Dage i en uophørlig Beskuelse af denne rige, herlige Natur; — jeg troer, jeg var frosnen ihjel af denne Tanke, inden den iiskolde Vjergluft havde overvundet min Livskraft.”

”Altsaa — hører jeg Dem her sige med et spodsk Smil — dette er hele Udbyttet af Deres Aetnareise? Dette er Alt hvad De har vundet ved at underkaste Dem saa megen Møie og Fare? Ja, min Ven! Naar De fraregner de uforglemmelige Billeder for min Iudbildningskraft og nogen Forøgelse af mine naturhistoriske Kundskaber, Dette og Intet Andet! en Erfaring har jeg hentet mig, som indeholder Sandheder, vigtige for hele Livet.”

(Slutningen følger.)

L. Schow.

Borger - Vennen.

Stte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 21.

Løverdagen den 21de Mai 1836.

Forlagt af Understøttelses - Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Univerfitets - Bogtrykker. ◦

Reisen paa Vtna.

(Af Engels: "Der Philosoph für die Welt").

(Slutning.)

"Jeg vil slutte min Fortælling med to af disse Sandheder, som netop synes mig at fremtræde klarest af hvad jeg nylig har anfert: Den første er: at man, for at blive virkelig og vedvarende lykkelig, bør vælge til Maal for sin Stræben en Side, hvor Hvilen altid bliver mere qvægende; Blikket over den tilbagelagte Bane altid behageligere, Lysten til at stræbe fremad altid mere levende,

Hjertet altid modigere til at udholde Besværlighederne; — en Heide, som vedbliver at hæve sig i en uoverskuelig Fjernhed, eller (for at give denne Tanke dens Fuldendelse), hvis Epidse naaer ud over Graven, ind i Evigheden. Den Vise, som erkjender denne Sandhed, kan altsaa umuligt gjere sandselig Vellyst til sit Maal; han kan umuligt sege sin Lyksalighed i en slæbende, kjedelig Fremfriden fra een Sei til en anden, hvor Udsigten altid bliver lige fattig og indskrænket, hvor en trættende Gensformighed altid kommer igjen med neppe mærkelige Forandringer; hvor Attraaen synker istedetfor at stige; hvor Kraften svækkes, sløves hentæres, istedetfor at vinde nyt Liv og Varme; hvor Følelsen af vor Tilværelse, istedetfor at vækkes til glad Bevisthed, dyeses ind i en dorfsk, drømmende Slummer. — Fra dette Synspunkt sene vi som ikke forkastelige Maal: Magt, Ære, Virksomhed, Duelighed, Kunst; — som eet af de første og værdigste: Videnskab, Sandhedens Erkjendelse, fordi her, som Pope saa skjønt udtrykker det, Alper hæve sig over Alper, og Attraaen aldrig nættes, men altid næres og opflammes ved nye Glæder.” —

”Men den anden ikke mindre vigtige Sandhed er denne: at man bør vælge sig til Maal en Heide,

ad hvis Sider en fremkommelig Sti snøer sig opad, og, om end steil og møisom, dog intetsteds spærres af uoverstigelige Hindringer; — en Høide, hvorfra ingen fiendtlig Skjæbne kan med barsk Stemme tilraabe os et Holdt! der maaskee pludseligt vilde lamme alle vore Kræfter, og frygteligt nedslaae alt vort Haab. — Ifølge denne Sandhed bortfalde nu, som høieste og sidste Maal, — ogsaa hine nysanferte, hvilke den første Sandhed vel ikke anbefalede, men dog tillod; og kun eet bliver tilbage, det eneste, vi kunne vælge, naar vi ville stræbe efter sand Viisdom og Lyksalighed. — Saa længe vi nemlig sætte det sidste Maal for alle vore Ønsker, al vor Stræben, enten udenfor os selv, eller dog i en saadan Sjælens Gyne, som til heldig Fremstræben og Uddannelse behøver udvortes Gjenstande og Hjælpekilder, saa ere og blive vi afhængige af den udvortes Skjæbne. Men sætte vi Maalet i det Eneste, som er uafhængigt af det Udvortes: i Sjælens sande Frihed, i den fromme, rene Villie til det Gode; stræbe vi at uddanne alle vore Kræfter i denne Retning, saa have vi ikke blot et Maal, som aldrig kan opnaaes; men — hvad end Mere er — vor Afhængighed af Skjæbnen hører op: dens tungeste Slag mægte kun at fremme vor Stræben mod Maalet;

thi de vække Sjælen til at udfolde sin herligste Kraft; og gjøre os lykkeligere netop der, hvor den ægte Lyksalighed spirer: i Hjertets Dyb, i vor ædleste Bevidsthed." —

Galileis Drøm.

(Af Engels: "Der Philosoph für die Welt.")

(Galileo Galilei var født i Pisa 1564. Han begyndte sine Studeringer ved sin Fødebyes Universitet, og viste allerede i sin tidlige Alder det fortrinlige Anlæg til at grandste over Naturen, hvorved han sit hele Liv igjennem virkede til at opklare Naturvidenskaben og fremstjynde den Udvikling, som den i vore Dage har naaet. — I hans 19de Aar gav en i Pisas Domkirke fra Hvalvingen nedhængende Lampe ham den første Anledning til at tænke over Pendelens Svingnings = Love, en Gjenstand, som først siden ganske opklaredes af Hollænderen Huygens, den egentlige Opfinder af Pendeluhret. Allerede i 1589 fremtraad han som offentlig Lærer i Mathematiken ved Universitetet i Pisa, og fortsatte med Iver sine Forsøg til Naturlærens Fremme. Men herved paadrog han sig

snart Geistlighedens og de Lærdes Mistanke og Forsølgelse. De indskrænkede og ængstelige Fortolkere af den hellige Skrift og eensidige Tilhængere af Oldtidens Philosophie og Naturkundskab søgte at fremstille hans Læresætninger som stridende mod den catholske Kirkes Tro; og han maatte efter 2 Aars Forløb igjen nedlægge sit Embed i Pisa. — Men hans Berømmelse var alt saa udbredt, at den venetianske Regjering kaldte ham i 1592 til Lærer i Mathematiken ved Høiskolen i Padua. Hans Navn drog en Mængde Tilhørere did fra fremmede Lande, blandt Disse Sverrigs Gustav Adolf. — I Stedet for det latinske Sprog brugte han det italienske, og bidrog herved først til at uddanne dette for det videnskabelige Foredrag. — I Naturlæren gjorde han flere vigtige Opdagelser; f. Ex. Loven for faldende Legemers tiltagende Hurtighed i det fremstridende Forhold: 1 — 3 — 5 — 7 — o. s. v. I Astronomien indførte og forbedrede han Teleskopets Brug, som alt var opfundet i Holland, men kun ufuldkomment; og ved dette Instruments Hjælp undersøgte han Maanens Overflade, gav Veiledning til ved Hjælp af Skyggerne at udmaale Høiden og Dybden af dens Ujævnheder, og opdagede en Mængde Fjirstjerner. — Galileis Navnkundighed bevægede omsider Storhertugen af Toscana: Cosmo 2. af Medicis, til at kalde ham tilbage til Pisa, hvor han 1610 ansattes som første Professor i Mathematik. — Han fortsatte sine Op-

dagelser i Astronomien og fandt i dem Bekræftelse paa det copernicanske System om Jordens og Planeternes Bevægelse omkring Solen. Den Sandhed, han fandt ved sin møisomme Granskning, meddeelte han frimodig fra Lærestolen og i Skrifter; men herved fremkaldte han igjen Forfølgelsen. For at berolige den romerske Geistlighed, reiste han til Rom, og lovede, efter Opfordring, ikke mere at ville udbrede de Sætninger, som man ansaae for stridende mod Kirkens Lære. Desuagtet vedblev Inquisitionen hemmeligt at efterstræbe ham, og han reddedes for dengang kun derved, at Cosmo af Medicis ved en pludselig Befaling kaldte ham tilbage fra Rom. — Men Uveiret trak langsomt sammen, for paa eengang at bryde løs over hans Hoved. Han havde i Pisa forfattet sit Hovedværk, hvori han, i Form af en Samtale mellem 3 Personer, søgte paa den efter Forholdene lempeligste Maade at udvikle Grundene for det copernicanske System. Den ene Person forsvarede nemlig det gamle, ptolemæiske, System, hvor efter Solen bevæger sig omkring Jorden; den Anden forsvarede det copernicanske System, og den Tredie, der fremtræder som Mægler mellem Begge, samler hvad der kan siges for og mod hvert af Systemerne, men saaledes, at han umiskjendeligt hælder til det copernicanske. — Med dette Skrift reiste han igjen til Rom og opnaaede den pavelige Tilladelse til dets Trykning. Ved sin Hjemkomst til Pisa fik han samme

Tillabelse af sin Regjering, og Bogen udkom. Men Een af Galileis ivrigste Modstandere: Scipione Chiamonti, Professor i Philosophien i Pisa, gjorde hans Giender i Rom opmærksomme paa Skriftets egentlige Mening. Nogle af Disse indbildte desuden Galileis forrige Belynder, Pave Urban 8., at Forfatteren havde i Skriftet villet fremstille Paven som den Ene af de 3 Personer, under Navnet Simplicius, og derved spotte hans Eenfeldighed i at tillade Bogens Trykning. Herved opbragtes Paven mod Galilei; og, da dennes Beskytter Cosmo 2. imidlertid var død, stod han blottet for sine Gienders Angreb. En dertil udnævnt Forsamling af Cardinaler og andre Geistlige og Lærde stævnede ham i 1633 til Rom. Midt om Vinteren maatte han reise did, fastedes ved sin Ankomst i haardt Fængsel, hvor han tilbragte flere Maaneder, og dømtes efter gjentagne Forhør til at afsværge sine Lærdomme som fjætterfke og ugudelige og derpaa at hensættes paa ubestemt Tid i Inquisitionens Fængsel. Svækket af Mishandling og overvældet af Magten afslagde Oldingen knælende, med Haanden paa Evangeliet den befalede Erklæring; men neppe havde han udtalet den foreskrevne Formular, førend han, stamfuld over sin Svaghed og styrket ved Sandhedens Kraft, reiste sig, stampede i Gulvet, og raabte: "e pur' si muove! — og dog bevæger den sig!" — Han bragtes tilbage i Fængslet, og Dommen indeholdt

desuden det Tillæg, at han i 3 Aar fulde eengang ugentlig bede Davids 7 Bødspsalmer. Imidlertid formildedes hans Fængselstraf siden til et fast Ophold først i Siena og omfider i Arcetri ved Florents. Her tilbragte han sine sidste Dage, blind og med nedbrudt Helbred. Hans Discipel Viviani, som har beskrevet hans Levnet, lettede ham ved sin venlige Omgang Alderdommens Byrde, indtil Døden befriede ham i hans 78de Aar den 8de Januar 1642 — Newtons Fødselsaar).

(Fortsættes).

L. Schow.

Borger-Vennen.

Stte og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 22.

Løverdagen den 28de Mai 1836.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Univerfitets = Bogtrykker.

Galileis Drøm.

(Af Engels: "Der Philosoph für die Welt.")

(Fortsættelse).

Efterat have udholdt Modgang og Forfølgelse i Kamp for Sandhed og Videnskab, henlevede Galilei sin Alderdom i Arcetri ved Florents. Skjendt berøvet Synet glædedes han dog endnu over Vaaren, baade fordi den bragte Matteredalen og de duftende Blomster igjen, og fordi den vakte hos ham Mindet om mange svundne Glæder.

I det sidste Foraar, han oplevede, gjorde han engang, ledsaget af Viviani, hans yngste og

tafnemmeligste Discipel, en Vandring i Egnen om Arcetri. Da han mærkede, at han fjernede sig længere bort fra Hjemmet, end hans Kræfter til-
 lode, erindrede han i Speg sin Vedsager om at han ikke maatte føre ham ud over den florentinske Grændse. Viviani lod ham sætte sig til Hvile paa en Hei; og, medens han her, nærmere Blomsterne og Urterne, sad ligesom i en duftende Sky, mindedes han den brændende Længsel efter Frihed, som engang var paakommen ham i Rom, da Foraaret nærmede sig. Han var netop i Begreb med at udese den sidste Harm, han endnu nærrede mod sine grusomme Forfølgere, da han pludselig standsede og bød sig selv Taushed med de Ord: "Copernicus's Mand vilde vredes!" —

Viviani, som endnu ikke kjendte den Drem, hvortil Galilei sigtede, bad ham at forklare sine Ord. Men Oldingen, som allerede fandt Aftenen for kjelig, vilde først ledes hjem.

Da de havde naaet Hjemmet, begyndte han, efter et Dieblis Hvile, saaledes:

"Du veed, hvor haard min Skjæbne var i Rom, og hvor længe det varede, inden jeg befriedes af mit Fængsel. Da jeg mærkede, at mine Beskjemmeres, Medicernes, kraftige Mellemkomst, ja endog den Gjenkaldelse af mine Væresætninger,

hvortil jeg havde nedladt mig, bleve frugtesløse, sank jeg engang, fuld af bittre Betragtninger over min Skjæbne og i en mismodig, oprørt Stemning ned paa mit Leie. Da sagde jeg ved mig selv: Saa langt du kan mindes tilbage, har dog dit Levnet været ulasteligt! hvor møjsomt har du ikke, af Jøer for dit Kald, gjennemvandret den falske Wiisdoms Krumveie, for at søge Lyset, som du ikke kunde finde! Har du ikke anstrengt din Sjæls hele Kraft, for at trænge frem til Sandheden, for at omstyrte de ved Aarhundreders Hævd rodfæstede Fordomme, der traad dig i Veien! Streng mod dig selv har du tidt flyet de kostelige Netter, som vinkede dig, og stød det fulde Bæger bort fra dine Læber, for ikke at blive dorst til Mandens Arbeid! Du har nægtet dig Sønnen, for at ofre dens Timer til Wiisdommen! Tidt, naar Alt om dig laae i tryk Hvile, har du enten skjælvet af Kulde, for at betragte Himmels hvælvingens Underværker, eller du har i mørke, skyfulde Netter vaaget ved Lampens Skin, for at forkynde Guds Værelse over hele Jorden! — Og hvad er nu Frugten af dit Arbeid? hvilken Løn har du nu for at have forherliget din Skaber og oplyst dine Medmennesker? — Alt Græmmelse over din Skjæbne fortærer dine Dine, saa at disse din Sjæls trofaste Medhjælpere daglig svækkes, og at disse Taarer,

som du ikke kan holde tilbage, ville snart for bestandigt slukke deres sparsomme Lys!”

Saaledes taledede jeg til mig selv, Viviani! og da kastede jeg et harmfuldt, misundeligt Blik paa mine Forfølgere. Disse Uværdige, udbred jeg, indhylle deres Selvflogskab i hemmelighedsfulde Udtryk og deres Laster i en ærbar Klædedragt; for at kunne nyde deres dorste, foragtelige Ro, stemple de menneskelige Paafund som Guds egne Udsagn, og Tænkferen, som løfter Sandhedens Fakkell, slaae de rasende til Jorden, for at hans Lys ikke skal forstyrre deres vellystige Slummer.

(Slutningen følger).

D. Schow.

Extract

of

første Kvartals Regnskab 1836,

for

det forenede Understøttelses-Selskab.

I n d t æ g t.	Sedler og Tegm.		Rede Solv.	
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
Beholdning fra forrige Aar, Restancer iberegnet	2508	59	5002	22
A. Ugentlige Indkomster for Ugebladets 48 ^{de} Aargang Nr. 1—13	590	58		
B. Renter af 6600 Rbdlr. Solv i Bank-Obligationer à 4 pCt. er 264 Rbdlr. Solv à 200 pCt.	264			
C. Laans Afbetaling i første Qvartal			1134	
D. Optaget Laan	1700			
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
	5063	21	6136	22

U d g i v t.	Sedler og Tegm.		Rede Solv.	
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
1. Pensioner for første Qvartal: til de sædvanlige Pensionister	793	72	150	
Pensionister for det Brockske Legat ...			44	
Dito for Caroline-Legatet			25	
2. Gratialer til 193 Medlemmer	2630			
3. Budenes Gratiale	170			
4. En Gave til et afskediget Buds trængende Familie	30			
5. Laan til 26 Medlemmer				4800
6. Nogle anviste Regninger	31	17		
7. Ugebladets Trykning med Papir	185			
8. Lønninger				400
Restancer af udstedte, ei endnu indfrieede Dvitteringer:				
	<u>S. og T.</u>	<u>R. Solv.</u>		
for Laan	96 Rb.	335 Rb.		
for Contingent	96 - 26 ß.		192	26
			335	
Saldo	1031	2	382	22
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
	5063	21	6136	22

Kjøbenhavn den 31te Marts 1836.

C. G. Primon.

Overensstemmende med den af Administrationen førte Control.

P. Friedenreich.

Bentley.

G. Schram.

M. Bengen.

Borger-Vennen.

Stte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 23.

Løverdagen den 4de Juni 1836.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Brykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Univerfitets = Bogtrykker.

Galileis Drøm.

(Af Engels: "Der Philosoph für die Welt.")

(Slutning.)

Disse Niddinger virke kun for at tilfredsstillte deres egne Lyster, om end Menneffesflægten derved synker i Fordærvelse. I deres Palladser spotte de Glemsdigheden, og nyde Livet i uophørlig Tummel! Den Retfrafne røve de ethvert Gode, endog det ædleste: Vren! See, hvor Folket andægtigt kaster sig i Støvet for dem! det samme Folk, som de bedrage og udplyndre! — Og du, Ulykkelige! som kun levede for Gud og for dit Kald; du, som aldrig

beherstkes af nogen anden Eidskfab end den renske og helligste: Attraa ester Sandhed; du, som bedre end nogen af hinc Præster tolkede Guds Almægt i Verdenssystemet som i Ormen; maa du nu endog undvære det Gneske, hvorefter du længes; det, som endog forundes Dyrene i Skoven og Fuglene i Lufsen: Friheden? — Hvilket Die vaager over Menneskenes Skjæbne? hvilken retsfærdig, uparstisk Haand uddeler Livets Goder? —

Saaledes vedblev jeg at klage, indtil jeg sov ind; og i Dremme syntes mig, at en ærværdig Olding traad hen til mit Leie. Han stod og betragtede mig med taust Velbehag, medens mit Die hvilede med Forundring paa hans dybsindige Pande og hans selvhvvide Lokker. — Endelig sagde han: Galilei! Alt hvad du nu lider, det lider du for at have forkyndt Sandheder, som jeg har lært dig; og den samme Overtro, som nu forfølger dig, vilde ogsaa forfølge mig, havde ikke Deden fært mig bort til den evige Frihed. — Du er Copernicus! raabte jeg; og førend han kunde svare mig, sluttede jeg ham i mine Arme. O Viviani! Blodets Slægtskab, som allerede Naturen selv stifter, er os kjærte; men hvor langt kjærere endnu er os Sjælens Slægtskab! Stærkere og elskeligere end selve Broderkærlighedens Baand ere Sandhedens Baand! Med

hvilke salige Auelser om en udvidet Virkefreds, en foreget Sjælskraft, en fri Meddelelse af alle Erkjendelsens Skatte, iler man den Ven imøde, som Wiisdommen ledsager! —

Oldingen omfavnede mig og sagde: See! jeg har igjen isert mig dette jordiske Dække, som tilforn indsluttede mig, og jeg vil allerede nu være dig, hvad jeg i Fremtiden skal være: din Veileder. Thi hisset, hvor den befriede Mand lever i utrættet Virksomhed, der er Hvilen kun Afverling i Arbeidet: Vor egen Grandskning over Guds uendelige Herlighed afbrydes kun ved den Underviisning, som vi give Dem, der siden gjennem Dødens Nat komme for at samles med os; — og jeg er den Første, som engang skal lede din Sjæl frem paa Erkjendelsens uendelige Bane. — Han førte mig ved Haanden til en dalende Sky, som bar os hen i det umaalelige Himmelum. Her, Viviani! saae jeg Maanen med dens Bjerger og Dale; jeg saae Melkeveiens, Pleiadernes, Orions Stjerner; jeg saae Solens Pletter og Jupiters Maaner: Alt, hvad jeg først havde seet her fra Jorden, det saae jeg hist bedre med uvæbnet Øie; jeg vandrede i Himmelummet, henrykt over mine Opdagelser, ligesom en Menneſteven her paa Jorden vandrer blandt sine spirende Velgjerninger. Over mœisomt gjennem-

grublet Time bar mig hist Lyksaligheds Frugt. Og derfor, Viviani! vil jeg aldrig, end ikke nu i min skjælvende Alderdom, ophøre at grandske efter Sandhed; thi for Den, som her har søgt den, fremblomstrer Glæde hiøset, overalt hvor han skuer hen: af hver stadfæstet Indsigt, af hver aabenbaret Hjemmelighed, af hver svindende Bildfarelse. — See! Alt dette følte jeg i hine salige Dieblikke; men ogsaa kun denne eneste Grindring: at jeg følte det, har jeg beholdt; thi min overvældede Sjæl kunde ikke fastholde nogen enkelt Nydelse i det Hav af Salighed, som omgav den.

Medens jeg saaledes saae og studsede og hensank i Følelsen af Hans Storhed, som har skabt alt Dette med Almagt og Wiisdom, og som opholder det med sin uendelige Kjærlighed, hørvede min Ledfagers Samtale mig til endnu høiere Tanker. — Dine Sandseres Grændser, sagde han, ere ikke Verdens, skjøndt en Søer af Sole straalers dig imøde gennem utænkkelige Afstande; utallige andre skinne i det uendelige Rum, ubemærket af dit Blik; og enhver Sol, som enhver Klode, der svæver omkring den, er beboet af tænkende Væsener. Overalt hvor Baner ere mulige, der rulle Himmellegerer frem; — overalt hvor Væsener kunne føle sig lykkelige, der leve Væsener. Ikke en Haandsbred Rum er bleven

tilovers i den umaalelige Verden, hvor Skaberens ikke har hensat Liv eller Stof til Liv; og gjennem hele denne tallose Mangfoldighed af Væsener hersker ufravigelig Orden; evige Love stemme Alt i den rene Samklang. For den u dødelige Mand er her i Evigheden uudgrundeligt Stof til Betragtning, en utømmelig Kilde til Salighed. — Dog! hvortil nytter det at jeg allerede nu siger dig Dette, Galilei? thi denne Salighed er dog ufattelig for en Mand, som, endnu lænket til en dødsfærdig Ledsager, ikke kan naae længere med sine Kræfter, end Ledsageren formaaer at udholde, og som neppe begynder at hæve sig over Støvet, førend den atter synker tilbage!

Bistnok, svarede jeg, er denne Salighed i hele dens guddommelige Fylde ufattelig for os paa Jorden; dog kunne vi ane dens Natur og Væsen. Thi hvilke Glæder giver ikke Viisdommen os allerede i dette jordiske Liv! hvor frydes ikke vor Mand, allerede i dette dødelige Legeme, naar det begynder at dages i Begrebernes Tusmørke, og den yndige Glands udbreder sig mere og mere, indtil omsider Erkjendelsens fulde Dagslys oprinder og viser det henrykte Die en ny og uendelig Skjønhed! — Du selv, Copernicus! som har skuet saa dybt ind i Guds Hemmeligheder, mindes du hiint Dieblif, da

den første dristige Tanke oprandt hos dig, og alle din Sjæls Kræfter kappedes om at fatte, danne og ordne den? mindes du, da nu Alt stod fuldendt i herlig Overeensstemmelse, med hvilken begejstret Kjærlighed du endnu engang overskuede dit Arbeid, og følte — at du var skabt i Guds Billed? — Jo! min Veileder! Ogsaa herneede er Wiisdommen rig paa himmelsk Glæde; og var den det ikke, hvorledes kunde vi da fra dens Skjød saa roligt see ned paa al Verdens Forfængelighed? —

Skyn, som bar os, var imidlertid sjunken tilbage mod Jorden, og mig syntes at den nu dalede ned over een af Rom's Heie. Verdens Hovedstad laae udbredt for os; men med dyb Foragt udstrakte jeg min Haand mod den, og sagde: De dremme sig store, de hovmodige Beboere af hine Palladser, fordi Purpur klæder dem, og Guld- og Sølvkar frembyde paa deres Tasler Europas og Indiens Kostbarheder. Men som Ornen seer ned paa Krybet, saaledes seer Wiismanden ned paa de Udsle; thi deres Sjæle ere fængslede; de naae ikke ud over det Blad, hvorved de hænge fast, medens den frie Wiismand bestiger sine Heider og overskuer Verden, eller hæver sig paa Tankens Vinger op til Gud og vandrer blandt Stjernerne. —

Medens jeg talede saaledes, Viviani! drog en heitidelig Alvorsfky hen over min Ledfagers Ansyn; han lod sin Arm synke ned fra min Skulder og fastede et truende Blik ind i min Sjæl. — Uværdige! udbød han, alt her paa Jorden har du følt himmelsk Glæde; dit Navn har du forherliget blandt alle Folkeslags Viismand; din Sjæls Kræfter har du styrket og forædlet til fri, mægtig, evig Fremfriden i Sandhedens Erkjendelse! Og nu, da Gud tilskikker dig Forsølgelse, nu da din Viisdom skal fremtræde i Gjerning, nu har du glemt Alt hvad Gud har skjænket Dig fremfor Andre, nu gaaer du i Rette med din Skaber! —

Jeg vaagnede, fandt mig nedstyrtet fra Himlens Herlighed i mit skumle Fængsel, og hængslede i Taarer. Da hævede jeg mit Hoved gjennem Mattens Merke, og sagde: O Gud! har jeg, som du fremkaldte af Intet, dædlet dine Veie? har støvet, som du gav Liv og Aand, regnet sig til Fortjeneste, hvad der var din Barmhertigheds Gaver? har den Uværdige, hvem du rakte mangen Draabe Salighed af dit eget Bæger, har han glemt din Naade og de Fortrin, du gav ham? — Slaae mit Hoved med Blindhed! lad mig aldrig mere høre Venfæls Stemme! lad mig ældes og vansmægte i dette Fængsel! Billig skal jeg bære det, taknemmelig for

de modtagne Belgjærninger og salig i Forventning om Fremtiden. —

Det var min hele Sjæl, Viviani! som jeg udgjød i denne Bøn. Men den Gud, der skabte mig til Salighed, hørte ikke den Mismodiges Klage, kun den Taknemmeliges villige Hengivenhed. Thi see! jeg lever fri her i Arcetri, og endnu idag har min Bøn ført mig ud blandt Baarens Blomster!” —

Han famlede efter sin Ledfagers Haand, for at trykke den; men Viviani greb hans, og førte den med sønlig Erbødighed til sine Læber.

E. Schow.

Borger-Vennen.

Oppte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 24.

Løvedagen den 11te Juni 1836.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Tobias Witt.

(Af Engels: "Der Philosoph für die Welt").

Tobias Witt var Borger i en lille Kjøbstæd og havde aldrig været langt borte fra sin Fødeby. Alligevel kjendte han mere til Verden end mangen Gen, der har sat sin Arvelod overstyr i Paris eller Neapel. Han fortalte gjerne Smaahistorier, som han havde samlet sig hist og her af egen Erfaring. Digterisk Værd havde de ikke Meget af, men des mere praktist, og det Mærkeligste ved dem var at

han altid fortalte dem parviis, saa at to og to herte sammen.

Engang kom Een af hans yngre Venner, Hr. Till, og begyndte at rose ham for hans Klogskab. — "Saa?" sagde den gamle Witt og smilede, "er jeg virkelig saa klog?"

Alle Folk sige det, Hr. Witt! Og, da jeg ogsaa gjerne vilde være det —

Ih nu! det er en let Sag at blive det, Hr. Till! Han behøver kun at give noie Agt paa Narrene, hvorledes de bære dem ad.

Hvorledes? — Narrene? —

Ja vist, Hr. Till! — og saa maa han bære sig anderledes ad end de. —

Haa — for Exempel?

For Exempel: her levede i min Ungdom en gammel Regnemester, en vinder, gnaven lille Mand ved Navn Beit. Han gik altid og mumlede ved sig selv og taledede aldrig til noget Menneske. — Og at see Nogen lige i Dinene, det gjorde han endnu mindre; altid stirrede han merk og taus ned for sig. — Hvad mener han vel, Hr. Till! at Folk kaldte denne Mand?

Maaskee — en dybsindig Tænkter? —

Jo paa det Lav! — en Nar kaldte de ham. — Sm! tænkte jeg ved mig selv — thi denne Titel

huede mig ikke — som Hr. Beit skal man ikke bære sig ad. Altid at see ned for sig, det duer ikke; see du kun Folk lige i Dinene! — eller at tale med sig selv; nei fy! tal du heller med Andre! Naa hvad synes ham, Hr. Till! havde jeg ikke Ret?

Jo, ganske vist!

Nei — saa ganske havde jeg det dog ikke. Thi paa samme Tid løb en anden Mand omkring her i Byen; det var Dandssemesteren Hr. Glink. Han gloede alle Folk lige i Ansigtet og sladrede langt og bredt med Enhver, som vilde høre ham. — Og Denne, Hr. Till! hvad mener han vel at Folk kaldte ham?

— En lystig Fyr?

— Ja noget nær — ham kaldte de ogsaa en Nar. — Hm! det er leierligt nok, tænkte jeg. Hvorledes skal du da bære dig ad, for at kaldes klog? — Sverken ganske som Hr. Beit, eller ganske som Hr. Glink. Først seer du Folk smukt lige i Dinene som den Gue, og derpaa seer du betænksomt ned for dig selv, som den Anden. Først taler du høit med Folk, som Hr. Glink! og derpaa taler du i Stilhed med dig selv, som Hr. Beit. —

Seer han, Hr. Till! saaledes har jeg baaret mig ad; der har han hele Hemmeligheden. —

En anden Gang medte ham en ung Kjøbmand, Sr. Plau, der begyndte at klage over sine Uheld. Griff Mod, sagde den gamle Witt, og rystede hans Haand, han maa søge Lykken, Sr. Plau, overalt maa han være paa Færde efter den. —

Uk! det har jeg nu saa længe været, men hvad hjælper det? — Saa kommer mig een Streg i Regningen, saa en anden. Herefter vil jeg heller lægge Hænderne i Skjedet og blive fra Jlden, for ikke at svie dem.

Nei vist ikke, Sr. Plau! vist ikke! søge Lykken skal han; men han skal passe, hvorledes han holder Hovedet.

Svad vil det sige? — hvorledes jeg holder Hovedet? —

Det skal jeg forklare ham: Dengang min Nabo byggede sit Huus, laae hele Gaden fuld af Tømmer og Muurstéen; og saa kom vor Borgemeester, Sr. Trik, som dengang endnu var en ganske ung Raadmand, spadserende. Han holdt Nakken stivt tilbage og Næsen opad Skyerne til, og kom usovvarende ind imellem Tømmeret; plump! — der laae han og havde bruffet sit Been; — det er deraf han halter endnu. — Svad vil nu vel dette sige, kjære Sr. Plau!

Naar — den gamle Lærdom: du skal ikke stifte
Næsen for høit i Veiret —

Rigtig — men heller ikke for lavt! — Thi
kort efter kom en Anden samme Veie: det var Nis-
poeten: Hr. Schalk. Enten det nu var Vers,
eller Creditorer, der løb ham om i Hovedet, — nok
er det: han sneeg sig ganske tungsindig forbi Kranen,
og stirrede paa Brostene som om han skulde synke
igjennem dem. — Knak! — der brast Rebet, og Bjel-
ken dumpede ned lige for hans Fødder. — Stakten
besvimeede af Angst, fik en Feber paa Halsen og
maatte længe holde Sengen. — Seer han nu hvad
jeg mener, Hr. Plau! — hvorledes man skal holde
Hovedet? —

De mener vel: saa omtrent midtveis imellem
begge. —

Ja vist: Man skal hverken see alt for dristigt
op i Skyerne, eller alt for ængsteligt ned for sine
Fødder. — Naar man sindigt bruger sine Dine, og
seer baade op og ned og til begge Siderne, saa
kommer man nok frem i Verden, og Ulykken faaer
ikke saa let Bugt med Gen. —

En anden Gang fik Hr. Witt et Besøg af en
ung Begynder, Hr. Wills, som vilde laane Penge
af ham til en lille Handel, han havde for. — Stort
vil ikke komme ud deraf, sagde han, det seer jeg

forud; men det leber mig saa godt som lige i Hænderne, saa synes mig dog, jeg vil tage det med. —

Den Tale smagte ikke den gamle Witt. —
Dg hvormeget mener han vel at han behøver dertil, Hr. Wills? —

Na, ikke Stort, en Bagatel: et Hundrede Daler omtrent.

Ikke Mere? — Godt! dem skal han faae. —
Dg, for at han kan see, at jeg mener ham det godt, saa vil jeg ovenikjøbet forcære ham Noget, som er sine Tusinde Rigsdaler værd mellem Bredre; han kan blive en rig Mand derved.

Svorledes? kjære Hr. Witt! forcære mig? —

Ja, det er ikke Andet end en lille Historie, jeg vil fortælle ham:

I min Ungdom havde jeg her en Viinhandler til Nabo, en snurrig Mand, som heed Grell. Han havde vænnet sig til et Mundheld, som jog ham fra Huus og Gaard.

Det var meget! — hvad var det for et Mundheld?

Naar man engang spurgte ham: Svorledes gaaer det, Hr. Grell? hvormeget har De vel tjent ved den Handel? — saa svarede han: Na, ikke Stort, en Bagatel, Et Halvhundrede Daler

omtrent, hvad er det? — Eller, naar man en anden Gang sagde til ham: Naa, Hr. Grell! De har jo ogsaa tabt ved den Bankerot? saa svarede han: Na hvad! det er ikke værd at tale om — Lapperi! — en Femhundrede Daler! — Manden sad luunt inden Vægge; men, som sagt, det fordomte Mundheld jog ham fra Huus og Gaard; han maatte sælge Rub og Stub, og kom tilsidst under Fattigvæsenet. — Hvor mange Penge var det, han vilde have, Hr. Wills? —

Jeg? — det — det var Hundrede Rigsdaler, jeg bad om, Hr. Witt!

Rigtig! min Sukommelse begynder at slaae mig feil. — Men der var min Nabo paa den anden Side: Kornhandleren Hr. Tømm. Han havde ogsaa et Mundheld, og med det byggede han hele den store Gaard der med Sidefløie og Pakhuus.

Er det muligt? — Det Mundheld gad jeg kjende!

Naar man engang spurgte ham: Hvor gaaer det, Hr. Tømm? hvormeget har De vel fortjent ved den Handel? saa svarede han: Mange Penge! — og man kunde see, at Hjertet hoppede ham i Livet af Glæde — hele Hundrede Rigsdaler! — Eller, naar man en anden Gang sagde til ham: hvad feiler Dem, Hr. Tømm? hvorfor

saa vranten? — saa svarede han: Ak! jeg har tabt mange Penge, en stor Sum: hele Halvhundrede Rigsdaler! — Manden havde begyndt smaat; men, som sagt, hele den store Gaard der med Sidefløie og Pakhuus, den byggede han op. — Naar, Hr. Witts! hvilken Talemaade huer ham nu bedst? —

Den sidste! naturligtvis!

Imidlertid — saa ganske var denne Hr. Tomm dog ikke efter mit Hoved. Thi, naar han gav Noget til de Fattige, eller til Dyrighedens Brug, saa sagde han ogsaa: Mange Penge! — og da, synes mig, skulde han hellere talet som min anden Nabo, Hr. Grell. — Jeg, som boede midt imellem begge Talemaaderne, jeg skrev mig dem begge bag Dret; og saa taler jeg nu, efter Tid og Leilighed, enten som Hr. Grell, eller som Hr. Tomm. —

Nei! — jeg for min Deel holder mig til Hr. Tomms Talemaade. Gaarden der med Pakhuset den stikker mig i Dinene. —

Altsaa — han vilde have —

Mange Penge, en stor Sum, kjære Hr. Witt! hele Hundrede Rigsdaler!

Det var ret, Hr. Witts! han kommer efter det. Seer han? Naar man laaner af en Ven, saa skal man tale som Hr. Tomm; og, naar man hjælper en Ven, saa skal man tale som Hr. Grell. —

L. Schow.

Borger - Vennen.

Stte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 25.

Leverdagen den 18de Juni 1836.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Malerierne.

(Starkes Gem. u. Erzähl. 3 Saml.).

Andet Malerie.

Medens i Vilsted Godmodighed og stille Oprigtighed, saaledes som vi tilforn have seet den skildret, taledes og herte til, satte Kammerraad Wahlheim i Staden sig til med Varme at skrive til en Ven. Den, hvem min Præst i nogen Maade behagede, vil det formodentligen ikke være ubehageligt, lidt nærmere at lære at kjende denne hans nye Ven, af hvem han haabede mangen Næring for sit uskyldige

Lysthaverie, mangen Glæde for sit ærlige Hjerte. Da Wahlheims Naade at tænke og fele paa synes mig temmelig umiskjendelig at udtale sig i hans Brev, saa meddeles jeg dette her ordret.

Dyrebare Ven!

I næsten 2 Maaneder har De intet hørt fra mig; det er vist nok imod vor Aftale; men stedse har man ogsaa ladet Dette og Hiint, Kjærlighed for Exempel, gjælde som Udskjyldning for Forsømmelighed i at skrive. Beskjæftigelse med Kunsten skulde vel have lige Rettigheder; den er jo et Slags Kjærlighed, og fordetmeste dens Foster. De vide altsaa, at jeg i den Tid, i hvilken De intet hørte fra mig, har malet i alle mine Fritimer, og malet med stor Inderlighed. De opdyngede Forretninger efter min Tiltrædelse til mit Embede lode mig længe ei komme dertil; saa meget varmere, saa meget mere med min hele Sjæl var jeg siden derved; eller rettere, jeg maatte male; intet vilde have været istand til at læsrive mig derfra, havde jeg ogsaa ved Arbeide om Natten skullet tiltvinge mig nogle Timer om Dagen dertil. Aldrig har jeg arbeidet med saadan Begeistring, med saadant Sværmerie, kunde jeg sige; og aldrig har jeg dog saa stærkt felet min Afmagt. Maaskee fatter De

deraf en god Fordom om mit Arbeid, efterdi det nu
 eengang er al jordisk Fuldkommenheds Lod, fornem-
 meligt at godtgjøre sig ved den Overbeviisning, at
 endnu saare Meget staaer over den, og efterdi Kunst-
 nerens Svaghed just i hans lykkeligste Dieblikke er
 ham meest følelig. Af saadanne lykkelige Dieblikke,
 i hvilke Følelsen af de i hans Indre levende aandige
 Billeders Overmagt over det grove og døde Middell,
 hvorved han skal fremstille dem, næsten ængstende
 og trykkende griber ham, og i hvilke hans heftige
 Kjærlighed stræber efter at faae det Synlige og
 Hørlige til ret inderligen at slutte sig til det Tænkte,
 men ligesaa meget frygter for, at det ei nok eller
 ganske vil worde eet dermed, har jeg nu havt flere.
 Imidlertid medbringe De ikke derfor, naar De en-
 gang, i Følge Deres Løfte, besøger mig, til Beskuelsen
 af mit Malerie en alt for høit spændt Forventning!
 Som sagt, jeg har aldrig stærkere følt mig hindret
 ved Grændserne for Maleriet overhovedet og den af
 mig valgte Miniatur i Særdeleshed, end da jeg i et
 faa meget formindsket Billede vilde fremstille den
 meest talende Uskyldighed, den stille Oprigtighed,
 den rene Hjerterensgodhed, kort det huldeste, i sig
 selv roeligste og gladeste Væsen, som jeg nogenstunde
 troede at see fremstraale af skønne Dine, smile fra
 yndige Kinder og Læber, herske paa den muntreste

Haande, og lege i de blondeste Lokker. Ja vist nok vilde. Jeg har malet, som man maa male; og hvad jeg frembragte, er dog kun blevet en Skygge af det, som jeg havde seet, og som jeg tænkte.

Men De forstaaer mig ikke; jeg maa da fortælle. Vi nede her for en sex Uger siden et høist rørende Skuespil. Vor Hertugs Sen holdt sit høitidelige Indtog med sin gode, unge Gemalinde. Da Siden til Indtoget alt længe forud havde været bekjendt, saa havde Stadens Indvaanere, afdeelte efter Stand, Alder og Kjøen, og Folk fra de nærmeste Landsbyer truffet alleslags Indretninger til Deres Modtagelse, og med godmodig Glæde efter Deres Gyne og Smag foranstaltet mangfoldige Hilsener, Optoge og Zirater. Blomster glimrede, grønne Dviste raslede, Baand flagrede, Krandsse vaiede, spidse Støtter ragede i Veiret, Uerporte prunkede hist og her. Feskdagen var munter og klar, og dens Høitidelighed i Sandhed rørende og velgjerende. Menneketallet i Staden var ved de Mængder, som ei alene fra Naboestædet, men selv fra fjernere Stæder og Landsbyer, strømmede til, langt mere end fordoblet. Fra den tidlige Morgen af belggede en Brimmel af Beskuende og Ventende i Hovedgaderne op og ned. Heelt pyntede, halv pyntede og upyntede, men som alle fra den fornemste Dame

til den fattigste Gaandværker kun ved Papiirs Skrøller i Gaaret og andre Tilberedelser forkyndte, hvad de vare til Sinds endnu at gjøre af sig, trængte sig frem imellem hverandre. Hoppende Børn, raske unge Mennesker, frybende Oldinger, i hverandre indviklede Rækker, imellem hvilke forvirrede Gaarskjærere, jagne fra Vebredelser til Vebredelser, hostende trængte sig frem i deres Ansigts Svøb, stadselige og simple Ryttere og nye og gamle Vogne bevægede sig og hindrede hverandre i de meest braagede Grupper, og med den tiltagende Dag tiltog Brimmelen. Men, da endeligen, — indhentede af en uoverseelig Række af forskjelligten ordnede, pyntede og bekrandsede Gilsende, af smilende Dreng, af den fineste, qvindelige Ufskyldighed, af blomstrende Gomsruer, af velklædte unge og gamle Borgere, af agtbare Landsbyefolk paa deres ædle Dyr, og af rigere Ynglinge og Mænd, der glimrede paa smysfende Gangere i smagfuld Pragt, — de kjære længselfuldt Ventede kom i alvorlig Heitidelighed, hædrede her med jublende Sange, der med bølgende Skyer af udstræede Blomsterblade, og overalt med den glade Surren af klingende Musik, da ydede den lange Gade, der overalt og især ved Boutiquerne, imellem hvilke Toget bevægede sig, var opfyldt af uafbrudte Rækker, et meget fysselfættende Skue.

Med min hele Sjæl overlod jeg mig ved disse den festligholdte Dags Optrin til stille Betragtninger over Tyrsternes skjæbne Lod, til hvis glædelige Modtagelse Armoden skjuler sin Mangel med Blomster, og Alt samler sig til glædefuld Velkomst, til Duster og Velsignelser, og tabte mig gierne i den sæde Forestilling om den fredelige Lykke, som hersker der, hvor Borgerne og deres Regenter med barnligt og forældreligt Sind slutte sig til hinanden, og ved tro og glad Udværelse af deres gjensidige Pligter forkynde hinanden deres Kjærlighed. De maa dog ikke troe, at jeg var i den Tilstand af Overspændthed, hvori Alt viser sig for os anderledes end det virkeligen er, og i hvilken det Jordiske forvandler sig for os til noget Himmelskt, en munter Dreng til en Genius, og en smuk Pige til noget mere end en smuk Pige. O nei; min Følelse var oplivet, men ei bestukket; og jeg havde Besindelse nok til ikke at skuffe mig selv i Henseende til en ung Ekjønhed, om hvem De strax skal høre mere, og ikke at see i Hende noget Hviere end jeg saae.

Alt en ung Mand, der, efter at have faaet et Embede, med hvilket han føler sig tilfreds, undertiden allerede tænkte paa en Kone, let har Modtagelighed for qvindelig Ynde, er noget meget sædvanligt; men det var i Sandhed intet sædvanligt,

hvad der med en henrykkende Gysen, som var nærmest beslægtet med Bemød, gennemtrængte mig, da jeg engang saae mig om, og blev en yndig Pige vaer, der rank hævede sig op over Mængden, og, simpelt og hyldklædt, men udmærket fremfor mange Andre ved et lillafarvet Silkehalsklæde, der tilhyllede hendes Bryst, stod i Trængselen i Nærheden af mig. Mit Hjerte bankede ved Synet af hende, som var jeg pludseligen hentryllet i en alvorlig Stilling, i hvilken det skulde afgjeres med min hele Stjebne; og det var mig, som tilraabte Nogen mig: "Dette Udtryk af Aand og Hjerte paa eet af de meest indtagende Ansigter, der nogensinde overraskede dig, opnaaer det Ideal af din Kjærlighed, som ofte i saliggjørende Dremme og Duster svævede for dit Sjel; men ak! ogsaa dette Syn, som du nu har, bliver dig maaskee for stedse kun — Ideal." De havde maattet være i mit Sted, min Ven! for at finde Alt dette blot passende med det, som jeg saae.

De blaaeste blaae Dine, som nogensinde lyste for mig, og tilsmilede mig venligen, da jeg truffen blev dem vaer, og sænkede sig, ved min længere Beskuelse, ydmygeligen atter ned; Læber, som Hendes, vilde jeg give Overtalelsen, og Kinder, som den Blomstrendes Kinder i Trængselen redmede, vilde jeg give Ungdommen, hvis jeg nogentid vovede

at male denne. Ufordærvet Forstand og aldrig for-
 merket Gladsind syntes at oplyse hendes Pande lige
 til de fine Dienbryn; og af alle hendes Træk taledes
 idel Godhed, der ikke er sig selv sit høie Værd
 bevidst, saa umiskjendeligen, at jeg, dersom Dyder
 kunde antage Skikkelser, øieblikkeligen vilde have
 udraabt: "See der Veskedenheden." At jeg, som
 uvilkaarligen henreven, tilbød den Gulde min bedre
 Plads, det forstaaer sig. Nei, sagde hun med
 ubeskrivelig Mildhed, det vilde jo være ubilligt af
 mig; ogsaa kan jeg her ret godt see Alt.

(Fortsættes).

N. L. Nielsen.

Borger-Vennen.

Stte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 26.

Leverdagen den 25de Juni 1836.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Maleriene.

(Starkes Gem. u. Erzähl. 3 Saml.).

(Fortsættelse).

Men jeg traad med indstændig Ven tilbage, og hun maatte undseelig eftergivende indtage mit Sted, i det jeg stillede mig saaledes, at jeg kunde vederspøge mig ved hendes Ansigts ædle Omrids fra Siden af, og, naar hun dreiede sig en Smule, ved hendes hele ædle Masyn. Ven! endnu i dette Dreblik svæver mangen en Skjønhed, som denne eller hiin store Mester malede i sin henrykkelsesfuldste Strydetime, om det end er flere Aar siden jeg

beundrede den, saa levende for min Iudbildningskraft, at jeg ved enhver Efterligning strax skulde kunne angive, hvad der kunde være forfeilet; men, i Sandhed! om jeg end, min Kjærlighed til Kunsten uagtet, ikke længere kan gjere mig selv Raphaels Skikkelser og Guidos Hoveder nærværende, vil denne Pige dog staae for min Sjæl, og min Sjæl nyde Gjenstinneth af de rene, blide Følelser i alle hendes Gebærder. Thi just hiint Gjenstinneth var det, der i den korte Tid, i hvilken jeg stod ved Siden af hende, gjorde hende langt skjønnere, end hun var ved hendes ungdommelige Skjønhed.

En guulhaaret Dreng, der i Trængselen maa være kommen fra sine Ledfagere og stod lige foran os, raabte: o vee! jeg kan slet intet see. Venlig drog hun ham til sig, sigende: "Nu javist, Du skal ogsaa see," og holdt ham længe og med stort Besvær oplestet. Da derpaa de unge Piger, hvidklædte og prydede med rosenfarvede Baand og Myrtekrandsse, vandrede frem, hang jeg mere ved hende, hvilket Indtryk dette vilde gjere paa hende, end ved det heitidelige Tog. Hun syntes meget alvorlig, og, da af den Række, som i Ferstningen syntes saa lang, de sidste Par nærmede sig, vidstede hun i Hast Taarer af sine Øine. Om hun rertes ved den samme Tanke, der greb mig: "saaledes er det, Ungdommen, skjøn

og glæderig, forgaaer; hvor syntes den saa lang, hvor ilede den hurtig forbi!" eller om den almindelige Udgydelse af Kjærlighed til Fyrsten rørte hende, det veed jeg ikke. Men det veed jeg, at hun ved disse Taarer blev mig langt dyrebare, og at jeg fra nu af næsten ufravendt beskuede hende med den bange Frygt, at jeg skulde tabe hende af Dine.

Alt! og jeg tabte hende dog. Ledfagerne til Hest gjorde, for at skaffe et Par Ussendinge fra Kjøbmandskabet Wei hen til de Nyreformæledees Bogu, en uventet Vending, hvis Marsag og Hensigt man ei strax begreb, og ved hvilken just paa vor Plads Tilskuerne joges fra hverandre. Jeg saae endnu, hvorledes den Gode iilsomst søgte at redde Drengen, som hun havde taget sig af; men i samme Dieblisk blev et Menneske tæt foran mig formedelst Trængselen kastet til Jorden, og kom i Fare for at nedtrædes af Hestene. Jeg sprang til, for at yde ham den Hjælp, hvilken han lykkeligviis ei behøvede; thi, i det jeg vilde reise ham op, indtog de Ridende igjen deres Plads; den forrige Orden bragtes igjen istand; Tilskuerne strømmede tilbage til Geledeerne; og see, jeg havde faaet idel nye Naboer, iblandt hvilke, desværre! min Skjonne ei var.

Alt jeg saalidet kunde blive paa min Plads, som om Jorden havde brændt under mig, behøver

jeg neppe at sige Dem. Det medtog flere Minutter, at snoe mig igjennem den i hinanden sammenpressede Skare af Menneſker, og at vinde hen til den noget friere Deel af Gaden tæt ved Husene. Imidlertid var den Gulde forsvunden. Jeg saae mig allevegne omkring, speidede fra en hei Bænk udenfor en Der til alle Sider, løb op og ned ad den sammentrængte Række, og gjorde Alt forgjeves, formodentligen fordi det ei faldt mig ind, at see op til Vinduerne i Husene, i eet af hvilke hun kunde have fundet en endnu ubesat lille Plads. Mig forekom det, som var mig et Gode, jeg længe havde besiddet, berøvet; og, eftersom det skjønne Tog fjernede sig mere og mere, og efterhaanden uddrog sig Diet, kunde jeg ei tænke Mindet end hvor hurtigen hærnedede de skjønne Tilſyneladelser forsvinde.

Jeg fandt imidlertid den Uforglemmelige igjen, for atter for stedse at miste hende. Endnu flere Timer, efterat de Imedegangne vare ankomne paa Slottet, vandrede Utallige, Fremmede og Byensfolk, op og ned ad Gaderne. Det faldt mig ind: "Hvad om hun paa Torvet beskuede den store Ureſport, Støtterne og de øvrige Zivater?" og jeg havde ikke taget feil. Jeg ilede derhen, og alt langt borte kunde jeg kjende hende, ved Siden af en mig ubekjendt Pige, paa den hvide Kjole og det lilla-

farvede Halsklæde, og felte ved den Beslutning, at nærme mig hende, en Ængstelighed, saadan som Spilleren feler den, naar han begynder at løfte det vovelige Raart, der afgjør det med hans hele Formue. Med hvert Skridt blev min Gang mere ængstelig og ulige, og mit Hjerte bankede heftigere, fordi jeg meente, hun kunde paasee mig min Hensigt at blive bemærket af hende.

Med Ærbødighed hilsende jeg hende, og hun gjengjældte min Hilsen saa venlig, saa opmærksom, med en saa tydelig Tilkjendegivelse af Tak for min forrige ringe Høflighed, at den Tanke ieblikkligen opstod hos mig: "du Kjære! du seer jo ud, som om du kunde være mig god." Først, da jeg var langt forbi hende, var det, at jeg, indtil da tilbageholdt af Ærefrygt, vovede igjen at see mig om, og først, da jeg troede mig tilstrækkeligen bortfjernet, til ikke at vække end mindste Skin af Ubefædenhed, vendte jeg mig om, og veg ikke af Stedet, og saae kun hende, eller rettere sagt kun den hvide Kjole og det lilla farvede Halsklæde. Saaledes stod jeg længe nok til vel endnu tigange at have kunnet gaae forbi hende. Dertil tilskyndte mig ogsaa stedse min Tilbøielighed; og altid holdt mig Frygten for at fornærme hende og en anden Ærelse fast paa min Plads. Jeg felte mig nemlig over hendes venlige

Hilsen saa fornøiet, som jeg i lang Tid ei havde været. Ved denne indre Tilfredsstillelse vilde jeg glæde mig som ved en Skat. Hvo veed, sagde jeg til mig selv, om jeg ikke ved Gjentagelsen af min Gang kunde miste denne Skat? Maaſkee lagde hun da ei Mærke til mig, eller anſaae mig for paa- trængende, og takkede mig koldt, og jeg havde forspildt mig den, som naar i Folketagnet den begjærlige Skattegraver, ved at forhaste sig, griber Kul iſtedetfor Guld.

Endeligen troede jeg mig besluttet til at følge, ikke mine Betænklichkeiten, men min Tilbøielighed, da en Tjener iilsom nærmede sig mig, og med de Ord, "jeg har allerede ſøgt Dem i Deres Huus," kaldte mig til Hertugen, som ønskede ſtrar at tale med mig. Jeg maatte afſted; hvert Dieblif gjorde mig mit Hjerte tungere; hvert Skridt var et Skridt længere fra hende; hvert nyt Tilbageblif viſte mig hende dunklere og ſtedſe dunklere; og, da jeg, hvor Veien gaaer til Slottet, ſidſte Gang ſaae ned ad Gaden, kunde jeg neppe endnu kjende den hvide Kjole og det lillaſarvede Tørklæde; enhver anden end jeg ſkulde ei mere have kunnet ſkjelne det. En haſtigen vovet Bevægelse om Hjernet, og mit elſkelige Syn var forſvundet, af forſvundet uden Udſigt til noget andet Gjenſyn end til Gjenſynet i vemodig

Grindring og paa Portraitet, hvilket jeg i Gaar med Varme, men, som De veed, ei ganske til min Tilfredshed, har fuldendt. Thi vistnok til at fremstille et smukt Ansigt blot som Ansigt, dertil har Kunstneren Middel i Hænde: han har til det klareste Die et fint Blaas, til de meest blomstrende Kinder et friskt Rødt og til de fineste Træk en Pensel; men Intet, hvorved han ganske efter sit Ønske skulde kunne i Farve og Pensel opfatte og fastholde det Liv, som bevæger sig paa disse Indigheder, den Sjæl, som taler ud af dem, det sædelige Værd, der besjeler dem, og derfra paaaande sit Arbeide det. Mig idetmindste paakom altid, saaatidt jeg stræbte derefter, en ubehagelig Fornemmelse, saare lig den, naar man med forfrosne Hænder forsøger at gribe og omspænde Noget, og trods den bedste Villie ikke formaaer det.

Kjendeligt er mit Malerie imidlertid blevet. Jeg vil derfor ogsaa, hvad jeg hidtil af en vis Grille aldrig gjorde, vise enhver Nysgjerrig det; Maa skee træffer jeg dog endeligen Een, som kan paavise mig dets Urbillede. Ak! men maa skee ogsaa ikke. Der vare jo hiin Dag saamange Fjerntboende i vor Stad; hvo veed, i hvilken lille Kjøbsted eller Flekke langt herfra hun gaaer sin stille Gang, og i en snæver Kreds udgyder Bløder, blomstrer

for en mig ubekjendt Lykkelig, og ligesaa lidt veed, at her en Mand sukker for hende, som en skøn Stjerne paa Himlen veed det, i hvor hei Grad den sysselsætter en Stjernefiger.

Jeg vilde gjerne endnu sladre ret Meget med Dem derom, som jeg ogsaa formodentligen vil komme til at gjere herefter; men Middagstiden nærmer sig, og jeg har for i Dag lovet en brav Præst i Vilsted, en nærliggende Landsbys, et Besøg. Denne Mand har paa forskjellige Steder, og endnu sidst i Gaar hos sin Slægtning, Hofraad Linz, med hvem jeg havde noget at tale, ved de faa Samtaler, jeg har havt med ham, i en ubeskrivelig hei Grad indtaget mig for sig.

(Fortsættes).

M. L. Nissen.

Borger-Vennen.

Stte og Tyrgethvende Aargang.

Nr. 27.

Løverdagen den 2^{den} Juli 1836.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Maleriene.

(Starkes Gem. u. Erzähl. 3 Saml.).

(Fortsættelse).

Naar man undertiden er iblandt Folk, hvis Ud-
vortes saa aldeles ikke stemmer overeens med deres
Indvortes, der see naragtige ud, og tænke paa
noget høist Alvorligt, — eengang ovenpaa den anden
sukke: "ak Gud!" og; naar man spørger dem, hvad
der fattes dem, svare med et koldt "Intet" eller lee
Gen op i Dinene; saa længes man efter et Menneske,
der viser sig som han er, og taler, som han mener
det, og hvem Alt kommer fra Hjertet. En saadan

har jeg truffet i min Præstemand. Saa megen Nabenhjertighed, saa megen godmodig Hjertelighed, — og Hjertelighed trænger jeg jo til nu mere end nogensinde — saa megen sund Forstand med saa meget Særegent er i lang Tid ei forekommet mig. Og hans Giendommelighed selv slutter sig besynderligen nok til min Emule Kunstfjærlighed. Han herer nemlig til det Slags Mennesker, som jeg altid har gjort meget af, fordi de med mangen Svaghed og Jndskrænkethed i Almindelighed forene megen Varme og Virksomhed, til disse levende Historier over deres Slægt fra de ældste Tider af. Formedelt denne Kjærlighed til alle sin Slægts Stalbrødre sætter han saa høi Priis paa Slægtsmalerier og paa sin Samling af Saadanne, at jeg i Gaar saae ham glæde sig over et Par gamle Portraiter, han havde erobret, som et Barm over en Julegave. Malere nyde derfor hans fortrinligste Heiagtelse, som han da, saasnart han hørte at jeg malede, paa hans besynderligen fjærlige og Kjærlighed vækkende Maade bevidnede mig.

Selv hans Burdering af forrige Aarhundreder, især Luthers Tidsalder, som han langt foretrækker for vores, fordi der, efter hans Mening, da herskede mere Kraft og Liv og Fyrighed for det Sande og Gode end nu, lover mig Underholdning og Belærelse.

Sin Burdering er vistnok overdreven, og forleder ham vel undertiden til en eensidig Bedømmelse af det Nærværende. Men har ikke fordetmeste Forestillingen om det forhenværende Bedre sit Udspring fra varm Længsel efter det Bedre, og altsaa fra en reen Kilde? ere ikke Dremme om en tilfredsstillende Forbigangenhed Mennesket naturlige? har ikke enhver Dødelig havt sit Paradiis og ethvert Land sin gyldne Tidsalder? Skulde jeg da ikke hos en værdig, ikke knarvoren og dadlesyg, Mand overbære med en Smule Bildfarelse i Henseende til Fortidens Herlighed?

Kort, denne Præst er min Mand, og jeg har i Sinde at slutte mig ret fast til ham. De kjender min lille Samling af Portraiter af saadanne Mennesker, hvis Ansigter udmærke sig ved nogetsomhelst Tiltrækkende. I denne Samling maa jeg fremfor mange Andre have denne Redelige, hvis indtagende Masyn fængsler ved saa talende Giendommelighed. Og saa vil jeg da, efter hans sagte yttrede Ønske, male hans Kone med. Mine Indkomster have ei tilladt mig at lade os male, sagde han, og jeg har derover alt stundom havt min Sorg. Fra denne Sorg vil jeg befrie dig, ærlige Mand! og dit sjelfulde Ansigt tænker jeg ogsaa at skulle træffe. I

mit næste Brev hører De sandsynligviis mere om ham. Og nu lev vel!

Malerierne.

Tredie Malerie.

Middagen var forbi, og den brave Bildstedske Præst med sin Hustru og Datter reiste sig fra det simple Maaltid og trohjertige Samtale, hvis Gjens- stand den vigtige Silvært for hans Portraitsamling havde været, og den syge Piges Befindende, som hun endnu kort før Bordet havde besøgt. Skulde den endnu ikke være Get? begyndte han, og saae paa sit Lommeuhr. Det er igjen ikke rigtigt; den maa være meget mere. Paa de nye flade Uhre kan man dog slet ikke forlade sig; jeg vilde ønske, at jeg havde den gamle, tykke endnu; men saaledes seer man nutildags fordetmeste kun paa det Udvortes i Henseende til det, man gjer, og i Henseende til det, hvad man iserer sig og klæder sig i. Du smiler, kjære Kone! er det da ikke sandt? Gaae da ikke Mange i prægtige Klæder og med alskens Ting, som funkle og skinne, og hedde Guld og Sølvs — aa, ja, der er da ogsaa Guld og Sølvs deriblandt — og i Flitterstads, hos hvilke det er med Skjorten heelt daarligt bestilt? Da iagttog de Gamle det

bedre; hvad der glindsede paa dem, var ægte; de bare simple Kjoler, men havde fine Skjorter, der vare hele. Deres Uhr var simple, men gif; de nye see smukt ud, men gaae ikke.

Konen. Men Du byttede dig jo just denne til for den gamle, som ikke gif godt.

Præsten. Rigtignok gif den ikke godt; den gif for hurtigt; men man kunde dog rette sig derefter, fordi den gif eens. Men nutildags gives der saa Uhr og saa Sjele, som gaae eens. Hvad nytter et Uhr til, som sjeldent gaaer ret, men snart gaaer for langsomt, snart for hurtigt. Endnu i Gaar har jeg stillet det efter Solen, og nu er det allerede igjen tilbage. — Du vilde endnu gaae bort, kjære Datter! ferend vor Gjest kommer; det skulde Du da strax gjøre.

Sophie. Ja, gode Fader! Hanne gjør Regning paa, at jeg endnu engang kommer til hende, som jeg i Morges tidligt lovede hende. Hun skal tage sin Medicin lidt over Get; derfor vil hun gjerne see mig hos sig. Hun siger det saa tidt, at hun glæder sig saa hjerteligen derover, naar een af os kommer; vi kunne, siger hun, bedst indgyde hende Mod, og gjøre hende det ret troeligt, at Medicinen vil hjælpe hende.

Præsten. Ret saa, min Datter! Syge maa man besøge og trøste; jeg skal i Aften endnu engang see til hende, hvorledes hun har det. Gaae i Guds Navn, kjære Barn! og vær her, dersom det er ligesaa godt med hende, som da jeg var der, snart igjen, da vi faae Besøg!

Sophie. Al. 2 vilde Deres Gjest jo være her? Meget længere skal jeg heller ikke blive borte.

Præsten. Godt, min Sophie! det er dog saaledes, det sømmer sig. Kammerraad Bahlheim er en herlig Mand, af gammel Redelighed, og en Maler; man maa dog vise ham Agtelse, da han endogsaa vil have den Godhed at male mig og min Moder, og — (han betragter hende en liden Stund med inderlig Fornoielse) han er saa artig; dersom Du er tilstede, hvem veed, maaskee maler han ogsaa Dig. Det vilde være mig en Glæde.

Med søde, milde Ord, med Gebærder, af hvilke Agtelse og Kjærlighed taledes, og med Skridt, hvis Hurtighed viste hendes skjønne Utaalmodighed for at trøste en Lidende, ilede den Edle bort; og ei længe derefter led i Præstegaarden Hovslaget af en Hest, paa hvilken den ventede Gjest kom endnu lidt tidligere end han havde lovet.

Hvor godmodige og venlige begge de Gamle modtog ham; hvor godt Præstens oprigtige "Vel-

kommen" og enhver Yttring af hjertelig Varme gjorde ham, hvor inderligen Præsten bevidnede ham sin Glæde over hans fjære, dem hædrende, Besøg; hvor travlt han havde med at føre ham op paa det store, omhyggeligen reengjorte, Værelse, i hvilket Malerierne hængte; hvor undskyldende og velmenende han med sin Hustru nødede ham ved at byde af de fremsatte ringe Forfriskelser, og, hvorom han efter de første Yttringer paa begge Sider begyndte at tale, vil Enhver kunne gjette.

Ja, seer De, sagde han, kun sjældent afbrudt ved Bahlheims Gjensvar, med Haanden opleftet mod Malerierne, her er jeg iblandt mine fjære Forsfædre. Jeg har altid holdt dem i Ære for medelst deres Fortjenester, og kjender deres mærkværdigste Skjebner. I en gammel Bibel af min Bedstefader findes meget udførlige Efterretninger om dem, som jeg fra Tid til anden har foretaget og fortsat. Gjerne og ofte beskuer jeg deres Billeder, og foreholder mig deres Dyder til Mynster. Ogsaa holdes alle vore Familiehøitider, mine Fødselsdage for Exempel, i denne Stue. Kun i Mar skede det ei, fordi Judentoget just den Dag var i Staden; men derfor skal det ogsaa næste Mar gaae desto bedre til; og De maa da ogsaa være med derved; ikke sandt? — "De siger mig altsaa til?" — Nu, det er herligt; jeg

tager Dem paa Ordet. Vil de engang træde hid! Denne der øverst med det flade Haar og den Fleiels Kappe og den ziirlige Knebelbart, og hans Kone ved Siden af ham med den lille ærbare Hue, ere mine ældste Stammeforældre, og de øvrige, ligesom de følge i Rækken, ere deres Efterkommere. Denne der er min Bedstefader med sin Kone, og tæt derved hans Kones Broder og Dennes Hustru, og Denne Konens Broder med sin Svigerfader og Svoger.

Længe vedblev han saaledes, og vidste at fortælle noget Godt næsten om Enhver. I Sandhed, lagde han tilsidst til, der er ikke en eneste slet Karl iblandt dem; en Saadan maatte ud af Selskabet.

(Slutningen følger).

N. L. Nissen.

Borger-Vennen.

Stte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 28.

Løverdagen den 9de Juli 1836.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Malerierne.

(Starke's Gem. u. Erzähl. 3 Saml.).

(Slutning).

Alle vare de forstandige, retskafne Folk, der lode Enhver beholde og gave Enhver Sit, arbeidede troeligen og flittigen i deres Kald og Embede, gjorde og lede Meget for det almindelige Bedste, og opstillede for deres Efterkommere Exempler paa mangfoldige Dyder. Vistnok vare de ikke frie for menneskelige Feil; men saa havde de ogsaa roesværdige Egenskaber, der nuomstunder ere sjeldnere end fordum. De smiler, Hr. Kammerraad! Siig De selv! er

det ikke sandt? gives der ei i vore Dage hos Mange saa Meget, der er blot Skin? Ikke Gaa nære Vist i deres Hjerter, og ere artige og høflige, men mene intet godt dermed, og tale ret kjærligen, men stikke og knibe, og have lært af Dandsmesteren, at gjøre dertil en fin Forbeining. Nu mener jeg kun, at det var før ikke saa hyppigt; de Gamle vare saaledes mere aabenhjertige og ligefremme; og saa see De her: hvormange Menneſker gives der vel nu, der ere saadanne Folk, som denne gamle, brave Bungiis? Betragt De kun dette retskafne, dristige Ansigt! Er det ikke, som læste man ham de Ord, hvilke jeg allerede i Gaar anferte Dem, ud af hans Dine: "Dette Glas kunne J vel senderslaae; men den hellige Sandhed skulle Eders Stene ikke tilintetgjøre." Og saadanne Menneſker henseatter man nutildags i Pulterkammere, og giver dem til Priis, for Musene. O det er Synd og Skam. Men jeg har taget mig af ham; og her i Nærheden af den Værdige, under Speilet, skal min Hustrues og mit Portrait, som De har været saa god at love mig, prunke.

Bahlheim. Ja visseligen, det skal det snart. De skal, tænker jeg, endnu i Dag sidde for mig. Jeg har her et Portrait hos mig; der kan De see den Esterrelse, hvori jeg helst maler og bedst træffer.

(Han tog et omhyggeligen indpakket Portrait forsigtigen frem) Hvad jeg vil vise Dem, er et ungt Fruentimmer, som jeg blot saae ved Indtoget i Staden, men hvis Ansigt ved sin Adel, sin Godhed og Beskedenhed saaledes rørte mig, at jeg maledede det. Med største Flid, om ogsaa ikke med største Held, har jeg udarbejdet det — her seer De det. Forsigtig befriede han det med disse Ord fra det sidste Omslag, og rakte Præsten, ved hvis Side hans Kone allerede nysgjerrig passede paa, det i Haanden. Dieblifligen gjorde de store Dine; dieblifligen ansændtes alle de Beskuendes Træk; begge foere pludseligen studsende tilbage, og saae forbausede og næsten forfærdede paa hinanden.

Præsten. Min Gud! — Hvad er det? Moder! see kun, hvor hun er afbildet der, livagtig, som hun gaaer og staaer iblandt os.

Konen. Kun Talen mangler hende. Hvorledes begribe vi det? Alt — endogsaa den hvide Kjole, og det lillafarvede Halsklæde bar hun hiin Dag.

Wahlheim. Hvem? hvad? hvem bar det? For Himlens Skyld hvem bar det?

Præsten. Min Sophie.

Konen. Vor Datter.

”O Gud,” var Alt, hvad Wahlheim med Henrykkelsens Gebærder fremstammede. Og den søde

Bestyrrelse, med hvilken, næsten i ligesaa høi Grad som Bahlheim, hans Bært og Bærtinde stræbte at skjule deres indre Rørelsens Forvirring, og i denne Stræben altid mere forraadte den, var uudsigelig. Men endnu uudsigeligere var den Følelse, som gjennembævede Bahlheim, da, midt under denne Trængsel af saa mangfoldig Uroe i hans Hjerte, Sophie beskedent og elskværdig traad ind i Stuen.

Endeligen seer jeg Dem igjen, raabte Bahlheim, endeligen —

Sophie. Ak, De? Saa er De den gode Mand, hvem jeg allerede fra Indtoget af er Tak skyldig. Jeg kjendte Dem i Diebliffet igjen her. Jeg havde saa gjerne villet takke Dem hiin Dag; men de slemme Heste dreve mig jo bort og til Siden; den lille Dreng, som jeg bar bort, herte til et Huus i Nærheden, i hvilket man tilbød mig et Bindue. Derfra har jeg siden seet Dem, hvorledes De syntes at søge. Nogen.

Saa utvungen hun i Førstningen sagde Dette, saa begyndte hun dog tilsidst at skjælvde, da hun saae Virkningen deraf paa Bahlheims Ansigt; og end heftigere skjælvde hun, og end stærkere og stærkere end nogensinde bankede hendes Hjerte, da hun saae sit Portrait, som hendes uventede Komme ei havde tilladt at skjule. Enkelte, intet forklarende Ord,

mange, meget sigende, Diekast, langsom Tilknytning af Taler, hurtig Forstummen, tusende henrykkende Følelser, lidet tydelige Tanker, Blegnen, Rødmen og Sukken havde temmelig længe afverlet, indtil en venligere Samtale udviklede sig, i hvilken Alle følede sig saa tilfredsstillende, at ikke engang Præsten kom i Tanker om den Ustale, at han endnu skulde sidde for Bahlheim.

Bahlheim selv erindrede om sit Løfte. Jeg vilde male Dem, ædle Mand! men jeg er alt for opfyldt af saa lykkelige Overraskelser og adspredt, til at jeg med Held vilde kunne tegne. (Jeg vilde ikke see Dig, redelige Fader! men kun din Datter, tænkte han ved sig selv) Lad mig i Dag nyde Deres Selskab til henimod Aften; men jeg besøger Bilsted herefter ofte; jeg maa dog? og snart, meget snart, skulle De være malede.

Han holdt Ord. Aldrig var en Maler ivrigere ved sit Arbeide. Alt den følgende Dag kom han igjen, for at tegne, og næsten dagligen kom han igjen, for at tegne, og levede og nød Livet, begejstret af det Ansigt, som han ikke tegnede, saaledes i de Gamles gode Mafyn, at han alt efter Forløbet af saa Uger en glad Østermiddag bragte deres Billeder, for at de kunde ophænges paa den bestemte Plads. Forældrene gif til denne Forret-

ning begge tilsammen op paa Bærelset, og lode, alvorlige, rørte og betydende, den unge Mand, hvis Følelser og Ønsker og Hensigter siden det første saa Meget opdagende Besøg næsten ethvert Ord og ethvert Diefast og mangen nærmere Erklæring, og i Dag især den meest uhindrede, næsten allerede Alt sigende Inderlighed havde tilkjendegivet, alene tilbage med den rørte og bævende skjøne Datter.

Jeg har længe havt deres dyrebare Billede, begyndte Bahlheim; vilde De ikke modtage mit til Gjengjæld? Med bankende Hjerte modtog hun det. Og denne Bytning af Portraiter var kun et svagt Billede og kun een af de sède Følger af den ved mange sède, udtalte og ikke udtalte, Meddelelser for dem længe afgjorte Bytning af Hjerter, der nu erklæredes ved det første bævende Kys, ved den første bange, salige Omfavnelse. De Gamle traade under denne Omfavnelse, neppe bemærkede, igjen ind; deres Børn sank til Forældrenes Barm, og tilstode dem deres Kjærlighed. Moderen græd og hulkede; og grædende sagde Præsten: "Gud være lovet, der giver os en Sen, som er ædel og retskaffen og redelig." De har, værdige Mand! ofte ved Deres Tale, De har ved Deres hele Væsen overbevist mig om, at der endnu gives Mænd uden Falskhed, sande og brave Mænd, som den gamle

Bungius var. Vær da vor Søn! Gud velsigne Dem og vor fromme Datter! Jeg kan trøstigt kalde hende saaledes. Gud velsigne Dem her og der i Tid og Evighed! Sophie være deres Hustru!

Og Sophie blev hans Hustru. Det er saa faa Ord; og, milde Gud! dog ligger der i disse faa Ord saa Meget. Sophie blev hans Hustru, og just nu gjøres der i Bilsted, i den store Stue ovenpaa, hvor Portraiterne hænge, mange glædelige Tilberedelser; thi i Morgen er det Præstens Fødselsdag og de for faa Uger siden ved Ægteskabets hellige Baand Forænedes Kjærligheds Fødselsdag. Med Sønnen og Datteren, og Sønnen og Datteren til Ære, vil Præsten der med sin Hustru og alle sine Venner fryde sig ved Livet og Forsædrenes Dyder. "I Morgen skal det gaae høit til," siger Præsten. Bahlheim lovede mig, da han første Gang var oppe paa Bærelset, at heitideligholde denne min Fødselsdag der med mig, og jeg holder ham ved hans Ord. Takket være Du, gode Gud! som skjenkede en fattig Fader og en fattig Moder rigelig Forsørgelse for deres over Alt elskede, velartede Barn, — Du, som tilførte dem i en god Søn en Støtte for deres Alderdom, og tilførte en stakkels fattig Pige en herlig Ægtemage! Takket være Du, algode Gud! — Jeg holder ham ved hans Ord.

Gabestokken.

(Starke's Gem. u. Erzähl. 4 Saml.).

”I Morgen tidligt i Gabestokken? Gud i Himlen, er det mueligt? Ak! forbarm Dem dog, Hr. Byesfoged! forbarm Dem dog over os! De skal see, at vi fortjene det. I Gabestokken? det holder jeg ikke ud; det holde vi ikke ud. Hvor vi vare tilfredse og lykkelige, og haabede fremdeles at være det! — Endnu for en halv Time siden — o det ulykkelige Indfald! — Spørg kun, hvem De vil, og De skal høre, at vi arbeide flittigt og troeligt, at vi give Enhver Sit, at vi endnu aldrig have bedraget Nogen for en eneste Skilling. Ak, kjære Herre! forkynd mig dog et Tilgivelsens Ord! O Gud! De seer saa merk ud. Hav dog Medlidenhed!” —

Saaledes raabte, afbrudt af Gulken og Taarer, en fattigt klædt, veldannet ung Pige, og vred sine Hænder, som om hun vilde senderslide dem.

(Fortsættes).

N. L. Nisfen.

Borger-Vennen.

otte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 29.

Løverdagen den 16de Juli 1836.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Gabestokken.

(Starcks Gem. u. Erzähl. 4 Saml.).

(Fortsættelse).

Snart udstrakte hun dem ængstelig mod Himlen, snart grædende frem og tilbage; hvert hendes Blik, hvert hendes Ansigtstræk røbede indvortes Storme; hvert Ledemod var i Bevægelse; og hendes skjælvende Legems hele Stilling syntes at forraade en Kamp i hendes Hjerte, om hun skulde falde paa Knæe for Manden eller ikke. "Saa skulle vi da," raabte hun igjen, "miste vort ærlige Navn, saa skulle vi staae i Gabestokken?"

Byefogden. Ikke Du, min gode Pige!

Pigen. Men Herman, min Forlovede; kjære Hr. Byefoged! jeg eller han; kommer det ikke ud paa Get?

Byefogden. Det Uvæsen havde taget saaledes Overhaand, at den gamle bekjendte Lov paa ny maatte indskjærpes. Herman vidste jo nok, hvad Straf der er sat selv for Smaatyverier paa Marken og i Haugerne?

Pigen. Kjære Hr. Byefoged! Ethvert Menneske har jo vel sine Lider — hvad skal jeg kalde det? — i hvilke han ei selv veed, hvad han gjer. Saaledes maa det have været med ham. Lad mig fortælle Dem det! Eller har jeg maaskee alt fortalt Dem det? Maaskee har jeg ikke forklaret det rigtigt. Jeg veed ikke; jeg kan ikke samle mine Tanker. O her dog! Herman har en Morgen været ude og meiet en Rugmark, og gaaer glad og tilfreds tilbage til Byen. Da det endnu er tidligt, falder det ham ind at gjøre en lille Omvei mellem Haugerne ved Udkanten af Byen. Da han kommer til Hr. Brandts Hauge, falde de mange, smukke, gule Apriskoser paa et Træe tæt ved Gjerdet ham i Dinene, og han tænker: "havde jeg dog et Par af dem til min Kjæreste! Hr. Brandt er en saa rig og saa god en Mand, — dersom han var her, gav han dig

vist selv en heel Haandsfuld — af, og han plukkede fire Aprikoser, der hængte lige tæt ved ham, og bragte mig dem, og vilde selv ikke spise een af dem, og fortalte mig Alt. Hvor forfækkedes han ikke, da jeg erindrede ham om Forbuddet! — ”det har jeg,” sagde han, ”i min Glæde ei havt Tanke om.” Af Angest har ingen af os rørt een eneste af Aprikoserne. Du milde Gud! havde han betænkt —

Byefogden. Vistnok havde han ikke gjort det, mit gode Barn! dersom han havde overveiet det Uretmæssige i sin Handling, eller tænkt paa, at Hr. Brandt maaskee stod bag et Træe og saae ham, at jeg et Dieblif efter skulde komme forbi, og høre Anklagen over hans Handling, og i Medfør af Anordningen lade ham afhente, for i Morgen at straffes.

Pigen. Ak, han skal da straffes? O vær dog barmhjertig! O at De kunde see ind i vore Hjerter, — da vilde De ansee den Dødsangst, vi udstaae, som vor Straf. Gjer os dog ei ulykkelige!

Byefogden. Det vil jeg ikke; men —

Pigen. Men det blive vi dog. Vi have jo intet uden vort ærlige Navn; og det er, saa fattige vi ogsaa ere, vor dyrebareste Eiendom. Og det skal nu, som i en Haandevending, være tilintetgjort. Ak — hvor vil ikke Mangen een, som er

German ikke god, sige: "han har staaet i Gabestokken." Og den, som ei kjender mere til ham end det Samme, vil mene, at han har stjaalet. Om det ogsaa gaaer os godt siden, hvad gavner det os? Stedse ville vi tænke paa Halsjernet, og skamme os, naar Noget nævner Torvet; og bleve vi end nok saa gamle, vi kunde dog aldrig glemme det. Seer de? Vor ringe Hytte er vort Alt; men, dersom Aprikoserne igjen kunde komme paa Træet ved det, at den afbrændte, o hvor vilde vi juble af Glæde!

Med Hestighed vendte den stakkels Pige sig nu til Dommerens Hustru, som sad der beklemt om Hjertet og med vaade Øine. "O, beed De dog for os," raabte hun, "forestil Dem vor Elendighed, og betænk dog: som De vilde være til Mode, hvis Hr. Byefogden skulde stilles i Gabestokken, saaledes er jo ogsaa jeg til Mode; beed De for os!"

Konen. (Meget rørt) Stakkels Varn! det er Embedsfager, som ei vedkomme mig.

Byefogden. (Affides: Det gjer mig ondt for hende) Jeg vilde gjerne hjælpe Dig, naar jeg blot kunde.

Pigen. O De kan. Tilgiv os! De kan, naar De vil. Der er jo ingen, som veed noget derom; og vi ville gjerne gjøre Alt, hvad De for-

langer. O her dog! Jeg har et smukt Faar med sin Uld; det vil jeg give Hr. Brandt til Erstatning.

Bøefogden. Gode Pige! Jeg vil endnu engang undersøge Sagen; kom igjen om et Par Timers Tid.

Hvo der kjender de Følelser, som, naar en Faders eller en Moders Liv svæver i siensynlig Fare, ved Lægens Erklæring, at det om et Par Timer vil være afgjort, drage Hjertet hid og did, han kan forestille sig den Uengstelighed, med hvilken Pigen, svævende imellem mistroisk Haab og overmandende Frygt, gjentog sin Ven til Bøefogden og sit Tilraab til hans Kone: "o! bed De for os!" og med beflemt Bryst begav sig bort.

Med det inderlige Ønske at maatte ved nøiere Efterspørgsel finde den unge Mand's Handling udenfor Lovens Magt, ilede Bøefogden nu derhen, hvor han troede endnu at ville træffe Brandt, der sædvanligviis indtil Aftensrumringen forblev i sin Hauge under sine Træer. Paa Veien fra Haugen kom Hr. Brandt, der var i Begreb med at gaae hjem, ham i Møde, og var meget villig til endnu at gaae et Stykke med ham ved en kort Samtale. De havde neppe gjort nogle faa Skridt, da den gamle Politiebetjent, bekymret og, efter sin Sædvane, sagte, men med Varme, talende med sig selv, traad dem

i Møde fra en Sideallee imellem Hækkerne. Kun saa Mennesker talede med denne Mand, hvis Stand paa den Tid, da dette tildrog sig, var temmelig foragtet; derfor talede han da saa meget tiere med sig selv. De umiskjendelige Epoer af Sorg og Bedrøvelse i hans Minder, og de første Ord, han sagde, gjorde ham uventet til de tvende samvandrende Venners Vedsager. Ingen ædel Læser vil finde denne Vedsagelse anstødelig. Oldingen var en brav, retskaffen Mand; og for den Vedle er det jo bitterligt, at der, foruden den Orden, i hvilken Menneskene efter deres Udvortes gaar efter hverandre, endnu gives en anden Orden efter deres Indvortes, i hvilken Markmanden, uden Anmættelse, kan staa ved Siden af en Konge, og en Statsminister uden Skam ved Siden af en Politiebetjent.

Nu, Gamle! (raabte Byefogden til Betjenten) han seer jo saa forvirret ud; hvad er der, som bedrøver ham, og hvorfor fægter han saaledes med Armene?

Ik, svarede Manden, jeg har saa ofte ønsket, at min Fader ei havde været Politiebetjent, og at han ei havde opdraget mig til sin Stand, og at det i min Ungdom ei havde været et Menneske af min Stand saa vanskeligt at komme i Haandværkslære. Ved saadanne Historier maa man vel blive kjed af sin Tjeneste. Jeg har dog maattet afhente denne Herman; og der kom nu for et Dieblik siden hans Forlovede, og jamrede og teede sig, som om hun skulde gaar i Jorden. Jeg har lovet hende at gaar til Dem, Hr. Byefoged! for hende; og Herman slaaer i eet væk Hænderne sammen over Hovedet, og stenner og er ganske ude af sig selv. "Hællere

lade mig en Arm afhugge, end Halsjernet, — er der da ingen Raade? Jeg vil jo gjerne finde mig i Alt; jeg vil jo gjerne arbeide i 4 Uger, eller saa længe det skal være, i Hr. Brandts Hauge for intet.” Sligt raaber han den ene Gang oven paa den Anden. Min Tiltale var forgjeves; han er endnu hjemme hos mig; og saa kunde jeg ei holde det længere ud derhjemme. Min Kone gjer sig al Umag, med at trøste ham. Ak, Hr. Byefoged! bliver det kun ikke en Historie, som med Rehlings Datter.

Byefogden. Hvorledes det? den Historie er mig ei bekjendt.

Politiebetjenten. Det kan den heller ikke være; den tildrog sig næsten 20 Aar før Deres Tid. Det leber mig altid iiskoldt over mit Legem, naar jeg tænker derpaa. Lene kunde endnu den Dag i Dag er have været en lykkelig Kone, naar hun ei var kommen til at staae i Gabelstokken. Du milde Gud! hvor ofte har hun ei siden fortalt os Alt, hvorledes det Gne saaledes var kommet af det Andet. Hun sad jo vel i $\frac{1}{4}$ Aar i Arrest under mig; jeg var da Arrestforvarer.

Byefogden. (Meget spændt) Nu da, hvorledes?

Politiebetjenten. Lene havde tidligt mistet begge sine Forældre, og havde ingen Nærpaarørende, som kunde tage sig af hende. Saa var hun da opvokset blandt Fremmede, og havde lært at arbeide og være feielig. Overalt havde hun opført sig ærlig og redelig; og smuk var hun bleven, Herre! saa hvid og skjær som den Fornemste; og det Røde skinnede saa fint igjennem det Hvide som igjennem et Silkeflor; og vel voksen var hun og saa rank; enhver,

som mødte hende, maatte lægge Mærke til hende og betragte hende. Nu havde hun tilsidst et meget strængt og urimeligt Herskab; og dog blev hun i sin Tjeneste over 2 Aar, hvor ingen Pige havde udholdt længere end 6 Maaneder. En Dag, kort før Høsten, var hun, ved uafbrudt Leven og Arbeide fra Morgendæmringen indtil ud paa Eftermiddagen, bleven udmattet, saa at hun neppe kunde staae paa sine Been, da hun fra en Alger langt udenfor Byen skulde hente en Kury fuld Mark=Væster og være tilbage igjen inden Kl. 5. Jeg kan endnu erindre mig Dagen; det var den lummervarmeste hele Sommeren igjennem; man vovede sig ei udenfor Døren, og, naar Nogen kom udenfor i Luften, saa var det, som Solen vilde reent fortære Gen. Da Lene kom udenfor Porten, og gik forbi Krattet, slog den først tre. Saa kan jeg jo, tænkte hun, hvile mig en Dvarteerstid, og faaer endnu Tid nok for mig. Hun tager hendes Kury af Armen, sætter sig vansmægtende af Først i Skyggen, læner sig til et Træe, sover ind — og vaagner først op længe derefter. Forsærdet springer hun op, og her! den slaaer fire.

(Slutningen følger).

N. L. Nissen.

Borger-Vennen.

Stte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 30.

Løverdagen den 23de Juli 1836.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Gabestokken.

(Starke's Gem. u. Erzähl. 4 Saml.).

(Slutning).

Nu var det for sildigt for hende, at udføre det Besfalede, og hun plukker derfor, af Frygt for hendes illfndede Husbond, hendes Kurvfuld Urter af en Urtemark i Nærheden. Til hendes Ulykke staaer Urtemarkens Gier bagved Gjerdet, og seer det; han angiver hende som Thy; Lovens Straf derfor var der, og Lene maatte i Gabestokken.

Byefogden. Sørgelig, meget sørgelig!
men den Ulykkelige vidste jo Straffen derfor.

Politiebetjenten. Vist nok. I midlertid
 Omstændighederne — Omstændighederne derved! Vil
 De here? Hos den Mand, fra hvis Mark hun
 tog disse Urter, tjente hendes bedste Veninde, der
 for mangeslags smaae Tjenester af Lene havde
 lovet hende engang igjen at vise sig taknemmelig
 derfor, og ved Leilighed med Glæde at ville hjælpe
 hende. Saa tænkte Lene da, at hun kunde afgjøre
 det med denne Pige, at hun, naar hun havde
 Urter at hente, kunde tage dem fra hendes Hos-
 bonds Mark, der i dette Dieblif laae for langt
 borte for hende selv.

Byefogden. Det forandrer vistnok Sagen
 meget. — En Forvikling, som den maaskee allerede
 flere Gange har fundet Sted, som den maaskee tiere
 kan forekomme.

Politiebetjenten. Jeg maatte slutte hende
 i Lænker. Hun var mere død end levende. Aldrig
 vil det komme mig ud af min Grindring. Ak, den
 arme ulykkelige Pige! (Han søger at skjule sine Taarer).

Byefogden. Videre, Gamle! Videre!

Politiebetjenten. Ja, seer De? — Just,
 som det skede, havde noget i Forveien en rig Herre,
 een af dem, som stræbe unge, smukke Piger efter
 Livet, — jeg vilde sige, stræbe at forføre dem,
 forsøgt Alt, for at bringe Lene til at være ham

til Willie; men forgjæves. Ogsaa troede hun, at en bedre Lod var hende bestjæret. En ung, fattig Haandværksmand — han er nu een af Byens meest velhavende Borgere — Snekker Bismer, havde ladet sine Dine falde paa Lene, og ved en Kone, der pleiede at komme i Huset, hvor hun tjente, forespurgt hoes hende, om hun kunde lide ham. Men, da hun havde staaet i Gabestokken, lod han hende sige ved den samme Kone, at det gjorde ham ubeskriveligt ondt, at leve uden hende, men at han for Laugets Skyld maatte træde tilbage. Den Beskjæmmede fulgte nu, da ogsaa hendes Herstab jog hende af hendes Tjeneste, forladt af hele Verden, de smigrende og forferiske Tilbud, som gjordes hende af en Qvinde, hvis affhyelige Næringsvei hun ikke kjendte. Denne Qvinde var eet af de Uhyrer, som bestandigt burde staae i Gabestokken, een af de Skjændige, som staae i fornemme og ikkefornemme Forfereres Sold, og gjøre saa mangen troesthyldig Pige ulykkelig. Hoes denne nedrige Kobblerske indfandt sig nu snart den Herre, jeg før talte om, Lene saae sig nedtrykt af Armod og Foragt; hendes Vre, meente hun, var nu eengang for stedse tabt; man lovede hende Guld og grønne Skove; man sparede ingen List for at bedøve hende. Herre! der kunde være meget at sige derom — fort, Lene blev

Moder, og dræbte i et Ufsald af Fortvivlelse sit nyfødte Barn. Hendes Forferer fører endnu i Kareth, og lader Livet smage sig vel, — og Lene blev — halslugget.

Vyefogden. Skrækkeligt! hun blev halslugget! Det maatte Lovene ville; men de vilde ei have maattet det, hvis Lene ei i Forveien efter Lovene havde staaet i Gabestoffen. Gode Gud! naar skulle vi overalt faae fuldkomne, ingen Vildfarelse tilstedende Love, der kunne gribe de Mennesker, som i deres ædle Kald, at hindre det Onde, i Almindelighed fatte Handlingen selv, men ikke dens Klædning? eller, naar skulle Menneskene vorde saaledes dannede til prøvende Tænkfomhed, saa besindige og vaersomme, at de ei formedelst Uforstand og Overilelse styrte sig i de frygteligste Følger af de forreste Forbrydelser? Ak det vil sagtens da først skee, naar Menneskeslægten er bleven saa god og forstandig, at den ei længere har nogen Love udenfra behov, og kun endnu ærer disse som vigtige Documenter i dens meifommelige Opdragelses Historie. Men, indtil den gyldne Tid er kommen, vil det være vanskeligt, i Sandhed udsigeligent vanskeligt, uden Forseelse at forvalte selv det ringeste Dommerembede. Lene blev halslugget. — Hvad siger De dertil, Hr. Brandt!

Brandt. Hvad jeg siger dertil? At en Gysen farer mig over min hele Krop, at jeg tager min Klage mod Herman tilbage, og at jeg ikke vilde have mindste Deel i hans Bånære, om han ogsaa havde taget meer end een Haandfuld Frugt af min Hauge.

Byefogden. Velan da! jeg gaaer hjem. Hermans ubesindige Handling skal Ingen videre erfare; han skal strax komme til mig; en lille Advarsel vil være tilstrækkelig for ham. Fyrsten har engang selv sagt mig, at han ønsker, at selv den Ringestes gode Navn og Rygte skaanes, hvor det nogenlunde er mueligt, fordi den, som alt for haardt ydmyges, saa let bliver nederdrægtig. Derom vil jeg erindre ham, naar jeg foredrager ham den hele Sag; og jeg er vis paa, at han vil billige mit Forhold.

Den arme Pige stod, da Byefogden kom tilbage, allerede igjen bange og skjælvende ved hans Der, og ventede med bankende Hjerte paa den alvorlige Afgjærelse. Det var hende, som naar et Menneſke ufornodentligt finder en stor Skat, da hendes Elskede strax derpaa viste sig for hende fri og uledsaget, og med Mildhed blev tilligemed hende affædiget. Hvo der nogensinde ret levende overveiede en Ulykke, — hvo der nogensinde forestilte sig, at hans stille, fredelige Boelig staaer i lys Lue, eller

at et Menneske, der er ham dyrebart, ligger der død for hans Dine, eller hvo der nogenfinde ængstedes af en saadan Fare, og, naar Skrækken var ovre, priste sig lykkelig ved, kun ikke at være elendig, kun fremdeles at kunne nyde de sjeldent paaskjennede Betsignelser af en tilvant, sikker og roelig Tilstand, kun han kan tænke sig, med hvilken Henrykkelse Pigen omfavnede sin Forlovede, som var han bleven hende tilbagegivet fra de Dødes Rige, og med hvor lette og glade Hjerter de begge ilede hjem. .Dg hvo der kjender, hvor sødt det er at glæde sig med Andre over deres Lykke, vil føle det, hvor tilfredse de Gode, som havde sørget med de Sorgende, maatte hilse den sig nærmende Nat, og nedsynke paa deres Leie.

Om Maadeholdenheds- eller Vedrue- ligheds = Selskaber.

Den overhaandtagende Brug af Brændeviinsdrik og overdrevne Nydelse af denne og andre destillerede, spirituose Drikkevarer, som i nogle Lande har paa den sorgeligste Maade udbredt sig blandt Mennesker af den ringere Stand i Almindelighed, og især, som en ødelæggende Pest, grebet om sig blandt de

arbeidende Glasfer af Almuen, har først i de for-
 enede Nordamericanske Stater og siden hos
 vore brave Naboer, det ædle Svenske Folk, frem-
 kaldet Foreninger af de nævnte Landes Borgere,
 som, efterat have været Vidner til de sørgelige
 Felger for Borgersamfundet og det huuslige Liv af
 denne skadelige Driks overvættets Misbrug i de for-
 nævnte Glasfer af Mennefter, have felt sig kaldede
 til at stræbe med forenede Kræfter at modarbeide
 den stedse mere om sig gribende Driksældighed,
 hvorfra vor Tids Dovenskab og Uduelighed
 til Arbeide, Armod og Ryggesløshed, Syge-
 lighed og Utilfredshed, og saa at siqe enhver
 anden Last fordetmeste har sin Oprindelse. "Borger-
 vennen," Organet for en Forening, stiftet til
 Borgersamfundets Bedste, bør da ei heller forsemme
 at opløste sin Rest i en Sag af saa stor Vigtighed,
 saa meget mindre, som det desværre er kun alt for
 vist, at den omhandlede Last ogsaa i vort kjære
 Fædreneland har et Hjem, i hvilket den udbreder
 sine Ddelcæggelser, og hvor derfor ikke mindre end i
 hine Lande er Trang til Oprættelse af saadanne
 Maadeholdenheds- eller Vedrueligheds-
 Selskaber, som de ovennævnte.

Allerede i Maret 1813 oprettedes i Boston i
 Nordadmerica et Selskab, kaldet Massachusetts-

Selskab for at modarbejde saadan Umaa-
delighed. Dets Formaal var at sege ved sin Ind-
flydelse at indskrænke den i Almuestanden alt for
frie Brug og Nydelse af spirituose Drikke, og istedet-
for denne Drik at sege at faae indført anden sund
og nærende Drik især for Arbeidsfolk, og i samme
Hensigt at faae affskaffet den Uskik, som Gjest-
friheds og Venkabs Tegn at byde saadanne Drikke
til Gjester og Venner, naar de kom til deres Slægt
og Venner i Besøg.

(Slutningen følger).

N. L. Nissen.

Borger-Vennen.

Stte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 31.

Løverdagen den 30te Juli 1836.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Brykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Univerfitets-Bogtrykker.

Om Maadeholdenheds- eller Vedrue- ligheds-Selskaber.

(Slutning).

Dette Selskab var ingenlunde uden gavnlig Virkning paa den tilsigtede Maade. Imidlertid var det dog først, da i Maret 1826 det Nordamerianske Maadeholdenheds-selskab stiftedes, at Maadeholdenheds-sagen gjorde et stort og mærkeligt Fremskridt. Dette Selskabs Medlemmer gjorde sig det til Formaal, enhver i sin Kreds at modarbeide den Mening, der er ligesaa urigtig som almindelig, at Brugen af Brændeviin som Drik skulde være vel-

gjørende og uundværkelig for den arbejdende Klasse af Mennesker, og overhovedet kunne ansees som en Nydelse, der er tjenlig og styrkende for Mænen. De afholde sig selv fra al Nydelse af Brændeviin; og Selskabets Virksomhed for sit foresatte Maal har havt til Følge, at i de sidste 7 Aar af Tidsrummet til 1834 den Overbeviisning har hos mangfoldige Mennesker, som tilforn vare af den modsatte Mening, gjort sig gjældende, at Brugen af Brændeviin som Drik er høist skadelig; og mange Mennesker, der før havde anseet Nydelsen af Brændeviin som gavnlig og nødvendig, have erkjendt det som en Erfaringssandhed, at de, efter at have ophørt at bruge denne Drik, befinde sig langt bedre end tilforn. Og dette alene, hvormeget betydende er ei det? Men det er langt fra ikke dertil at Frugten af Selskabets Virksomhed har indskrænket sig. Den Nordamericanse Almanak for 1834 meddeler en Beretning om disse Maadeholdenheds- eller Vedrue- ligheds- Selskaber i de forenede Nordamericanse Stater, der frembyder et rigt Stof til Glæde for ethvert ædelt Menneske, som interesserer sig for Menneskehedens Skjebner og Muliggender.

Vi see nemlig af denne Beretning, at over 5000 Maadeholdenheds- Selskaber siden 1826 ere blevne oprettede i de Nordamericanse Stater. Nu-

tallet af Medlemmer i disse Selskaber beløber sig til over en Million, blandt hvilke findes Mænd af den agtværdigste Tænkemaade og udmærkede Talenter, hvis Indflydelse paa et end større Antal Menneskers Sædelighed og hele Tænkemaade, som ei ere Medlemmer af noget saadant Selskab, ei kan andet end være høist gavnlig. Det er en Følge af disse Selskabers Virksomhed, at i ovennævnte Tidrum over 2000 Mennesker have ophørt med at tilvirke Brændeviin og sliqe Drifkevarer, over 6000 Mennesker have ophørt at falholde Samme, og over 5000 Mennesker, som tilforn vare forsaldne til Drif, og egentlige Drankere, ere blevne ædruelige.

700 Skibe seile og gjere de længste og besværstige Reiser uden at have Brændeviin eller spirituose Drifke ombord; og Mandskabet befinder sig til alle Havets Tider i alle Henseender bedre end tilforn, da de havde Brændeviin ombord. Assurance-Selskaber forsikre saadanne Skibe, med Hensyn til den derved foregede større Sikkerhed for Skib og Gods, for ringere Præmie end andre Skibe.

Overhovedet har denne Forandring vüst den meest i Dine faldende heldige Indflydelse paa de Mennesker, som arbeide i Fabrikker, ved Landbruget, og de arbejdende Classer i alle Næringsveie, da de,

som ei nyde Brændeviin, ere de, som trættes mindst ved Arbeidet, og i det Hele de, som efter Dagens fuldendte Arbeide ere de muntreste og lykkeligste, og som, efter at have nydt Søvnens qvægende Hvile, gaae ufortrødnest om Morgenen til deres Arbeide.

Dg dog erklæres uagtet alt dette, som er udrettet i hine Stater, endnu Brugen af Brændeviin der at være en Nationalulykke, for hvis fulde Udryddelse endnu store Hindringer ligge i Veien*). Hvad skulle da vi sige, hos hvem hidtil intet er skeet til denne Landeplages Forjagelse? hvor stor er ikke Trangen til saadanne Maadeholdenheds- (eller, som jeg hellere vilde kalde dem, Uedrueligheds-) Selskabers Oprettelse hos os? Og hvor langt lykkeligere vilde ikke selv de arbejdende Glasfers Mennesker, som nu edelægge Helbred og huuslig Velvære ved Brændeviinsflasken, føle sig, om de kunde formaaes til at ombytte den med Nydelsen af et Glas godt, sundt og stærkt *Øl*? hvor langt bedre

---

*) Disse statistiske Oplysninger ere meddeelte i ovennævnte Nordamericanste Almanak for 1834, hvorfra de ere overførte i et svensk Ugeblad: "Läsning för Folket," hos os meddeelt i "Dansk Almeeenlæsning" af Hr. Dr., Professor Ursin, med hvis gode Tilladelse jeg her har uddraget og meddeelt dette Blads Holdere disse høist interessante Efterretninger.

vilde de ei selv bestinde sig derved, om de i raat og koldt Veir var mede Mæven, som de kalde det, ved en Krop varmt Ol eller Ollebød, istedetfor ved et Glas Brændeviin? De maatte da vel ogsaa, ved Besparelse af de Penge, som de nu udgive til Brændeviins-Snaps, der skadeligen ophidsede Blodet og gjere Hovedet tungt og søvnt, kunne faae Raad til engang imellem at gjere sig tilgode med et Glas dobbelt Ol, som fra Kongens Bryghuus, en Drif, der for Arbeideren vilde være ligesaa velsmagende, som for ham sund og nærende, og maatte dog inden kort Tid, naar han havde faaet Smag paa saadan Forandring, blive ham en langt anden Velsmag.

Lad os da forene os med vore svagere Brødre, Alle vi, som kunne takke Gud derfor, at vor Stilling i Livet har bevaret os for den Ulykke, at ansee som et Gode eller vel endog som en Fornødenhed og Trang, hvad der i Grunden ei er andet end en Bederskyggelighed og Fordærvelse! Lad os stræbe at udrydde det Onde, som har grebet om sig og stedse mere griber om sig ogsaa iblandt os, og det endog i den yngre Alder, fra Roden af! Formaning og Exempel og deraf følgende egen Overbeviisning hos de Svagere om hvad der tjener dem selv bedst, være det Middel, som, frit valgt af dem selv og

uden Tvang, skal fremkalde den dem frelsende Forandring! Og i Epidsen for saadan Forening stille sig da Mænd, hvis Navne ville skjænke Samfundet Tillid og Agtelse! Lad os heri ei staae tilbage for vore Naboer; thi der er ei mindre Trang hos os end i Everrig til saadan Forandring og Udruelighedens Foranstaltning i Almuens Levemaade! Maa skee torde ad denne Vej det Onde kunne udryddes, saa at kostbarere Foranstaltninger til fordærvede Menneskers Redning i Tiden kunde blive ufornødne.

Det er mig ellers sagt, at det i de sildigere Aar skal være indført paa de Kongelige danske Skibe paa deres Farter til Vestindien og andetsteds hen langveis, at give Matroserne til Morgendrik, istedetfor at de tilforn fik hver en Copken Brændevin, afvexlende Ælebød, Theevand, Chocolate eller Kaffe, en Forandring, som det maa være enhver Fædrelandsdets Ven saare kjær at erfare, som det første offentlige Skridt hertilands til at indføre og tilbønne en brav og duelig Klasse af Mennesker til Udruelighed. Det er mig ved samme Anledning sagt, at det af de nævnte Nydelsesflags, som Erstatning for Brændevinen, der har hos Ovennævnte fundet meest Bisfald, skal være Ælebød og Theevand.

M. L. Nissen.

Brudstykker af Graba's Dagbog,

holden paa en Reise til Færøerne.

Advocat Graba *) i Kiel, bekjendt som Naturhistoriker, foretog sig i Sommeren 1828 en Reise til Færøerne. Formaålet for hans Reise var at skaffe sig Kundskab om disse Ders Fugle, hvoraf der gives mange Arter, især af Vandfugle. Hans Reisebeskrivelse **) indeholder derfor i Særdeleshed naturhistoriske Bemærkninger, men han har ogsaa i sin Dagbog meddeelt Efterretninger om disse Øboeres Sæder, Levemaade og Character, om deres Fuglefangst, deres Hvalfiskefangst, om sin Modtagelse der paa Derne og om andre Gjenstande, som have almeen Interesse. Vortfjernede henimod 300 Mile fra os, af en ganske anden Naturbeskaffenhed end Danmark, ere disse Der og deres Beboere, skjønt vore Medborgere, ikkun lidet kjendte her. Jeg har derfor troet, at disse Efterretninger ville kunne interessere Ugebladets Læsere.

---

*) For Tiden tillige Justitiarius ved de adelige Godser Hütten og Rathmanstorf i Hertugdømmet Slesvig.

**) Bogens Titel er: Tagebuch, geführt auf einer Reise nach Färø im Jahre 1828 von C. J. Graba, Advocaten in Kiel. Hamburg 1830. 8.

Efter 27 Timers Seilads, kom han den 24de Marts 1828 til Kjøbenhavn, hvor han opholdt sig til den 9de April, og havde imidlertid udrustet sig med Alt, hvad han behøvede til en Reise til saadant Land, som han vilde gjæste, og i saadant et Diemed, som hans. Den 9de April indskibede han sig tilligemed sin Medreisende, en Forstcandidat Christensen, i et af den Færøiske Handels Skibe, ført af Capitain Lindved, hvem han roser meget som en kyndig og dannet Sømand og meget forekommende imod sine Passagerer.

(Fortsættes).

F. C. Kielsen.

Borger-Vennen.

Stte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 32.

Løverdagen den 6te August 1836.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Univerfitets-Bogtrykker.

Brudstykker af Graba's Dagbog,

holden paa en Reife til Færøerne.

(Fortsættelse).

Endeligen den 18de (April) — fortæller Graba — befandt vi os een Miil ud for Nolsø; med Vinden lige imod os, og Afverling af tyk Taage, fin Regn og Solskin, faaledes som dette Klimat sædvanligen fører det med sig. Flere tusinde Fod *) rager denne Dgruppe frem af Havet, for det Meste med lodrette Klippevægge ud imod Havet; disse

---

*) Det høieste Fjeld paa disse Der er Skallingfjeld, der er 2040 Fod høit.

Deris vilde Udseende, de dybe, mørke Bugter, som skjære sig ind og adskille dem fra hinanden, have noget meget Paafaldende.

Nl. 8 om Morgenen kom en Baad med Nolsboere ud imod os, bemandet med 12 Mand, af hvilke 8 kom ombord, men de øvrige bleve i Baaden, der gyngede meget ved den heie Sø. Senere ankom en Loodsbaad fra Thorsøhavn med 8 Mand, der samtlige bleve beværtede med Snaapse og Skibstvebak, og som gjorde os god Tjeneste ved Indseilningen. Da vi først kastede Ankere om Eftermiddagen Nl. 4, havde jeg Tid nok til at betragte disse Nordboeres eventyrlige Skikkelser og gjere mig bekendt med dem. En Fremmed behandles af Færeboerne med den største Opmærksomhed og Førelommenhed, hvorfor jeg ogsaa paa alle mine Spørgsmaal fik beredvillige og høflige Svar. Enhver af dem, som blev tiltalt, glædede sig siensynligent over Samtalen og den Ære at kunne være den første, som meddeelte den fremmede Præst (som saadan ansee de i Førstningen enhver Fremmed) den første Kundskab om sit Lands Fortrin. Ikkun den, som blev tiltalt, svarede; aldrig tog Noget Ordet fra ham, medmindre at jeg ikke forstod den, jeg havde tiltalt, da saa en anden, som bedre kunde tale Dansk, svarede for ham. Omendstjænt de

meget blandede det danske Sprog med deres eget Sprog, kunde jeg dog overhovedet temmelig godt forstaae dem, ligesom de mig, da næsten enhver Færøboer godt forstaaer Dansk, uden dog just at kunne tale det godt. Men samtalede Folkene i deres eget Sprog, var jeg ikke istand til at forstaae det ringeste, enkelte Ord undtagne. Fugle gave mig det meste Stof til at underholde mig med dem, da de vidste bedst Besked om dem, som et af deres Hovedproducter og Næringsmidler.

Nl. 4 om Eftermiddagen kom vi ind i Strømmen imellem Nolsø og Strømø, og da vi havde omseilet Pynten af Kastellet, løbe vi ind i Havnen til Thorshavn. Mennesker i hundredevis klattrede omkring paa Klipperne for at have den Glæde at betragte Ankomsten af det Skib, som satte dem igjen i Forbindelse med det øvrige Europa, hvorfra Man i 6 Maaneder ikke havde havt nogen Efterretning. Strandkanten var bedækket med Mennesker, af hvilke nogle som ledige Tilskuere betragtede det sjældne Syn af et indløbende Fartoi, men andre ogsaa viste virksom Hjælp med at gjøre Skibet fast. Det var ikke nok, at Skibet kom til at ligge for 2 Ankere, men 4 lange Tong bleve ogsaa fastgjorte til Ringe, der ere anbragte i Klipperne, for at de her saa hyppige og rasende Storme ikke skulde kunne

senderslaae Skibet mod Klipperne. Da vi løbe ind i Havnen, sagde vor Capitain til mig: "der seer De Deres Residents." Dog var jeg ikke istand til at see dyrket Land eller Huse, meget mindre en Stad, naagtet jeg ikke var noget Væbseskud fra Land. Jeg blev kun vaer Græsbundens falmende Grønne og graae Klipper, indtil Diet tydeligere skjelnede Gjenstandene, nemlig Husene eller snarere Hytterne, idet at de forneden bestaae af Bræder og Taget er tækket med Grensvær. Jeg gjes lidt ved den Tanke, at dette, som er den fornemste Plads paa Færøerne, skulde være mit Hjem i flere Maaneder.

Da vi vare stegne iland, gif vi først eller, rettere sagt, tumlede vi til Amtmand, Kammerjunkker v. Sillisch*), for at forevise ham vore Passe, aflevere vore Ubefalelses Skrivelser til ham o. s. v., og derfra til vort Qvarteer. Amtmanden, som ved vor Capitain var bleven underrettet om min og min Medreisendes Ankomst, havde leiet til os den bedste Etue i Thorshavn hos Sysselmannd

---

*) Han er nu Ridder af Dannebrog, Amtmand for Apenrade og Lyngom Kloster Amter i Hertugdømmet Slesvig og en af de 8 Mænd, som Hans Majestæt Kongen udnævnte til Medlemmer af Provindsialstændernes Forsamling for Distrikterne.

Møller. Vi fandt en temmelig rummelig og lys, men meget lav Stue med en meget reenlig Seng til 2 Personer. Da vi havde indrettet os her saa godt som muligt med vore Kufferter, Kister og Geværer, begave vi os igjen til Amtmanden, der indbed os til at være hans Gæster, indtil vi havde truffet Foranstaltninger til vor Bespisning. Da jeg efter nogle Dages Forløb endnu ikke havde fundet Leilighed til at finde en Anretning, der tiltalte min hollandske Mave, havde Amtmanden den Godhed at tilbyde os sit Bord saalænge, som vi opholdt os i Thorshavn. Jeg kan ikke noksom takke ham for al den Godhed og Opmærksomhed, som han har bevist mig; hans Huus stod mig stedse aabent, vi kunde betjene os af hans Vaade og Soldater, naar de ikke vare i Tjenesten. Ogsaa de øvrige Embedsmænd, Landfoged Meyer, Sørenskriver Gorm, Præsterne og Forvalteren vare saa gjæstfrie og forekommende, at mit Ophold blev mig saa lidet kostbart og saa behageligt som muligt. I de 3 Maaneder, som jeg har tilbragt her, har jeg ikke udgivet en Skilling for Spise og Drikke eller Logi, undtagen i Thorshavn, hvor jeg maatte betale ugentligen 3 Rbd. for mig og min Medreisende for Thevand, Bred, Vask, Opvartning og Logi, af og til ogsaa en Ræt Fisk. Smør, Æg, og mange andre Smaa-

ting, der ikke vare lette at faae for Penge, havde Amtmanden den Godhed at levere os.

Staden Thorshavn ligger ved Nolsø-Fjord paa den sydestlige Side af Stremø, og er bygget paa en Landtunge, der deler Havnen i tvende Dele, i Vestervang og Frederiksvang, og strækker sig derfra i en Halvcirkel indtil Enden af begge Bangerne, saa at den danner Figuren af det græske Bogstav Omega (ω). De 100 Husene, der danne Staden, som har 800 Indvaanere, ere, paa faa Undtagelser nær, ikkun Hytter og uden Orden klæbede paa Klipperne, saa at Gaderne, der føre over store Steenblokke, maae betrædes med Forsomhed og nogle Steder ere saa smalle, at kun een Mand ad Gangen kan bestige dem. Den Kgl. Handels Bygninger, Pakhusene og Forvalterens Bolig befinde sig paa den yderste Pynt af Landtungen; Brændemagazinet, Kirken og den noget derfra liggende Kirkegaard ligge ved Enden af Frederiksvang. Indløbet til Havnen beskyttes af en Skanse, hvortil en ret god Veifører, der er Thorshavnernes eneste Spadseregang.

Husene ere alle byggede af Træ og bedækkede med Grensvær. Paa et Grundlag af sprængte Stene eller ogsaa paa den flade Klippe lægges Bjælkerne; 6 til 8, jüst ikke tykke Stolper bære Taget, der er dannet af tynde Bræder, som beklædes med Birke-

bark, der bedst modstaaer Forraadnelsen, og der
 ovenpaa med tykt Grønsvær. Foraarets første
 Grønne viser sig paa Tagene, hvor Kragerne,
 Rattene og Faarene klattre omkring for at søge Næ-
 ring. Væggene ere baade indvendigt og udvendigt
 beklædte med Bræder, ligesom ogsaa Skorstene
 og Væggen ved Ildstedet, og desuagtet er Ildbrand
 meget sjelden paa Færøerne. De Fattigeres Huse
 have hverken Skorstene eller Vinduer, men istedet
 derfor et stort, firkantet Hul i Taget, der kan ved
 en Klap lukkes til, naar det regner; Gulvet er uden
 Bræder, Huset fuldt af Reg og mørkt, kort et
 uhyggeligt Opholdssted for den bedre Vante. De
 mere Formuendes Huse ere derimod ret hyggelige,
 omendstjænt vel lave, saa at jeg flere Gange løb af
 med Buler, naar jeg traadte ind i en Præstebolig.
 Man har forsøgt at bygge Huse af Steen, men
 Man har opgivet det, da de deels ere for fugtige
 og deels ikke give efter for Stormen, saaledes som
 Træhusene, der tillige ere varme og tørre.

Embedsmændene vilde holde Thing i Kollefjord
 og indbøde os i Selskab med dem at besøge det Veig-
 delag. Om Eftermiddagen Kl. 3, den 22de April
 besteg vi en Ottemandsfører, (med 8 Roerfolk),
 der i 2 Timer bragte os til vort Bestemmelsessted,
 der laa 2 Mile fra Thorshavn. Ingen Fodgænger,

ingen Rytter kan holde det ud med en færøisk Baad, ja end ikke Krigsskibenes Chalouper, hvilket indgangne Væddemaal have godtgjort. Baadene ere ogsaa meget godt indrettede for saadant et Hav, og kunne udholde forunderligt meget, saa lette de endog synes at være byggede. Baadene ere lange og smalle, spidse i begge Ender og forsynede med en hei Forstav, der rager frem over Planterne, for at kunne fatte den med Haanden og saaledes holde Fartøiet. Maren er meget let og smal, og stikker i en Rem af Svalfiskehud, der kaldes Homlebaandet, og er befæstet til Roertolden, hvorimod den støtter sig. Herved have Færeboerne den Fordeel at kunne bruge Maren ligegodt til alle Sider, frem og tilbage. Paa den øverste Ende af Roret er en Tværstang befæstet, hvorigjennem der gaae to Strikker, som Styrmanden har for sig og styrer Baaden ved at trække i dem. Roret bruges kun, naar de have Seil oppe, hvilket kun skeer sjældent. Passagererne sidde enten ganske bagud eller fortil.

(Fortsættes).

F. C. Kielsen.

Borger-Vennen.

Otte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 33.

Løverdagen den 13de August 1836.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Drykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Brudstykker af Graba's Dagbog,

holden paa en Reise til Færøerne.

(Fortsættelse).

Fra Thorshavn roede vi langs med Kysten indtil Avidenæs, en Landspidsø, hvor Strømmen herer op, som bestandigen slynger sine krusede Belger i Veiret. Man mærker lidet til Ebbe og Flod, da Strømmene, der omgive Derne og løbe 6 Timer imod Ost og ligesaa mange Timer imod Vest, træde istedet derfor. Færøboerne vide ganske neiagtigt, naar Ostfald og naar Vestfald indtræder, da de indrette deres Reise derefter. Vil Thorshavneren

til Baage, maa han først have en Miil Østfald og derpaa tre Mile Vestfald; han tager altsaa afsked med Østfald og veed sædvanligen saaledes at træffe det, at Vestfaldet kommer i det Dieblik, han er ved Kirkebonæs. At roe imod Strømmen er meget vanskeligt, ofte umuligt og synes for den Fremmede at være farligt, idet Vaaden kastes frygteligen op og ned, saa at den undertiden falder ned paa Vandet med en Knagen, som om den skulde briste. Ved Maaneskifte er Strømmen stærkest, og nogle Strømme ere saa stærke, at f. Ex. Indvaanerne paa Nyggensæs, Suderø, Fuglø og Store Dimou ofte i flere Maaneder ikke kunne forlade deres Øer. En Præst har af denne Marsag maattet tilbringe 18 Uger paa Fuglø, og en anden 14 Uger paa Nyggensæs, hvorhen de vare tagne til Syge i godt Veir.

Da vi vare roede ud af Strømmen imellem Heivigsholm og Qvidenæs, kom vi ind i den rolige Fjord, som skiller Strøms fra Østerø. Skuet af denne Fjord er paafaldende; den trækker sig dybt ind i Landet: paa begge Sider det høie Fjeld med Græsgange og Klippemasser, i Baggrunden det høieste Bjerg paa Færøerne, det nøgne Skallingfjeld med sine to Naboer. Paa den høire Side af Fjorden strækker sig en Fjerdingvei langs hen med Kysten Veigdelaget, der bestaaer af flere Pladse. Vi lau-

dede ved Thinghuset, hvor Retten holdes, i Nærheden af Kollefjords Kirke. Ethvert Voigdelag har sin Kirke, i hvilken Præsten i Sydsælet maa prædike i det Mindste tre Gange om Aaret. Kirken i Kollefjord er sikkerligt den usleste Kirke i hele Christenheden. Man tænke sig en Bygning 12 Alen lang og 9 Alen bred, hvis Mure bestaae af sammenlagte Stene og ere saa tykke, at de to Vinduer, som befinde sig paa hver Side af Samme og ere omtrent 3 Qvarteer i Qvadrat, bestemt ligge 3—4 Fod ind i Muren. Murene ere $3\frac{1}{2}$ Al. høie, og med Taget, der er af samme Beskaffenhed som paa Husene, er hele Kirken omtrent 8 Al. hei, indvendigt beklædt med Bræder og uden al Zirat. Kirken er en Filiationkirke af den i Qviving, og bliver besøgt hver 5te eller 6te Søndag af Præsten der.

Embedsmændene bleve i Thinghuset, hvis Besidder var en meget velhavende Kongsbonde, det vil sige en Bonde, som har forpagtet Jord, der tilhører Kongen. Vi skulde boe hos Pastor Holm, der var ankommen en Time før vi. En Fjerdingvei fra Thinghuset laa Præsteboligen, hvor vi bleve modtagne med megen Forekommenhed af vor Bært, og beværteede med hollandsk Ost, alle Slags regede Sager og et fortræffeligt Glas Medoc, saa at vi kunde see, at Præsterne heroppe, i Henseende til

Mad og Drikke, leve ligesaa godt som nede hos os. Han var ret underholdende og viste gode Kundskaber i Historien og Mineralogien.

Om Morgenen derpaa Kl. 9 satte vi os i en Baad og lode os roe til Enden af Fjorden, hvorfra vi fortsatte vor Reise tilføds. Nogle hundrede Skridt fra Landingspladsen kom en Kone ud fra et ret vakert Bondehuus os imøde, hilsende paa os og bad os at træde inden for. Vi forsikrede hende, at vi ingen Tid havde, da vi inden 6 Timer skulde være tilbage fra Leinumvatu, (3 Seer), men det hjalp ikke. Hun meente, at, skjønt hendes Mand tilligemed Børnene var til Thinge, vilde vi dog ikke nægte hende Vren af vort Besøg. I Glasstuen*) blev der budt os Brændeviin, Kaffe, Smørrebrød og, Gud veed hvad mere, hvorfor vi betakkede os. Derpaa bad hun os at besee hendes Huus, hvormed hun opholdt os saa længe, at vi, da vi kom tilbage til Glasstuen, foresandt en Eggekage, som vi uden Naade maatte spise af. Om Betaling kunde her ikke være Tale; det vilde have været en stor Fornærmelse mod den færøiske Gjæstfrihed,

---

*) Den har dette Navn, fordi det er det eneste Bærelse, der har Glasvinduer. Se Landts Beskrivelse over Færøerne. Klyn. 1800. 8. S. 426.

hvorfor vi maatte nøies med at takke hende, ligesom hun ogsaa takkede for Besøget, og afnødte os endog det Løfte at tilbringe nogle Dage i hendes Huus, naar vi igjen kom i denne Egn. Dette var mit første Besøg hos en Bonde her, og saadan har min Modtagelse bestandigt været paa disse Der. Hos Enhver fandt jeg forekommende Høflighed og Bestræbelse for at tjene mig paa enhver Maade. Det Bedste, hvad Huset formaaer, bliver fremsat og med Beredvillighed ydes den Fremmede enhver Tjeneste. Naar jeg havde gjæstet en Nat eller flere Dage en Bonde, forærede jeg Konen eller Datteren et Silke Hals-terklæde eller nogle Al. Baand, og dog traf det sig eengang, at Værten meget alvorligen spurgte mig: "Hvad skal da det koste, min Herre?" Da jeg svarede ham, at det kunde vi siden tale om, naar han først havde sagt mig, hvad jeg havde at betale ham, rystede han hjerteligen min Haand og yttrede, at det var dog for meget. Det var meget snart bleven udbredt paa alle Derne, at der vare komne Fremmede, som vilde plante Træer; derfor vidste Øboerne strax, naar de saae os første Gang, hvem vi vare. Desuagtet bleve vi stedse, omendskjent uden Paatrængelighed, udspurgte: hvem vi vare, og hvorfra vi kom, om vore Forældre og Slægtninge endnu levede, om vi vare gifte o. s. v.; der-

paa kom Taleren gjerne om Træer, og om det var muligt at plante nogle her, tilsidst om Politik. Naar de saa havde faaet at vide, hvad de vilde vide, kom Touren til at spørge til os, og jeg fik stedse saa neiagtige og forstandige Svar, som jeg neppe vilde have erhholdet af en Bonde i det øvrige Europa. Derhos vise Færeboerne et saa anstændigt og fiint, aldeles ikke bondeagtigt Forhold, at jeg hellere vil underholde mig en heel Dag med en Færeboer end een Time med en sædvanlig tyff Bonde. Men de forlange ogsaa, at Man er høflig imod dem og svarer dem ordentlig paa deres Spørgsmaal.

Saa snart en Færeboer seer en Fremmed at nærme sig hans Hus, gaaer han ham imøde uden for Huset, rækker ham Haanden og byder ham velkommen, fører ham derpaa ind i Huset, gaaer stiltiende hen til Brændeviinsflasken, skjænker et Glas fuldt, drikker lidt deraf, fylder Glasset igjen og overrækker ham det, idet han nok eengang ønsker ham velkommen. Konen og Døttrene gaae ogsaa hen til den Fremmede og hilse ham med at kysse ham.

Færeboernes Levemaade er, som Man kan formode, simpel. Han arbejder gjerne og flittigt, men uden at søge Arbeide, det forbyder hans Stoltshed ham. Et Tjenestetyende tilbyder aldrig Noget

sin Tjeneste; en Roerkarl eller Fisker melder sig aldrig for nogen Eier af Vaade for at ledsage ham paa Fiskerie, før hungrer han. Hvem, der vil have et Tjenestetyende, maa gaae til dem og spørge, om de ville tjene; naar en Mand vil ud paa Fiskeri, maa han opsege sine Medhjelpere og tilbyde dem, mod Andeel i Fangsten, at tage ud med. Et Stykke Skindsekjød*), et Bygbred og et fyldt Vandfad ledsager ham paa Seen, hvor han ofte i hele 24 Timer, gjennemblødt af Regn og Velgestyrtning, i stedsevarende Fare for at overfaldes af Stormen, arbejder for maaskee at bringe en Helleflynder hjem, der da bliver deelt imellem de 4 Fiskere, (det Antal, som sædvanligt gaaer ud paa saadant et Tog), Eieren af Vaaden og Kirken, der ogsaa skal have sin Andeel. Naar Fangsten er lykkelig, kan hver Enkelt vel fortjene 1 Rbd., men hvor sjeldent er det Tilfældet, og hvor sjeldent tillader det stormende Veir dem at gaae ud paa Fiskerie. Mere end to Gange om Ugen kunde vi ikke let faae friske Fisk, og det var dog i den bedste Narstid.

Naar Fiskeriet ikke sysselsætter Indvaanerne, beskæftige de sig om Sommeren enten med Høbjergs

---

*) Skindsekjød er fedt Bedekjød, der, efterat være kogt, bliver sprængt og saa ophængt for at tørres.

ning eller med Agerdyrkning, hvorved de betjene sig af Spaden, da de ei formedelst Klippegrunden kunne bruge Plougen, eller ogsaa de ere paa Fjeldene. Hele Mile maae de flattre paa Bjergene for at see efter deres Faar, eller 5 til 6 i Antallet løbe hele Mile for at faa fat paa deres Heste, der kun bruges til at bære. Over Hestens Ryg hænge 2 store Kurve, som kaldes Kraber, een paa hver Side, hvori Gjedningen bringes op paa det indhegnede Land, eller Tørven bringes fra Moserne til Veigdelagene. Til sin Tid hentes dagligen 8 til 10 Dragter Tørv; altsaa maa Færebøeren i den Tid gjøre 16 til 20 Gange om Dagen den samme Vej op paa Fjeldene, uden at turde sætte sig paa Ryggen af Hesten, naar den gaaer ubelæstet derop.

(Fortsættes).

F. C. Kielsen.

Borger-Vennen.

Oppte og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 34.

Løverdagen den 20de August 1836.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Brudstykker af Graba's Dagbog,

holden paa en Reise til Færøerne.

(Fortsættelse).

Hvor der er Fuglefangst, slysses Folkene i nogle Uger med at borttage Eggene og Ungerne, naar de ere flyggede, eller og ved Hjælp af Fuglestangen at fange Fuglene. Om Vinteren bliver flittigen spundet og strikket eller vævet Uld; men Astenen bliver især anvendt til at undervise Børnene. Enhver Fader underviser selv sine Børn, ligesom han er oplært af sine Forældre, især i Læsning, Skrivning og i Religion, og dette med saadan Held,

at jeg, som sagt, hellere vil underholde mig en heel Dag med en Færøboer end een Time med en af vore Bønder.

Thorshavn er det eneste Sted, hvor der er en Skole; i den undervises baade Drengene og Pigerne efter den Bell-Lancaster'ske Methode. Jeg bivaarede Underviisningen i de to Dage, jeg formedelst den uopberlige Regn ikke kunde foretage mig nogen Excursion, og blev sat i Forundring over Børnenes overordentlige Fremgang; og dog er denne Skole ikkun 2 Aar gammel.

Amtmand Tillisch har erhvervet sig megen Fortjeneste af den. Istedet for det gamle, lille, fugtige Skolehuus, pjaltede og smudsige Skolebørn, finder Man nu en rummelig, hyggelig Bygning, en dygtig Skolelærer og Børn, der alle ere ordentligt og reentligt klædte. Skolen besøges af 130 Børn, Piger og Drengene; med Skolen er forenet en Haandgjærnings Skole, i hvilken der spindes og væves af Pigerne Hør til grovt Lærred. Der forfærdiges ogsaa Senge- og Gulvteppener, der have et smukt Udseende og sælges i Kjøbenhavn til 5 Mk. 8 p. M.

Da der ikke var gjort nogle Forberedelser til nogen ordentlig Examen, kunde en saadan extraordinair Examen allerbedst skaffe en klar Anskuelse af Børnenes Færdigheder og Kundskaber; Amt-

manden lod derfor Underviisningen standse, for at lade foretage en liden Prøve i alle Fag. I Betragtning af, at Færeboerne først for 2 Aar siden have faaet en Anelse om, hvad Sang er, gif Sangpreven ret godt. Børnene holdt temmelig rigtig Melodi og Takt, hvad ellers Færeboerne ikke engang kunne ved deres Vocal-Dandsemusik. Det er mærkeligt nok, at Man finder her saa lidet Talent og Smag for Musik; jeg troer ikke, at der findes et eneste musikalsk Instrument paa alle 17 beboede Øer, undtagen hos Embedsmændene.

Overhovedet skrive Børnene hurtigen og godt; Opsatserne efter Dictat vare for det Meste orthographisk og kalligraphisk skrevne. I Examinationen i Geographien vidste de bedre end jeg at angive Grændserne, Amterne, Floderne og Stederne paa Kort, der ingen Navne havde, og i den danske Historie vidste de god Besked. Jeg beundrede meest deres Fremgang i Regning, især i Hovedregning. Exempler, saasom: hvormeget er 23 Gange 19, 91 Gange 11, 18 i 234, vare neppe udtalte, før Svaret ud af Hovedet var der. Da jeg nu af Erfaring ret godt veed, hvorledes det gaaer til ved saadan en Examen, at nemlig Lærerne fremkalde de bedste Disciple og give dem Spørgsmaale om de Gjenstande, som de sidst have lært, yttrede jeg

denne min Betænkning for Amtmanden. Jeg fik nu Tilladelse til at examinere, hvem jeg vilde og hvorudi jeg vilde. Jeg valgte da efter de fremlagte Bøger og Registre en Dreng, der for $1\frac{1}{2}$ Mar siden var underviist i Slesvigs og Holsteens Geographi; jeg spurgte ham nu om disse Lande, ligesom det faldt mig ind, og jeg erholdt af ham saa rigtige Svar, at jeg selv ikke kunde have givet dem bedre. Derpaa lod jeg denne Dreng examinere en anden Dreng paa 8 Mar, og det gik fortræffeligt. Jeg opgav ogsaa Hovedregnings Stykker og fik bestandigen Svaret næsten i samme Dieblif, jeg havde endt Spørgsmaalet. Da jeg tilsidst blev opfordret til at opgive et svært Regnestykke, fremsatte jeg følgende: $17\frac{1}{8}$ R kostet 30 Rbd. 5 Mk. $13\frac{1}{2}$ R, hvormeget koster da 20 R $13\frac{1}{8}$ R, og efter neppe 10 Minutter angav han Faciten at være 12276 Rbd. 2 Mk. $15\frac{1}{8}\frac{3}{5}$ R. Regn ham det efter, hvem der vil *). Svære Ord, som General Soldkammer, Admiralitets Collegium bleve bogstaverede uden Feil. Kan en eneste Skolelærer i to Mar bringe saa mange Børn saavidt ved den gamle Læremethode?

(S Anledning af at en Auction skulde afholdes paa Nordstrøms over Braget af et strandet Fregat-

*) Faciten er urigtig; den skulde være 11577 Rbd. 1 Mk. $12\frac{1}{8}\frac{3}{5}$ R. K.

skib og dets indeholdne Ladning af 800 pommerste Bjelker, skulde Amtmanden derhen. Han havde indbudet Graba og hans Medreisende at følge med i sin Jagt; de modtog med Glæde Tilbudet, og tilbragte, efter Graba's Forsikkring, der 3 af de interessanteste Dage, de oplevede paa Færøerne. Hvad der bidrog hertil, var de særdeles skjønne Naturscener, som omgave dem, Besøget af det fornemste Fuglebjerger paa Derne og den Sammenstimlen paa een Plet af Mennesker, vist over 500, altsaa $\frac{1}{10}$ af samtlige Ders Bøboere, hvoriblandt de Fornemste af Indvaanerne, der vare komne her for Auctionens Skyld. Som det interessanteste Parti af denne Deel af Forfatterens Dagbog, meddeles her hans Beskrivelse af Touren til Fuglebjerget).

Om Eftermiddagen den 10de Mai (1828) — fortæller da Graba — satte vi os i en Giirmannafarer og foretoge os en Seilads fra Saren paa Nordstrøms til Vestmanhavn og et af de derværende Fuglebjerger. Kysterne frembyde et af de meest paa-faldende Syn. Ligesom Man kommer ud af Fjorden, vise begge Hjørnerne sig ganske forskjellige: det høire, som en Klippevæg over 1000 Fod høi, lodret og saa glat som en Muur, det venstre, omkring hvilket vi dreiede, lavere og tildeels bestigeligt.

Ikke langt fra Indløbet til Bugten viste sig for os en stor Gule, der gaaer tværs igjennem Klippent og som har en Hvelvning af henimod 130 Fods Høide og 60 Fods Brede. Men Brændingen derinde tordnede saa frygteligt, at der var ikke at tænke paa nogen Gjennemfart. Dybe Revner og Svælg, gyselig mørke Kløfter, der, strækkende sig fra Toppen af Bjergene ned til Havet, synes at være fremkomne ved en Naturrevolution, afverlede med glatte Klippevægge. Huller, hvis Munding maaskee kun var nogle Fod vide, udspyede med en Torden som af Kanoner, Havvandet som en Skum heit op i Luften, saasnart en ny Bølge trængte en ny Vandmasse ind i Samme; dybe Huller, hvori Sølhundene pleie at kaste deres Unger, større og mindre Guler, Dreng, smaae Klipper, der under alle Skikkelser rage frem af Havet og vrimle af Malefrager, Maager ogommer, frygtelige Brændinger og derpaa igjen næsten roligt Vand: alt Dette virkede saaledes paa mig, at jeg ikke erindrer mig paa nogen af mine mange Reiser at have fornemmet saadant et Indtryk af Naturscener.

Da vi vare komne ind i en dyb, rædselsfuld Bjergkløft, gjorde vi Holdt. Her var Fuglebjerget. Hvor Man saa hen; intet saa Man uden Fugle. Tusinder afommer og Alker fløde i større eller

mindre Grupper omkring Baaden, saae nysgjerrige paa os, forsvandt med Get under Vandet for at dukke op igjen ganske nær ved os. Teisterne kunde Man naae med Klarerne; Sælhundene, ikke begripende Forstyrrelsen af deres Asyl, strakte deres Hoveder heit op over Vandet. Skuer (en Art Maage) stødte ned paa Lunder (en Art Alke eller Sepapegeie) og Ritaß (en Art Maage), som de i Flugten træffe paa Hovedet og dræbe. Her søgte en fortvivlet Rita, som kort i Forveien havde været saa lykkelig at fange en Fisk, med ynkeligt Skrig Beskyttelse mellem en Flok af sine Lige mod en Struntjæger Maage, der fra alle Sider forfulgte den. Dog stedse ivrigere trænger Voldsmanden ind imod den, stedse frygteligere bliver den Forsulgtes Skrig; endeligen opbrækker Ritaen af Angest eller Instinct sit nyligen gjorte Bytte, og Reveren snapper Fisken, før den falder i Vandet. Naboklippernes Beboere og Svømmerne i Havet røbe ved denne Scene vel nogen Uro, men vove ikke at byde den frygtelige Fjende Trods. Lusten gjennemkrydses af Alker, der flyve frem og tilbage, da de nu begynde deres Udrugning; de snurre omkring saa heit, at de ikke see større ud end Bier, og saa lavt, at Man kan slaae dem med Stofke. — Dog lader os betragte Colonien selv, deres egentlige domicilium. Paa

noget over Havet fremragende Klipper sidde glindsende Malefrager, dreierende deres lange Hals i alle Retninger, ængsteligen skottende op til nogle Skuer, der sidde oven over dem. Derpaa kommer Ritaernes Linie. Rede ved Rede i en Række langs med hele Bredden af Klippen, og Rede over Rede, seer Man kun Hovederne af de rugende Fugle, og de neden under liggende Klipper, hvidfarvede af deres Skarn. Noget høiere oppe paa smaae fremstaaende Knorte af Klippen eller Hammere, som de kaldes, staae Alker og Lomme, blandede mellem hinanden, opstillede i Parade, alle med det hvide Bryst mod Havet, den ene saa tæt ved den anden, at ikke et Hagel kunde komme imellem dem, stedse høiende sig mod uvelkomne Besøgere eller imod Naboerne.

(Fortsættes).

F. C. Kielsen.

Borger-Vennen.

Otte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 35.

Løverdagen den 27de August 1836.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Brudstykker af Graba's Dagbog,

holden paa en Reise til Færøerne.

(Fortsættelse).

Enkelte Par, som havde taget en Hammer i Besiddelse alene for sig, viftede til hinanden med Bingerne og karesserede hinanden, trippende omkring. Hele Skarer flei frem og tilbage, og dog vidste enhver af disse Tusinder nøie at finde sin Plads igjen; vistnok gaves dog af og til nogen Uorden. Her staae nogle og tyve, Bryst mod Bryst; pludseligen kommer en Alke tilflyvende, trænger sig ind paa sin Plads og støder derved nogle, der staae ved Siden, ned af

Klippen. Den øverste Plads indtage Lunderne, mindre i Dine faldende, dog røbende sig ved deres Ghyning. Allarmen ved saadant et Fuglebjerg er bedøvende; Man kan ikke høre, hvad Ens Nabo siger. Ritaens græsfelige Stemme overdøver Alt; derimellem hører Man Alkernes eenstonige orr og Lommernes rrrrrr forenet med alle Vocalerne. Efterat jeg længe nok havde været Tilskuer af disse Massers Væsen, kunde jeg ikke modstaae Fristelsen til at blive Herre af en endnu med en Top forsynet Malefrage, der sad paa en Klippe 60 Skridt fra os. Jeg fyrede da løs, men hvad der blev af Malefragen, veed jeg ikke; Effecten var for stærk. Luften blev formørket af disse Fugle, der forstyrredes i deres Rolighed. Mange tusinde ilede ud af Bjergkløften med en forfærdelig Allarm og udbredte sig vifteformigen over Havet. Hvor vi saae hen, saae vi kun flyvende Alker, Lommer og Maager. Søpapegøierne kom forundrede frem af deres Suler, betragtede den almindelige Forstyrrelse med komiske Gebærder og udstødte et langtsomt orr. Ritaerne bleve for det Meste rolige i deres Reder. Samtlige Malefrager styrtede, som trufne af Rædsel, i Havet. Lidt efter lidt vendte dog alle tilbage igjen til deres Pladse og begyndte igjen paa deres Vøininger og Høflighedsyttringer. Et Skud igjen havde næsten

ingen Virkning; de fleste bleve siddende, de, som havde deres Standquarteer nederst, fløi vel op, men vendte strax igjen tilbage. — Høist tilfredsstillende roede vi tilbage til Saren.

Fuglefangsten paa Færøerne.

Paa disse Øer ere næsten samtlige Vandfugle Næringsmidler, men især Ulker, Lomvier og Lunder, der spises baade friske og saltede eller tørrede. I Mai leve Beboerne paa mangen en D af Vandfuglenes Æg. Men kun Nøden kan tvinge Menneskene til ei alene at nyde denne ringe Føde, men endog at foretage sig den for det Meste farlige Fuglefangst. For nogle af disse usle Maaltiders Skyld maa Kongsbondens Karl ved en Toug lade sig hidse over 100 Favne ned fra Klipperne, gaae paa Fjelde, hvor der neppe er $\frac{1}{2}$ Al. Plads til Fødderne, eller fra Baaden af stige op ad Klipperne, hvorved et Feiltrin eller en forvittret Steens Løsrivning fører den useilbarlige Død med sig. Desto værre blive ogsaa aarligen flere Mennesker Offere for denne farlige Haandtering. Jeg var naturligviis meget begjærlig efter at være Dienvidne til saadan en Fuglefangst, og tilbød Folkene flere Gange Penge, for at de skulde med Einen trække Fugle fra Bjerget til mig, men for Penge sætter

Færeboeren ikke sit Liv i Bove, og det lykkedes mig først i Juni, da jeg var paa Store Dimon og Kongsbonden befalede sin Karl at gaae paa Bjerget. Man fanger de bencævnte Vandfugle paa tre Maader: ved Linen, fra Baaden og med Fuglestangen. Den sidste Maade er den simpleste og ikke farlig, men udfordrer dog nogen Behændighed. Fuglefængerent, blot forsynet med sin Fuglestang, roer i sin Baad hen under Fuglebjerget paa den Kant, hvor de unge Fugle sidde paa Klipperne ved Stranden. Fuglestangen er 5 til 6 Alen lang og halvanden Tomme tyk; i Spidsen af den er befæstet et Stykke Horn, hvorpaa ere anbragte tvende, 2 Al. lange Rjeppe, der ved en Seilgarnstraad strammes sammen, saa at de staae omtrent 3 Qvarter fra hinanden, og paa dem hænges et Ræt, hvis Masket ere 2 Tommer i Girkant og som har Formen af en Sæk. Da Fuglene i Rugetiden kun ere lidet skye, kan Man let kaste Rættet over dem; de stikke da Hovederne igjennem Maskerne for at komme i Vandet og ere da fangne. Man dræber dem ved at dreie Halsen om paa dem.

(Fortsættes).

F. C. Kielsen.

Extract

af

andet Quartals Regnskab 1836,

for

det forenede Understøttelses = Selskab.

Borger - Vennen.

Otte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 36.

Løverdagen den 3^{die} September 1836.

Forlagt af Understøttelses - Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets - Bogtrykker.

Brudstykker af Graba's Dagbog,

holden paa en Reise til Færøerne.

(Slutning).

Farligere er den anden Methode, hvorved ogsaa Fuglestangen bruges, men saa maae Fuglefængerne fra Vaaden af stige op paa Klipperne og fange Fuglene i Flugten. Til denne Fangst forene sig gjerne 4 Personer; tvende blive i Vaaden og opsamle de Fugle, som kastes ned til dem, og de to andre foretage sig det farlige Bøvestykke. Disse tvende sætte sig i Forbindelse med hinanden ved et 24 til 30 M. langt Toug, der er fastbundet til Bure

lunningerne eller Bælterne om Livet, og bevæbne sig med Fuglestangen. Nu stiger den ene fra Baaden af op paa Klippen, og den anden skyder ham ved Hjælp af en lang Stang med en Brikke paa Enden, som han anbringer under Sædet, op ad Klippen til et Sted, hvor han kan faae Godsæste. Den første Mand trækker nu den anden op til sig ved Hjælp af Touget, som er fastgjort til hans Bælte, og skyder ham derpaa videre op paa Klippen, og saaledes hjælper den ene den anden gjensidigen, indtil de ere komne til de Steder, hvor Fuglene ruge. Her, hvor Mennesker ere Fuglene et fremmed Syn, kunne de forvovne Fuglemænd gribe deres Bytte med Hænderne og dræbe dem, uden at de forfækkede Dyr forsøge at undslø. Dersom Stedet ligger godt, saa at mange Fugle flyve forbi, lykkes det Fuglemanden let med et Slag af Fuglestangen at fange 2 til 3 Fugle i Flugten og i en Tid af faa Timer at nedkaste flere hundrede til sine Kamerater i Baaden. Ved Nedstigningen gaaer det omvendt mod Opstigningen; den, som ved Touget holdes af den, der staaer oven for, glider først ned og hjælper den anden derpaa ned ved Hjælp af Stangen med Brikken paa. Men herved skeer det ikke sjældent, at den, som klattrer ned, glider ud eller at Klippen under hans Fod løsner sig, og han

styrter ned; da maa den øverst staaende holde sig fast, at de ikke begge ligge sønderknuuste i Havet.

Den Methode, der er den sædvanligste og giver det rigeste Udbytte, er den, hvorved Fuglemanden lader sig hidse ned ved et Toug oven fra Klippen. Dette Toug, der er 3 Tommer tykt og 300 Al. langt, er befæstet til Fuglemandens Bæltsted, og desforuden er der anbragt under Mandens Laar en bred Sele, som er fastbunden til Touget, saa at Fuglemanden kommer i en siddende Stilling, der gjør, at han mageligere kan udholde nogle Timers Arbeide. For at Touget ei skal slides over paa den haarde Klippe, lægges et Stykke Træ paa Kanten af Klippen, hvorpaa Touget, der holdes af 6 Mand, da glider. Ved Siden af det tykke Toug løber en tynd Snor, hvormed Fuglemanden, ved at rykke i den, giver Mændene, der staae oven for, Tegn, naar de skulle fire, stoppe eller heise. Der skal høre en egen Færdighed til at forhindre Tougets Umsnoen, hvorved den Uerfarne bliver dreiet omkring i en Hvirvel og da let forulykkes. Saasnart Fuglemanden er kommen til Hylterne, hvor Fuglene have deres Reder, løsner han Touget og befæster det til en Steen, at det ikke skal slippe fra ham, og nu begynder hans Arbeide. Naar han har dræbt de Fugle, som han har grebet med Hæns

derne, tager han fat paa sin Fuglestang og fanger de forbiflyvende Fugle ved at kaste Nættet over dem. Ved ethvert Slag faaes almindeligen 1, men undertiden ogsaa 2 til 3 Fugle, og paa en Aftens Tid kan en Fuglemand paa denne Maade fange 2, ja flere Hundrede. Den beleiligste Tid til dette Arbeide er Aftenen og stille Veir, især naar Vinden bærer langs med Bjerget. Sit Bytte kaster Fuglemanden efterhaanden, som han har gjort det, ned i en Baad, der ligger under Klippen. Naar Toppen af Klippen staaer skraa ud over Havet, saa at Fuglemanden ved Nedsænkningen hænger adskillige Favne ud fra Klippen, maa han for at komme ind til de Steder paa Klippen, hvor Fuglene ruge, ved Hjælp af Fuglestangen give sig en Svingning, der kan bringe ham til at faae fast Fod paa Klippen. Ofte maa han paa denne Maade give sig en Svingning paa 8 til 9 M., ja, undertiden behøves der en Svingning af 50 til 60 M. for at komme ind paa Klippen, naar den skraaer sig meget ind fra oven af. For dette Tilfældes Skyld har Fuglemanden ved Bæltstedet endnu en Line, der hænger nedad, og som en Mand i den Baad, der ligger nede ved Klippen, griber og dermed giver Manden den omtalte Svingning. Efter fuldbragt Arbeide hidse de ovenfor staaende Mænd Fuglemanden op

igjen. Denne Maade at fange Fuglene paa er som sagt den farligste af dem alle. Endogsaa den sterke Forsigtighed kan ofte ikke afværge, at Touget gaaer itu; en Steen kan rive sig løs og knuse den Ulykkelige, hvilket tildrog sig under mit Ophold paa Vidarø; Manden kan ved Svingningen forfeile det rette Standpunkt og slynges imod Klippevæggen; han kan paa Uffatserne tabe Egeværget og styrte i Havet, med eet Ord, det er den farligste Haandtering, Man kan tænke sig. Naar Fjeldene ikke ere meget høie, nedhidsler Færøboeren sig alene uden fremmed Hjælp, blot ved at befæste en Pæl ovenpaa Klippen.

Paa Sands havde Forfatteren af denne Reises beskrivelse nær tilsat Livet; Beretningen herom lyder saaledes.

Morgenen den 4de Juni gik vi tillands fra Sands til Skaaleviig *) for derfra at faae en Baad til Thorshavn. Vinden tog til og blev til en Storm af N. O., hvorfor vi i vort vaade Godteri maatte blive hos Johan Dalsgaard, (en Broder til vor Vært paa Store Dimon), af hvem vi ogsaa bleve meget godt modtagne.

---

*) Sands og Skaaleviig ere 2 Bøigdelag paa Sands; hiint ligger paa Vestkanten og dette paa Østkanten af Den Sands. K.

Den 5te Juni var en Dag, som jeg aldrig kan glemme, da jeg paa den lykkelige og paa den vidunderligste Maade undgik den sterste Livsfare. Stormen og Regnen, som slog ind paa vore Vinduer, vækkede os om Morgenen og gjorde os det begribeligt, at vi umuligen kunde forlade Den den Dag. Vort Bært forkyndte os, at der efter saadant et Veir vilde indfinde sig ved Skaaleviig i det Mindste i 3 Dage en saadan Brænding, at ingen Vaad kunde komme i Seen. Vi maatte da tilbage til Sands, for derfra at seile vesten om Den. Indtil Kl. 3 om Eftermiddagen maatte vi blive i vor Stue, hvorpaa Vinden stod og som desto værre var saa utæt, at der var en bestandig Trækvind derinde. Mit Fodtei var endnu ikke blevet tørt, hvorfor jeg foresatte mig at gaae dygtigt, for at komme til at svæde og derved at forebygge en Forkjølelse. Jeg forlod min Rejseskammerat og vore Folk og gik Veien paa Fjeldet, hvorover jeg haabede at finde Retningen mod Sands, uden at tænke paa nogen Fare. For længe siden havde jeg tabt mit Selvskab af Sigte, besteg det Halve af Fjeldet, hvorved jeg var bleven ganske varm, og vilde nu ned til den Bjergslette, bag hvilken Sands ligger og hvor de omtalte Skuers Rugepladse findes. Pludseligen stod jeg ved en lodret, 2 til 300 Al. høi Klippevæg og neden for den Bjergs-

fletten; dog blev jeg vaer en Bei, som Faarene syntes at have banet, at løbe langs ned af en Af-
 sætning. Med frisk Mod betraadte jeg denne $\frac{1}{2}$ Al.
 brede Bei, idet at jeg lænede mig til Klippevæggen
 og gik saaledes en temmelig Strækning ned ad samme.
 Men nu blev Stien smallere, Klippevæggen rykkede
 mig nærmere; jeg kunde ikke trænge videre frem og
 saae heller ikke nogen Mulighed til at vende om. Her
 stod jeg nu i den frygteligste Drken; intet Menneske
 satte sin Fod her, intet menneskeligt Øre kunde høre
 min Stemme. Om endogsaa mine Rejsesammerater
 havde villet opsøge mig paa Fjeldet, vilde de ikke uden
 et blot Tilfælde have opdaget mig. Jeg bemærkede,
 at Klippevæggene ikke bestode af nogen fast, men
 af en forvittret Steenart, der frembød mange Taffer
 og Forhæininger, hvorfor jeg fattede den Beslutning
 at gjøre et Forsøg paa at klattre ned. Jeg søgte da
 med Fodspidserne at finde Tafferne og Forhæinin-
 gerne, klamrede mig fast med Neglene til den for-
 vittrede Klippe og lod denne gribe ind i mine Klæder,
 hvorved jeg fik fastere Støttepunkt. Paa denne
 Maade var jeg kommen en ikke ubetydelig Strækning
 nedad og havde kun endnu henimod 100 Al. tilbage,
 da det skrækkeligste Dieblit i mit Liv indtraf. Med
 begge Hænder havde jeg klamret mig fast, min venstre
 Fod støttede sig paa en Steentafte, den høire søgte en,

som laa længere ned ; da smulrede pludseligen Stenen under min venstre Haand, et Stykke af Klippen styrtede ned og ternede mod min venstre Fod, saa at den tabte sit Støttepunkt ; det fornedede for mine Dine, mekanisk slap ogsaa den høire Haand, men i Dødsangesten slog jeg med Fingerspidserne saaledes ind i den forvittrede Steen, at Neglene gif løs. For et Dieblif holdtes jeg op, og i dette Dieblif fandt min høire Fod et Støttepunkt — og jeg var reddet. Jeg hængte her vel en fem Minuter, fattende mig efter den udstandne Skræk ; derpaa gled jeg efterhaanden videre nedad ; Kræfterne begyndte at svinde, men Klippen blev hvassere og mere takket, saa at jeg med mindre Anstrængelse kunde tilbagelægge de sidste 50 M. Uden videre at bryde mig om Skuerne, gif jeg stiltiende til Sands, hvor Christiansen og Folkene kom en Time sildigere og bleve ikke lidet forundrede over at finde mig der. Dvaalevigerne erklærede det ogsaa umuligt, at et Menneske kunde andengang komme levende ned ad den Klippe.

Jeg ønskede endnu at meddele noget Mere af Graba's Reisebeskrivelse, men da min Tour til at udgive dette Blad nu er forbi for denne Gang, maa jeg forbeholde mig den videre Meddelelse til næste Gang, jeg har den Ære at udgive Bladet.

F. C. Kielsen.

Borger-Vennen.

otte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 37.

Løverdagen den 10de September 1836.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Brudstykker af en nordamericanst Geistligs Levnet.

(To the Memory of the reverende *M. Thomas Wilson*.
Boston 1829).

— — Man vilde imidlertid seile meget, om man troede, at min Stilling allene medførte Sorger og Ubehageligheder *). Vel maatte det ofte bedrøve mig, at være Vidne til en Kummer, som jeg ikke formaaede at lindre, Duffer, som jeg ikke kunde opfylde, Laster, som jeg forgjæves søgte at udrydde.

---

*) Forfatteren var ansat som Præst ved Fængslerne i Boston.

Men paa den anden Side ydede det mig en ubeskrivelig Trest og Vederqvægelse, naar jeg saae den Bedrovede forlade mig med et Ansigt, over hvilket i det Mindste Haabet havde spredt sin milde Glands: eller naar jeg havde været istand til at udvirke en eller anden mindre betydelig Formildelse i den Ulykkeligens Skæbne; — thi til mere betydelige strakte min Indflydelse sig ikke — eller naar jeg midt under min Tale bemærkede den spændte Opmærksomhed, hvormed man hørte mig, og paa mangt enkelt Ansigt ligesom kunde læse den siebliffelige Frugt af mine Ord i de Gælelser, som ikke undlode uvilkaarligen at afpræge sig i dets Træk.

Kun sjeldent — og da mere ved mine udstrakte Bekjendtskaber og Familieforbindelser, end ved Indflydelse hos mine Foresatte — lykkedes det mig i Gjærningen og paa en overtydende Maade at bevise de Arme, hvis Sjæles Omsorg var mig anbeforet, at det ikke laae i min Mangel paa Villie, men i mine indskrænkede Virkemidler, naar jeg ikke kunde forhjælpe dem til Opnaaelse af Duffer, som jeg selv maatte erkjende for billige og naturlige. Naar denne Leilighed tilbød sig, tøvede jeg imidlertid aldrig med at gribe den; thi jeg har aldrig sat stor Priis paa den Kjærlighed, der yttres sig ved Ord og Tunge, og jeg forargedes da ikke over, at Andre igjen for-

langte andet af mig, end at jeg skulde tale om min Kjærlighed til dem. Naar jeg derfor kunde vise Nogen iblandt dem min Velvillie i Gjærningen, ansaae jeg det stedse som et Bink af Forsynet, til saaledes at befæste min Anseelse iblandt dem og den Tillid, hvori jeg stedse søgte den første Betingelse for min geistlige Virksomhed. Naar jeg hjalp den Enkelte, var det saaledes ikke saameget for den Enkeltes egen Skyld, som for at overtude de Andre om min Beredvillighed til at tjene dem paa enhver mulig og dem selv gavnlig Maade, og saaledes bevare mig den Tillid hos dem, at naar jeg afflog deres Begjeringer, eller Tuset udrettede for dem, var det kun Overbeviisning om deres Begjeringers Ubillighed eller mine egne Kræfters Utilstrækkelighed, som dette maatte tilskrives. For Sandhedens og Samvittighedens Domstol havde jeg saaledes ikke heller nogen Løn at fordre hos dem, som jeg hjalp; thi jeg hjalp dem jo i Grunden ikke for deres egen Skyld. Desto mindre havde jeg Ret til at beklage mig, naar jeg næsten aldrig fandt Taknemmelighed hos dem. Jeg vænnede mig efterhaanden til at gjere det Gode, som Gud forundte mig Leilighed til, uden alt Hensyn til den Tak, som jeg kunde vente mig derfor, og sparede mig derved selv for mangen en Krænkelse. Imidlertid vendtes dog i nogle enkelte

Tilfælde en tilsyneladende Utaknemmelse siden efter til det Vedre, og jeg overbevistes om, at den erkjendtlige Følelse ikke altid er saa udsluttet i Menneskenes Hjerte, som den synes at være, men at den ofte enten undertrykkes af Letsindighed eller mangler Leiligheden til at yttre sig. Da to af disse Tilfælde havde en mærkværdig Indflydelse paa mit senere Liv, vil jeg her foregribe Tiden ved at meddele dem, saaledes som de endnu efter disse mange Aars Forløb staae uudslettelig indpræntede i min Sukommelse.

Blandt Forbryderne i det strengeste Fængsel i Boston var ogsaa en Indianer af den Stamme, som vor berømte Landsmand Cooper siden har gjort udedelig i sin forresten kun lidet historiske Roman: Den sidste Mohikaner. Som et ungt Menneske paa 18 Aar var han kommen ind paa Republikens Gebeet, hvor et slettænkende Menneske havde berøvet ham hans Klæder og Vaaben, medens han troede at slumre trygt under et giestfrit Tag. Hans Forbittrelse var grændsesløs, og han tog ikke i Betænkning, da han paa Hjemveien i en tæt Skov mødte en af Colonisterne, at dræbe ham og bemægtige sig hans Klæder og Vaaben til Gjengjæld for dem, som han havde mistet. Hans Uheld vilde imidlertid, at han kort efter skulde falde i Hænderne paa nogle af den Myrdedes Venner, som gjenkjendte de røvede

Klæder og overantvordede ham i Øvrighedens Hænder. Han blev dømt til Døden. Hans Advocat gjorde imidlertid hans Ungdom og Ubekjendtskab til de civiliserede Nationers Love gjældende som Undskyldning for ham og udvirkede hos Statens Gouverneur, at Livsstraffen blev forandret til evigt Fængsel. Som Naturmenneske havde han ikke kunnet gjøre sig fortrolig med Tanken om Straffens Retfærdighed, og endnu mindre kunnet erkjende nogen Naade i dens Formildelse. Han havde derfor bestandig udviist et trodsigt og indesluttet Forhold og gjort sig Fængsels-Vogterne til Fjende, hvorved hans Stilling successtve var bleven saaledes forværret, at næsten Ingen blev holdt strengere end netop han. Ved min Ansættelse som Præst ved det Fængsel, hvori han var indespærret, havde han allerede tilbragt 10 Aar deri, og ethvert Haab om nogensinde at komme ud igjen var udslukt hos ham.

Det maatte naturligtvis mellem et Antal af over 600 Fanger falde den enkelte vanskeligt at gjøre sig bemærket af mig eller vække min specielle Deeltagelse. Men netop hans Fjenders Had tjente her, som saa ofte i Livet, til det Gode. Forstanderen havde nemlig troet at burde gjøre mig fortrinlig opmærksom paa ham som paa et grundfordærvet Menneske, af hvem aldeles ingen Forbedring var

at vente. Dette foranledigede mig til at tale nærmere med ham og erkjendte mig om hans Livs Forhold. Jeg lededes derved snart til en anden Dom over hans Forbrydelse og Character end den almindelige, og begyndte levende at interessere mig for hans Befrielse. Som en Følge heraf indgav jeg de indstændigste Bønskrivter for ham til Gouverneuren og bad om hans Læselse, hvorhos jeg tilbød mig, i saa Fald at ville befoste hans Equiperung og Reise hjem til hans Fedeland, uden nogen Befostning for Statens Kasse. Efterat at have taalt mange Afslag uden at trættes, og ved enhver Leilighed, istedetfor at supplicere om nogen Gunstbeviisning for mig selv, kun at andrage paa hans Benaadelse, saae jeg mig efter 3 Mars Forløb ved Maalet, da han læslodes under den af mig selv foreslaagne Betingelse.

Da ieg ikke havde dulgt for ham, hvilke Skridt jeg gjorde for hans Befrielse, og stedse underrettede ham om Udfaldet deraf — hvilket jeg ansaae som en Nødvendighed, for at opretholde hans Haab og hindre ham i fortvivlede Foretagender — overraskede hans Benaadelse ham egentligen ikke. Imidlertid virkede Glæden derover ikke mindre paaafaldende paa ham. Hans Dine spillede, den brune Hud blev verelviis endnu dunklere og derpaa igjen blegere,

enhver Muskel i hans Legeme svulmede endnu stærkere af det Blod, som med dobbelt Gld foer igjennem Arterne, og Diebliffet derpaa syntes han igjen at falde hen i en fuldkommen Slaphed. Hans Taal var meget kort og kold: ja jeg kunde egentlig sige, at han i Grunden aldeles ikke takkede mig. Alle hans Tanker vare henvendte paa Fremtiden, hvor gamle Grindringer parrede sig med nye Forhaabninger. I de saa Dage, der forløb, inden jeg kunde gjøre de nødvendige Foranstaltninger til hans Afreise — som isøvrigt lettedes mig derved, at et Medlem af hans Fædrenestamme netop til samme Tid opholdt sig i Boston og tilbød sig at ledsage ham tilbage — var han nær ved at blive syg af Længsel, og da han omsider løslodes, foer han fra mig, næsten uden at give sig Tid til at sige mig Farvel. Det var Billedet af en Dogge, der staaer lænket i Gaarden og med de venligste Lader anraaber den Forbigaaende om at løse sig, men naar dette Ønske bliver opfyldt, i fuld Fjurspring styrter afsted, uden engang at slikke den Haand, som løsnede dens Lænke.

Flere Aar forløb, uden at jeg erholdt den ringeste Underretning om hans videre Skæbne, thi den Stamme, hvortil han hørte, forlod omtrent til samme Tid den Egn, hvor den hidtil havde boet,

og trak sig dybere ind i Landet til de store Orkener, hvorhen Colonisterne sjeldent vovede sig. Jeg tvivlede imidlertid ikke om, at han jo ved Peltshandlerne vilde have kunnet finde Leilighed til at meddele mig Underretning om sig, hvis han havde villet, og ansaae derfor hans fuldstændige Tausshed for et Beviis paa, at han hørte til den store Hob, der med lige Lethed glemme en Belgjering og en Belgjører.

(Fortsættes).

C. H. Wisby.

Borger-Vennen.

Stte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 38.

Løverdagen den 17de September 1836.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Brudstykker af en nordamericanst Geistligs Levnet.

(To the Memory of the reverende *M. Thomas Wilson*.
Boston 1829).

(Fortsættelse).

Da hændte det sig engang, at jeg paa en Reise over Ontario-Søen blev overfaldet af en hæftig Storm, der drev vort Fartøi aldeles bort fra dets rette Cours og omsider kastede det op paa en smal Landtunge, der strakte sig ud midt imellem de tætte Skove, som næsten paa alle Sider omgiver dette Farvand. Jeg var heldig nok tilligemed mine Led-

sagere til at frelse Livet, men ogsaa kun dette; thi faa Dieblikke efter at vi havde forladt Skibet og gjennem et Vand, der naaede os næsten op til Halsen, vare vadede i Land, knuste Belgerne den skræbelige Baad og adspredte dens Levninger langs de utilgjængelige Kyster. Halvdøde af Skræk og Udmattelse, hvortil snart endnu kom Hungerens Qvaler, arbejdede vi os frem gjennem et Krat, der maaskee aldrig før havde fornummet et Menneskes Fodtrin. Solen gik flere Gange ned og atter op, førend vi omsider naaede lysere og aabnere Steder. Snart traf vi ogsaa paa et Par eenlige Hytter, der nyligen vare opførte af Colonister fra Wales, og hvor vi erfarede, at vi befandt os mere end 100 (engelske) Mile fjernede fra det Sted, som vor Reise gjældte. De fraraadede os imidlertid meget at fortsætte den, da de Skove, som vi maatte passere, i den senere Tid havde været meget usikre, og flere Reisende paa den grusomste Maade der vare bleve myrdede af en Indianerstamme, som huserede i Nærheden og syntes at have svoret enhver Europæer Døden. Mine Medreisende, som havde Forretninger af megen Vigtighed at afgjøre, lode sig imidlertid ikke overtale, og jeg selv fandt det upassende at stille min Skæbne fra deres. Efterat vi vare bleve forsynede med Levnetsmidler og havde erholdt al

den Underretning om Veien, som en Beskrivelse var istand til at meddele — thi en Veiviser vare vi under ingen Betingelse mægtige at erholde — befalede vi os derfor Gud i Vold og betraadte atter de tause Skove, hvis Stilhed kun afbrødes ved de vilde Dyr's Flugt gjennem de raslende Brene.

Den første Dag mødte vi intet Mistænkeligt og leirede os om Aftenen ved Bredderne af en lille Sø paa en Halvø, der saavel syntes at tilbyde os et mere affides Opholdssted, som ogsaa Beskyttelse paa flere Sider, isald vi skulde blive angrebne. Det blev besluttet, ikke at antænde nogen Ild, for at ikke Skinnet deraf skulde røbe os, isald maaskee en enkelt Indianer strøifede gjennem Skovene. Ligeledes besluttede vi, skifteviis at vaage, og i Tilfælde af Overfald uebliffeligen at forsamle os paa den smale Landtunge, der forbandt Halvøen med det faste Land, og saaledes formeentligen sætte os i Sikkerhed for at blive angrebne i Ryggen. Alle vore Forsigtighedsregler vare imidlertid spildte, og inden vi vidste et Ord deraf, saae vi os omringede af en talrig Hob Indianere, der i største Stilhed vare svemmede over det smale Vand og nu paa eengang styrtede over os fra alle Sider. At tænke paa Modstand vilde under disse Omstændigheder have været Daarskab og kun fremskyndet en Skæbne, som det

dog maaskee ellers vilde være muligt at forhale. Vi lode os derfor taalmodig binde og bleve derpaa, under en vild Seierssang, drevne frem ad ubanede Veie, indtil vi den næste Dags Aften ankom til Stammens Hovedopholdssted. Her bleve vi indespærrede i en skummel og fugtig Klippehule, foran hvilken man derpaa væltede flere mægtige Træstammer, der atter befæstedes ved Pæle, som man rammede ned i Jorden. Noget halv raadent Rjød tilkastedes os gjennem den eneste smale Abning, som man havde ladet blive tilbage, men da Hænderne vare bundne os bag paa Ryggen, kunde vi ikke paa anden Maade have nydt Noget deraf, end ved at kaste os ned paa Jorden og, ligesom vilde Dyr, senderslide det med Tænderne. Ingen af os følte Lyst dertil, og vort Fængsel varede ikke saalænge, at Hungeren havde kunnet drive os til denne Yderlighed.

To Dage efter fornam vi et lydeligt Jubelstrig, der antydede, at Noget af Vigtighed maatte være forefaldet, og snart erfarede vi, at dette var foranlediget ved Høvdingens Tilbagekomst fra et Streiftog, som han havde foretaget med en anden Afdeling af Stammen, og fra hvilket han ligeledes havde hjembragt et Antal Fanger, der nu, lige-

som vi, vare bestemte til at forherlige et stort Seiersoffer.

Allerede den næste Dag trak man os ud og førte os hen til en aaben Plads, hvor vi antraf flere Ulykkeskammerater, stykkeviis bundne til Pæle og aldeles afflødte. Vor Skæbne kunde ikke være tvivlsom. Vi kjendte kun altfor neie Indianernes blodtørstige Tænkemaade og vidste, at Venner og Klagestrig kun vilde gjøre os foragtelige i deres Dine, uden at hjælpe det Ringeste. Med saamegen Resignation som muligt underkastede vi os derfor vor Skæbne og stode snart alle i en lang Rad, med Hænder og Fædder suerede til ligesaamange Pæle. Jeg forbigaaer alle de Forhaanelser og forelebige Mishandlinger, hvormed Qvinderne og Børnene søgte at kjæle deres Had paa os. Qvinderne hylede af Arrighed, knyttede deres Hænder imod os, overøste os med Jord og Dynd, og stræbte paa enhver mulig Maade at lægge deres Foragt imod os for Dagen, medens de mindre Børn øvede sig i at kaste efter os med smaa Kastespyd, der vel kunde saare, men ikke dræbe.

Endelig traadte Høvdingen selv frem, ledsaget af Stammens Krigere, hvorpaa alle hine Plagesaander forsvandt. Han var en høj og kraftig Skikkelse, med en manglefarvet Fjerbusk, Bjørnehud

om Skuldrene og en mægtig Tomahawk i Haanden. Han tiltalte os i brullet Engelsk, saaledes som man sædvanligviis horer det af de Indianere, der pleie at komme til Stæderne eller at kjøbslaae med Peltshandlerne. "Blanke Mænd!" sagde han, "den store Land har givet Eder i vore Hænder, for at vi kunne straffe Eder for Eders Landsmænds Forbrydelser! Som I har piint den store Lands Børn, skulle disse pine Eder. Mit Legeme mindes ikke mere de Lidelser, som I have tilføiet det; men min Land har ikke forglemte dem. Jeg har svoret at forfølge Eder, indtil jeg har rensat Sletterne for Eders Afkom og hævnnet min Spot paa den Sidste iblandt Eders Et! Hundrede af Eders Stamme have efterladt deres Been i vore Skove: deres Hovedhaar hænge i vore Hytter; min Sjæl brænder, at hænge Eders ved Siden af dem!" Efter disse Ord begyndte han med sine Staldbrodre den vilde Krigerdands omkring os, idet de uopherligen svingede deres Spyd og Drex tæt forbi os, ligesom for at ængstige os med Dødens Skræk, førend de beredte os Deden selv.

Jeg ihukom i disse Prøvelsens Dieblikke mit hellige Kald og opmuntrede mine Lidelseskammerater til med Standhaftighed at bære det Uundgaaelige, ligesom jo ogsaa Frelseren selv havde maattet drikke

den Kalk, som hans Fader ikke kunde lade gaae ham forbi. Men jeg havde neppe fremsagt nogle faa Linier af en Bøn, som indholdt didhensigtende Opmuntringer, og af hvilken jeg i Fængslerne ofte havde benyttet mig til at opreise nedtrykte Sjæles Mod, førend Anføreren pludseligen og i største Forbauselse standsede: derpaa traadte han nærmere hen til mig og fæstede sit Blik med den yderste Spænding paa mig, som endnu ikke forstod, hvad Grunden dertil kunde være. Pludselig gjorde han et heit Spring i Luften, kastede Tomahawken langt bort fra sig, styrtede hen imod mig, omfavnede og kyskede mine Fædder, og hulkede heit som et Barn. I en Haandevending skjar han de Vaand over, som holdt mig bunden til Pælen, greb atter mine Hænder, som han bedækkede med Kys, og syntes i længere Tid at være ude af Stand til at tale. Derpaa tog han mig, som nu først gjenkjendte den fordums Fange, ved Haanden, og, idet han vinkede til Tausshed, førte han mig ind i Forsamlingen af sine Krigere. "Bredre!" tiltalede han dem, "I vide, hvilken retfærdig Grund jeg har til at hade de Hvide. De fortjene Alle at udslettes af Jordens Overflade, undtagen en Gæste. Han trostede mig, da jeg var bedrøvet: han kom til mig, da jeg var en Fange: han løste mine Vaand, da jeg var

bunden, og gav mig Klæder og sendte mig hjem igjen til mit Folk. Den store Mand har hørt mine Bønner, og jeg kan nu betale ham det igjen!" Derpaa vendte han sig til mig og sagde: "Fader! drag ind i min Hytte, thi Dit Die taaler ikke at see Dine Brødres Død, som jeg har tilsvoret dem; men vore Qvinder skulle berede Dig et Leie af bløde Bæverfkind, og vore Børn skulle komme, for at modtage den store Mands Velsignelse af Dine Svænder: og naar Du ikke længere vil blive hos os, skulle vi ledsage Dig til Dit Lands Grændse: og hvad de hyide Mænd sætte Priis paa af vore Eiendomme, det fine Peltsværk, og de spraglede Fjedre, og det blanke Metal, skulle vi hjembringe til Dig i saadan Overflødighed, at Ingen skal agtes for rigere blandt Dine Landsmænd end Du!"

(Fortsættes).

C. H. Bisby.

Borger-Vennen.

Otte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 39.

Løverdagen den 24de September 1836.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Brudstykker af en nordamericansk Geistligs Levnet.

(To the Memory of the reverende *M. Thomas Wilson*.

Boston 1829).

(Fortsættelse).

Men jeg svarede ham, fuld af Afsky og Forfærdelse: "viig bort fra mig, Du, hvem jeg til mine Landsmænds Fordærvelse skaffede Friheden! Jeg skytter Intet om Dine Gaver, jeg vil aldrig betræde Din Hytte, jeg lægger min Forbandelse paa Din Stamme, paa Dine Krigere, Eders Qvinder og Børn! Men selv vil jeg døe med mine

Bredre, og følge den første iblandt dem, som I dræbe, for at anklage Dig hos den store Mand, hvem Du saa formasteligen har paakaldt, anklage Dig, som den, der har gjengjældt Godt med Dødt og nu vil bringe Din Faders Blod over Dit Hoved!" Ved disse Ord greb jeg Spydet, som han havde ladet falde, og idet jeg atter stillede mig hen til Pælen, fra hvilken han havde læst mig, vendte jeg Spidsen deraf mod mit Bryst, fast besluttet ved den mindste Voldsomhed mod mine Staldbredre, at fuldbyrde min Trudsel.

Nogle Dieblikke stod han, ligesom forstenet og raadvild med sig selv; men derpaa vendte han sig igjen til sine Landsmænd og sagde: "Den hvide Mand vil, at hans Blod skal komme over vort Hoved: vi tør ikke røre ham; ikke heller tør vi røre hans Landsmænd, at han ikke skal holde den Ed, som han har svoret; thi jeg kjender ham, og jeg veed, at hans Ord og hans Gjerning er Et. Derfor ville vi læslade baade ham selv og hans Bredre, og lade dem drage i Fred igjen til deres Sytter, om han da maaskee vil tage den Forbandelse tilbage, som han har lagt paa vor Stamme. Thi han er en retfærdig Mand, og den store Mand vil here ham, og drage sin Haand bort fra sine rede Børn, dersom de udgøde hans Blod." Tause hørte

de paa hans Tale, thi hans Magt iblandt dem var vel stor, men ikke stort mindre den Indflydelse, som Banen og de med Modersmælken indtrukne Grundfætninger havde over deres Sjæle. Mangen iblandt de Yngre syntes lydeligen at knurre og rystede voldsomt sin tunge Landse; men selv stod han med Dinene stift hæftede paa sine Staldbredre, ligesom for i deres Udraab eller Bevægelse at læse Samtykke til sit Forslag. Endelig traadte en gammel Kriger frem, og i det han vendte Spydet om og lagde Skæftet deraf i Høvdingens Haand, sagde han: "Vi lægge Hævnen i Dine Hænder! for at gjengjælde den Uret, der er øvet imod Dig selv, have vi grebet til Vaaben. Vil Du nu selv, at vi skulle nedlægge dem og lade de Hvide drage bort i Fred, vil Ingen modsætte sig." Da jeg kjendte Indianernes sædvanlige Tænkemaade, maatte jeg paa eengang beundre den Dristighed, med hvilken deres Høvding havde vovet at gjøre et Forslag, der stred saa aldeles mod deres Tilbeielighed, og tillige den Indflydelse, som han viste sig at være i Besiddelse af. Imidlertid haabede jeg endnu at kunne udrette Noget, til i Fremtiden at befrie mine Landsmænd for lignende Voldsomheder, og vedblev derfor, idet jeg atter vendte mig til ham: "Jeg tager Forbandedsen bort, som jeg har lagt paa Dit Hoved; men

velsigne Dig og Dine kan jeg ikke; thi at Du intet
 Ondt gjer imod os, er endnu ingen Belgjerning.
 Vil Du derfor, at jeg skal bede for Dig til den store
 Mand, saa tilsværg mig, at Du ikke mere vil for-
 følge de Hvide, men at Du — saaledes som jeg selv
 saa ofte har lært Dig — vil overlade Hævnen for
 virkelige og indbildte Fornærmelser til Ham, der er
 baade de Hvides og de Rodes fælleds Dommer.”
 Dette tilsvore de mig, og derpaa løslodes mine
 samtlige Staldbredre, baade de, der vare blevne
 fangne tilligemed mig, og de, som vare bragte
 senere. Men derpaa fulgte vi dem til deres Hytter,
 hvor Qvinderne vare ligesaa ivrige til at ære os og
 bevise os deres Velvillie, som forhen til at forbande
 os. Jeg tog Høvdingens Søn paa mine Knæ og
 bad, at de Christnes Kjærlighed maatte boe i hans
 Hjerte og forenes med hans Fædrenes Kraft i
 hans Arme. Jeg lagde mine Hænder paa de
 Andres Børn, som de bragte til mig, og bad af
 mit Hjerte, at deres vilde Stamme engang ved
 Guds Naade maatte indpodes med Christendommens
 ædle Døst og da bære Frugter til Velsignelse.
 Men ham selv, min fortabte og gjenfundne Søn,
 tog jeg op til mit Bryst, og lod ham endnu engang
 love mig, at ville elske mit Minde og sfaane mine
 Landsmænd.

Han holdt det. Dagen efter ledsagede en udvalgt Hob af Stammens bedste Krigere, med ham selv i Spidsen, mig paa Veien til vort Bestemmelsessted. Da vi vare uden for enhver tænkelig Fare, forlode de os og vendte tilbage. Jeg hørte aldrig siden Noget fra dem, men ikke heller noget om nye Angreb paa de Hvide. Deres Taknemmelighed var en hurtig opblussende og atter uddøende Flamme. Min Nærværelse havde kaldt den til Live: min Fraværelse vil have udslukket den igjen. Imidlertid havde jeg dog seet Beviser paa, at den ikke var aldeles uddød, og glædede mig ved, formedelst den at have været en medvirkende Marsag til mine Ledfageres Frelse.

Det andet Exempel er af en langt almindeligere Art, saaledes som man vel endnu undertiden finder det, og udvistes derhos ikke af en blandt Naturens vilde Børn, men af en Europæer, der allerede ved Opdragelsen maatte være bleven henviist paa Taknemmelighed som paa een af de ædleste og nødvendigste Dyder.

En Spanier af adelig Slægt var i sin Ungdom hemmeligen undvegen fra sin Familie — jeg har aldrig erfaret, af hvilken Marsag — og kommen til Nordamerica, hvor han levede under et fremmed Navn og ernærede sig som Sproglærer. Efter først

selv at være bleven bedragen paa et Spillehuus, blev han til en Bedrager; men, mindre heldig end dem, hvis Offer han havde været, uden Ansæg dertil og den fornødne Koldblodighed, med saa Ord: altfor god dertil — blev han snart opdaget og overbeviist. Straffen bestemtes til tre Mars offentlige Arbeide. Da Dommen forkyndtes ham i hans Fængsel, var han ude af sig selv og betroede mig i sin Fortvivlelse sin Fødsels Rang, og svor, at han hellere vilde gribe den første Veilighed til at skille sig selv ved Livet, end see sig saaledes vanæret. Det forekom ham, som om han ved denne Strafs Guldsbyrdelse uigjenkaldeligen blev adskilt fra sit Fædreland og sin Slægt, og med denne Tanke vaagnede ogsaa fornyet Længsel efter begge Dele. ”O Gud!” udbød han, ”hvor var jeg ikke lykkelig, hvis jeg nu kunde vende tilbage til mit Fødeland, selv om det var som en Betler! jeg kunde da begynde et gandske nyt Liv: Jungen vilde erfare Noget om den Skændsel, der her er overgaaet mig: jeg vilde begynde forfra som et nysødt Barn, men med al den Kundskab og Erfaring, som jeg nu saa dyrt har maattet kjøbe! O Gud! men det er umuligt!” Hans dybe Kummer rørte mig; jeg fælte, at den var oprigtig, at han havde Ret, at et lykkeligt Liv endnu, under de anførte Omstændigheder, hørte til

Mulighederne for ham. Men jeg kjendte ogsaa Lovens Strænghed og vidste, at det vilde være aldeles frugtesløst, at forsøge paa at bevirke nogen Formildelse i den ham tildømte Straf. Der var kun eet Middel tilbage: jeg maatte befrie ham, til Trods for Loven. Jeg veed vel, at det var Uret for Menneskenes Dine: jeg blev selv til en Forbryder derved; men jeg var endnu i de Aar, da Hjertets Varme lettelig faaer Overhaand over Fornuften. Jeg haabede at skulle finde Undskyldning derfor i min himmelske Dommers Dine, og ansaae mig ikke forpligtet til, blindthen at adlyde de jordiske. Jeg besluttede ved List at udfrie ham af Arresten; det lykkedes mig. Efter at have besøgt ham en Aften i Skumringen, lod jeg ham ved Vortgangen ledsage mig, iført en fremmed Officiers Dragt, som jeg iforveien havde vidst at faae ham tilsendt. Arm i Arm gik vi gjennem de lange Gange, der førte fra Arresterne af, henimod Udgangen. De Betjente, som besørgede Portens Oplukning, aflestes til bestemte Tider, og jeg vidste, at der nu vilde være en anden end den, som havde lukket mig ind. Uden at gjøre sig nogen Tanke om, hvorvidt Noget var fulgt ind med mig, da jeg kom, lukkede han os ud; og selv siden efter, da Fangen savnedes, faldt ingen Mistanke paa mig. Svorledes han var

flygtet, er indtil denne Time forbleven en uopdaget Hemmelighed.

Jeg gjentager endnu eengang, at jeg nu selv misbilliger mit Forhold ved den her omhandlede Leilighed, og dobbelt med Hensyn til den Stilling, hvori jeg var ansat: jeg troer imidlertid, at man vil finde det forklarligt netop af den varme Interesse, jeg kan næsten sige: det Sværmeri, hvormed jeg betragtede de Forbrydere, hvis Sjæles Omsorg var mig betroet, og af en altfor levende felt Ringeagt for menneskelige Love, som vel stedse maae forblive ufuldkomne, men derfor ikke desto mindre kunne fordre Vrefrygt og Efterlevelse, ligesom en Fader kan forlange Vredighed og Lydighed af sine Børn, selv om han ikke i alle Dele er fri for Skrøbeligheder.

(Slutningen følger).

C. H. Wisby.

Borger-Vennen.

Otte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 40.

Løvedagen den 1ste October 1836.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Drykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Annældelse.

De af Selskabets Medlemmer, som i indeværende Aar agte at søge Laan eller Gratificationer, have at iagttage følgende Fremgangsmaade, som herved bringes i Grindring, med hosføiet Bemærkning, at de, der nyde aarlig Pension af Selskabet, kunne, ifølge Generalforsamlingens Beslutning af 11te Februar 1828, ikke vente at blive tilstaaet Gratification, da begge Dele, formedelst den efterhaanden og til en hvis Hvide stigende Pension, ikke som tilforn maae forenes.

Efter Lovens 20de §. skal enhver Classes Repræsentanter undersøge de Vedkommendes Ansøg-

ninger om Understøttelse, og derover afgive Betænkning til endelig Bedømmelse i Generalforsamlingen.

For altsaa at sætte Repræsentanterne i Stand til at kunne opfylde Bestemmelsen, er det nødvendigt, at Følgende nøie iagttages:

A. Af dem, som søge rentefrie Laan:

1. At der i Ansøgningen ikke alene opgives en antagelig Selvsfyldner = Cautionist, men at Dennes Paategning om, at han er villig til at indestaae som Cautionist og Selvsfyldner, dersom Laanet bevilges, tilføies;
2. At Ansøgningen bilægges med Interessentens Lovbog.

B. Af dem, der søge Gratification:

1. At Ansøgningen, der ligeledes bilægges med Lovbogen, forsynes med troværdige Attester om Bærdighed og Trang til Understøttelse, samt indeholder Opgivende af, hvorvidt Pension eller anden Hjælp af offentlige Indretninger nydes;
2. At der i Tilfælde af Sygdom fremlægges Læges Attest; ligesom ogsaa den Søgendes Alder, og om der haves uforsørgede Børn, samt hvor mange, maa oplyses;
3. Den søgende Enke maa opgive, om hun sidder i sin afdøde Mand's Næringsvei eller hvorved hun ernærer sig; og endelig

4. Den Ugifte opgive sin Faders Navn, Betjening eller Haandtering.

De, som efterlade Noget af det her Forefrevne eller gjøre urigtige Angivelser, skulle ifølge Lovenes 19de §. enten aldeles tilsidesættes eller komme i mindre Betragtning mod dem, hvis Ansøgninger indeholde fyldestgjørende og rigtige Oplysninger; ligesom og de Søgendes Attester, hvad enten disse ere Beviisligheder om Trang og Bærdighed eller om Sygdom og Svagelighed, maae være udstedte paa den Tid, da Ansøgningen indgives, da ældre og forhen indleverede Attester ikke kunne ansees gjældende.

Iøvrigt skulde Administrationen have enhver Ansøgende erindret om, at opgive Gieren af Stedet, hvor han eller hun er boende, og at indlevere Ansøgningen til Selskabets Bogholder, Bentzen, boende i St. Pederstræde Nr. 116, første Sal, der modtager saadanne Ansøgninger fra den 17de til 31te d. M. alle Sognedage til Kl. 12; men efter den 31te October blive ingen Ansøgninger under nogetsomhelst Paaskud modtagne.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab den 1ste October 1836.

Friedenreich. Bentley. Schram.

M. Bentzen.

Brudstykker af en nordamericanst Geistligs Levnet.

(To the Memory of the reverende *M. Thomas Wilson*.
Boston 1829).

(Slutning).

I hvorledes man end forresten dømmet derom, er dog saameget vist, at den Person, for hvis Skyld jeg saaledes dyskede min Samvittighed i Slummer, og udsatte min borgerlige Velfærd for de farligste Følger, skyldte mig den meest levende Taknemmelighed. Mod ham idetmindste havde jeg ingen Synd, og jeg kunde derfor vel have gjort Regning paa, at han havde opfyldt den eneste Bøn, som jeg gjorde til ham, da jeg, efter selv i en Baad at have ledsaget ham ombord paa et Skib, der just laae færdig til at forlade Rheden og seile til Cadix; ved Afskeden indstændigen bad ham, dog at underrette mig om, hvorledes det i Fremtiden gik ham. Ja, jeg vil tilstaae, at jeg havde glædet mig saaledes til at erfare, at mine Forhaabninger for ham vare gaaede i Opfyldelse, og at jeg ansaae Efterretningen om, at han virkeligen var bleven et nyt, bedre og lykkeligere Menneske, som en saa nødvendig Betingelse for fuldkommen at kunne berolige min Samvittighed med Hensyn til den Naade, hvorpaa

jeg havde stræbt at aabne ham Udgangen dertil, at jeg paa det meest smertelige følte mig skuffet ved den fuldkomne Mangel paa enhver Underretning fra ham, hvori han lod mig forblive. Først femten Mar senere underrettedes jeg gjennem Gouverneuren i Boston om, at en Spanier af et, mig ubekjendt, Navn var død i Savannah, og ved et lovformeligt Testamente havde indsat mig til Arving af alle sine Efterladenskaber. Dette beleb sig til en ikke ubetydelig Sum, hvorved jeg blev sat i Stand til at understøtte mange andre Ulykkelige, og som jeg navnlig har troet mig forpligtet til at anvende til Bedste for dem, der, efter at være løsladte fra Fængslerne, i den første Tid vanskeligen kunde ernære sig selv. Testamentets Datum udviste, at det var oprettet strax efter at han var kommen tilbage til Spanien. Voldsomheden af den Sygdom, som bortrev ham, har formodentlig hindret ham i at tilseie nogen Skrivelse til mig. Men jeg formoder, at han har sat en forsængelig Ære i at ville erhverve sig en paafaldende stor Formue, førend han fremtraadte for mig igjen, og at han vel endogsaa af denne Marsag og for hurtigere at naae dette Maal, har udsat sig for Cubas pestsvangre Klima, hvor den gule Feber borttrykkede ham kort efter hans Ankomst.

Øversætterens Anmærkning. Den her nævnedes Thomas Wilson var En af de første, som fattede den menneskekjærlige Plan, ved særegne Selskaber at arbejde paa de nordamerianske Fængsels og Straffeanstalters Forbedring. Han havde stor Andeel i det Bostoniske Fængselselskabs Oprettelse og testamenterede en betydelig Deel af sin Formue til det saakaldte Redningshuus i samme Stad. Dette sidste var allene bestemt til Optagelse af Børn, som enten allerede vare blevne Forbrydere, eller paa Grund af ulykkelige Omstændigheder stode megen Fare for at blive det, og udmærkede sig fremfor de lignende i Ny-York og Philadelphia ved paafaldende milde Grundsætninger. Mere om denne Anstalt kan læses i "Americas Besserungs System, aus dem französischen der Herren Beaumont und Tocqueville, von Dr. Julius, Berlin, 1833."

Om Helligdagen og Hviledagen *).

En Søndag Formiddag for kort siden mødte jeg tilfældigviis paa Langelinie en reisende Nordameri-

*) Nærværende Afhandling er tilsendt mig fra en agtværdig "Borger" her i Staden med Anmodning om dens Optagelse i "Borgervennen," hvilken Begjæring jeg — skjøndt jeg ikke vil underskrive eller forsvare enhver Yttring deri, — dog ikke har troet at borde afslaae. C. S. Visby.

caner, med hvem jeg havde gjort Bekjendtskab paa Handelens Begne. Langelinie var paa den Tid kun lidet besegt, Rheden talte vel en Deel mindre Kjøbmandsskibe, men ingen Baad saaes at roe om imellem dem, ingen Larm hertes ombord fra noget iblandt dem, og Alting aandede den Stilhed og Ro, som i ethvert religieust Land udmærker Hviledagen. Den Fremmede bemærkede, at han med Forundring havde savnet denne Stilhed i Staden selv, og fundet en frappant Modsætning mellem den Maade, hvorpaa Helligdagen feires i den nye Verden og her. "Søndagens Helligholdelse," sagde han, "bestaaer hos os ikke blot i en Ceremoni, der kan afgjøres paa et Par Timer; den varer hele Dagen igjennem. Enhver vandrer efter Guds-tjenesten tilbage til sit Hjem, for ikke mere at forlade det for denne Dag. Ingen Spadsferende, endnu mindre Ridende eller Kjørende sees paa Gaderne: ja disse selv blive, i det mindste i Nærheden af Kirkerne, tillukkede med Jernlænker, der naae en Alen høit fra Jorden. Der er overalt stille og tyst. Ingen Boutif er aaben. Ingen Kjøbmand handler med nogensomhelst Vareslags, og allermindst er nogen Værtshuusholder berettiget til at udsælge Brændeviin eller andre berusende Drikkevarer. Alle offentlige Forlystelser ere forbudte. Der spilles ikke

Comedie, eller gives Aftenunderholdninger og Concerter, eller Baller og Masquerader. I enkelte Provindser tør end Ingen reise om Søndagen, selv om det var i Forretninger af Vigtighed: og nødes han alligevel dertil ved uopsættelige Sager, maa han lade sig meddele en skriftlig Tilladelse af Øvrigheden. For saa Nar siden tørde end ikke Posten befordres nogen Søn- eller Helligdag."

"Hvor langt anderledes," vedblev han, "er det ikke her hos Dem! I de færreste Kirker tæller man et Antal Tilhørere, der svarer til Folkesmængden, og selv disse komme under den første Halvdeel af Gudstjenesten og forlade den igjen under den sidste, saa de i Grunden kun bivaane et Brudstykke deraf. Naar de komme hjem, er det som om de nu ret vilde holde sig skadesløse for den Opoffrelse, som det har været dem, at gaae i Kirke: Gjæstebudde, Besøg og Kjøretoure paa Landet høre til Dagens Orden: og om Aftenen opvartes baade med Skuespil og Concerter. Neppe et Par Timer igjennem ere Boutikerne lukkede, og det endda hos de fleste Handlende kun paa Skremt.

(Slutningen følger).

C. H. Wiibny.

Borger-Vennen.

Otte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 41.

Løverdagen den 8de October 1836.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Brykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Om Helligdagen og Hviledagen.

(Slutning).

Man finder sjelden nogen Jøde, der lader sin Boutik være aaben paa Sabbatsdagen, og dog er Handel dette Folks Hovednæringskilde; men Ingen undrer sig over, at den christne Handelsmand, for at hans Nabo ikke skal berøve ham den mindste Fordeel, handler ligesaavel de hellige som de søgne Dage. Ere da Eders Urtekæmmere, Spekhøkere og øvrige Handelsdrivende saa ubekjendte med deres egen sande Fordeel, at de virkelig ikke indsee, hvor meget de selv tabe ved denne Fremgangsmaade?

Kunne de da ikke begribe, at naar de berøve deres Svend, Dreng eller Pige enhver Fritid: naar de stadigen holde dem fra Guds Huus: naar de saaledes selv qvæle Religionsstøtten hos dem og nære en jordist Tænkemaade — saa vil dette til Slutningen gaae ud over dem selv? Svenden og Drengen vil ogsaa have sin Fornøielse: naar Herren da om Søndagen kjerer i Skoven og lader dem blive ene hjemme ved Boutikken, fristes de kun altfor let til Utroskab; og kan Pigen ikke faae Lov at gaae i Kirke om Dagen, gaaer hun paa Dandsbod om Natten. Dette er Tingenes naturlige Orden.”

Jeg nødsagedes til at indrømme ham, at han for største Delen havde Ret. Jeg var endogjaa istand til selv at kunne levere adskillige Bidrag til hans Skildring; thi jeg havde paa Landet seet Bønderne pleie og faae, og her i Kjøbenhavn hørt Bøvene gaae og Maskinerne snurre i mangfoldige Bærksteder, naar jeg gik hjem fra Kirkerne. Jeg havde seet Reglebaner og alle offentlige Forlystelsessteder oversyldte med Mennesker, saa snart Klokkeren var bleven 11 om Søndag Formiddag. Og jeg havde sjeldent forgjæves henvendt mig til nogen Detailhandler, selv om det var midt under Guds-tjenestetiden. Naar han imidlertid syntes at antage, at denne — for en Fremmed dobbelt paafaldende —

Vanhelligelse af Hviledagen, var en Følge af Ligesgyldighed fra det Offentliges Side, eller af Mangel paa passende og hensigtsvarende Love derimod, maatte jeg paastaae det Modsatte. "Den gjældende Lovbog," sagde jeg, "aander den dybeste Religionsfæet og Erbedighed for Hviledagen. Den befaler, at hvo som ikke findes i Kirken, naar Gudstjeneste forrettes, skal bøde hver Gang tre Lod Sølvs, og at hvo som arbejder under Prædikenen skal straffes første Gang paa to Lod Sølvs: at Dyrigheden skal tilholde sine Undergivne, og Huusbonderne deres Tjenestefolk at komme i Kirke: at hvo som aabner sit Bærksted, før Aftensang er ude, skal have forbrudt det, som han haver med at fare, til de Fattige: at hvo der falholder eller udtapper nogen Drif paa nogen Søndag eller Helligdag, før end Aftensang er endt, skal ligeledes have det forbrudt, og at den, der kjøber Driften, skal straffes paa to Lod Sølvs; men seer en Dyrighed igjennem Fingre dermed, skal den bøde fire Lod Sølvs."

"Men," afbrød han mig, "gjælde og overholdes disse Love da endnu virkelig?"

"At de endnu gjælde," gjentog jeg, "maa jeg ansee mig for overbevist om; thi endnu for 5 Aar siden fandtes de aftrykte som et U nhang til den forordnede Altar bog, og jeg er vis paa, at der

ikke siden er skeet nogen Forandring deri. Derimod maa jeg give Dem Ret i, at de ikke overholdes.”

”Men,” vedblev han, ”hvad kan det hjælpe at have Loven, naar den ikke overholdes? og er da ikke en Regjering eller en udøvende Magt selv Skyld i Sabbatens hyppige Vanhelligelse, naar den kun med Lunkenhed og tilsyneladende Eiegenlydighed behandler denne vigtige Sag?”

Derimod indvendte jeg, at den givne og ikke tilbagekaldte Lov dog altid indeholdt et Udtryk af Regjeringens Mening i denne Henseende: at den var et aldeles tydeligt Fingerpeg paa, hvad der var Ret og Semmeligt, og en Veiledning for dem, der ikke havde Sands nok selv til at se, hvorledes en Christen havde at hellige en Hviledag: og at det efter min Mening vilde være af skadelige Følger for den sande Religionsitæt, om man ved udvortes Ewangsmidler fremkaldte en Skinhellighed og et Hykleri, der forhindrede Tankerne i at fæste sig paa det Indre.

Jeg fordristede mig som Undersaat ikke til at bedømme Wiisdommen og Hensigtsmæssigheden i de Foranstaltninger, som den Regjering, hvem jeg var undergIVEN, traf, eller undlod at træffe, og det gjorde mig ondt at høre en Udlænding udtale sig saa skarpt derimod. Jeg ønskede hjerteligen, at jeg

havde vidst, hvad jeg skulde svare ham, da han spurgte, "om det var almindelig Skik her i Danmark, at man lod Love, der ikke overholdtes, vedblive at have Lovskraft:" thi vel vidste jeg, at dette ikke almindeligen var Tilfældet, og at altsaa det enkelte Tilfælde, som han paaberaabte sig, maatte forklares af Grunde og Hensyn, som jeg ikke kjendte; men netop fordi disse Hensyn vare mig ubekjendte, og fordi jeg frygtede for, hvis jeg forsøgte at gjætte dem, snarere at skade end at gavne den gode Sag, havde jeg ønsket at torde tie. Imidlertid vandt Nationalselskelsen dog saameget Seier over Undersaattens, at den fremkaldte de her nævnedes Ytringer af mig.

Derfor jeg deri ikke har været saa heldig at træffe de høie og indsigtfulde Mænds Mening, der staae i Spidsen for disse Anliggender i vort Fædreland, da beder jeg dette forklaret af den Forlegenhed, hvori den simple Mand saa ofte geraader, naar han vil forklare Andre Regjeringens Foranstaltninger.

Nordamerikaneren vilde imidlertid i mine Ytringer see et Angreb paa sit Fædrelands Ære, som han maatte tilbagedrive: og jeg var for saavidt høflig nok, til ikke ligefrem at besyldte ham og hans Landsmænd for Skindhellighed, hvorfor vi ogsaa fredeligen adskiltes, efter at vi vare komne til

Toldebodveien igjen; men min Mening i denne Henseende beholdt jeg dog, og er endnu ingenlunde overbevist om, at der hersker mere sand Religiositet eller Christendom i Nordamerica end hos os, uagtet Søndagen vistnok der feires paa en passeligere Maade. Men virkelig Christendom kan der ikke være hos en Nation, hvis Hovedpræg er kold Egennytte, og hvor den halve Deel af Befolkningen er færdig til at ihjelslaae Enhver, som vover at tale om Negrenes Menneskerettigheder.

Derfor troer jeg at tørde prise Regjeringens Wiisdom i mit Fædreland, der rimeligviis stoler paa, at med en gjenopvaaguende Religiositet vil hos Folket selv vaagne Sands for en sømmeligere Jagtagelse af Sabbaten, end den, der desværre nu finder Sted. Ikke saameget ved stærkede Love, eller ved strengere Overholdelse af de allerede bestaaende skal dette bevirkes, som derved, at Folket selv bliver gjort opmærksom paa, hvor meget det er i dets egen Interesse, at Hviledagen bliver en Hviledag, og at Helligdagen helligholdes. Jeg husker saaledes godt en Anekdote fra min Barndom om to Bønder, der havde indgaaet et Væddemaal om, hvem af dem, der først skulde komme til deres Hjemstavn, der var omtrent 6 Mile fra Kjøbenhavn. Den ene kjørte uafbrudt, uden at give sig selv eller sine Heste nogen Hvile; men den anden bedede to Gange underveis og gav sine Heste Foder og Vand, og kom dog alligevel mere end en halv Time tidligere end den anden. Saaledes troer jeg ogsaa, at naar en Haandværksmand arbejder syv Dage om Ugen, faaer han dog ikke saameget gjort som den, der kun arbejder de sex og hviler den syvende, fordi denne Sidste arbejder med langt større Liv og

Lyst, og vinder i Kraft, hvad han taber i Tid. Og hviler han ikke blot paa den syvende Dag, men vedergvæger sig tillige med aandelig Mad og Drikke, saaledes som Vivaanelsen af den offentlige Gudstjeneste tilbyder ham det, og styrker sig til en samvittighedsfuld Opfyldelse af sit jordiske Kald ved at minde, at han har annammet det af den himmelske Fader, saa vil hans Gjerning i endnu langt høiere Grad vorde velsignet, og ikke blot Productet af hans jordiske Virksomhed, men ogsaa den virkelige Frugt deraf for ham selv vil mangfoldiggjeres.

Det er denne Erkjendelse, som ogsaa nærværende Meddelelse tilsigter at levendegjøre. En Hviledag er nødvendig for et arbejdende Væsen, og en Helligdag for den, der vil være mere end en Jordens Borger. Man skader sig selv, og skader sig i en dobbelt Henseende, ved at overtræde Sabbatsloven: man faaer mindre udrettet, og har mindre Fornøielse deraf.

Men ligesom denne Erkjendelse nærmest borde forudsættes, hvor en høiere Dannelse forenede sig med det religiøse Sind, saaledes er der Intet, der mere svækker Sabbatens Anseelse hos den mindre dannede Klasse, end naar de see dens Hellighed tilfjedesat og krænket af de høiere Klasser. Det kan saaledes ikke være uden skadelige Følger, naar Forsatte paalægge deres Undergivne Arbejde, til hvis Fuldførelse de nedes til at medtage Søndagen. Det vilde ikke være gavnligt, om en Contoirchef forlangte, at Bolonteurerne, Copisterne eller Fuldmægtigerne i hans Contoir skulde indfinde sig der om Søn- eller Helligdage, for at skrive og registrere. Det vilde ikke heller være gavnligt, om Proverne

paa Skuespil, Operaer og Balletter foretoges til en saadan Tid, at det blev umuligt for Theaters personalet at bivaane nogen Gudstjeneste. Og det kunde endelig ikke andet end smerte, da man saae Forelæsninger i den naturhistoriske Forening og i Selskabet til Naturlærens Udbredelse annoncerede til om Søndagen, og satte i Forbindelse med Navne som Professor Schouw og Statsraad Drsted. Thi om de end ikke holdtes til en Tid, hvor de nødvendigens afholdte fra at bivaane Gudstjenesten, behøvedes der dog kun ringe Kjendskab til de borgerlige Forhold og den menneskelige Skrebelighed, for at vide, at ikke Mange havde Tid og Lust til at bivaane begge Dele, og at derfor hine Forelæsninger indirecte afdroge fra Gudstjenesten ved at gjere Fordring paa en Opmærksomhed og Mandspænding, der paa en Søndag udeelt borde tilhøre de aandelige Gjenstande.

C. H. Bisby.

Borger-Vennen.

Otte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 42.

Løverdagen den 15de October 1836.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Drykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Janitskarernes Tilintetgjørelse *).

Til alle Tider have de indsigtsfulde Regenter i det tyrkiske Rige forsøgt at indføre Orden i Janitskar-corpset; men stedse ere de blevne affkrækkede ved Vanstueligheder, der vare forbundne med et saadant

---

*) Et Fragment af Michaud, Forfatter til Kors-togenes Historie. Oprettelsen af Janitskarerne (Jeni Tscheri, 3: nye Tropper) skete upaatvivleligen under Orchan (1326—1359), men deres egentlige Organisation fandt først Sted under hans Søn og Efterfølger Murad 1ste, der faldt som Seierherre i det blodige Slag paa Kosowas Slette (1389), for Servieren Milosch Kobilowich's Dolk. Janitskarerne rekruteredes i Begyndelsen ikke af indfødte Tyrker, men af de, i de erobrede kristne

Foretagende. Sultan Mahmud alene har været saa heldig at beseire disse Hindringer; og vi skulle høre, ved hvilke Midler denne Fyrste har kunnet bevise den muselmanske Religion en saa vigtig Tjeneste.

Fra sin Tronbestigelse af, ønskede Sultan Mahmud at sætte Grændser for Janitskarernes Uforskammenhed, der endog var stegen til den Grad, at de betragtede sig som Rigets Herrer; han attraaede at gjøre dem brugbare til at bekæmpe de, i Krigskunsten mere fremsfredne Nationer, kort sagt,

---

Provindsler, bortrovede, fangne eller kjøbte Børn, faaelsom af hver 5te af de i Krigen gjorte Fanger. Hine Børn bleve indsluttede i egne, dertil bestemte Bygninger, og nøde, under Gildingers Opsyn, en meget streng Opdragelse. Af denne Planteskole udgik Janitskarernes, for Naboerne længe og med Grund saa frygtelige Skare. For aldeles at isolere dem fra Folket, var det dem ogsaa forbudt at gifte sig. En Helgen velsignede dem, og lagde, ved denne Leilighed, sit ene Kjølearme paa en Anførers Hoved, af hvilken Aarsag der endnu senere saaes et Slags Arme at hænge ned fra deres Huer. — Efterhaanden undergik dette Corps mange Forandringer. Den berømte Soliman, der døde under Szigeth's Beleiring, tillod de ældre Janitskarer at gifte sig, hvilken Skik snart greb om sig. Denne Sultan ophævede ogsaa deres gamle Privilegium: at de kun vare pligtige at drage i Feldten, naar Storherren personligen ansøgte dem. Senere kunde endog Janitskarernes Børn, som vorne, optages i Corpsen. Under Achmed 3die saaes Janitskarer, drivende fredelige Syssler, i alle Egne af Landet. For at de kunde nyde Janitskarers Rettigheder og Privilegier fandtes paa Listene saaledes vel flere hundrede tusinde, medens der, saa Aar før deres Opløsning, kun virkeligen eksisterede 40,000 vaabendygtige Janitskarer, hvilket Antal Corpsen aldrig har oversteg.

at underkaste dem en punktlig og streng Disciplin, uden hvilken ingen Stat kan haabe, at have en brugbar Hær. Denne Monark saae med Indignation, at hans Rige, saa rigt paa Producter af enhver Art, saa stærkt befolket af vaabendygtige Menneſker, ikke beſad Stridskræfter i Forhold til ſin Magt, og han begreb letteligen, at denne Tingenes Tilſtand hidrørte fra den ſlette og forfaldne Forfatning i Janitſkarcorpsen, i hvis Midte Spioneri, Forræderi og Beſtikkelse havde indſneget ſig, og derved gjort Corpsen til et Krigsſonde for Staten, hvis Støtte det ſkulde være. Miniſtrene henvendte deres Tanker paa denne for Statens Velſærd ſaa intereſſante Punkt, og heftede deres Blikke paa de, af de tidligere Sultaner givne Exempler. Sultan Mohammed havde ladet trykke en Bog, der indeholdt en fuldſtændig Organifation af Janitſkarcorpsen og en Oveſættelse af et italiensk Verk over Krigskunſten; men Døden hindrede denne Fyrſte i at forfølge ſine Planer. Sultan Muſtapha vilde træde i hans Fodſpor; men de uafbrudte Krige, ſom han maatte udholde, lode ham ingen Tid dertil. Sultan Abdul Hamed blev, trods hans faſte Beſlutning, afdraget derfra ved den ægyptiſke Bey's Opſtand. Han fik kun et Artilleriecorps organiferet. Endeligen vilde Selim fra ny af organifere Statens Militairforfatning *); men denne Fyrſte,

---

*) Under Selim 3die oprettede Storadmiralen Suſſein-Paſcha det første Corps regulært Infanterie paa egen Bekofning. Hvorvel dette Corps kun var 5-600 Mand stærkt, udmærkede det ſig dog meget under St. Jean d'Acres kjække Forſvar mod Bonaparte 1799; hvorfor ogsaa Selim, efter dette Corps's Tilbagekomſt til Conſtantinopel, be-

en bedre Skjæbne værd, maatte ligge under ved en saa hæderlig Plans Udførelse *).

Den høie Ports Ministre besluttede, for at undgaae de Klipper, der truede dem paa den Bei, de maatte indslaae, at hidkalde Hussein-Pascha. — De vidste, at denne Mand, som netop i den Henseende var sin Souverains Eiltro værdig, fordi han, som Janitskar-Alga, i denne Egenstabs stedsse havde formaaet at holde dette Corps i Respekt, da han nøie kjendte dets Baner og Sæder, og vidste, hvorledes det skulde behandles. — ”Lader os bestræbe os, ved forsonende Midler at formaae Janitskarcorpset, hvis fornemste Magt befinder sig i Constantinopel, til at underkaste sig en ny Disciplin, og uddanne sig til regelmæssigen organiserede Tropper. Naar det beqvemmer sig dertil, saa vil den høie Port, uden Rystelse og uden Anstrenghelse, snart besidde en Armee, som den europæiske Exercice om kort Tid vil gjere stikket til, med Fordeel at kunne fremtræde paa Kamppladsen. Men vægrer det sig, saa ville vi, paa Grund af denne Gjenstridighed, være auctoriserede til at gribe saadanne Forholdsregler, som dets Forhold fortjener.” — Saaledes var Bezierens Raad. — Porten antog

---

stemte det til Kjernen for det nye, paa europæisk Maade disciplinerede Infanterie (Nizam Gedid), som i 3 Aar forøgedes til 8 Regimenter.

- *) I Aaret 1807, hvorved tillige gjordes Ende paa de, Janitskarerne og Ulema's saa forhadte Nizam Gedid. Mahmud 2dens berømte Storvezier Mustapha Bairactar, der vilde fortsætte de af Selim 3die begyndte Reformers, maatte ligesledes bukke under for Janitskarernes Forbittrelse (14de November 1808).

denne Plan, og gav Janitskarernes fornemste Hovedinger det Løfte, at de skulde blive forfremmede til de høiere Værdigheder, naar den i dem fandt virksom Understøttelse i de tilsigtede, reformatoriske Planer. Disse paatog sig heitideligen denne Forpligtelse, og lovede, paa europæisk Maade at øve sig i Vaaben med de Janitskarer, der vilde underkaste sig de nye af H. S. Høihed intenderede Militairinstitutioner. Da Sagen var dreven saa vidt, blev Storherren underrettet derom ved en Indberetning.

Regjeringen bestræbte sig for, at beklæde sine nye Beslutninger med Religionens Lovmæssighed. Ogsaa fandt, Morgenen efter deres Emanition, den 2^{den} Juni 1826, en Forsamling Sted af Scheikulislam'erne, i hvilken disse lode udgaae en Fetwa, hvori erklæredes, at den europæiske Exercice ikke stred imod Loven. — Støttet paa denne Erklæring, holdt Regjeringen den følgende Dag en heitidelig Raadslagning, som bivaanedes af alle Ministrene, Hussein-Pascha, Mahomed-Pascha, Sekim-Badschi'en, og de fornemste Medlemmer af Ulesma'erne og Janitskarerne. Her tog Storvezieren først Ordet, og sagde: "Mine Brødre! I kjende det osmanniske Riges Rigdom og Magt. I vide, at det, allerede i sin Morgenrøde, blev Seierherre over syv Konger. Hvorfor truer nu dets Glands at falme, og hvorfor opnaae vi nu ikke mere de samme Triumpher? Det kommer deraf, at vi ikke længere høre paa Guds Ord; vore Hære lide Nederlag istedetfor at tilfægte sig Seire, og Grækerne, disse rebelske Undersaatter, ere endnu ei bragte til Lydighed. Idet Historien fortæller os om Janitskarernes tidligere, berømmelige Handlinger, viser den os tillige, ved hvilke Midler de bleve seierrige.

Udbred en Krig, saa vare de Alle i Leiren. Ingen vovede at desertere, og de adlede deres Anferere. Men i Tidens Løb snege sig sletsindede Mennesker iblandt dem, og de gamle Bestemmelser kom efterhaanden i Forsald."

"Deraf følger nu, at Listerne ere opfyldte med Navne paa Janitskarer, som kun findes der for at modtage deres Sold, og at, naar Staten kalder dem til sit Forsvar, man kun er istand til, med største Meie at sammenbringe et elendigt Antal. Under Freden leve Janitskarerne i en skammelig Lediggang, fortære, affondrede, Sultanens Bred, og komme kun frem, for at opvække Uroligheder og Oprør; kalder Krigen dem til Kamp, saa seer man, istedetfor dem, en blandet Menneskemasse, uden krigerisk Erfaring, at drage Fienden imøde. Har man ikke seet, hvorledes Grækere, under muselmanst Dragt og ydre Anseelse, have blandet sig mellem Janitskarerne, opmuntrende disse til Uro og Oprør, og kun fundet dem altfor modtagelige for det fordervelige Indtryk, de vilde frembringe paa dem. Svortil denne Krig, sagde Urostisterne naar Janitskarerne skulde drage i Feldten, see I ikke, at man kun tilsigter vor Undergang, og at, medens I kæmpe, vil, paa den ene Side, Regjeringen benytte eders Graværelse, for at bibringe eder det dødelige Slag, som I da ikke kunne afvende, medens den, paa den anden Side, vil bortsælge Provindser af Landet til Fienden! — Har jeg nu vel nedig, at vise eder Urimeligheden i saadanne Beskyldninger? Har man nogentid seet, at en Monark søgte at ødelægge sine egne Kræfter, og at drive en skjændig Handel med sine Stater? Lader os derfor foragte disse tomme Anklager, og lader os gribe Dødet,

der hvor det ligger: dersom vore Hære ikke mere tilfægte sig de samme Seire i Krigen, saa kommer dette deraf, at vore Soldater under Freden ikke beskæftige sig med de Øvelser, som dog ere lovligen befalede ved talrige Fetwas. De ville ikke vide af nogen Forvaltning, sige de. Lader dem dog sammenligne deres nuværende Forhold med de, af Soliman indførte gamle Reglements! Øvede de sig dengang ikke dagligen i Baaben, og bortfjernede de sig nogentid fra Casernerne? Men, kunne de indvende os, dengang var deres Sold hære. Hs. Høiheds Regjering vil kun Retfærdighed. De behøve kun, at seie sig efter de keiserlige Anskuelser, og vor ophæiede Souverain er tilbøielig til, at bringe alle Arter af Offre til deres Gunst. Men Misbrugene have udtømt hans Taalmodighed. Nu maa man sige det høit, hvad Statens Vel og vor hellige Religion fordrer. Alt, hvad der stemmer overeens med Loven, ville vi vide at gjøre." —

Da Storvezieren havde endt, tog Sekim-Badschi Ordet, og sagde: "Alt, hvad Hs. Durchlaughtighed her siger os, stemmer kun alt for meget overeens med Sandheden. En dødelig Sygdom nager paa Statslegemet. Denne Sygdom er den Uorden, der fornemmeligen hersker i dens Militairadministration. Lader os anvende et hurtigtvirkende Lægemiddel mod dette Døde, og Staten vil være reddet. Maatte Reis-Effendi, der saa godt kjender den høie Ports politiske Stilling, opklare det Spørgsmaal, som beskæftiger os, idet han meddeler os sin Mening." Paa denne Opfordring erklærede Reis-Effendi Forsamlingen, at paa nogen Tid gjorde de fremmede Magter, benyttende den Uorden, der herskede iblandt Tropperne, aabenbart uretsfærdige Fordringer til

den høie Port, fornemmeligen med Sensyn til Grækenland, der imidlertid kun var et Paaskud, under hvilket de søgte at skjule deres ærgjerrige Planer.

(Fortsættes).

Adelstolthed.

Ved et af hine, tidligere saa hyppigt, nu kun undertiden forekommende Tilfælde, hvor Forældres bestemte Villie, eller Løne, afgjør Børnenes Skjæbne i Giftermaalsanliggender, spurgte man en fattig, men adelig, fransk Dame, hvorfor hun havde tilladt, at hendes Søn havde formælet sig med en riig, men borgerlig Pige. *Il faut bien quelquefois fumer ses terres* (man maa undertiden gjøde sin Jord), svarede hun.

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Otte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 43.

Løverdagen den 22de October 1836.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Brykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Janitskarernes Tilintetgjørelse.

(Fortsættelse).

Neppe havde Reis-Effendi givet denne Erklæring, før alle Ulema's udraabte, at det, ved denne Tingenes Tilstand, var deres hellige Pligt, at anbefale den europæiske Exercice, og at erklære, at den ikke stred imod Loven. Derpaa tilstod Kul-Ket-Kudassien (Janitskar-Algaens Lieutenant), at der ikke længere herskede nogen Orden i Janitskarernes Caserner. "Insubordinationen er stegen til en saadan Grad," tilføiede han, "at jeg selv vilde vægre mig ved, at marschere mod Fienden, naar jeg skulde anføre saadanne Soldater; thi naar een af dem tager Flugten, saa tænker enhver kun paa, at følge efter ham." Alle Janitskarofficiererne, som

bivaanede Forsamlingen, bekræftede Sandheden af denne Erklæring. Storvezieren roste deres Oprigtighed, og ønskede alle Tilstedeværende Lykke med den Jær, som de viste for Statens Vel. "Vor ophæiede Souverain," tilseiede han, "vil igjen indføre Orden og Mandstugt blandt Janitskarerne, men tillige vil han ogsaa forheie deres Sold, som rette sig efter hans Anskuelser. Man vil nu forelæse dem den keiserlige Befaling, hvori Monarken giver sin Villie tilkjende." Reis-Effendi forelæste nu, staaende, denne Befaling, hvorpaa fulgte Oplæsningen af et Reform-Udkast, som ledsagede Hattescheriffet. Dette Udkast indeholdt i det Bæsentlige, at i Aaret 1152 efter Hægira, havde uforsigtige Mennesker, i den Hensigt at belønne Janitskarerne, der havde erobret Napoli di Romania, bevilget dem Pensioner, som de kunde nyde, uden at være i activ Tjeneste; at de solgte disse; at dette engang givne Exempel paa saadan Misbrug, i Tiden betydeligen havde forøget Antallet af de, for Staten saa heist byrdefulde Pensioner, som ingenlunde vare en Belønning for virkelig Tjeneste; og at Følgen deraf havde været, at, i meer end et Aarhundrede, havde den heie Port havt en Mængde, for Baabentjeningen aldeles fremmede Mennesker at besolde som Soldater, og at den Orden, der herskede i Hæren, skrev sig fra hiin Epoche; at de christne Magter havde gjort store Fremskridt i Krigskunsten, og at det, for at kunne føre Krig med dem, blev en hellig Pligt for enhver Muselman, at gjere de samme Fremskridt. — Og saa vilde Storherren antage en fuldstændig Reformplan, der, med alle sine Enkeltheder, var udviklet i det Udkast, som blev oplæst. Dette Udkast frembyder iøvrigt intet Interessant i sin Detail. —

Efterat det var oplæst gjorde man Forsamlingen bekendt med Indholdet af Fetwa'et, der sanctionerede de, af Rigets Store foreslaagne nye Forandringer, og alle Tilstedeværende, saavel Bezierer som Ridjaler (Ministre), saavel Ulema's som Janitskarer, paatrykte deres Segl. Efterat Forsamlingen var gaaet fra hinanden, bleve alle lavere Officierer af Janitskarerne forsamlede i Uga-Capu (Janitskar-Uga'ens Hotel); man forelæste dem Fetwa'et og Hattescheriffet, og de paatrykte ligeledes deres Segl; man bemærkede endog, at flere iblandt dem, som intet havde, segte at forskaffe sig et, og gjorde sig Umage for, at komme til at sætte et Tegn paa deres Samtykke paa begge Documenterne. Med eet Ord: Intet lignede den Enthusiasmus, med hvilken alle disse Officierer underkastede sig denne høitidelige Formalitet, hvis Forpligtelse de saa snart skulde forglemme, en Forpligtelse, som bestod deri, at de skulde lade sig indtegne i de nye Lister over de regulære Dropper, lade sig undervise i den europæiske Exercice, og, uden noget Hensyn, vise Lydighed mod Storherrens Villie. Efter denne Act udgik et nyt Fetwa, som erklærede, at hvo der talde ilde om de nye Baabenevælseser, eller om dem, der havde underkastet sig disse, skulde straffes exemplariskt. Endeligen tilsendte Storvezieren Sultanen begge Fetwa'erne tilligemed Listerne, og Morgenen derefter begyndte Baabenevælseserne paa El-Meidan (Kjædtorvet); allerede havde 5,000 Mand ladet sig indskrive, og Sultanen lod Uniformer og Baaben uddele iblandt dem.

Autoriteterne bestræbte sig, at give et Firman, der, i det Væsentligste indeholdt følgende Punkter, den muligste Publicitet: Statens Belsærd havde

gjort en total Reform i Militairforvaltningen nødvendig; denne Reform var overeensstemmende med Loven, og var erklæret legal ved et Fetwa; den var, i sine Følger, ikke til Skade for Rogen; thi, endskjendt Storherren, fra nu af, forbød Salget af de, Janitskarerne bevilgede Pensioner, saa sikrede han dog de nuværende Giere Udbetalingen deraf saalænge de levede; at det var, som Følge af denne Erklæring, forbudet, uopfordret at indblande sig i Detaillen af de, af den høie Port foretagne Forandringer, eller tale derom paa hvilkensomhelst Maade; under Straf af, at worde tugtet efter de Bestemmelser, som det, i denne Henseende emanerede Fetwa, indeholdt.

Medens nu Alt syntes at underkaste sig Storherrens Villie, forberededes hemmeligen en vældig Opposition. Paa den samme Dag da Janitskar-Officiererne havde trykt deres Segl paa Fetwa'et, besluttede de, at forhindre en Tingenes Tilstand, som de dog tilsyneladende havde givet deres Samtykke til, og at modsætte sig den ved aabenbar Opstand. I selve deres Forsamling havde de besluttet, at gjere Opstand paa den Dag Exercicen begyndte; og naar de ikke udførte dette, saa undlode de det kun fordi de ikke havde deres Rjodkjedler *), paa hvilke

---

*) Rjodkjedlen eller Suppekjedlen, hvori Pilav'en (Risen) for Janitskarerne kogtes paa Festdagene, var hele Regimentets Palladium, og holdtes i ligesaa megen Ære, som Fanen hos os. At tabe den, ansaaes for vanærende; til Rjedlen svore de unge Soldater, som vore til Fanen; og meer end een Gang, frelst den, som et helligt Fristed, deres Liv, som søgte Tilflugt nærved den. Pilav'en blev kogt i Dvarteret i Rjedlerne, og derpaa

de satte en overtroiff Siltro, hos sig, og hvilke de allerede i lang Tid havde betjent sig af, for dermed at give Insurrectionssignal.

Men de udsatte ikke længe Udførelsen af deres flette Anslag; thi, ifølge en, iblandt dem truffen Overeenskomst, benyttede nogle Officierer, den følgende Torsdag (den 15de Juni 1826), Nattens Mørke til, Gen efter Anden at begive sig til Gl=Meidan, og lade de andre Sammensvorne vide, at de der ventede dem. Disse ankom ogsaa uilfærdigen, og strax droge de Alle til Aga=Capu, i den for= bryderiske Hensigt, at myrde den, paa Grund af sin Trofskab mod sin Souverain, af dem forhadte Janitskar=Aga. De trængte med Magt ind i hans Hotel; men da de ikke fandt ham der, udplyndrede de Bygningen, og droge derefter tilbage til Gl=Meidan.

Ved Dagens Frembrud omstyrtede de deres Kjeds= kjedler. Flere andre Ortas (Janitskarregimenter), som hidtil ei havde blandet sig i Insurrectionen, forenede sig med Insurgenterne, der udsendte Gmis= sairer til alle Sider for at udbrede de mest for= uroligende Rygter, og for at drage saa mange Mennesker som muligt paa deres Partie. Stor= vezieren, Hussein=Pascha, alle Rigets Store, havde bødet med Livet for deres troløse Anslag mod Janitskarerne, sagde de nemlig. Disse legnagtige Rygter hiddroge Asiater, Kurder, Amahs, Folk, der stedse ere beredte til at deeltage i Uordener af enhver Art. En Person ved Navn Makeldyi=

---

uddeelt med Skeer; derfor havde disse Ting saa høi Værd for Janitskarerne, hvis bedste Kost var kogt Riis.

Mustapha stillede sig i Spidsen for en Deel af disse Glendige, og førte dem til Storvezierens Hotel. Saroch=Mustapha (d. e. Drukkenbolten Mustapha), en anden Røver, der havde forenet sig med Janitskarerne, overfaldt, ledsaget af en teileles Hob, Hotellerne tilhørende Da jud=Alga, Anfererne for de disciplinerede Janitskarer, og Madhyif=Effendi (Capu=Klayassi, den ægyptiske Chargé d'Affaires hos den heie Port); men de fandt ingen af disse Personer hjemme, som paa denne Maade undgik deres Fienders Raserie. Storvezierens Slaver og Odalisker skjulede sig i et Souterrain, hvis Jerndøre de fast tillukkede. Zøvrigt gjorde Røverne i disse Huse et betydeligt Bytte. Efter disse forbryderiske Expeditioner gjen= nemdroge de Stadens Gader, med Skrigere i deres Epidse, hvilke udraabte og forkyndte: "at alle de, der havde Deel i Fetwa'et og andre Actstykker mod Janitskarerne, samt alle de, der bare Kaout'en, vare dræbte, og deres Koner og Børn gjorde til Slaver; at de Gamle skulde sælges for fem, de Unge for ti Piastre; at Enhver skulde aabne sin Boutik, og frit drive sin Haandtering; at dersom Noget, af Janitskarerne kun berøvedes saameget som et Stykke Glas, skulde han faae en Diamant derfor. Den ringeste Forseelse fra Janitskarernes Side mod fredelige Borgere, skulde straffes med Deden. — Den Deel af Befolkningen, der holdt sig rolig, blev som forstenet ved disse Raab.

Imidlertid vare den heie Ports Ministre blevne underrettede om Janitskarernes Rebellion. Storvezieren, der netop befandt sig paa sit Landsted, skyndte sig at sende Bud til Hussein= og Mahomed=Pascha, til den første af sine egne Brødre

og til den anden af Kiabia-Bey's (et Slags Indenrigsminister), for at indbyde dem til, iilsomt at indfinde sig med deres Tropper ved Seraillet, og han selv begav sig ligeledes derhen. Foreløbigen lod han Storherren underrette om Tingenes Tilstand, og udbad sig af Hs. Høihed Tilladelse til, at udsende Sandjakscheriffen *); Storvezieren lod ligeledes Sheikhulislam'en opfordre til, at møde hos sig med Ulema'ernes og de Studerendes Corpser. Samme Indbydelse udgik til alle høiere Rigsembedsmænd, som befandt sig i Hovedstaden.

Men allerede havde Janitskar=Ugaens Lieutenant affendt en Fortrolig til Rebellerne, for at spørge om Grundene til deres Insurrection. "Vi ville ikke vide af nogen nye Forandringer," svarede de den Affsendte, "vor Exercice bestaaer i, at skyde

---

*) Tyrkernes Hovedsane, eller Mahomed's hellige Fane, der opbevaredes i Seraillet i Constantinopel. Den var grøn, og Tyrkerne paastaae, at Mahomed selv har ført den. I farlige Tider medtoges den i Feldten, da man tilskrev den en stor Kraft imod de Bantroe. Naar selve Fanen ikke medtoges, saa dyppedes den i Vand, og dette medgaves Feldtherrerne, hvilket da skulde have samme Kraft som Fanen selv. Denne var meget sønderrevet, og blev derfor heller ikke viklet løs, men bare, sammenrullet paa Stangen, foran Storherren. Saaledes blev den ogsaa fremstillet indtil Tropperne marscherede. Saa snart disse ankom i deres første Leier, nedlagdes Fanen i en forgyldt Kasse ved Siden af Koranen og Mahomed's Kjørtel, og saaledes førtes Kassen paa en Kameel foran Sultanen, eller Storvezieren. Fordum var denne Fane saa anseet, at man, ved Opstand i Constantinopel, eller i Armeen, kun behøvede at vise den, for at tilveiebringe Rolighed.

efter Skiven, og at haandtere Sablem. Ogsaa fordre vi Hovederne af alle dem, som have medvirket til de Forandringer, man vil paatvinge os." Og, ifølge denne insolente Milices Cædvane, fordrede de Souverainens fortroligste Raadgiveres Død, nemlig Storvezierens, Hussein-Pascha's, Mahomed-Paschas, Reis-Gffendi's og flere andre høie Personers. Janitskar-Algaens Lieutenant ilede at meddele Storvezieren Janitskarernes Fordringer. Den Mand, han klogeligen havde overdraget Budskabet til Janitskarerne, var Jazi-dyi-Badchi'en (øverste Skrifer eller Secretair i Janitskarcorpset).

(Fortsættes).

En god anbefaling.

En nyligen udkommen Roman blev, i Berliner Zeitung, anpriist af en Boghandler, som sluttede med disse Ord: "vi ere overbeviste om, at Enhver med Fornøielse vil lægge denne Bog af Haanden."

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Otte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 44.

Løverdagen den 29de October 1836.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Sanitſkarernes Tilintetgjørelſe.

(Fortsættelse).

Da denne Embedsmand fremtraadte for Størvezieren og overbragte ham Rebellernes Forlangende, raabte han, glødende af Vrede: "Læg Mærke til, hvad jeg ſiger Dig, Skriver! De befalede Reformere ere ſanctionerede ved Loven, ved Cheif-ul-islam's Fetwa og ved Ulema'ernes Stemme. En Haandsfuld Rebeller vil ikke kunne bringe os til at afſtaa'e fra en ſaa lovmæssig Beſlutning. Vend derfor igjen tilbage til dem, der have affendt Dig, og ſig dem, at vi ſkulle vide at tugte dem, hvis de fortjene det." Efter Jazidji-Bachi'ens Bortgang kom Cheif-ul-islam og alle Rige'ts Støre, ſom vare indladte i

Serailet, til Storvezieren, og ventede nu paa Monarkens Ankomst.

Sultanen, der var bleven underrettet saavel om Janitskarernes Opstand, som om de høie Stats-embedsmænds eenstemmige Beslutning, at slutte sig til hans Sag, befalede strax, at man, uden Stoi eller Opsigt, skulde holde en Kaik (et Slags Fartoi) færdig, tog sin Sabel, og reiste sig tilligemed sin Seliktar = Aga (Sværdbruger) Mustapha = Ef = fendi, sin Secretair og nogle andre Personer. Da nu Storherren var ankommen blandt sine Ministre og alle Rigets Store, som vare hidilede til hans Bi-stand, sagde han: "Flere Gange have Janitskarerne revolteret imod mig, og flere Gange har jeg tilgivet dem. Idag fornye de deres Opstand, efterat de have ladet sig indskrive blandt de regulaire Tropper. Maa jeg ikke betragte en saadan Forbrydelse som et Attentat mod Religionen og mod min Person, og som jeg derfor ikke tør tilgive?" — "Bisnok," raabte hele Forsamlingen, "disse Rebeller fortjene Døden. Naar tvende Parter (Muselman mod Muselman) bekæmpe hinanden, saa maa det straffes paa Livet, som har grebet det, Guds Ord mod- stridende Partie. Saa lyder det Vers i Koranen, som udtaler deres Dom. Og paa det at dette kan blive fuldbrydet, ville vi uden Frygt trodse Døden, og kæmpe under vor Souverain, hvem vi med Glæde ville offere Livet."

Endeligen bad den hele Forsamling Storherren, at tillade Udsendelsen af Sandjatscheriffen. "Ja," raabte Sultanen, "og jeg selv vil følge efter." "Vi benfalde Eders Majestæt om," raabte alle Rigets Store, "ikke at give deres ophæiede Person til Priis for en saadan Høj Hænde. Med Guds Hjelp

skulle vi bringe Alt i Orden. Bæd De alene Himlen om, at velsigne vore Anstrengelser."

Sultanen gav efter for sine Ministres Bønner, og lod strax udfærdige et Firman til de tre Mollah's (Gadierne af Constantinopel, Scutari og Galata) for at indbyde dem til, ved offentlige Udraabere, at opfordre alle Moslemin til Forsvar for deres Monark. Efter denne Act lod han flere affatte Cheif-ul-islam's kalde til sig.

Imidlertid gjennemdroge de offentlige Udraabere alle Gaderne i Constantinopel. Forsynet fjernede Faren fra disse troe Tjenere, og snart ilede en Mængde Moslemin, anførte af deres Mollah's og Iman's, Storherren til Hjælp. Derpaa tog Hs. Høiheet Sandjakscheriffen af Hænderne paa Cheif-ul-islam, og overgav denne, hans Sags og Religionens hellige Palladium, til Storvezieren.

Denne begav sig nu til Sultan Achmed's Moschee, fulgt af en umaadelig Mængde rettroende Moslemin, blandt hvilke man, i al Hurtighed, havde uddeelt Vaaben, som havde været forvarede i Arsenalet i Storherrens Palais. Sandjakscheriffen blev opsat paa et ophøiet Sted af Moscheen, og, for at kunne erholde hurtigere Efterretning om Begivenhederne, begav Storherren, ledsaget af et lidet Antal troe Embedsmænd og Tjenere, sig til Hest til en Kiosk, som befandt sig i Palaisets ydre Omgivning, hvilken, opkaldet efter Porten Bab-Semajum (den keiserlige Port), nu er tillukket.

Imidlertid forøgedes Antallet af Moslemin om Prophetens Fane med hvert Dieblif, og Folkets Enthusiasmus, der allerede var vakt ved Storvezieren's Nærværelse, naaede den høieste Grad, da de tvende Paschaer Husssein og Mahomed,

faaes at ankomme i Spidsen af deres Tropper. Der blev strax raadslaaet om, hvilken Beslutning man skulde tage; nogle Personer søgte, for at forebygge Blodsudgydelse, at stemme Conseilet til Anvendelsen af forsonende Midler, i det Haab, at bringe Rebellerne tilbage til deres Pligt ved Fornuftens Stemme. Ifølge heraf blev en Mudderis (Profesør i den borgerlige og religiøse Ret), ved Navn Mahmed-Effendi, en, ved sine Indsigter udmærket Mand, foreslagen til at begive sig til Janitskarerne, for at bringe dem fra deres strafværdige Førehavende, idet han skulde gjøre dem opmærksomme paa, at Religionen selv paalagde dem den Forpligtelse, at føie sig efter Sultanens Villie; og at de, hvis de vedbleve at være døde mod Guds og Monarkens Stemme, derved bleve ansvarlige for det Blod, der vilde blive udgydet.

Men den valgte Mudderis vægrede sig. "Gre," sagde han, "disse Røvere Mennesker, med hvilke man kan tale Fornuftens Sprog? De ville uden Tvivl dræbe mig, før jeg faaer fremført et eneste Ord." Da tog Mahomed-Pascha strax Ordet: "Hvad vi mest have at befrygte," sagde han, "er Foretagendets videre Fremgang. Lader os ikke levne vore Fiender Tid til at komme til sig selv, og at træffe nye Foranstaltninger; ved Hurtighed maae vi sætte dem i Skræk, og ved Sværdet alene kan et saadant Spørgsmaal afgjeres." — I denne sidste Anskuelse forenede sig alle Stemmer, og Storvezieren gav begge Pascha'er Ordre til, at marschere mod Rebellerne.

Imedens Storherren og hans Ministre traf disse Foranstaltninger, besluttede Rebellerne, underrettede om, at offentlige Udraabere i alle Stadens

Dele opfordrede Muselmændene til Forsvar for deres Monark, og at en talles Mængde ilede med at gribe til Vaaben for saa skjøn en Sag, at bemægtige sig alle Udgangene om den keiserlige Leir, i det Haab, letteligen at kunne opholde en Befolkning, som ikke var mindre end stridsvant, og, som efter deres Mening, kun begav sig deelviis didhen, hvor Pligt og Ære kaldte dem. Men de bleve, ved Tilstrømningen og den kjække Holdning af Tronens Forsvarere, tvende Omstændigheder, de ei havde ventet, bedragne i deres Formodninger og Duffer, saa at de efterhaanden droge sig tilbage, og kun endnu holdt de, deres Caserner nærmest beliggende Qvarterer, besatte, just som de tvende Pascha'er brede op for at bekæmpe dem. Pascha'erne marchesrede, i Spidsen af Kanonerne og Sætropperne (Galliundhyis), igjennem de bredeste Gader for at naae Rebellerne, medens Bombardererne, Mineurerne og alle de Borgere, der frivilligen havde væbnet sig, indsløge Veien langs Aquæducterne og over Hestetorvet (Al-Bazar), og tvang de Rebeller, de traf underveis, til at drage sig tilbage til El-Meidan, hvor deres Caserner vare beliggende.

I Spidsen for Pascha'ernes Tropper befandt sig to Kanoner; allerede nærmede de sig El-Meidan, da en Rebelhob forsøgte, at bemægtige sig de tvende Kanoner ved et coup de main; men Kara-Djehennem, Artillerie-Obersten, slog dem tilbage, hvorpaa de flygtede ind i deres Caserner, hvis Porte de barricaderede. Nu blev El-Meidan omringet fra alle Sider, og Casernerne indeflutede. Kara-Djehennem, der befandt sig i Spidsen af Angrebstropperne, nærmede sig ganske alene Caserneporten, og raabte til Janitskarerne: "brave

Moslemis, I ere vildelede; men endnu er det Tid at vende tilbage. Frivilligen have I ladet eder indtegne blandt de regulære Tropper, og nu revoltere I mod en Indretning, hvortil I selv have givet eders Samtykke. En saadan Opførsel stemmer ikke overens med vor Religions Love. Lad Angerens føre eder tilbage til eders Herres, Sultans Fødder; Tilgivelse vil der blive eder til Deel. Begge de Paschaer, som I see i vor Epidse, besværge eder at vende tilbage til et Sindelag, der er eder værdigt, og de indstaae for eders Venaadelse."

Disse forsonlige Ord besvarede af et rasende Skrig, der mere lignede Hundehyl end Mennekestemmer, og Pascha'erne, som nu saae, at enhver fredelig Afgjørelse var umulig, gave Befaling til, at lade Skytset kjøre op, og nedskyde Casernerne. Men Kara-Djennem, som frygtede, at Rebellerne, fra alle Sider truede med Undergang, kunde, i deres Fortvivlelse, foretage noget, som kunde skade den gode Sag, betjente sig, for at undgaae denne Fare, af en List, der havde et fuldstændigt Resultat. "Hvorledes skulle vi kunne fyre paa Casernerne," raabte han saa høit, at Oprørerne kunde høre det, "da vi hverken have Krudt, Lunter eller Rugler?" De af Janitskarerne, som allerede begyndte at angre, at de havde drevet Sagen til det Yderste, og, klogere end de Andre, søgte en Veilighed til at drage sig ud af Fælden, indsaae strax, at hine Ord kun vare en List for at inddysse dem i en fordærvelig Sikkerhedsdrem, og sagde til deres Kammerater: "Forbliver her, medens vi gjøre et Udfald gennem Porten paa den anden Side, og bemægtige os de to Kanoner." Men neppe vare de udenfor Casernerne, før de adspredte

sig i Stadens forskjellige Dele, og ikke tænkte paa andet, end at undgaac Sultanens Hævn. Snart tordnede nu Skytset, senderslog Portene, dræbte en Mængde Rebeller, og udbredte Skræk og Forvirring der, hvor for kort Tid siden, den blindeste Selvtillid havde hersket. En Kanoneer, ved Navn Mustapha, havde det Mod, at styrte løs paa Porten med en Dre i Haanden, og at udvide den Abning, som Skytset allerede havde gjort. Ogsaa Officiererne foregik Soldaterne med Exemplet paa uforskrækket Mod, og trængte gjennem Abningen ind i Casernegaarden. Djihennem befandt sig i deres Spidse, og, endskjøndt han var saaret af en Geværkugle, ilede han kun tilbage, for at hente friske Tropper. Rebellerne, tilbagedrevne i deres sidste Bolværk, vare efterhaanden flygtede fra den ene til den anden, af de, ved hverandre paa El-Meidan liggende Caserner. Da de endelig saae sig paa Jordærvælsens Rand, overste de hverandre med Vebredelser, og gave hverandre gjensidigen Skyld for at have hidført den uundgaaelige Skjebne, som nu snart skulde gaae i Opfyldelse. Neppe vare 15 Haubitzgranater kastede i Rebellernes sidste Tilflugtssted, før dette stod i fuld Flamme.

I dette Dieblik kom flere Janitskarofficierer, ledsagede af Kiahajeri (Intendanten for Janitskarerne) tilsyn; forskrækkede over Sultanens Seier, havde de sandsynligen blot oppebiet dette afgjørende Dieblik, for at kaste sig for Storvezierens Fødder, og anraabe ham om Naade. Men saa forblindede vare disse Mennesker, at de, med Bønner paa Tungen, endnu vovede at gjere Betingelser for deres Underkastelse. "Eders Hæihed," sagde de,

"har misforstaaet vor Hensigt; aldrig vægrede vi os ved at gjere Tjeneste, kun de europæiske Baabenøvelser, disse lovsfridige Østerlignelser af de Vantroende, modsatte vi os. Befal os at udsøre enhver anden Baabenøvelse, og I skal see, hvor ubetinget vi skulle underkaste os eders Befalinger." — "See dog disse blinde og uvidende Mennesker," raabte Storvezieren, "netop disse Baabenøvelser, som I modsætte eder, ere anordnede ved Fetwa's, som I ere pligtige at adlyde, fordi de ere udgaaede fra den geistlige Øvrighed, hvis Forskrifter I, uden Undersegelse, blindt hen skulle efterfølge. Behøve vi ikke, for at kunne bekæmpe de Vantroende, netop de samme Fordele i Krigskunsten, hvoraf de ere i Besiddelse; og er det vel ved Loven forbudet, at efterligne dem paa Balpladsen? Men flere Ord ere spildte, for bliver i Nærheden af mig; og I, troe Moslemier," sagde han, vendende sig mod de Tropper, der omgave ham, "iler eders Brødre til Hjælp og fuldender Rebellerens Tilintetgjørelse."

(Fortsættes).

Fransk Ordspil.

Man fortalte Napoleon at en vis ung, smuk Pige skulde giftes med en gammel riig, men just ikke elskværdig Mand, der imidlertid søgte at vinde sin unge Bruds Hensivenhed og Tilboielighed ved kostbare Foræringer, hvilket ogsaa, i det Mindste tilsyneladende, lykkedes ham. *Le présent fait oublier le futur*, var Keiserens meget vitrige Svar, hvilket jo saavel kan betyde: over Nutiden glemmer man Fremtiden, som ogsaa: over Gaven glemmer man Brudgommen.

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Otte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 45.

Løverdagen den 5te November 1836.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Brykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Janitskarernes Tilintetgjørelse.

(Slutning).

Nedschib-Effendi stillede sig i Spidsen af disse nye Forstærkninger; men ved hans Ankomst paa El-Meidan, var allerede Alting afgjort. Da denne glædelige Efterretning overbragtes Bezieren, lyf-ønskede alle Rigets Store gjensidigen hverandre, ligesom ved Bairamsfesten. Storvezieren ilede nu at give Sultanen Beretning om denne vigtige Tildragelse, og Hs. Høihed uddeelte strax Belønninger blandt sine troe Tjenere.

Flere Janitskarofficierer, som aldeles ikke havde deeltaget i Oprøret, men meget mere havde kæmpet i de troe Undersaatteres Rækker for Sul-

tanens Sag, bleve bragte til El-Meidan. Man lod dem bevogte i et affondret Telt, og Enhver svævede i Uvisshed over den Skjæbne, der ventede dem. Først nogle Dage senere, efterat deres hele Corps var tilintetgjort, bleve de befordrede til hvide Poster. De Janitskarer, der vare undgaaede Sværdet og Luerne, adspredte sig i Constantinopel, og søgte, under alle mulige Forklædninger at undgaae Regjeringens Gsterforskuinger. Kanonererne besatte de forskjelligte Bagtposter, som hine Tropper tidligere havde havt inde.

Alle Ulemas og Store i Riget forbleve samlede den hele Nat for at raadslaae om de Forholdsregler, der fremdeles skulde tages. Man maatte saameget mere komme til et afgjorende Skridt, da den følgende Dag var en Fredag, paa hvilken Sultanen begav sig til Moscheen, og ved hvilken Scilighed tidligere Janitskarerne stode opstillede paa begge Sider af den Bei, han skulde passere. Det blev besluttet, at Kanonererne paa denne Dag skulde træde i Janitskarernes Sted. Dette var den første afgjorende Erklæring angaaende den fuldkomne Ophævelse af disse oprørske Tropper, og Raadslagningen om denne vigtige Forholdsregel blev ogsaa den følgende Dag optaget i en Forsamling af Rigets Store, medens Hussein og Mahomed-Pascha uden Raade lode alle de Janitskarer strangulere, som de kunde faae opsporede*).

Forsfatteren af det Verk, af hvilket dette Udtog er taget, var det overdraget, at forelæse det Schatte-

---

*) Alene i Constantinopel bleve meer end 20,000 Mennesker nedhuggede, brændte eller druknede. (Abrégé de Géographie, par Balbi).

scherif, hvori Ophøvelsen af Janitskarerne, Tilintetgjørelsen af deres Insignier og af Alt, hvad der kunde minde om deres Tilværelse, blev befaleet. Dette Firman, der var affattet af Perlew-Effendi, senere Reis-Effendi, er saa characteristisk, at vi troe at maatte meddele det. Dets væsentligste Indhold var følgende:

”Enhver Muselman, som er opklaret af vor hellige Religions Lys, veed, at Sværdet ligesaa vel som Reenheden af Islams Lære har bidraget til de Triumpher, som vi have opnaaet fra Solens Dvgang til dens Nedgang. Paa Grund af den, paa en vis Maade helligt paabudne Nødvendighed, at underholde veludrustede Hære for at kunne bekæmpe de Bantroende, havde Osmans høie Huus behaget, at oprette Janitskarerne, hvilke gjorde sig saa berømte, og som, uden at blinke med Dinene, gif Fienden imøde. Men i det sidste Aarhundrede fortrængtes Orden af Ulydighed, Seire af Nederlage; og de, af de Bantroende erobrede Fæstninger og Lande, modsige paa det haandgribeligste de intetsigende Paaskud, hvormed de søgte at besmykke deres Seileløshed og Feighed. Herved forstærkedes vor Troesfienders Magt, og deres overmodige Umæsselser tiltog med hver Dag. Vi toge i Overveelse, hvad det var, der i Kampen gav dem saa stor en Overvægt over os, og vi fandt, at de kun skyldte deres Seire Uvændelsen af regelmæssigen uddannede Tropper. Janitskarerne søgte ikke alene at unddrage Staten deres Tjeneste, men modsatte sig endog enhver Forbedring, og Oprør vare de Baaben, som de betjente sig af, for at tilintetgjøre de Forsøg, der bleve foretagne af flere Sultaner, hvis Daadkraft besje-

Iede Verden med nyt Liv. Og desuagtet vovede man aldrig at tilintetgjøre en, for Staten saa for-
dærvelig Skare. Har denne Eftergivenhed forbedret Janitskarerne? Fulgte deraf noget Godt? Nei, meget mere tjente deres Feighed kun til at bestyrke vore Fiender i den Overbeviisning, at man kun behøvede at ville, for at tilintetgjøre os.”

Efterat Firmanet havde skildret den høie Ports Forhold under Oprøret, og Janitskarernes under de sidste Begivenheder, sluttede det, at Antallet af de Slette blandt disse Tropper havde været større end af de Gode; at Urostiftere, Spioner, ja endog Vantroende havde indsneget sig iblandt dem; at Navnene Janitskar og Joldach (Kammerat) kun vare en Beskyttelse for Forbrydere af enhver Art; at endeligen ethvert Forsøg paa, at indføre Forbedringer iblandt dem, haardnakket var blevet tilbageviist, hvoraf de tydeligen fremgik, at enhver Bestræbelse for at oprette Orden og Mandstugt, vilde have været forgjæves, saalænge Navnet Janitskarer existerede. Ifølge heraf skulde Janitskarerne være ophævede, og igjen erstattes *) ved Tropper, som skulde føre Benaevnelsen ”de mohammedaanske Tropper under Guds Bistand **).” Dette Firman

---

*) Car il n'y a de vraiment détruit que ce qui est remplacé. (Considérations de la révolution française, de Mme Stail-Holstein).

***) De virkelige regulære Troppers Oprørelse var en Efterligning af hvad der havde fundet Sted i Egypten; og hvis disse Tropper, i Krigen mod Rusland 1828-29, kun ydede en utilstrækkelig Modstand, da maa dette ei alene tilskrives Russernes moralske Overlegenhed, men ogsaa de tyrkiske regulære Troppers ringe Antal, og den korte Tid,

udgif den 11te i Maanedens Tilskade 1241 (16de Juni 1826).

Et Mytteri og dets Affstraffelse.

En anden Militairopstand, vistnok af en langt ringere Betydenhed, end Janitskarernes, da hverken en Trones, eller endnu mindre et Riges Stjæbne var afhængig af sammes Udfald, men dog af en forholdsmæssigen ligesaa blodig Natur, og med en endnu sørgeligere Catastrophe, fandt Sted i Maret 1807 paa Malta.

Blandt de mange fremmede Tropper, som England, under den sidste Kamp mod Frankrige, tog i Tjeneste, befandt sig Regimentet Froberg, der bestod af Grækere, Albanesere, Slavoniere og andre Bjergbeboere fra det europæiske Tyrki. Det blev, i Maret 1807, forenet med Besætningen paa

---

de havde havt for at gjøre sig bekjendte med de europæiske Vaabenøvelser.

Det tyrkiske Rige befandt sig paa Kanden af sin Undergang; Russerne, der nærmede sig saavel fra den europæiske som asiatiske Side, vare paa een Gang Herrer af Adrianopel og Erzerum, og indsluttede Hovedstaden. Men efter Freden har Mashedo med bestandigen heuvendt sit Blik paa alle Statsstyrelsens Grene, og, ved de Begivenheder som nu (1834) finde Sted i de europæiske, christne Stater, Begivenheder, som ville afdrage Ruslands, Tyrkernes naturlige Fiendes, Opmærksomhed, tør man vel forudsætte, at Sultanen, dersom han endnu lever nogle Aar, vil vide at give sit Rige en ny Skikkelse. (Balbi).

Den Malta, og her lagt i Garnison i Fortet Nicasoli, hvilket, beliggende lige overfor Fortet St. Elmo paa Enden af en smal Landtunge, hvorved det hænger sammen med Den, i Forening med St. Elmo, forsvarer Indløbet til Havnen. Her skulde Regimentet fuldstændigen exerceres, til hvilken Ende man gav det et tilstrækkeligt Antal af tydske Officierer og engelske Underofficierer. Man troede kun at kunne tæmme de Nyhvervedes vilde, frihedsvante Character ved Strengthed, og fordoblede derfor, ved den mindste Forsæelse de, i den engelske Armees indførte og endnu stedfindende haarde, corporlige Straffe. Da hændtes det engang, at Soldaterne, opirrede ved en Tugtelse som een af deres Kammerater havde lidt, og som, paa Grund af en engelsk Sergents Lidenskabelighed, var haardere end den burde have været, negtede deres Officierer Lydig-
hed. Strengthed forekom den Heistcommanderende at være det sikreste Middel i en saa farlig Crisis; man tog altsaa sin Tilflugt dertil, vilde straffe paany, men Følgen deraf var, at Obersten og 13 andre Officierer paa det grusomste bleve myrdede, og 4 bleve udjagede af Fortet, hvis Porte lukkedes efter dem. Neppe havde disse Officierer naaet den engelske Leier, før Kanonkuglerne, der fra Fortet af sloge ned i Leiren, paa det tydeligste vidnede om Mytternes Forehavende.

General Vernon, som paa denne Tid interimistisk førte Commandoen paa Den, lod strax Fortet tæt indslutte, men gjorde intet Forsøg paa at storme det, da saadant vilde have kostet for mange Mennesker, og sandsynligen dog ikke havde havt noget heldigt Udfald; han indskrænkede sig til at affkære de Veleirede al Tilførsel af Levnetsmid-

ler. Oprørerne havde, med velberaad Sin, beholdt nogle Artillerieofficerer i Fortet, hvilke de nu, ved frygtelige Mishandlinger, tvang til at rette Skytset for at udsende Død og Ddelæggelse blandt deres Venner og Vaabenbrødre.

Det varede imidlertid ikke længe, før der udbred Tvistigheder blandt Oprørerne, hvilket havde til Følge, at hele Regimentet blev deelt i forskjellige Partier, som fiendtligen behandlede hverandre, og det saa meget mere som Fortets Magazin kun var forsynet med Levnetsmidler for kort Tid, og ethvert Parti, ved Uddelingen deraf, troede sig forurettet. Uafbrudte Slagsmaal, Ophavsmændenes raae Overmod og den hele Tilstands Lovløshed, gjorde snart Fortet til et lidet Helvede, saa at de Fornuftigere begyndte at indsee, at en ubetinget Underkastelse var det eneste Middel til Frelse. Den største Deel af Mytterne aabnede derfor, efter nogle Dages Forløb; Portene, og forlode Fortet, for at underkaste sig den engelske Generals Naade; kun 153 Mand bleve tilbage. Disse udgjorde ikke den bedre Deel af Regimentet; man kjendte deres Haardnackenhed, deres rasende Tørst efter Hævn, og skjælvende for disse Menneskers Fortvivlelse, hvilke alene derfor vare istand til, længere at kunne holde sig, fordi der nu var et ringere Antal at uddele Levnetsmidler til, og en anden Hovedaarsag til deres Tvistigheder og Slagsmaal nu ikke mere foruroligede af Ophavsmændene, da nemlig Albaneserne og Sclavonierne have forladt Fortet, og kun Grækerne vare blevne tilbage.

(Slutningen følger).

Napoleon altid Seierherre.

Da Europas tvende mægtigste Beherskere, Napoleon og Alexander, efter den, i Aaret 1807 tilendebragte blodige Kamp, ved hinandens Side giennevede den franske Gardes Rækker, standsede Napoleon ved en gammel Grenadeer med dybe Nr, idet han henvendte sig til Alexander med det Spørgsmaal: "Hvad synes Deres Majestæt om Soldater, der kunne taale saadanne Bles-
surer?" — "Men hvad synes Deres Majestæt om Soldater, der give saadanne Skrammer?" svarede Alexander. "De ere Alle døde," tog den gamle Grenadeer Ordet med dyb Basstemme, uopfordret blandende sig i de tvende Monarkers Samtale. "Sire, De bliver dog stedse Seierherre," udbrød smilende den russiske Keiser.

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Otte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 46.

Løverdagen den 12te November 1836.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Et Mytteri og dets Afstraffelse.

(Slutning).

Dagligen saae man deres magre, forstyrrede Ansigter over Murene, og enkelte, velrettede Skud naaede Leiren, eller Vedetterne, som stode nærmest Fortet, indtil det endeligen, ved et dristigt Forsøg, lykkedes en Capitain Collins engang ved Nattetid, at overraske de, som det syntes, fuldkomment sorgløse Oprørere, og at bemægtige sig alle Udenværkerne, før Besætningen kunde sætte sig til Modværge; 134 Mand bleve fangne, de Dvrige omkom under Stormen, paa 7 af Dphavsmændene nær, hvilke hidtil havde ledet hele Foretagendet, og som nu reddede sig i det, yderst paa Klippespidsen liggende Krudtmagazin,

hvilket vel ikke havde nogen anden Beskyttelse end sine Mure; men da det indeholdt en anseelig Qvantitet Krudt, blev det, i hine Fortvivledes Hænder, til et frygteligt Raaben. Deres Trusel: at sprænge Magazine i Luften, hvis man ikke lod dem vende tilbage til Grækenland ustraffede, blev af den commanderende General, der uroffneligen fordrede deres ubetingede Underkastelse, besvaret med forsigtende Tausshed, medens der gjordes alle Anstalter til Genrettelsen, der, isølge en ligesaa kort som blodig Ståndret, skulde finde Sted for Dinene af de, i deres sidste Tilflugtssted indsluttede Forbrydere. Det Indtryk, som denne frygtelige Krigsretsdom gjorde paa Beboerne af Den, hvor, i 20 Mar ingen Soldat af nogen Ståndret var bleven dømt til Døden, var ubeskrivelig, og Forbrydernes store Antal lod Enhver haabe indtil det sidste Dieblik, at Generalen kun truede med denne uherke Strengthed, uden at man betænkte, at en engelsk Krigsretsdom ei engang af Kongen kan kuldcastes, eller endog kun formildes.

Executionen gik ogsaa virkelig for sig: 122 Mand bleve skudte, og 12 hængte. Bødlernes Ubehændighed ved det uvante Arbeide, og den slette Sammensætning af Galgerne, der tvende Gange sønderbreds under Bægten af de Hængte, foregedede de Ulykkeliges Dødsqual indtil Fortvivlelse, saa at alle Omstaaende, grebne af Rædsel og Uvillie, vendte Ansigterne bort fra den græsselige Scene. Kun den commanderende General saae med ufra vendt Blik paa Executionen indtil den Sidste havde udaandet Livet. Pligten og Nødvendigheden gave ham Styrke og Fasthed. Om Middagen Kl. 12 var Executionen ferbi. Solen skinnede klart paa

den Plads, hvor den havde fundet Sted, og spillede sig i de smaae Blodstrømme, der fløde mod Havet.

Om Eftermiddagen Kl. 5 kom de, i Krudtmagazinet indsluttede, 7 Oprøreres Svar. Da Generalen atter havde afflaaet den af dem tilbudte Capitulation, og forlangt Underkastelse paa Naade og Unaaide, svore de, at sprænge sig i Luften med det hele Fort, hvis Tilladelsen til deres frie Afmarche ikke indtraf til Kl. 9 om Aftenen. Og de holdt Ord. Da Maltheserordenens store Klokke slog 9, fløi Fortet i Luften. En uhyre Røgsviile, en Rystelse, som af et Jordstjælv — og de Ulykkelige vare ikke mere! —

Om Caplandet og dets Beboere *).

Da Hollænderne, i Midten af det syttende Aarhundrede**), begyndte at colonisere den sydlige Deel af det afrikanske Continent, betraadte de dette Land som Venner, og erholdt, for noget Vegetoi og nogle Glasfer Brændeviin, af de Indsødte uden Vanskelighed saa stort et Stykke Land, som de behevede til deres nye Colonie. De Indsødte, senere bekendte under Navn af Hottentotter***), beskrives

*) Sydafrikanske Skizzen von Thomas Pringle. Aus dem Englischen überseht.

**) 1652.

***) Efter Barrow tilhører dette Ord ikke deres Sprog, da de ansee det for at være af hollandsk Oprindelse, og det overhovedet er af ubekjendt Herkomst; thi da Landet først blev opdaget, og Hottentotterne, som et uafhængigt Folk, vare ad-

af hiin Tids bedste Skribenter, som et temmeligt talrigt Hyrdefolk. De vare deelte i mange Stammer, som, under deres Overhoveder, levede i et Slags patriarchalsk Tilstand. I hiint milde Clima behøvedes kun faa Fornødenheder med Hensyn til Klædning og Husly. En Faareffinds Pelts var deres Klædningsstykke om Dagen og deres Bedækning om Natten. En Hytte af Grene og Pæle, tækket med Maatter, og indrettet som et Telt, for at kunne transporteres paa deres Lastdyr, ydede dem tilstrækkelig Beskyttelse mod Veirliget. En Bue med forgiftede Pile, og et let Kastespyd, vare det eneste Vaaben, hvoraf de betjente sig i deres Krige og til Jagt.

---

spredte over den sydlige Deel af Afrika, havde hver Stamme sit eget Navn; men det som var fælles for hele Nationen, og hvilket endnu eksisterer i enhver Deel af Landet, er Duaique. S. A.

(Fortsættes).

Ludvig den 15de og hans Kammertjener.

Ludvig den 15de havde en meget godmodig, men altid temmeligen alvorlig, og til Spøg lidet oplagt Kammertjener. En Aften befandt denne sig paa en Balcon, og ventede paa, at Kongen skulde lade ham falde. Imidlertid kom Kongen selv, uden at Kammertjeneren mærkede det, og gav ham et dygtigt Slag paa Ryggen. Kammertjeneren vendte sig hurtigt om for at gjengjelde Slaget, men da han saae, at det var Kongen, sagde han meget fortrydelig: "spøg de med Deres Ege, Sire."

L. M. Mullen.

Extract

of

trede Kvartals Regnskab 1836,

for

det forenede Understøttelses = Selskab.

I n d t æ g t.	Sedler og Tegn.		Rede Solv.	
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
Beholdning fra forrige Kvartal, Restancer iberegnet	3076	56	1036	30
A. Ugentlige Indkomster for Ugebladets 48 ^{de} Aargang Nr. 27—39	591	80		
B. Laans Afbetaling i tredje Kvartal			1130	
C. Renter af 4300 Rbd. i Bank = Obligationer og 500 Rbd. i Kongelige Dito	10		86	
D. Et anvist, men ei hævet Laan			200	
E. Berlet Rbd. 800 i Solvmynt à 202 pCt.	808			
	4486	40	2452	30

U d g i v t.	Sedler og Tegn.		Rede Solv.	
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
1. Pensioner for tredje Kvartal: til de sædvanlige Pensionister	896	24		
Pensionister for det Brockste Legat ...	44			
Dito for Caroline = Legatet	25			
2. Til Fønden indkjøbt en Kongelig Obligation stor Rbd. 2000 med Renter, for	1877	11		
3. Uerholdelige Contingenter	18	92		
4. Berlet imed Repræsentativer				800
5. En anvist Regning	8	16		
6. Ugebladets Trykning med Papiir	156			
7. Lønninger				400
Restancer af udstedte, ei endnu indfrieede Dvitteringer:				
	<u>S. og T.</u>		<u>R. Solv.</u>	
for Laan	96	Rbd.	326	Rbd.
for Contingent ...	102	- 14 ß.		
	198	14	326	
Saldo	1262	75	926	30
	4486	40	2452	30

Kjøbenhavn den 30te September 1836.

C. G. Primon.

Overeensstemmende med den af Administrationen førte Control.

P. Friedenreich.

Bentley.

C. Schram.

M. Wenzgen.

Borger-Vennen.

Stte og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 47.

Løverdagen den 19de November 1836.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Om Caplandet og dets Beboere.

(Fortsættelse.)

Dengang vare de (hvilket deres Efterkommere endnu ere) dristige og passionerede Jægere; thi, for at kunne forsvare deres Hjorder og opretholde deres Herredømme i Orken, maatte de stedse kæmpe mod de frygtelige Rovdyr, som sandtes i deres Land. Ogsaa havde de, ligesom andre Barbarer, deres indbyrdes Stridigheder og Krige; dog synes disse sidste at være blevne førte med saa liden Vildhed og Blodterst, som man nogentid kunde vente det hos et Folk, der levede i en saadan Tilstand: Men vare de end af en blid og noget phlegmatisk Gemysbeskaffenhed, saa fattedes det dem desuagtet ingen-

lunde paa Mod. De sloge Almeida, den første portugisiske Vicekonge i Indien, og dræbte ham tilligemed 74 af hans Folk, i en hidsig Fægtning nærved det Sted, hvor nu Capstaden ligger; og de førte 1659 en haardnakket, skjøndt ulykkelig Krig mod de hollandske Colonister, da disse gjorde det første Forsøg paa Landets Besættelse.

En Deel af Landet var ved Fredslutningen bleven aftraadt; Fordraget mellem de europæiske Colonister og de Indfødte forblev ukrænket og begge Parter stode paa den venstabeligste Fod med hinanden i næsten 50 Aar, da de Indfødte med megen Troskab holdt, hvad de havde lovet. Besættelsen af en saa betydelig Landstrækning var i Førstningen ikke tilsigtet af det hollandsk-ostindiske Compagnie, under hvis Control Colonien stod; hverken Mineralrigdom eller nogen overordentlig Frugtbarhed kunde friste til at forsøge paa, at tvinge de Indfødte til Arbejde, saaledes som det var skeet i Vestindien, Mexico og Peru. Men endeligen opdagede de hollandske Colonister, at Landet, om det end hverken besad Guld eller Sølvs, dog var stikket til eet eller andet, ogsaa i hei Priis staaende, tropiskt Product, at det nemlig egnede sig fortrinligt saavel til Korn- og Viinavl, som til Faare- og Dvægaavl. Nu udvandrede til Sydafrika, og den "hvide Mand's Skridt," strakte sig, med eller uden de Indfødtes Samtykke, stedse videre. En ny Colonies District blev afmaalt derved, at den hollandske "Veldwagtmeester" i Districtet gik, fra Middelpunktet af, en halv Time lige ud i enhver Retning. Kæmper mod de fjernere Stammer for at bemægtige sig deres Dvæg, begyndte ogsaa at blive almindelige, og gjentoges

nøpherligen af den slettænkende Deel af Colonisterne, da det svage Gouvernement ikke vovede at straffe disse Forbrydelser, "fordi," som det heed i en Beretning fra Gouverneuren og hans geheime Raad i Maret 1702, "den halve Colonie da vilde worde tilintetgjort, saasom et alt for stort Antal af Indvaanerne (Colonisterne) var indviklet deri."

Efter noget meer end et Aarhundredes Forløb havde de europæiske Indvandrede taget den største Deel af det udstrakte Territorium, som nu ligger indenfor Colonialgrændsen, i Besiddelse, tilligemed det hele, af Hottentotterne beboede Land, med Undtagelse af de tørre Ørkener, der fornemmeligen tjente de saakaldte Bussmænd (Boesjemen) som Tilflugt, og vare for øde og ufrugtbare til at være fristende for nogensomhelst Classe af civiliserede Mennesker.

Men det var ikke alene Landet, som blev Hottentotterne berøvet under disse Begivenheder. Med Tabet af deres Landeiendomme tabte de ogsaa efterhaanden den Ret, endog at kunne benytte de mindre i Værd staaende Landstrækninger til Græsgange for deres Hjorder, deres eneste Subsistensmiddel. Mennesker uden Landeiendomme kunde umuligen drive nogen Dvægavl: derfor gif deres Hjorder efterhaanden over i Colonisternes Hænder. Der var nu intet andet man kunde fratage dem, end Friheden, og selv denne blev dem endeligen berøvet. De, af den hollandske Regjering givne Love, tillode vel ikke, at Hottentotterne offentlig blev solgte af deres Eiere, saaledes som man, i den samme Colonie, solgte Negerslaver og Arbejdsdyr; men, ifølge Coloniens Love og Vedtægter, vare de i Virkeligheden berøvede Rettigheden til,

frit at kunne disponere over deres egne Hænder, og bragte i et nedværdigende, trykkende og haablest Livegenfskab, som, i en vis Henseende, endnu var utaaligere, end det sædvanlige Colonialslaveri.

En Mængde sergelige Exempler paa den Fremgangsmaade, paa hvilken denne ydmygende Omverling i den oprindelige Stammes Tilstand, havde fundet Sted, finder man i Beskrivelserne af de forskjellige europæiske Reisende, som, i den sidste Halvdeel af det forrige Aarhundrede, have gjennevandret det Indre af Colonien. Jeg vil kun anføre nogle Ord af Barrow, een af de bekendteste af hine Reisende, og hvis Beretning om de Indsædte, og fornemmeligen hans Berigtigelse af de saa overdrevne Rygter om deres Ureenlighed og Hæslighed, vel fortjener at læses.

Efterat have omtalt Hottentotternes forholds- mæssigen større Folketal og deres lykkeligere Tilstand i Uafhængighedsperioden, der, i den østlige Deel af Colonien, fandt Sted til næsten tyve Aar før hans Reise (1798), fortsætter Barrow: — "Man havde Grund til at vente, at nogle af deres Byer i den fjernere og mindre folkerige Deel af Colonien, endnu maatte være til. Men ikke en eneste fandtes. I det hele, vidtstrakte Graaff-Keynett-District*) findes neppe en eneste uafhængig Hottentothorde, og maaskee ikke 20 Individuer, som ikke befinde sig i Hollændernes Tjeneste. Dette svage Folk (Hottentotterne), det hjælpeleseste, og, under dets nuværende Tilstand, maaskee det elen-

*) Landet er deelt i 8 Districter: Capdistrictet, Zulbagh, Stellenbosch, Swellendam, George, Nitenhage (Gutenhage), Albany og Graaff-Keynett.

digste i hele Menneſkeſlægten, dette Folk, ſom har ladet ſig fraſnakke ſin Eiendom, ſit Land og ſin Frihed, har ogsaa efterladt ſine Efterkommere et Liv, mod hvilket Slaveri kan kaldes en Lykke. Dog kan denne Tilſtand ikke vare længe. Indvaanernes Antal er, i de ſidſte Aar, betydeligen aftaget. Man har almindeligen gjort den Bemærkning, at hvor Europæere nedjætte ſig, ere de mindre civiliserede Nationer aftagne i Antal, og endeligen ere aldeles forſvundne." — "Der gives neppe," tilſeier han, "et Exempel paa nogen, mod Slaverne paa de veſtindiſke Der udøvet Art af Grufomhed, hvortil de hollandske Colonifter, i de mere bortſjernede Diſtricter af Colonien, ikke have givet et Sidestykke mod de, i deres Tjeneste, ſtaaende Gottentotter. Vidſkeſlag med Remme af Huden af Søkoen (Hippotamus), eller af Rhinoceros, ere kun milde Straffe, endſkjøndt dette Slags Vidſke; ſom kaldes Sjamboks, ere frygtelige Inſtrumenter, thi de ere ſtarke, bæielige, og tunge ſom Bly. At ſkyde Gottentotterne ſmaaæ Kugler i Venene, er ogsaa en Straf, ſom ikke er de Uhyrer, der boe ved Kamtusfloden, ubekjendt. Ved en ligesaa uretfærdig ſom umenneſkelig Beſlutning af den gamle Regjering, var det en Bonde (Boer) tilladt, ſom ſin Eiendom at gjere Fordring paa alle de Børn af en Gottentotſlave, ſom han, i deres Barndom, blot havde givet et Stykke Brød, og indtil de havde naaet deres 25de Aar. Mod Slutningen af denne Tid kunde man vædde to mod een, at Slaven ikke blev emanciperet. Men var han ogsaa lykkelig nok til at blive frigiven, ſaa var dog den bedſte Tid af hans Ungdom tilbragt i ſærgelig Trældom, og han blev da bortſkiftet uden

at die det ringeste af hvad han kunde kalde sit, med Udtagelse af det Faareskind, hvormed han bedækkede sit Legeme.”

Barrow betragtes almindeligen i Colonien som meget indtaget mod Grændsebønderne, hvoraf Mange vare meget fiendsk stemte mod det engelske Gouvernement, og, paa den Tid han foretog sine Reiser, befandt sig i Anarchie og Opstand. Men naar man ogsaa tilgiver disse Følelser hos Engländeren, saa kan man dog, paa den anden Side, ikke tvivle paa den fuldkomne Rigtighed af det han siger med Hensyn til den Maade, hvorpaa de behandlede de Indfødte. En Officier af mit Beskjendtskab, der, paa den Tid Barrows Reiser fandt Sted, tjente i det Indre af Colonien og, som siden den anden Besættelse af Cap, stedse havde levet der midt iblandt hollandske Colonister, med hvilke han uafbrudt havde staaet paa den venstabeligste Fod, gav mig 1823 en Beretning om Hottentotternes Tilstand for 30 Aar siden, hvilken Fortælling Barrow i alle Punkter bekræfter. Jeg uddrager følgende Sted af hans Manuscript, men fortier Forfatterens Navn, for ikke at paadrage ham Coloniens Skyld.

”I hiin Tid (1798—1802) vare Hottentotterne en elendig, forskudt Menneskeklasse, som mest levede i Bøndernes Tjeneste, hvilke eiede saa mange af dem, at de neppe betragtede dem som Tjenere, og mere behandlede dem som ufornuftige Dyr, end som menneskelige Væsener. De gik næsten aldeles nøgne; sjelden saaes nogen af dem i andre Klæder, end med det Faareskind, der bares paa Ryggen, samt med et Stykke af en Jakalhud for Mændene, og et Slags Læderskjørt for Fruentimmerne, hvilke Klædnings-

stykker befæstedes ved et, af raat Læder forfærdiget, om Hosterne fastspændt Belte. Deres Næring bestod sædvanligen i Kjædet af gamle Faar, eller andre Dyr, som alligevel snart maatte dee af Alderdom. Slog dette Næringsmiddel ikke til, skjed Bonden noget Vildt til dem. Deres Len var almindeligen nogle Rader Glasforaller om Mæret; eller, naar Bonden vendte tilbage fra en Rejse til Capstaden, blev et Fyrtoi, eller en Kniv anseet som en Belønning for tro Tjeneste. Maaskee erholdt en lydig og særdeles flittig Mand et Par Faar om Mæret; og dersom et af disse ulykkelige Mennekker tilfældigviis kunne komme i Besiddelse af et Par Drex, saa forstod hans Herre ofte at finde Midler til, paa een eller anden Maade at blive af med ham, da Dyrene, i dette Tilfælde, bleve hans (Colonistens) Eiendom. Hvis en Hottentot fornærmede en Bonde, eller dennes Kone, saa blev han bunden til et Vognehjul, og martret paa den grusomste Maade. Dersom en af disse ulykkelige Skabninger blev Gjenstanden for sin Herres Had, saa var det ikke usædvanligt, at Hottentotten blev udsendt i eet eller andet Grinde, under Udserelsen af hvilket man da gif efter ham og skjed ham ihjel; og var han saaledes ryddet af Veien, turde hans Slægtninger ikke anstille nogen somhelst Gsterforskuinger, hvis de ikke vilde udsætte sig for haard Straf. Saaledes var den Tilstand, i hvilken vi dengang forefandt de Indfødte."

(Fortfætted).

Farlig Fortolkning af en Læges Forfkrift.

Lidenden le Belge fortæller følgende Anecdote.

En Læge havde nyligen forskrevet et Pulver til en Kone, hvis Mand var Mægler i Nærheden af den preussiske Grændse, og anordnet, at hun skulde tage en Theeskeefuld deraf hveranden Time. Da den forsigtige Læge ikke fandt nogen af de Steer, man viste ham, af den passende Størrelse, sagde han, at Konen hver Gang skulde tage saa stort et Quantum af Pulveret, som en Ducat veiede. Den følgende Dag fandt han, at Konens Tilstand meget havde forværret sig, og spurgte, om Medicinen ogsaa var bleven brugt overeensstemmende med hans Forfkrift. "Silvisse," svarede den trostesløse Egtemand, idet han viste Lægen den tomme Veste. "Og hvor er Pulveret blevet af?" — "Hun har faaet det altsammen." — "Det hele Pulver? Efter min Anordning kunde endnu neppe en Trediedeel deraf være forbrugt. Hvorledes har De da baaret Dem ad?" — "Vi havde netop ingen Ducat i Huset;" svarede Manden, "jeg tog derfor tre preussiske Dalere, der jo udgjøre en Ducat; det hele Pulver veiede temmelig nøiagtigt saa meget som Pengene, og jeg gav altsaa min Kone det i Dvereensstemmelse med Deres Forfkrift."

L. M. Müller.

Borger-Vennen.

Otte og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 48.

Løverdagen den 26de November 1836.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Annældelse.

Fredagen den 2^{den} December d. A., om Eftermiddagen Kl. 5, holdes Generalforsamling paa Prindsens Palais bag Clottet, til hvilken Tid d'Yrr. Repræsenteranter behageligen ville mede.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab.

Friedenreich. Bentley. Schram.

M. Benzen.

Om Caplandet og dets Beboere.

(Fortsættelse.)

Man kan ikke forundre sig over, at et saaledes behandlet Folk, som af Naturen var eet af de blideste og roligste, drevet til Fortvivlelse, greb til Vaaben mod sine Undertrykkere. Saaledes finde vi, paa den Tid, hvorom nyligen Talen har været, at, medens en stor Deel af Grændse-Colonisterne vare i Opstand mod den engelske Regjering, lode en betydelig Mængde Hottentotter i de østlige Districter, deres Høner og Bøer blive tilbage i Colonisternes Hænder, og flygtede til Kafferne, hvor de opmuntrede nogle af disses Høvdinger til at staae sig bi ved et Angreb paa Colonien; og et frygteligt Indfald fandt Sted. Grændsebønderne bleve angrebne og fordrevne fra deres Bopæle; deres Huse bleve afbrændte til Grunden, og deres Vaaben og Munitiøn faldt i stor Mængde i deres tidligere Livnegnes Hænder. Nogle Familier bleve vel myrdede; men naar man betænker, hvorledes de Indfødte vare opirrede, saa vil man just ikke kunne kalde denne Gjengjeldelse blodig. De forsamlede Bønder bleve endeligen slagne ved Kamtusfloden, under deres duelige Anfører Vanderwalt, der selv faldt i Træsnungen; hvilket Uheld gjorde dem saa modløse, at de, med deres Familier, flygtede i alle Retninger, forfulgte af de seierrige Hottentotter og deres Allierede, Kafferne, indtil Kaymansfloden, der hvor nu Districtsstaden Georgetown *)

*) Hovedstaden i Districtet George, paa Østsidan af Caplandet, 2 Meil fra Kysten. Den er anlagt i Mæret 1811.

ligger; men her stødte de Indfødte paa en Afdeling engelske Tropper og Colonialmilicen fra Swallendam-Districtet, og bleve af disse drevne tilbage i Skovene.

Disse Uroligheder vedvarede, med korte Afbrud, indtil Coloniens anden Besættelse af Englænderne i Maret 1806. Deels ved Magt, og deels ved Overtalelse bleve de Indfødte derefter vundne af Englænderne. De Fleste bleve formaaede til at vende tilbage til deres forrige Herrer, hvilke endnu stedse hyppigen beholdt deres Koner og Børn som Gidsler. Et Regiment af Indfødte, der var oprettet af General Craig i Maren 1796, eller 1797, foregedes betydeligen ved den Mængde, der villigen strømmede sammen for at lade sig indskrive. Dr. Vanderkemp, der, midt under disse Uroligheder begyndte sin, med tallose Hindringer forbundne, men af uskatteerlige Belgjerninger for Hottentotterne og Colonien, ledsagede Mission, erholdt (i Maret 1802) Tilladelse til, med 200 Individuer, at nedsætte sig ved Algoa-Bay. Grændsecolonisterne syntes; uagtet de Lidelser, som flere af dem, under de stedfundne Uroligheder havde været underkastede, hverken at have lært Klogskab, eller Menneskelighed. Tvertimod stod den, paa Grund af de Indfødtes Forsøg paa, at ville gjere deres Fordring paa Menneskeretten gjeldende, opvakte Forbittrelse, kun i Forhold til den Forsagt, med hvilken man pleiede at behandle dem. Efter de oprørske Hottentoters Underkastelse, begyndte mange Colonister at behandle dem endnu slettere, end tidligere. Lemlæstelser, Mord, Grusomheder af enhver Art, ja endog saadanne, som Belangstændigheden forbyder at nævne, var dette ulykke

lige Folks Lod, fornemmeligen i Districtet Witenhage. En Forordning af Lord Caledon, som gik ud paa at beskytte dem, foregede endnu mere Forbittrelsen, end den vakte Frygt hos Mennekser, der ei troede at have nogen lovlig Ansvarlighed. Men da et Brev fra Missionair Read, hvori hine Rædsfler vare omtalte, i Maret 1808 blev offentlig bekjendtgjort i England, blev man opmærksom paa heiere Steder, og Hr. Read og Dr. Vanderkemp bleve 1814 kaldte til Capstaden, for at give Gouverneuren de fornødne Oplysninger. De adlede strax Opfordringen, og leverede saa stærke Beviser paa de utaalelige Undertrykkelser, at en Special-Commission blev nedsat for at undersøge Sagen. Men endnu før der kunde foretages noget videre, kom en anden Gouverneur i Grev Caledon's Sted, og Dr. Vanderkemp døde.

Ifølge de, af Missionairerne bekjendtgjorte Kjendsgjerninger, toges i denne Periode en meget vigtig Forholdsregel: Indførelsen af Senderetter. Disse bestode af Medlemmer af det øverste Justitscollegium, og skulde aarligen bereise de indre Districter, for at undersøge alle Klager og Misbrug, og straffe alle Forbrydelser. Men allerede ved deres første Indretning frembøde disse Retter just ingen opmuntrende Udsigter til at realisere de, af Gouvernementet antyndede Hensigter. Da de sædvanligen bestode af Personer, der selv eiede Slaver, og da de alene vare besjelede af det, i Colonien almindeligen herskende Sindelag mod de afrikanske Stammer, vare deres Domme i Begyndelsen langt mærkvardigere paa Grund af den overordentlige Mildhed mod de hvide Forbrydere, end ved Overeensstemmelsen med en upartisk Dom-

mers Pligter, eller det Hensyn, der burde tages til de farvede Undersaatter. Følgende Retstilfælde kunne tjene til Beviis herpaa. Et Uhyre, ved Navn De Clercq, en riig Colonist, som var overbeviist om at have den Bane, paa den umenneskeligste Maade at lemlæste sine Hottentotter, blev kun dømt til at udrede en Mulct af omtrent 50 Pund Sterling. Et andet Umenneske ved Navn Cloete, der blev befunden skyldig i, af Ondskab at have skudt et Hottentotsfruentimmer med et Barn paa Armen, blev heitideligen dømt til at nedknele med tilbundne Dine, og af Skarpretteren lade sig et blottet Sværd svinge over Hovedet, hvorpaa han blev forviist af Colonien med den Trusel: at hvis han igjen vendte tilbage, vilde han blive haardt straffet. Denne sidste Deel af Dommen var imidlertid kun tilføiet for den ydre Anstands Skyld, og vilde aldrig være bleven bragt i Udferelse. Som en Følge af nogle alvorlige Bemærkninger af Sir John Eradock, i Anledning af disse og lignende Domme, bleve Senderetterne noget opmærksommere paa deres Fremfærd, i det mindste hvad den ydre Belansthændighed angik; og den Opsigt, som Offentligheden heraf bevirkede, tilligemed den Lethed for de Indfødte i de mere fjerntliggende Districter, at faae deres Klager antagne, havde en meget velgjerende Indflydelse, og tjente fornemmeligene til at afstrække den vildere Deel af Colonisterne fra Gjentagelsen af de, tidligere saa hyppigt stedfindende, grove Forbrydelser.

I Maaret 1812 blev, af Sir Eradock, udgivet en Forordning, og 1819 en anden af Lord Charles Somerset, hvilke aabenbart havde til Hensigt, at forværre Hottentotternes Tilstand. Men selv ved

saadanne Leiligheder, hvor Colonialloven var bedre, fandtes dog, med meget faa Undtagelser, Landdrosterne og Underøvrighederne saa tilbeielige til, at lade Colonisternes Indgreb i de Indfødtes Retigheder, upaataalte hengaae, at de, de Sidste beskyttende Punkter i Lord Galedon's velmeente Forordning, i den største Deel af Landet vare næsten aldeles ude af Kraft. Nogle af disse Øvrigheder satte endog egenmægtigen saadanne indskrænkende Bestemmelser igjennem, som stode i fuldkommen Contrast til Manden og Bogstaven i hine Punkter. De Indfødte betragtede og behandlede man som aldeles uskikkede til at besidde Landeieendomme, eller at leve i noget andet Forhold, end i huuslig Trældom hos Colonisterne, selv om de vare i Besiddelse af Midlerne dertil. Deres Klager over slet Behandling bleve enten tilbageviste, eller straffede, medens Udøvelsen af den vilkaarlige Magt fra Herrens Side stedse blev meer ubegrændset. Dertil vare Colonisterne, med meget faa Undtagelser, ikke tilbeielige til, at lade de Indfødte nyde nogensomhelst religiøs, eller moralsk Underviisning; og Provindsial-Øvrighederne, der for det meste nærede samme Sindelag, og ved deres Embedsførelse aldeles ikke vare underkastede nogen Control, tillode kun et meget ringe Antal at besøge Missions-Institutterne, og ofte plagede disse Instituter med saa utaalelige Undertrykkelser, at deres Virksomhed betydeligen paralyseredes, ja endog hyppigt satte deres Eksistens i Fare. De Omstændigheder, som ledsagede de sidste uafhængige Kraals*)

---

*) Kraals kaldes Hottentotternes, af de ovennævnte smaa Hytter, bestaaende Landsbyer.

eller frie Gottentothorders Undergang, ville kunne bevise, hvad ovenfor er sagt.

Blandt Gottentot-Insurgenternes Hovedanførere i Krigene mod Colonisterne, vare trende Bredre Stuurmann. Det mandige Forhold af Klaas, en af disse Bredre, omtales af Barrow, der befandt sig hos den engelske General Vandeleur ved Algoa-Bay, da hiin Gottentothøvding ankom tilligemed en stor Deel af sine Landsmænd, for at anholde om Britternes Beskyttelse. "Vi betvivle ikke," siger Barrow, "at den største Deel af de, i Algoa-Bay forsamlede Gottentotter, vare traadte i engelsk Tjeneste som Frivillige, saasnart de af deres Kamerater, havde erfaret den gode Behandling, som blev disse til Deel i den engelske Tjeneste. Men hvad skulde man gjøre med Oldingerne, Qvinderne og Børnene? Klaas Stuurmann vidste imidlertid at finde Raad. "Giv os", sagde han, "igjen det Land, som Hollænderne have fra taget vore Fædre, og vi skulle ikke fordre mere." — "Jeg forsøgte at overbevise ham om", vedblev Barrow, "hvor liden Fordeel de sandsynligent vilde kunne drage af Landet, uden nogen anden Eiendom, eller Midler til Underholdning; men han havde ogsaa Svar paa denne Indvending. "Vi levede meget tilfredse," sagde han, "serend disse hollandske Kædere bleve vore Plagere, og hvorfor skulle vi ikke atter kunne det, naar vi vare indskrænkede til os selv? Har den store Herre (groot Vaas) ikke skabt en Mængde Redder, Bær og Hestkræfter til vor Næring. Ogsaa havde vi rigelig Fylde af vilde Dyr, fer Hollænderne udryddede dem. Og ville de ikke vende tilbage og formere sig, naar hine Odelæggere først ere borte?"

Efter Vilæggelsen af de borgerlige Uroligheder i det Indre af Colonien, blev Klaas Stuurmann, da Hollænderne 1803 *) kom igjen, forsmeligen udnævnt til Hottentot-Overhoved af Gouverneuren Janssens, og en Landstrækning ved Kamtusfloden blev indrømmet de trende Brødre og deres Ledsagere, fordi Klaas, ved at bringe sine oprørske Landsmænd til Rolighed, havde ydet Regjeringen en væsentlig Tjeneste. De drog sig nu tilbage, og levede roligere af Jagt og Dværgavl, ligesom deres Forfædre.

---

*) Erobrt af Englænderne i Aaret 1795, blev Colonien atter givet tilbage til Hollænderen ved Freden til Amiens 1802; den blev igjen erobret af de Første i Januar 1806, og siden den Tid have de beholdt den.

(Fortsættels).

Forskjel paa Mod og Indsigt.

Fæstningen Rustschuk blev, i Aaret 1810, belejret og forgjæves stormet af Russerne. Den russiske Ingenieur-officier, som ledede Beleiringsarbejderne, udførte dette vigtige Hverv meget slet, og lagde sin Uvidenhed overalt for Dagen. Da han engang havde ladet opkaste et alt for svagt Brystværn, sagde en aandriig, udmærket General til ham: Vous ne craignez pas la poudre; mais vous ne l'avez pas inventé (De frygter ikke Krudtet; men De har ikke opfundet det). Den omtalte Officier var nemlig en ligesaa uforsædret Kriger, som uvidende Ingenieur.

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Otte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 49.

Løverdagen den 3^{die} December 1836.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Univerfitets = Bogtrykker.

Om Caplandet og dets Beboere.

(Fortsættelse.)

Efter Klaas Stuurmann's Død blev, ifølge det almindelige Duffe, hans Broder David, Kraalens Overhoved. Men Tilværelsen af en uafhængig Stamme vakte vedvarende Utilfredshed hos Colonisterne i Nabolauget, fornemmeligen da Brederne Stuurmann meget havde udmærket sig som due- lige Anførere under de sidste Uroligheder. David Stuurmann blev Gjenstanden for de ondskabsfuldeste Bagtalerse*), hvilke med al for stor Lettroen-

---

*) Bagtalerens Haandtering hører uden Tvivl til de allerstjændigste og foragteligste, hvad enten den nu udøves af Snakkesrge, ubetænkfomhed, Skadelyst,

hed bleve hørte af Oberst Collins, da han 1809 besøgte Uitenhage. Kraal'en blev nu bevogtet paa det skarpeste, og den ringeste Leilighed benyttet til Klager mod dette Folk, alene i den Hensigt, ganske at udrydde det, eller i det mindste bringe det i den samme Trældom, hvori den øvrige Deel af Nationen succede. I 7 Mar frembed sig ingen påsænde Leilighed til at udføre dette Forehavende; men i Maret 1810, da Colonien igjen stod under engelsk Regjering, blev David Stuurmann og hans fornemste Venner endeligen anklagede ved følgende Anledning.

Do Hottentotter, der herte til denne Kraal eller By, og som havde, for en vis Tid, givet sig i en nærboende Bondes Tjeneste, bleve, da deres Tjenestetid var udloben, negtet Tilladelsen til at begive sig bort, et Kunstgreb, som paa den Tid var meget i Brug, og som stedsse blev ibegunstiget af Dyrighederne. De tvende Hottentotter gik desuagtet bort uden Tilladelse, og begave sig til deres Hjem. Bonden fulgte efter dem dertil, og fordrede dem tilbage; men deres Høvding Stuurmann vægrede sig ved at udlevere dem. Den følgende Dag kom Bonden, ledsaget af en Afdeling bevæbnede Colonister, tilbage, for med Magt at bortføre dem. Da Colonisterne nærmede sig, forsam-

---

eller ogsaa Attraa efter at stige i Gunsten hos dem, hos hvem Bagtaleren søger at indvinde sig. Dette Maal kan imidlertid letteligen forfeiles, og vanskeligen vil det lykkes ham at beholde noget rettsindigt Mennekses Agtelse, ei engang dens, hvis Bevaagenhed han, paa saa uværdig en Maade, ibrigst søger at erhverve sig.

Iede Stuurmann sine Folk. og tilraabte Anføreren, at han maatte vogte sig, thi hvis han trængte bevæbnet ind i Kraal'en, vilde man fyre paa ham. Colonisterne nedlagde nu deres Vaaben, og forsøgte at bringe ham til Gftergiveness ved gode Ord og Smiger. Men da Stuurmann blev sine Venner tro, indgaves en Beretning om hans "skjændige Forhold" til Landdrosten Cuyker, og denne Dyrighedsperson beordrede strax Hottentothøvdingen at møde hos sig, for at staae til Ansvar for sin Forvovenhed. Stuurmann frygtede formodentligen for sin personlige Sikkerhed, og vægrede sig ved at adlyde, hvorfor der besluttedes at tage ham fangen, og at ødelægge Kraal'en. Men da han var bekjendt som en modig Mand og, betragtet af sine Landsmænd som deres Helt, stod i stor Afsæelse hos disse, ansaae man det dog for uovelig, aabenbart at anvende Magten, og udtænkte derfor følgende List.

En Bonde, ved Navn Routenbach, der havde vundet Stuurmann's Fortrolighed og tillige var Medlem af Landdrostens Raad, formaaede man til at fange ham. Han sendte derfor en Dag Bud til sin Ven Stuurmann, underrettede ham om, at Kafferne havde bortdrevet en Deel af hans Creaturer, og bad ham, at ile sig til Hjælp med de dygtigste af hans Folk, for at forfølge Røverne. Hottentothøvdingen efterkom strax Opfordringen. Da han og hans Venner ankom til Routenbach's Bolig, bleve de modtagne med alle Tegn paa Hjertelighed, og Stuurmann, tilligemed fire af hans fornemste Ledsaagere, bleve budne ind i Huset. Paa et givet Signal blev Døren lukket, og i samme Dieblik styrtede Landdrosten Major Cuy-

ler) med en Mængde bevæbnede Colonister frem af et af de indre Bærelser, og overvældede Stuurmann og hans Ledfagere. De Hottentotter, som vare blevne udenfor, adspredte sig strax, saasuart de mærkede, at deres Høvding var forraadt. De Fleste vendte tilbage til Kraal'en, og bleve derefter, tilligemed deres Familier, fordeelte blandt Colonisterne, som Trælle. Nogle flygtede til Kafferne, og Nogle blev det, paa Dr. Vanderkemp's indstændige Bønner, tilladt at begive sig til Missions-Institutet i Bethelsdorp. Stuurmann, tilligemed sin Broder og to andre Høvdinger, sendtes til Capstaden, hvor de, efter endt Undersegelse, bleve demte til, i Livstid at arbeide i Lænker, hvorpaa de bleve transporterede til Robbe=Den. Guylers beholdt uden nogen Ret nogle af Stuurmann's Børn i sin egen Tjeneste, indtil den kongelige Commissairs Ankomst i Maret 1823; ligeledes erholdt han de Landstrækninger, Hottentotterne havde eiet.

Efterat Stuurmann med flere af sine Landsmænd havde tilbragt flere Aar i Fangenskab paa Robbe=Den, forsøgte de at undflye, og toge Veien igjennem Coloniens hele Gebeet til Kafferlandet, en Strækning af meer end 600 Mile. Men, utaalmelig efter at komme til sin Familie, affendte Stuurmann, i Maret 1816, et Bud til Missionairen, Hr. Read, af hvem han tidligere var bleven behandlet med Godhed, og bad ham gjøre et Forsøg paa, at forskaffe sig Tilladelse til at turde vende tilbage i Fred. Hr. Read forsøgte ogsaa derpaa; men Landdrost Guylers lod Stuurmann befale, at forblive hvor han var. Tre Aar derefter vovede den ulykkelige Vandlyste,

uden Tilladelse at komme tilbage til Colonien. Men han blev snart opdaget, greben og igjen sendt som Fange til Capstaden, hvor han blev holdt i haardt Fængsel indtil Maret 1823, da han endeligen blev deporteret som Forbryder til Ny=Syd=Wales. I Maret 1829 indgave David Stuurmann's fire Børn en Ansøgning til Sir Cowry Cole, dengang Gouverneur paa Cap, om at han vilde anvende sin Indflydelse for at deres forviste Fader kunde faae Tilladelse til at vende tilbage; men, som det syntes, uden Virkning. Da General Bourke, i Maret 1831, blev udnævnt til Gouverneur af Ny=Syd=Wales, talede jeg i London med ham om hiint Anliggende, og erholdt af Colonial=Departementet, Indvilgelsen til Stuurmann's Frigivelse, naar Gouvernementet paa Cap Intet havde derimod. Men før General Bourke endnu naaede sit nye Gouvernement, havde Deden befriet Hottentotternes sidste Høvding fra hans Lidelser.

Jeg vender tilbage til Hottentotternes Tilstand i Almindelighed under mit Ophold paa Cap. Denne har vistnok meget forbedret sig siden Barrow's Tid, hvilken Skribent angiver Antallet af den hele Stamme, som dengang levede i Colonien, til omtrent 15,000 Sjele, og paastaer, at det i de sidste Aar syntes at aftage. At det, før Barrow's Tid, var meget større, kan ikke betvivles. I Thompson's Folketabeller angives Antallet, i Maret 1806, til 20,426, og i Maret 1823, til 30,549. Dette beviser i det mindste, at siden Colonien for bestandig er kommen under Engländerne, have de Indfødte fundet større Beskyttelse, og deres Tilstand i det Hele forbedret sig. Den

europæiske Befolknings betydelige Tiltagen, der i det samme Tidsrum foregedes fra 27,000 til 49,000, foraarsagede endog en Slags Rivalitet med Hottentottjenerne, hvilken, ved Siden af de Indfødtes sørgelige Stilling, dog nødvendigen maatte tjene til at forskaffe dem en mildere Behandling, end i tidligere Dage, og maaskee ikke havde nogen ringe Indflydelse paa deres Tilværelse i Natal. Ogsaa fandt jeg dem, i det Hele taget, anstændigere klædte, og bedre nærede, end de beskrives af Dienvidner i Maret 1798. Dog gaves der hyppige Undtagelser i denne Henseende.

En Colonial-Embedsmand bemærker udtrykkeligen, at de Indfødte, indtil Maret 1828, da de fattes paa samme God, som de øvrige frie Undersaatter, befandt sig paa et afgjort lavere Standpunkt, end Slaverne, undtagen at de ikke kunde sælges. Samme Skribent siger fremdeles, at til de Steder, som Governe gjorde usikre, sendte man altid Hottentotter; thi en Slaves Liv var for kostbart til saaledes at burde exponeres, medens en Hottentot, uden stor Bekostning, eller Vanskelighed, kunde erstattes. "Slaverne," fortsætter han, "giftede sig ofte med Hottentotfruentimmer for at blive Fædre til frie Børn, hvorimod en Slavinde kun sjældent ægtede en Hottentot, hvilket betragtedes som et Tilbagekridt," o. s. v.

Endeligen fandt Hottentotternes Emancipation Sted i Maret 1828 ved flere ædle Mænds Bestræbelse, og efter en alvorlig Debatte i Underhuset; de skulde behandles aldeles paa den samme Maade, som Kongens øvrige frie Undersaatter i samme Colonie; og det besluttedes, at denne Forordning strax skulde træde i Kraft.

Det vilde imidlertid være en Uretfærdighed mod den den daværende Vice-Gouverneur paa Cap, General Bourke, hvis vi undlade at meddele, at han, længe før Efterretningen om det, der var foregaaet i England, naaede Colonien, havde ladet udgaae den 50de Colonial-Ordonants, ved hvilken den samme Forandring — Hottentotfolkets virkelige Emancipation — var bleven iværksat. Da denne Ordonants ankom i Colonial-Departementet, blev alt det Nødvendige tilføjet af Sir George Murray, navnlig en Cabinetsordre, som i alle Punkter bekræftede Ordonantsen, med den vigtige Clausul: at ingen Gouverneur, eller Colonialøvrighed nogentid egenmægtigen kunde forandre, eller ophæve nogen Artikel. Denne Ordonants blev, den 17de Juli 1828, kun to Dage efterat Burtou's Motion, betræffende denne Gjenstand, var gaaet igjennem i Parlamentet, promulgeret paa Cap, og ratificeredes ved en Cabinetsbefaling af 15de Januar 1729. Saaledes bestemtes Sydafrikas oprindelige Beboeres Magna Charta.

(Fortsættels).

Om den Skik hos Tyrkerne at fære Hovederne af deres Fiender*).

Det hører til Undtagelserne, at Tyrkerne gjøre Fanger i deres Krige: disse bære almindeligen Tilintetgjørelsens Præg. Derfor fære de Hovederne af saavel levende som døde Bantroende, samt samle og aflevere disse Trophæer, ligesom undertiden Hovederne, eller Kloerne af skadelige Roddyr afleveres til Dyrigheden. Hvad man undertiden har betvivlet: at de ligeledes affære og nedpakte deres Fienders Næser og Dren, er bogstaveligen sandt. Naar Mængden af Hovederne er for stor, saa blive hine mindre, for Conservationens Skyld nedsaltede Dele, affendte i Sække. Den høie Port udbetaler da noget Bist for saadanne Seierstegn, men venter dog Hovederne, for med behørig Glat at kunne stille dem til Skue i Hovedstaden.

En berømt Skribent anstiller den Betragtning over denne Skik: at Hovedaffæringen paa de Døde skader ikke, paa de Saarede er den undertiden en Velgjerning, og, med Hensyn til de Feige, er den ofte nyttig, fordi den sætter dem i den Nødvendighed, at maatte værge sig. Og virkeligen er det sidste Motiv af afgjørende Virkning i de farligste Momenter, naar man kun ikke i moralsk Henseende taber Hovedet**); thi ingen Overgivelse, ingen Beden om Pardon kan hjælpe i Kamp mod Tyrker.

*) Der Tyrken unserer Zeit. Von Valentini.

***) Det er, efter en nyere, meget genial Skribents Mening, imidlertid ikke altid Tilfældet, at den, der er berøvet alt Haab om Redning, kæmper med Fortvivlelsens Mod; meget mere frembringer denne Situation ofte en vis slev Hengivenhed i Sjævnens Villie, der lammer al Modstandskraft.

Borger-Vennen.

Stte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 50.

Løverdagen den 10de December 1836.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Om Caplandet og dets Beboere.

(Fortsættelse.)

Ved Emancipations = Ordonantsens Bekjendtgjørelse lode uendelige Klager igjennem hele Colonien, hvilke istemmedes af en stor Deel blandt alle Classer af den hvide Befolkning, endog af Personer, der burde have vüst et ganske andet Sindelag. Man forudsagde heit og med Visshed hele Coloniens Forfald, som en Følge af denne Forholdsregel. Man paastod, at Markerne vilde komme til at henligge udyrkede, Hjørderne vilde blive uden Hyrder, de hvide Beboere vilde vorde aldeles ruinerede, og udplyndrede af omdragende Sottentotrøverbander. Thi man an-

tog det for afgjort, at ingen Sottentot nogentid vilde arbejde, naar han ikke blev tvungen dertil, og at den hele Race vilde overgive sig til en erkesløs, omstreifende og roversk Levemaade, naar ingen Evangslove holdt den i Trældom. Alle de ulykkelige Følger bleve, i de teileløseste Udtryk, misbilligende fremstillede af en Sværm af de, Claveriet præconiserende Flyveblade. At den uvidende, hollandske Bonde viste sig misundelig over den politiske Vigtighed og lige Rettigheder, som man tillagde et Folk, hvilket han, fra Barndommen af, var vant til at betragte som en ringe Menneskeklasse, bestemt til at tjene "de Christne": var ikke overraskende; derimod havde man vel, af mange blandt de engelske Colonister, og det især blandt de høiere Stænder, kunnet vente mere friske og uskyldige Anskuelser, istedetfor at de smældende og skjældende forenede deres Røst med hine Forbandelser.

Da de Indfødte paa eengang saae sig befriede fra de tunge Lænker, forlod en stor Deel af dem, af en ikke unaturlig Drift, deres Tjeneste hos Colonisterne saasnart Contracten var udløbet, og Nogle troede sig endog ved den nye Lov berettigede til, at hæve Contracten før Tiden. Mange søgte Beskyttelse i Missions-Institutterne (hvor tidligere kun Gaa tilstededes Udgang) uden tilstrækkelige Midler til at kunne subsistere. — Mange ilede til Districtsstæderne og Landsbyerne, hvor Brændevinen, som de med liden Bekostning og ringe Arbejde kunde forskaffe sig, snart hidførte udsvævende Sæder, og endog forledede nogle af dem til at begaae Tyverier i Landsfolkets Sjorder. Disse Uordener kunde letteligen være blevne hæm-

mede, naar man kun havde bragt Loven mod Bagabonder beherigen i Anvendelse.

Den største Deel af Hottentotterne forblev dog endnu stedse, ligesom tidligere, Tjenere hos de hvide Colonister, kun at deres Stilling væsentligen havde forandret sig. Deres Herrer kunde ikke længere, naar de tilfældigviis troede sig fornærmede, mishandle dem efter Luce. Nu kunde de ikke mere straffes, før de vare forhørte af Dyrigheden, og demte efter fuldgyltige Beviser. Deres Børn kunde ikke længere berøves dem med Magt; de kunde efter Behag verle Herrer, naar deres Tjenestetid var udløben, og turde ikke tvinges til, at tjene for en ringe Løn, eller vel endog for aldeles ingen. Kort sagt: de dannede nu en Klasse af frie Bønder, istedet for at de før havde udgjort en Caste af elendige, undertrykte Livegne.

Disse emanciperede Heloters Tilstand, efter et Forløb af fire Frihedsaar, er meget godt beskrevet af en heist agtværdig, paa Stedet boende Mand, i et Brev, som han, i Maret 1832, lod indrykke i "South-African Advertiser," og hvis Sanddrubed senere er bleven bekræftet ved officielle Efterretninger.

"De spørger," hedder det i hiint Brev, "om jeg har bemærket det ringe Antal af Forbrydelser, som Hottentotterne og de øvrige farvede Beboere ved den sidste Senderet bleve sigtede for; som Svar herpaa er det mig en Forneielse at maatte erklære, at Sagen var meget paafaldende, og at det er heist interessant at iagttage, hvorledes Forbrydelserne i den senere Tid saa betydeligen have formindsket sig; thi ikke alene er Delinquenternes Antal blevet ringere, men ogsaa er Forbry-

delfernes Natur langt mindre ondartet, end før. Denne Tingenes Tilstand var at forudsee af ethvert, med almindelig Skarpsindighed begavet Menneske; men i den Opbrusning, der forårsagedes ved Bekjendtgjørelsen af den 50de Ordonnants, kunde Menneskene ikke roligere beregne de Resultater, som kunde ventes af en saa vigtig Forandring; og fordi Nogle af denne Klasse misbrugte den Frihed, som paa eengang blev dem given, bleve Colonisterne forledede til at beklage sig bittert over Lovbudet, uden at betænke, at det, hvorover de beklagede sig, kun vare overgaaende Under, naturlige Følger af Reactionen. Under den sidste Senderet havde jeg ogsaa Leilighed til at iagttage den farvede Befolknings Forhold under forskjellige Omstændigheder, og jeg vover at paa-
staae, at de Indfødtes sædelige Tilstand har under-
gaaet en stor Forandring til det Bedre.

Imidlertid er et vigtigt Forsøg gjort med Beboerne, nemlig at give en Deel af dem faste Eiendomme. Allerede Burton havde, i Maret 1824, gjort den engelske Regjering opmærksom paa Retfærdigheden og Billigheden af, at give denne Menneskeklasse en liden Deel af sine Forfædres Eiendomme. De kongelige Commissairer havde viist sig meget gunstigen stemte for Uddelingen af Land-
eiendomme blandt de Indfødte, hvorvel det, efter deres, i Maret 1830, trykte Beretning, ikke syntes ønskeligt at forene Hottentotterne paa eet Sted; ligesom ogsaa at man, ved at tilbagegive dem en Deel af det Gebeet, deres Forfædre havde besiddet, og ved at meddele dem de samme Privilegier, som de øvrige Undersaatter i Sydafrika nede, maatte anvende

alle Midler for at forebygge, at de ikke skulde faae den Mening, at de udgjorde en særskilt Classe af Befolkningen.

Men først i Maret 1829 begyndte Regjeringen at foretage Uddelingen af Landeiendomme. Det Sted, som hertil valgtes, var en vild Landstrækning, paa alle Sider omgiven af høie Bjerge, og, gennemstrømmet af flere mindre Strømme, der forenede danne Kat River, eguede sig særdeles godt for en talrig Befolkning. Man begyndte med, fra de forskjellige Missionssteder, at indbyde et lidet Antal af Indfødte af god Character til at nedsætte sig paa hiin Landstrækning. Men snart blev det umuligt, at træffe et strengt Udvalg; thi fra alle Kanter strømmede de Indfødte sammen. Man organiserede nu Colonien, og bestemte tillige Veligheden af en i Tiden vordende Stad, i Nærheden af Fort Beaufort.

Imidlertid gjorde den truende Stilling af Kafferne, der vare forbittede fordi man havde fordrevet dem af hiin, til Coloniseringen bestemte Bjergdal, det uundgaaeligen nødvendigt, at bevæbne dennes nye Beboere, paa det at disse kunde forsvare Liv og Eiendomme. Men dette blev, af de hvide Colonister, betragtet som et høist farligt Skridt, og de ansaae en, med Geværer bevæbnet Samling af Hottentotter, for langt farligere, end de vilde Kafferne. Man forudsagde med Bestemthed, at disse Beboere snart vilde vende de dem ansetroede Baaben saavel mod Colonisterne, som mod Kafferne, og at alle den, i Slutningen af det sidste Aarhundrede, stedfundne Hottentotterkrigs Skrækscener, vilde vorde fornyede. Man forlangte høit, ei at give dem Baaben i Hænderne; men en ædlere og

bedre Statskunst seirede. Gouverneuren befalede at udlevere Geværer til dem der ingen havde; man gav dem tillige den fornødne Munitiön, idet man formanede dem til at vise sig værdige til at nyde en fornøstlig Frihed, og at beklæde det høiere Standpunkt, paa hvilket de nu stode. Afrikanerne viste, at de fortjente den Tillid, hvormed man havde hædret dem: Hottentotten befriedes fra sine Lænker, stod som fri Mand paa den Jordbund, der havde ernæret hans Forsædre, og Følelsen af, igjen at befinde sig paa samme Standpunkt som andre Mennesker, formildede hans Hjerte, og gjed Kraft i hans Marer.

Det var i Slutningen af Juni 1829 at de første Colonister bleve indsatte. Omtrent 250 vaabendygtige Mænd bleve, med deres Familier, bragte til saadanne Steder, hvor de havde tilstrækkeligt Vand. Nogle af dem vare blottede for Livets første Fornødenheder; men desuagtet blev intet Syveri begaaet, en Last, hvortil de, under deres Trældom, efter Fleres Paastand, endog havde været meget hengivne. De mere Formuende understøttede de Fattige med en Gæmildhed, der er et characteristisk Træk hos dette Folk. De, som aldeles ingen Underholdning, eller Benner havde, levede flere Maanedes af vilde Rødder, som de gravede op af Jorden, indtil det Stykke Land, de havde besaaet, endeligen ydede dem sin Afgrøde. Til samme Tid saaes overalt en overordentlig Virksomhed. Med de elendigste Redskaber opdyrkede de, til Alles Forbauselse, en betydelig Landstrækning; og desforuden viste de forskjellige Familier, eller Selskaber, en ædel Væddestrid ved Gravningen af Canaler, for at hidlede Vandet til deres Marker og Gauger.

Paa nogle Steder bleve disse Canaler førte igjennem betydelige Klippemasser; paa andre Steder gaves der Hindringer af en anden Natur at beseire, og dertil udgjorde deres hele Længde henimod 20,000 Skridt. Desuden maatte de, for det meste om Natten, udholde mange heftige Angreb af Kafferne; men stedse sloge de dem kjækt tilbage, uden nogen- tid at udøve Gjengjeldsens Ret. Da Vinteren var forbi, ophørte Kafferne at forurolige dem, og hine Fienders nærmeste Hovding, den af dette Ge- beet fordrevne Wakamo, traadte snart i det ven- skabeligste Forhold med dem. Deres Flid blev bez- lønnet med en riig Hest; deres Antal foregedes ved- varende, da stedse flere af deres Landsmænd forenede sig med dem, saa at de endeligen udgjorde 4,000 Mennesker, hvoraf 700 vare bevæbnede med Flint.

Ifølge senere Efterretninger, blandt hvilke den sidste er fra 1833, tiltager Colonien stedse i Velstand og Civilisation. Den er den sikreste For- muur paa denne Deel af Grændsen, som negentid kan have, og disse nye Colonister de troeste og fredeligste Undersaatter. Tvende Skoler ere op- rettede, og besøges flittigt. — "I Colonien ved Kat River," hedder det i en Tidende af 1833, "hvor 4,000 farvede Mennesker af forskjellige Sprog og Stammer leve sammen, findes ingen Embeds- mand og ikke en eneste Politiofficiant, og, ifølge hvad vi erfare, hersker bedre Orden der, end i Dyrighedens Sæde i Graham's Town.

(Slutningen følger).

Lafayette og hans Tropper.

I Aarene 1779—1780 commanderede den, for et Par Aar siden afdøde Lafayette det americanste lette Infanterie. Den største Deel deraf bestod af Indfødte fra Ny-England, eller fra de mellemste Stater. Med disse Tropper blev han sendt mod Syden mod Cornwallis, i hiint minderværdige Feldttog, i hvilket han erhvervede sig saa megen Hæder, og som endte med Cornwallis's Fangenskab. Da han naaede Baltimore, gjorde Climatet og Afstanden fra Hjemmet den sandsynlige Virkning paa Troppernes Stemning. De taledes indbyrdes om de, med et Sommerophold i Virginiens lave Egne forbundne Farer, og i nogle Nætter fandt gjentagne Desertioner Sted. Det var af yderste Bigtighed at standse dette, for Tjenesten saa ødelæggende, og, i moralsk Henseende saa skadeligen indvirkende Dnde. Den unge Fransmand gav sit Hjertes Røst Gehør, og handlede derefter. Han lod udgaae en Bekjendtgørelse, i hvilken han aabenhjertigen gjorde opmærksom saavel paa Farerne i dette Clima, som paa de med Tjenesten forbundne Tilfældigheder og Møisommeligheder, og sluttede med at indkalde alle dem, som ikke følede sig istand til at bestaae denne Prøve, paa det at de samlede kunde blive sendte tilbage til Hovedhæren, eftersom det var aldeles nødvendigt for ham, nøiagtigen at vide, hvor stor en Styrke han havde at byde over. Men ikke en eneste Mand meldte sig for at benytte den givne Tilladelse, og, hvad der endnu var langt mærkværdigere: Desertionerne ophørte aldeles. (The works of Cooper. Notions of the Americans, 1829).

Paa Tropper, der kæmpe for Fædreland, Frihed og Uafhængighed kunde en slig Opfordring have den intensiveredede Virkning; men paa Hvervinger eller Reiesvende vilde saavel denne som enhver anden Appel til Vresfølelsen, vissestigen være bleven uden Virkning.

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Otte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 51.

Løverdagen den 17de December 1836.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Om Caplandet og dets Beboere.

(Slutning.)

Disse Kjendsgjerninger i Forbindelse med Hottentotternes Historie i Almindelighed kunne tjene til at give Alle, hvis Hjerte og Forstand ikke ere opfyldte med de usleste Fordomme mod Gaster og Farver, de lærerigeste Vink. Vi see her et, ved Undertrykkelser saa nedværdiget Folk, at det endnu stod under sine Ulykkesfæller: Neger-slaverne; et Folk, der gjennem flere Generationer, var blevet til et Ordsprog paa Dumhed, Dovenkab, Sorgløshed og Umaadelighed, og, som en Følge deraf, givet til Priis for almindelig Foragt. Disse afrikanske Heloter, hvis Antal beløb sig til 30,000 Sjæle, bleve

nu pludseligen og uden Forberedelse (naar man undtager de *F a a*, som havde været optagne i Missions-Institutterne) hævede til frie Menneskers fulde Ret, og stillede paa samme Standpunkt, som de hvide Colonister; man overlader dette Folk ganske til sig selv, træffer ei engang de sædvanlige Forholdsregler, for at forebygge Uorden, og viser, i det Hele taget, ingen Bestræbelse for at beskytte det mod Under og fere det til det Gode. At nogle Hundrede af det hele Antal bløve Offere for Umaaadeligheden i Nydelsen af hidsende Drikke, hvortil de hvide Indvaanere i Districtsstæderne bestandigen søgte at forføre dem, idet de gave dem deres Len i Vare, er vistnok intet stort Under. Men den rolige, ordentlige Opførsel af dette saa længe mishandlede Folk, og, fremfor Alt, de overraskende Fremskridt af Colonisterne ved *Kat River* i de fem Aar, i hvilke de bestode deres Prøve som frie Borgere; den totale Forandring af Characteren hos Mange, som man før holdt for Vagabonder, saasnuart de kun vare istand til at hæve sig fra deres Fornedrelse; deres Selvgjering, Lørvillighed og Maadeholdenhed; deres Flid, Iver for Religionens og nyttige Kundskabers Udbredelse: ere samtligen Kjendsgjerninger, med hvis udførlige Fortælling man kunde udfylde flere Bind.

Heskræftesværme i Sydafrika *).

Heskræfterne i Sydafrika ere forskjelligt fra de asiatiske. De Sværme, som edelægge Colonien paa *Cap*,

*) Sydafrikanske Skizzen von *Thomas Pringle*.

synes stedse at komme Nord fra, og fremkomme sandsynligen i de uhyre Orkener i det Indre, Nord og Syd for Oranjesloden. Underveis kom vi, paa vor Vandring, igjennem en flyvende Sværm, der, da den nærmede sig, havde Udseende af en stor Sneeskj omkring Toppen af Bjergene, og hvorfra Sneen nedfaldt i store Flokke. Da vi vare midt i Sværmen, formerkedes Luften over og omkring os som af en tyk Sky, og den Susen, som Vingerne af disse Millioner Insecter frembragte, lød som Slagene af et Mellehjul. Under Flugten blev Jorden bestrøet med dem, som, ved at støde mod deres Naboer bleve beskadigede, eller senderbrøde deres Vinger. Men disse udgjorde kun en ringe Deel af den hele, uhyre Masse. Den Sværm, som vi kom igjennem, var omtrent $\frac{1}{2}$ Mil bred, og 2—3 Mile lang. Dog har man seet endnu større Sværme. Følgende Bemærkninger ere fornemmeligen uddragne af et Papir, som Capt. Stockenström overgav mig til vor sydafrikanske Journal. De flyvende Hestkræfter sees ofte i saadanne Masser, at de, i Forbiflugten, synes at formørke Himlen, og i saa Tider ødelægge de rigeste Kornmarker; men de frygtes dog mindre af Landmanden end Larverne uden Vinger, der af Colonisterne sædvanligen kaldes Voet gangers (Fodgængere). Naar de flyvende Hestkræftesværme nærme sig, antænder Landmanden, hvis Vinden dertil er gunstig, mange Baal rundt om paa sine Marker, for, ved den opstigende Røg, at afholde dem fra at komme ned. Men de unge, eller springende Hestkræfter lade sig ikke standse af en saa ringe Hindring, og kun en stor Flok er istand til at frelse Landmandens Hest fra deres Ødelæggelser. Stillestaaende Bænde pas-

sere de, idet de forreste Mæsser drukne, og derved danne en Bro for de efterfølgende; endog Dranjes floden sætte de over paa denne Maade, dog kun paa de Steder, hvor den flyder rolig. Paa samme Maade slukke disse utallige Mæsser de antændte Baal, da de Forreste efterhaanden styrte sig i Flammerne, og saaledes bane Veien for de Øvrige. Deres Mæsser ere saa utroligen store, at Indvaanerne imedesee deres Ankomst med megen Angest, da de ikke alene edelægge deres Marker og Haver, men ogsaa alle deres Græsgange. I dette sidste Tilfælde har Landmanden ingen anden Tilflugt, end eiesblikligen at forlade Districtet, hvor ethvert grønt Halmstraae er fortæret, for, med sine Hjorder at søge en uvis Subsistens i de ubeboede Egne, som Sværmene paa deres Toge ikke ere dragne over. Finder han ikke saadanne Strækninger, saa maae hans Hjorder omkomme.

Heskrækkerne begynde sædvanligen deres Dagsreiser med Solens Opgang, og leire sig ved dens Nedgang; vee den Landmand, paa hvis Marker de gjere Holdt. Naar deres Natteophold tilfældigen bliver i Nærheden af en Gaard, saa forsege Besboerne hyppigen at edelægge dem derved, at de, før Solens Opgang, drive Hjorderne derhen for at sendertræde dem; men naar Mængden er for stor, hjælper dette Middel intet.

Heskrækkesværmene følges almindeligen af en uhyre Mængde Fugle, som kun ernære sig af disse Dyr og deres Larver. Jeg selv saa ingen af disse Fugle; men Barrow beskriver dem som en Art Drosler, næsten saa store som Markklærkerne. De kaldes af Indvaanerne Springhaanvogel (Heskrækkefuglen); de sees aldrig i Colonien uden

naar de forfølge Høstkrækkerne, hvilke de ledsage i tallose Skarer, og, midt under Rovet, bygge de Reder og udbruge Unger.

Ikke alene Høstkrækkefuglen, men ogsaa ethvert andet tamt, eller vildt Dyr, bidrager til Høstkrækker-nes Odeløggelse. Fugle, Faar, Heste, Hunde, Mus tiloper og næsten enhver levende Skabning seer man, med samme Graadighed, at opsluge dem, medens de halvforhungrede Buskmænd, og selv nogle Colonial-Hottentotter endog betragte dem som en stor Lækkerbidstyk, fortære en Mængde aldeles friske, og tørre en Deel for de kommende Maaltider. Men ogsaa af deres egen Slægt anrettes en stor Odeløggelse iblandt dem; thi saasnart en af dem er beskadiget, eller paa anden Maade forhindret i at komme videre, kaste de nærmeste af dens Reisesfæller sig strax over den, og fortære den med megen Graadighed.

Bemærkning om Formue og Fødselsfortrin i Nordamerika.

Det vilde udfordre den magiske Kraft, som en vis berømt Philanthrop tillægger sit System, at kunne tilintetgjøre Indflydelsen af Penge, eller endog af hei Fødsel. Den eksisterer i Virkeligheden i Amerika, ligesom hos os, men med nogen Modification, og ikke i samme Grad.

Man vil maaskee studse ved at høre tale om Fødselsfortrin blandt et Folk, hvis Love strafjende

saadanne Fortrin ethvert Privilegium, enhver Forrettighed. Tusinde Amerikanere, som ikke vare mere hjemme i deres eget System, end absolut er nødvendigt for at være fortrolige med dets almindelige Maximer, ville trodsigen paastaae, at hine tilfældige Fortrin ingen Realitet have. Jeg erindrer at have hørt en saadan Liighedsfindet characterisere en af sine Bekjendteres Daarskab ved at sige med megen Bitterhed i Tønen: "han hovmoder sig af at være en Søn af — —." Nu vel, dersom ikke en Deel af den, Faderen tilkommende Afgøelse, kunde overføres paa Sønnen, vilde denne naturligviis ikke kunne hovmode sig af sin Fødsel. Det er her, som overalt, en Lykke, at være en Søn af en værdig, eller endog af en riig Mand. Dennes Riigdomme tilfalde Efterkommerne, der tillige, i den offentlige Mening, arve en Deel af den Berømthed, som Faderen, ved sine Fortjener, muligens har erhvervet sig. Det er ufornødent at dvæle ved denne skjulte og dybt indgroede Følelse, som Mennesket til alle Tider og under alle Omstændigheder har næret for disse arvelige Fortrin, blot for at bevise, at den menneskelige Natur maa gjøre sig gjeldende i de nordamerikanske Fristater, saavel som i de østlige Monarchier. Ingen vil være saa dristig at negte, at hvis Washington havde efterladt sig en Søn, vilde han, i Publicums Dine, have staaet lige med — eller endog over — Mænd af samme Intellectens, skjøndt ikke af samme Fødsel. Men da dette arvelige Fortrin vilde ydes Washington's Søn, er det rimeligt, at det, i en ringere Grad, vilde blive enhver anden berømt Mand's Søn til Deel. Det vilde være et svagt og frugtesløst, og derfor uanvendeligt og uklogt Forsøg, hos hvilket som helst

Folk, at ville tilintetgjøre en saa behagelig Dymun-
 tring til Dyd for Fædrene, eller et saa ædelt Motiv
 til Kappelyst for Sønnen. — I Amerika er det, me-
 dens der tages behørigt Hensyn til hvert Individ's
 Adkomster, tillige let at tilfredsstille, at svække, at
 tilintetgjøre dem. Det er her ikke nok, alene at være
 en Søn af en stor Mand, for derved at opnaae en
 virkelig, væsentlig Fordeel; en Deel af
 Hiins Fortjenester maae være gaaede i Arv, thi
 ellers gjer man bedre i, ikke at fremtræde med
 nogen Fordring. Endog et hæderligt Navn vilde
 snarere blive Marsag til Vebredelse, naar den
 offentlige Afgtelse var tabt; Grindringen om den
 hædrede Forgænger tjener alene til at forstørre
 hans hæderløse Efterfølgers Mangel paa Fortjene-
 ster. Der gives ingen privilegeret Rang, under
 hvis Vegide han kan haane, eller fornærme Ret-
 skaffenheden hos dem, der ere bedre end han selv;
 og til Sæde i Nationens Retsforsamlinger er Ind-
 gangen ham for stedse hermetisk spærret. (Notions
 of the Americans).

Besynderlig Seilads paa Nilen.

Et skrøbeligere Slags Flydebroer, end dem, man
 stundom har betjent sig af paa Nilen, findes neppe
 noget andet Sted. Et Dienvidne fortæller Føl-
 gende derom.

Paa Nilen bemærkede vi ogsaa Flydebroer,
 der kom fra de høit oppe liggende Landstaber, og
 hvis Bygningsmaade i høieste Grad tildrog sig vor

Nysgjerrighed, thi de vare blot sammensatte af Pottemagerarbejde. Vi undersøgte en af disse Glydebroer, og fandt, at den bestod af Leerpotter aldeles af een og samme Størrelse, og som meget behændigen vare bundne sammen, med Nabningen nedad, og med saamange Lag ovenpaa hverandre, som Flozdens Dybde tillod. Denne hele Masse holdtes kun oven Vandet ved den i Potterne indsluttede Luft. Skipperen havde anbragt et Roer derpaa, og udbredt nogle Straamatter derover, for at kunne lægge sig ned, og drev saaledes fra Gessuan, eller endog ovenfor samme, ned til Cairo, selv over Vandfaldene naar Oversvømmelserne bedækkede dem, hvilket er Tilfældet hvert Aar. Paa disse Glydebroer har man intet andet at befrygte, end at strande, hvilket imidlertid kun sjældent finder Sted paa Nilen, hvis Bredder desuden ere dyndede. — Samme Dienvidne siger fremdeles, at da man vilde affende et Brev fra Gessuan til Siuth overgav man Brevet til en Araber, der strax sammensbandt to Bunder Siv, anbragte et lidet Roer derved, medtog sin Pibe, nogle Dadler til Næring, og sin Landse for at kunne forsvare sig mod Crocodillerne. Han satte sig nu paa sit lette Fartoi, overlod sig til Strømmen, og ankom, uden noget Uheld, til sit Bestemmelsessted.

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

otte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 52.

Løverdagen den 24de December 1836.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Brudstykker af Graba's Dagbog,

holden paa en Reise til Færøerne.

(See Nr. 36.)

Grindfangsten*).

Den 2den Juli 1828.

Vinden blæste temmelig heftigt af Nordost, og det var saa koldt, at jeg maatte fyre stærkt i Dvnen;

---

*) Man har vel en meget god Beskrivelse af Grindfangsten ved Færøerne af afg. Pastor Landt i hans Beskrivelse over Færøerne, og Hr. Pastor Lyngby til Gilleleie og Søborg her i Sjælland har i Tidsskrift for Naturvidenskabene 4de Bind

derfor vilde jeg anvende Dagen til at præparere mine Skind, og tænkte ikke at blive forstyrret i dette Arbejde, uden i det Heieste af min Naboerskes Skjænden, der ikke kunde lade Nogen gaae usforstyrret forbi, eller af Haandqværnenes Skralten, da Kl. 9½ paa eengang led fra alle Sider Grindes bud. Dette Ord betyder, at en Baad har opdaget og forfølger en Flok Grinder, hvilket den giver tilkjende ved at ophænge paa Masten en Kofte. I et Dieblik var hele Thorshavn i Bevægelse; fra alle Munde led det glade Raab Grind, og den almindelige Jubel forkyndte Haabet om snart at vedersqvæge sig ved et Stykke Grindeskjed. Folk løb igjennem Gaderne, som om en Fjende havde gjort Landgang; her løb Nogle til Baadene, hisset En med Hvalspyd; her en Kone efter sin Mand med noget Skindseskjed, for at han kunde have noget at styrke sig paa; Bern rendtes over Ende, kort Alt var i en forfærdelig, men dog glædelig Røre. Inden 10 Minuter stedte 11 Ottemandsførere fra Land; Kosterne toge Roersfolkene af, og de roede til, saa

---

ligeledes leveret en meget interessant Beskrivelse af samme Fangst, men da disse to Skrifter ikke høre til Almeenlæsning, har jeg troet, at en senere Beskrivelse af et Dienvidne kunde fortjene Meddelelse her. K.

at Farteierne skjøde afsted som Pile. Vi forseiede os til Amtmanden, hvis Vaade og Folk vare i Beredskab, og gif med ham først op paa Skandsen, for herfra at see, hvor Hvalerne vare. Igjennem vore Rifferter bleve vi vaer ved den sydlige Spidse af Nolsø tvende Vaade, der havde signaliseret Grindebud. Nu steeg en høi Regstette i Veiret ved Urge, strax derefter en anden paa Fjeldet ved Veigdelaget Nolsø; overalt flammede Signaler, Vaade bleve udsendte til alle nærliggende Veigdelag, Fjorden vrinlede af Farteier. Da vi nu ogsaa saae alle Nolsøboerne ile til Kamppladsen, bestege vi Amtmandens Jagt og havde snart indhentet alle de øvrige Farteier. Vi bleve nu vaer, hvorledes alle Vaadene havde dannet en stor Halvcirkel omkring Grinderne. Imellem 20 og 30 Vaade, hvortil vi havde sluttet os, enhver omtrent 100 Skridt i Afstand fra hverandre, omringede Flokken og dreve den langsomt foran sig henimod Thorshavns Havn. Omtrent den fjerde Deel af alle Grinderne var synlig; snart dykkede En Hovedet op og udsprejtede sin Vandstraale, snart saae Man den høie Rygfinne, snart hele Overkroppen. Vilde Grinderne forsøge at svemme bort under Farteierne, kastedes Stene og Blystykker, befæstede til Snore, i Vandet; skjøde Hvalerne derimod raft fremad, roedes til af

alle Kræfter, saa at Marerne ofte brækkedes over. Hvor nogle Baade trængte sig for langt fremad, eller hvor der foresaldt nogen anden Worden, der lod Amtmanden sig roe hen, hvilket skete saa hurtigt, at en Hest i fuld Galop vanskeligen vilde have holdt det ud med Jagten. Da Grinderne vare nær ved Indløbet til Havnen og ikke let mere kunde undflye, ilede vi til Staden. Stranden vrimsede af Mennesker, der vilde fryde sig ved Skuet af den Krig, der nu skulde begynde. Vi udvalgte os et godt Standpunkt, hvorfra vi kunde betragte Alt ganske nærved. Jo nærmere Grinderne kom Landet, desto uroligere bleve de, trængte sig tæt sammen i en Flok og agtede kun lidet mere paa Steenkastningen og Slaget af Marerne. Baadenes Kreds sluttede sig stedse tættere om de ulykkelige Slagtoffere; stedse langsommere droge de ind i Havnen, anende den Fare, der forestod; nu da de vare komne ind i Vestervaaag, der er omtrent 250 Skridt bred og dobbelt saa lang, vilde de ei længere lade sig drive som en Flok Faar, men gjorde Mine til at vende om. Nu nærmede sig det afgjørende Dieblif. Urolighed, Bekymring, Haab og Kamplyst viste sig i alle Færeboerers Ansigter. De oplestede et vildt Skrig; alle Baadene styrtede løs paa Flokken, og stak med deres Hval-

spyd *) de Hvaler, der ikke vare Baadene for nær, da de ellers stode Fare for at sønderknuSES af de Slag, som disse Dyr uddele med deres Haler. De saarede Dyr styrtede med frygtelig Hurtighed fremad, hele Flokken fulgte efter og rendte med det ved disse Dyrs Bevægelse oprørte Hav op paa Stranden ved Vestervaag, hvor de bleve liggende, da Vandet veeg tilbage. Nu tog et frygteligt Skuespil sin Begyndelse. Alle Baadene ilede efter Hvalerne, fore blindthen ind imellem dem og stak tappert løs paa dem. Folkene, som stode paa Landet, gik ud i Vandet til op under Armene hen til de saarede Dyr, sloge Jernkroge, hvortil vare bundne Snore, ind i Kroppen paa dem eller i deres Blæsehuller, og trak nu tre til fire Mand Dyret fuldkomment op paa Land, hvor de skare Rakken over paa dem med deres Knive, saaledes at Hovedet blot hængte ved Kroppen. I Dødskampen pidskede det døende Dyr Havet med sin Hale, saa at Havet skummede og

---

*) Hvalspyddet er en 3 Al. lang Træstang, til hvis Spidse er fastgjort en tvæget Klinge, 3 Tommer bred og 14 Tommer lang og tykkest i Midten. Igjennem en Ring paa den nederste Deel af Klingen er bunden en Snor, som tjener til at trække Baabnet til sig, naar Man har brugt det som Rastefpyd.

sprublede vidt og bredt omkring; Bugtens krystal-
 klare Vand blev farvet blodrødt, og Straaler af
 Blod blæstes ud af Lufthullerne paa Rakken op i
 Luften. Ligesom Soldaten i Slagets Tummel taber
 al menneskelig Følelse og bliver til et rasende Dyr,
 saaledes opflammede Blodarbeidet Færeboerne til
 Raseri og Dumdriftighed. . Senimod 30 Vaade,
 300 Mennesker og 80 saarede men endnu levende
 Grinder befandt sig paa et Rum af ikke mange
 Kvadratfavne. Skrigen og Tummel overalt; med
 Klæder, Ansigt og Hænder blodfarvede lignede de
 ellers saa godmodige Færeboere Sydsøens Canni-
 baler; intet Spor af Medlidenhed yttrede sig ved
 dette græsfelige Slagteri. Men da en Mand var
 bleven forslaaet af en døende Hvals Slag med
 Halen, og en Vaad slaaet i Stykker, blev den sidste
 Act af dette Særgespil udført med mere Forsigtighed.
 Fiirfindsthye dræbte Grinder bedækkede Stranden;
 ikke en eneste var undkommen. Saasnart Vandet
 er blevet farvet af Blodet og blevet plumret af de
 døende Grinders Slag med Halerne, blive de endnu
 levende blendede og tumle sig omkring i en Kreds.
 Undslipper ogsaa een tilfældigviis til det klare Vand,
 vender den dog strax tilbage i det blodige Vand til
 sine Lige.

Efter een Times Hvile bleve de dræbte Hvaler lagte ved Siden af hverandre, og, efterat de vare taxerede af Kaldsmændene, blev deres Værdi indskaaren i Skindet med romerske Tal. Denne besregnes ligesom Jorden, fordi Fordelingen skeer til enhver Eiendoms Besidder i Forhold til hans Eiendoms Størrelse. En Mark har 16 Gylde, hver Gylde til 20 Skind *). Den største af de fangne Grinder vurderedes til 24 Skind. Fordelingen skeer endnu paa samme Maade, som har været brugelig fra utænkkelige Tider af **). Efterat nemlig Sysselmanen i Forbindelse med to saakaldte Kaldsmænd har maalt og taxeret enhver Grind, tages forlods ud af Flokken:

1) Eiendehvalen. Denne indbefatter 3 Portioner, nemlig een til Kirken, een til Præsten og een til Kongen, hvis Andeel dog er afstaaet til Sysselmanen.

---

*) 1 Gylde er efter Landt liig 5 Mk. D. G. altsaa liig 1 Rbd. 2 Mk. r. Solv og 1 Skind liig 4 fl. D. G. eller 6½ fl. r. Solv. K.

***) I Normandiet skal Grinden i Fordums Tid være dræbt paa samme Maade, og der skal endnu existere en Lov, ifølge hvilken Fordelingen skee efter den samme Regel som paa Færøerne.

2) Findingshvalen. Den Baad, som har opdaget Grindeflokken, erholder den største Grind og kan selv udvælge sig den. Hovedet af denne Grind tilkommer den Mand i Baaden, som først blev Flokken vaer. Hovedet kan indeholde 1 Ed. Tran.

3) Madhvalen. En liden*) Grind, som strax fortæres af de Tilstedeværende**).

4) En forholdsmæssig Andeel for de Fattige.

5) Skadehvalen. Den tilkommer dem, som have lidt Skade ved Fangsten eller Dræbningen, paa Baade, Narer eller Redskaber.

6) Bagtsohd faae de Folk, som have holdt Bagt ved de dræbte Grinder om Natten og saa længe, som Fordelingen endnu ikke er skeet.

7) En Andeel faae de to Kaldsmænd for Burderingen.

8) En Andeel faaer Sysselmanden for at have bestyret Fordelingen.

*) Efter Lyngby tages hertil den næststørste Hval i Flokken. K.

**) Jeg har ret gjerne spist frist Grindekjød, som har været kogt; det har Lighed med saltet Drekjød, men Spækket, som næsten ingen Smag har, var mig modbydeligt. Naar Indvaanerne i 14 Dage have nydt frist Grindekjød, glindser deres Ansigt, Hænder, ja endog Haarene af Fedt, som trænger sig igjennem Porerne.

(Slutningen følger.)

F. C. Kielsen.

Borger-Vennen.

Otte og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 53.

Løvedagen den 31te December 1836.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Bekjendtgjørelse.

Det forenede Understøttelses-Selskab afholdt Freddagen den 2^{den} d. M. en Generalforsamling for ifølge Lovene at vælge en Committee til at eftersee Selskabets Effecter, samt nye Repræsentanter, Revisor og Administrator i deres Sted hvis Embedstid ville udløbe med Aarets Udgang.

De Medlemmer som efter indhentede Erklæringer i denne Anledning have modtaget Valget ere følgende:

A. Committeen til Effecternes Eftersyn:

- Hr. Professor Brorson, Ridder og Dbm.
 — Professor Nissen, Ridder.
 — Cancellieraad Mauritzen.

B. Til Repræsentanter:

For anden Klassefication.

Afgik:

Hr. Cancellieraad Feilberg.

For tredie Klassefication.

Afgik:

Hr. Capt. Th. Lütken, Rid.
 — Capitain Mühlensteth,
 Ridder og Dbm.

Blev valgt:

Hr. Capt. Lieuten. F. W.
 Liebman.
 — Capt. Lieuten. Simmes-
 fjar.

For fjerde Klassefication.

Afgik:

Hr. Oberstl. v. Møller, R.
 — Major v. Fibiger, Rid.
 — Capitain, nu Justits-
 raad, Woldicke som over-
 gaacr til anden Klasse-
 fication.

Blev valgt:

Hr. Major v. Dorschæus.
 — Lieutenant v. Müllen.
 — Capitain v. Schack.

For femte Klassefication.

Afgik:	Blev valgt:
Gr. Professor Wolf.	Gr. Pastor Schow.
— Pastor Glahn.	— Overlærer Sindrup.
— Hofpræst Schiødte, død.	— Overgraver Thune.

For sjette Klassefication.

Afgik:	Blev valgt:
Gr. Conferentsr. Sartorph, Ridder.	Gr. Professor David.

For syvende Klassefication.

Afgik:	Blev valgt:
Gr. Major Prætorius.	Gr. Grosferer Næve.
— Mægler Høstjær.	— Tobaksfab. Augustinus.

For ottende Klassefication.

Afgik:	Blev valgt:
Gr. Major, Grosferer F. C. Plum.	Gr. Lieuten., Urtekræmmer S. Tegholm.
— Klædehdl. D. P. Thors- sen.	— Klædehandl. T. Høyer, Dbm.
— Urtekr. M. D. Holst.	— Urtekr. P. F. Heering.

For niende Klassefication.

Afgik:	Blev valgt:
Gr. Fabrikør J. H. Lind- storff.	Gr. Lieuten., Sadelmager Mundt.

Hr. Major og Muurmester Dahl.	Hr. Capt., Lømmermester Kern.
— Kobbersmedmest. D. P. Adrian.	— Hof- Medailleur Con- radsen.

For tiende Klasfification.

Afgik:	Blev valgt:
Hr. Sadelmager Simonsen.	Hr. Professor Jacobsen, R. og Dbm.

C. Til Revisor:

Hr. Cancellieraad Feilberg, i Forening med
Hr. Klædehandler Thorsen, som forrige Aar blev valgt
paa 2 Aar.

D. Til Administrator:

Undertegnede Friedenreich, som atter valgtes.

Endelig optoges følgende Medlemmer:

- Hr. Bødkermester P. A. Malmsteen.
- Ovsigtsbetjent N. Davidsen.
- Restaurateur L. F. Danielsen.
- Copiist S. Voight.
- Forgylder J. S. Irrgang.
- Blikkenslager J. J. Lobbers.
- Skoemager J. F. Sahlgren.

- Hr. Capt., Bogholder Kyhl.
 — Boghandler J. C. Jensen.
 — Grosserer J. Lopp.
 — Capt. C. A. v. Schepelern.
 — Maler P. D. Christensen.
 — Lieutenant H. P. v. Eightved.
 — Skoemager F. C. Smith.
 — Copiist J. Sandegaard.
 Tomfrue L. E. Ebbesen.
 Hr. Skrædder C. F. Biørnelund.
 — Sadelmager F. C. Milling.
 — Commandeersergeant Uggerløse.

Og til Optagelse fra 1te Januar n. A.:

- Hr. Controlleur F. E. Benzen.
 — Skoemager Anders Jørgensen.
 — Marschandiser Israel.
 — Skoemager H. Levin.
 — Amtschirurg J. G. Thostrup.
 — Naalemager F. W. Merkert.
 — Soldbetjent P. Th. Chlavert.
 Madam C. A. Ørsted.
 Frue Oberstinde M. v. Eastonier.
 Hr. Poletiebetjent C. A. Amundsen.
 — Skoemager E. Nielsen.
 — Hørfabrikør C. M. Røsted.

- Hr. Krigs = Assessor, Soldbetjent B. C. Narsø.
 — Klædehandler F. L. Munk.
 — Meubelhandler F. Werner.
 — Snekker A. F. Tøpfer.
 — Capt., Klædehandler K. Nielsen.
 Somfrue M. S. Fleron.

Kjøbenhavn den 30te December 1836.

Administrationen for det forenede Understøttelses-
 Selskab.

Friedenreich. Bentley. Schram.

M. Bengen.

Brudstykker af Graba's Dagbog,

holden paa en Reise til Færøerne.

(Fortsættelse.)

Hvad der nu bliver tilovers deles i tvende lige
 Dele, af hvilke den ene Halvdeel tilfalder Nagster-
 mændene, det er dem, som have været med i
 Drabet eller have inddrevet Grinden, og den anden
 Halvdeel tilhører dem, der eie den Plads, paa
 hvilken Flokken blev drevet ind. Ethvert Bøigdes-
 lagd har et bestemt Antal Baade, og til enhver
 Baad høre visse Folk; derfor skeer Fordelingen ikke

til hver Person især, men baadvis. De Vaade, som have været med ved Drabet, faae to Portioner mod de øvrige, der kun faae enkelte Portioner. Af den Andeel, som tilfalder Land=Giendoms Besiddere, faaer Kongen det Meste, da det meste Land tilhører Kongen. Men af Kongens Andeel fragaaer

a) en Deel til Embedsmændene *), Landsfogden, Sorensskriveren, Forvalteren og Lægen.

b) Leiløn, den Andeel, som de Bønder faae, der have Land af Kongens i Forpagtning, og det der, hvor Fangsten er sleet.

Skvad der nu bliver tilovers, bliver solgt til samtlige Beboere i Sysselet, som have Jord i Forpagtning af Kongen, til saa lav en Priis, at Man kan betragte det som en Gave. Et Skind, som vist er en Rigsdaler værd, sælges for fire Skilling Dansk. Saasnart Grindebud lyder, sendes der Bud til alle Bøigdelag, som tage Andeel i Fordelingen, og disse maae da strax affende deres Vaade for at afhente deres Portioner. Komme de nu ikke inden 24, eller i det Høieste 48 Timer efter den almindelige Fordeling til Hvalsfiskepladsen, bliver deres Andeel solgt til den Høistbydende, og de

---

*) Den nuværende Amtmand har frasagt sig sin Andeel.

derved indkomne Penge tilfalde Fattigkassen. Grunden hertil er, at Grinderne fordærves, blive harske og uspiselige efter 2 Dages Forløb.

Efterat Sysselmændene i Amtmandens Nærvesrelse*) har anvist enhver Baad dens Andeel, blive Hvalerne skaarne i Stykker. Saasnart Hvalerne ere trukne op paa Land, blive først Finnerne afskaarne, og derpaa Kroppen gjennemskaaen midt paa.

---

*) For at give Fordelingen større Ansæelse er Amtmanden stedse tilstede, naar det er nogenledes muligt. Enhver trænger sig til for snarest muligt at faae sin Andeel og derpaa reise hjem; imidlertid affjære andre sig Humlebaand af Hvalernes Hud, til Skade for dem, hvem disse tilfalde, fort, der hersker en Uorden og en Forvirring, som let kunde forebygges ved en forandret Uddelingsmaade. (Landt klager ogsaa herover. K.)

(Slutningen følger.)

F. C. Kielsen.
